ГОРДАНА ЂИЛАС

ШЕСТ ПОСЛЕНИКА БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ
1826

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Т р а г о в и

Књига 8

Уредник

Миро Вуксановић

Нови Сад

Гордана Ћилас

ШЕСТ ПОСЛЕНИКА БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Библиотека Матице српске
1998

CHCĘ NIE CHCĘ

РЕЧ УРЕДНИКА

Природно је да се у Библиотеци Матице српске, установи са дугом и богатом традицијом, понекад, на различите начине, окрећемо у прошлост, онима који су некада радили наше послове, у другим приликама, разуме се, и друкчије, али увек са истом намером - да ова кућа буде од националне користи. При том је, наравно, први циљ сачувати и на савремен начин приближити научницима и другима велико богатство које је овде дуго окупљано, показујући да то богатство, у књигама, часописима, листовима и другим публикацијама, од првих и најстаријих до садашњих, у најмодернијим формама, чини целину. То се може остварити у свакодневном раду, брзом и правовременом информацијом, али и штампањем властитих издања о постојећим збиркама, у библиографским радовима, и расправама о настанку и развитку Библиотеке. У тој широко заснованој намери посебну улогу има едиција *Трагови*, у којој се управо отвара осма књига, после оних што су их написали Иванка Веселинов, Марија Чурчић, Милана Бикицки, Владимир Отовић, Радован Мићић, Лаза Чурчић и Жељко Вучковић, ранији и садашњи стручњаци Библиотеке, као доказ да је поменута едиција покренута с разлогом. На том трагу је и књига Гордане Ђилас. Поменуте књиге требало би напоредо читати јер се оне међусобно допуњују. Тек се онда може видети целина када је реч о Библиотеци Матице српске, наравно у већ објављеним расправама и у онима које ће доћи.

Песникиња Гордана Ђилас годинама исписује стихове посебне вредности и ретко их, у књигама, нуди читаоцима, увек са лепим одјеком, сведочи да верност уметности јесте нешто више, и свечаније, од претераног присуства у јавности и зна да ће њена поезија добити фино место у нашој књижевности. Истовремено, она као поуздан библиотекар, водитељ Завичајне збирке, ради заметан и важан посао. И још, у неколико последњих година, савесно истражује архивске и друге

чињенице о раду Библиотеке Матице српске, тако што их групише, у временским деоницама, око појединих личности. Тако је урадила књигу о којој је реч.

Гордана Ђилас, дакле, у шест расправа, о шест заслужних људи, о Јовану Суботићу и Јовану Ђорђевићу, из пештанског периода Библиотеке и првих година после пресељења у Нови Сад, о Јовану Радонићу, са укрштаја два века, нашег и претходног, потом о Бориславу Михајловићу Михизу, Павлу Малетину и Милану Пражићу, из скорашњег доба, увек о Библиотеци Матице српске и о људима у њој, донела је мноштво прегледно распоређених података, који имају општији значај, јер се кроз рад једне установе показује и како су историјске, политичке, националне и друге прилике запљускивале ту установу.

Књига Гордане Ђилас исцрпно обавештава о раду Јована Суботића, како је први уредио Матичину Библиотеку, израдио њен каталог, објављивао текућу библиографију у *Летопису*, о Јовану Ђорђевићу, који је први смишљено одредио даљи развој Матичине и Текелијине библиотеке, прве као националне, друге као универзитетске, и њихову сарадњу са другим установама у Срба и у свету, о Јовану Радонићу, са чијим је правилима Библиотека ушла у наш век, о Михизу и његових пет година управниковања, када је Библиотека постала самостална установа и набавила најпотпунију збирку српских издања 18. века, о Павлу Малетину, који је у девет година руковођења осавременио рад Библиотеке, објавио *Грађу* за њену историју, развио матичност и научност у раду, успео да од 1965. године стиже бесплатан обавезни примерак свих штампаних ствари из ондашње Југославије, о Милану Пражићу, управнику Библиотеке у времену када су примењени међународни стандарди у стручном раду, покренут *Годишњак*, преуређене читаонице, дограђена зграда и када се веровало да је *удружени рад*, самоуправни, једини пут к нама. И наше оскудне напомене наговештавају да је Гордана Ђилас одабрала имена оних људи који су вишеструко унапредили Библиотеку Матице српске. Од њих је данас међу нама једино Павле Малетин.

Књига Гордане Ђилас је и нарочит именик библиотекара и других Матичиних сарадника из доба о којем говори, понекад личи и на дневник рада, понекад је притиснута извештајима о заморним седницама, правилницима и комисијама, али увек истинита. Истина у овој књизи је њена прва вредност.

Нови Сад, 16. август 1998.

Миро Вуксановић

ЈОВАН СУБОТИЋ

Више врста послова, различитих по свом обиму и значају, обављао је Јован Суботић у Матици српској. У бурном и плодотворном животном веку, неко време је непосредно послом везан за Матицу: уредио је њену библиотеку, први саставио каталог књига у библиотеци, неколико година као уредник *Летописа Матице српске* доносио библиографску грађу, више пута награђиван за свој књижевни рад од стране Матице, први коме је Матица објавила дело после престанка двогодишње забране рада 1836. године. Био је председник Матице српске четири године. На његов предлог библиотека Текелијанума 1869. године је пресељена у Нови Сад и заједно са Матичином проглашена за јавну библиотеку, „па ће онда овдашњи књижевници имати помоћи у својој радњи и ученици у својој науци". Био је практичан и рационалан: у Новом Саду преселио је Матицу у нову зграду, снабдео је намештајем, увео у Матицу светосавске свечане седнице (које Матица и данас одржава) опремио је сликама њених заслужних чланова, писао рецензије за награду Матице српске. Дао је допринос од трајне користи за развој Библиотеке Матице српске и библиотекарства у нас.

Свој живот и рад је описао у пет свезака аутобиографије, коју му је штампала Матица српска. Рођен 30. јануара 1817. године у Добринцима, основну школу је почео у родном месту, а завршио у Руми, гимназију у Карловцима на немачком језику. Потом завршава лицеј „studium philosophicum" у Сегедину, све са бриљантним успехом. Оснива ђачко друштво *Младо јединије*, једно од првих таквих друштава међу студентима у мађарским школама. У Пешти 1836. године стиче диплому „доктора филозофије и слободних художества", а 1840. титулу доктора права. Ту је већ радила Матица, и Суботић се упознаје са Теодором Павловићем, тадашњим уредником *Летописа*. Постаје сарадник листова које је Павловић уређивао. Године 1840, на предлог Теодора Павловића, постаје почасни члан Матице српске.

Активан учесник у Буни (1848), учествује на Свесловенском конгресу у Прагу, који је отворио Шафарик. Заступао је 1848. са Светозарем Милетићем владу у Загребу. У Бечу од 1850. године ради код грофа Туна, министра просвете. У Новом Саду ради као адвокат од 1853. до 1861. После укидања Војводине 1860, у фебруару 1861. године Суботић је први поджупан у Срему, а затим септембир (судија Касационог суда) у Загребу. Познавао је Јована Стерију Поповића, Михаила Полит-Десанчића, Јована Бошковића, Милицу Стојадиновић Српкињу, Новака Радонића, Лазу Костића, кнеза Михаила Обреновића. Упознао је Његоша, Симу Милутиновића Сарајлију, Ђорђа Марковића Кодера, Исидора Николића, Јована Нака, Платона Атанацковића, Саву Текелију... О личностима из политичког и културног живота тога доба са којима је долазио у сусрет дао је тако релевантне оцене, да их је у свом раду користио и Слободан Јовановић.

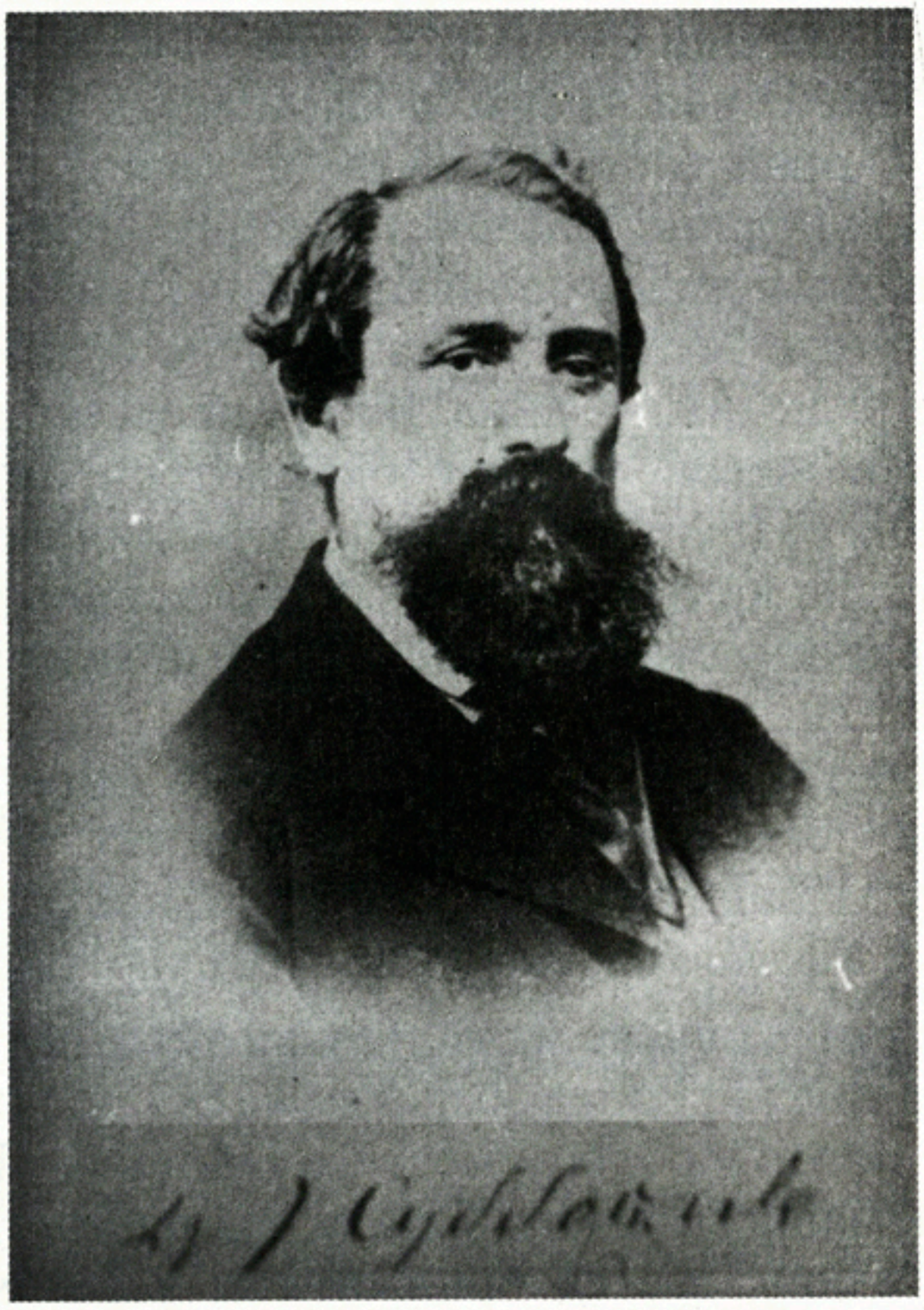

Заступник је у хрватском Сабору за Вуковарски срез од 1865. године. Изабран је и за председника Самосталне странке, најјаче у Сабору, са начелима за федеративно уређење Монархије. Када је у Загребу основана Југославенска академија, у њен одбор од шеснаест чланова ушао је и Суботић. Подигао је православну цркву у Загребу, а на загребачкој позорници су извођене његове драме. После боравка у

Русији, разрешен је дужности судије Касационог суда без права на пензију, да би потом био изабран за румског заступника за Сабор у Загребу 1868. године. Враћа се у Нови Сад и ту борави 1868-1875. године. Изабран је за председника Матице српске и за то време (1868-1872) уредио ју Матицу и преселио је из Дунавске улице у нову зграду. За зграду у Дунавској улици, некадашњој винарији, у којој је Матица била смештена пре пресељења, Суботић у својој аутобиографији каже да је само једном председавао у том „келнерају". Уредио је дворану за одржавање седница и у Матицу унео слике њених заслужних чланова: Саве Текелије, Јована Нака, епископа Платона, Милоша Светића, Лукијана Мушицког. У истој згради где се налазила Матица сместио је читаоницу, издавачко одељење и администрацију. Био је управник Српског народног позоришта у Новом Саду, председник новосадског магистрата, новинар. Заједно са Светозарем Милетићем учествује у политичким и црквено-народним саборима. Покренуо је дневни лист *Народ* 1870. године и три године га сам уређивао. Као председник Патроната, уредио је Новосадску гимназију. У Осијеку је радио од 1874. до 1884. године као адвокат, а од 1875. године, члан је Земаљског сабора у Загребу, хрватски делегат у Угарском сабору, председник Српског клуба у Загребу, председник Српског самосталног клуба и земунски заступник за народно-црквени сабор. У Земун прелази 1884. године где ради као заступник земунске општине на свим саборима. У Земуну је и умро 1886. године.

Када је Библиотека Матице српске 14. августа 1838. године почела са јавним радом, била је непосредно везана за послове уредника *Летописа*, тј. за његове потребе, а Теодор Павловић, секретар Матице српске, уредник *Летописа*, и Јован Суботић, потоњи уредник *Летописа*, и повремено библиотекар, кључне су личности које су обликовале и формирале почетак њеног рада.

Почетке Библиотеке Матице српске можемо пратити и пре 1830. године, када је Матица српска почела да размењује своја издања са разним прво словенским, па онда постепено и осталим сличним институцијама у свету. Зато није ни чудно што су *Грађу за историју Библиотеке Матице српске* њени приређивачи почели са 1830. годином. Наиме, те године је Матица поклонила Народном музеју у Пешти првих двадесет бројева *Летописа*, књиге *Бој на Косову, Светислав и Милева, Задиг* и *Писма* Доситејева; Царској библиотеци у Бечу *Летопис* од 1. до 21. броја, затим Народној библиотеци у Прагу, као и Руској императорској академији наука у Санкт Петербургу *Летопис* за 1826, 1827, 1828, 1829. и 1830, као и књиге *Светислав и Милева, Касија царица, Бој на Косову, Задиг, Писма* Доситеја Обрадовића. Једино је Руска академија наука 1832. поклоном узвратила на поклон Матице

српске. Стога не изненађује ни податак да је на седници Матице српске од 6. октобра 1845. ту информацију изнео Јован Суботић. Упућујући на чињеницу да је Матица српска Руској императорској академији наука у Петрограду послала ове књиге, Суботић „саопштава исти списак послати књига, судећи да почитајемо Содружество то његово, премда без налога чињено, известије као услугу не нерадо примити."[1] Вероватно је хтео да подсети чланове Матице српске на то прво слање књига, али увијено, плашећи се да би због тога могао да има неприлике са властима, али и да опомене и подсети на размену.

На самом почетку свога јавног рада, Библиотека добија поклоне махом од појединаца: Арон Добровојевич, манипулант, поклања Библиотеци Матице српске петнаест књига. За њим следе Константин Пејчић (он поклања своје књиге), а затим и Симеон Шићар.

Теодор Павловић добија задатак да предложи којим друштвима и академијама би Матица могла слати своја издања. Исто тако, предлаже му се да обнови у ондашњој штампи позив да се Библиотеци дарују књиге на поклон. Он сам 1842. године Библиотеци Матице српске поклања сто књига, што је за ондашње прилике био врло велик поклон.

Епископ будимски Платон Атанацковић поклања, заједно са каталогом, целу једну библиотеку од 787 књига, међу којима „се многе редке и скупоцене налазе", а које по каталогу, децембра месеца 1841. године, преузимају Георгије Марго и Симеон Шићар. На седници од 17. августа 1841. године одређују се Теодор Павловић, Наум Бозда, Јован Суботић „да Њиовом високопреосвјаштенству благодарност Дружства лично изјаве". Брига епископа Платона Атанацковића овим није била завршена, јер у марту наредне године предлаже да се *Летопис Матице српске* шаље бесплатно Вартоломеју Копитару, Павелу Јозефу Шафарику, Содружеству Чешког музеја, Људевиту Гају, Загребачкој читаоници, Словачком друштву у Будиму, а да се сви бројеви *Летописа* пошаљу Београдском Лицеју, сомборској Препарандији, вршачкој, пакрачкој и задарској богословији, академијама у Паризу, Санкт Петербургу, Берлину, историјским друштвима у Москви и Одеси. Такође и у Черновиц, Варшаву и Лужицу, и у сва граничарска српска насеља.

Матица се на његов предлог претплаћује на дело Павела Ј. Шафарика *Славенски народопис*.

Године 1843. Платон Атанацковић поклања Библиотеци Матице српске сто примерака своје књиге *Огледало човечности*.

Пошто се Библиотека полако попуњавала, а књиге нису биле сређиване, Платон Атанацковић предлаже, на седници Матице српске

---

1 *Грађа за историју Библиотеке Матице српске*, I, Нови Сад 1964, 58.

од 16. марта 1842. године, да се Библиотека доведе у ред. „Изгледа да је све до почетка 1842. године Матичина библиотека била углавном више стовариште књига, него сређена институција јавног карактера.”[2] За тај посао су одређени Георгије Марго, Михаил Костић и Јован Суботић. Вероватно да на сређивању Библиотеке није учињено ништа, јер је тај захтев поновљен на седници од 30. новембра 1842. године, с тим што су сада за тај посао одређени Јован Суботић и Симеон Шиђар. Исте године у *Летопису Матице српске*[3] објављен је позив Јована Суботића упућен српским писцима да шаљу књиге Библиотеци Матице српске јер ће тиме бити сачуване за будућност. Овај позив није први пут упућен из Матице српске.

На седници Матице српске од 20. новембра 1843. године разматран је извештај Јована Суботића о уређењу Библиотеке. Тај извештај је Суботић написао 26. фебруара 1843. године, а претпоставка је да је тако дуго чекао на разматрање због тога што су чланови Матице били заокупљени Текелијиним наслеђем. Према овом извештају судимо да је реч о првом стручном уређењу Библиотеке и о њеном првом каталогу. „Приликом уређивања начињене су, ваљда први пут у Матици, полице намењене искључиво за Библиотеку.”[4]

У овом извештају Суботић помиње Амвросија Шимића, протођакона, и Симеона Шиђара. Књиге су пописали по азбучном реду „титле”, и тај је попис служио и као каталог публикација по наслову. Уз тај попис Суботић је сматрао за сходно да одвоји засебно и рубрику за исписивање имена људи који су књиге поклонили или поклањају Библиотеци.

Књиге су после пописивања сместили у полице по азбучном реду аутора, а књига се могла добити или по имену аутора или по наслову.

Суботић напомиње да нису стављени бројеви на књиге. Предложио је да се тај проблем реши тако што ће са сваком полицом почињати нови број, испочетка. Тиме би се, по његовом мишљењу, имао добар преглед библиотеке, и лако би се могло пратити да ли нека од публикација недостаје. Уз то, он предлаже да се у соби која је одређена за Библиотеку постави и натпис „Књижница”. Ово је било прво Суботићево сређивање књига и Библиотеке. Том послу ће се, као што ћемо видети, вратити још неколико пута. У међувремену, Суботић поклања Библиотеци Матице српске књиге *Освалд или Златотворно Село* швајцарског књижевника Хајнриха Чокеа (у преводу Димитрија

---

2 Живан Милисавац, *Историја Матице српске*, I, Нови Сад 1986, 429.

3 *Летопис Матице српске*, 1842, св. 53, 144-145.

4 *Грађа за историју Библиотеке Матице српске*, I, 30.

Поповића) и по два примерка својих дела *Босиље* и *Беч и његове знаменитости*. Године 1844. поклања Библиотеци два примерка свога дела *Дабрац*, а 1846. године поклања и двадесет пет примерака свога епа *Краљ Дечански*.

Године 1843. уредништво *Зоре далматинске* позива Матицу српску да размењују своја издања, што одмах бива прихваћено.

Крајем 1843. године, Тома Теодоровић је постављен за „библиотекара и надзиратеља питомаца Текелијин", а у априлу наредне године подноси извештај о уређењу Текелијине библиотеке. Међу њима и Текелијин препис *Душановог законика*, због којег је Јован Ђорђевић, касније, средио целу Библиотеку Матичину. Оно што је Јован Суботић сложио, заједно са Симеоном Шићаром и Амвросијем Шимићем, по азбучном реду, сада је пресложио по формату и величини, и тиме уштедео на простору. Тома Теодоровић је урадио само физички део посла, а обећао је и да ће сваку књигу записати по азбучном реду. Намерава да направи каталог књига по азбучном реду имена писаца и по азбучном реду наслова публикација. Један део књига који је припадао Сави Текелији је остао одвојен и тако је и остављен.

У међувремену библиотека пожунске ђачке омладине 1844. године прелази у Матицу. После смрти Томе Теодоровића, 1844. године, за надзорника Текелијанума почетком фебруара следеће године бива изабран Субота Младеновић. О свом сређивању Библиотеке је 2. фебруара 1846. известио Матицу српску. Све књиге из Библиотеке је нумерисао и увео у каталоге.

Суботи Младеновићу се 19. новембра 1846. налаже да и даље брижљиво шаље *Летопис Матице српске* оним установама којима се и до тада слало (Чешком музеју у Прагу, Загребачкој читаоници, Београдском читалишту, младежи српској у Пожуну) али „и оне на узајамност опоменути не пропустити", а Јовану Суботићу да позове младе у Пожуну да „у будуште свагда при концу школ. године известије о стању тамошње Библиотеке србске овом принети потрудили се."[5]

Године 1848. одређен је одбор са задатком да прегледа Текелијину библиотеку као и Библиотеку Матице српске, да сачине два списка од којих ће се један чувати у каси, а други предати библиотекару. Тај одбор су сачињавали Субота Младеновић, тадашњи манипулант, Георгије Марго и Јован Суботић. По обављеном послу, били су дужни да сачине извештај о стању Библиотеке. Информацију да је до овог уређења Библиотеке дошло немамо јер вероватно Библиотека није била ни сређена због догађаја из 1848. и 1849. године. Неколико година

---

5 Исто, 66.

пре тога, тачније 1843, Суботић је написао Правила за питомце Текелијанума, као и права и дужности надзорника Текелијанума, и ова правила су усвојена 1844, а сам се понудио да питомцима држи часове из српске граматике.

Када је почео да обавља послове уредника *Летописа*, Суботић је имао двадесет пет година, био је доктор правних наука, а од 1841. године је радио као адвокат у Пешти. Матица му је већ штампала збирку песама *Лира* (1837) и спев *Потопљена Пешта* (1838), а на предлог Теодора Павловића од 13. маја 1840, заједно са епископом будимским Платоном Атанацковићем, секретаром митрополије Павлом Беришем, песником Јованом Пачићем и Петром Демелићем изабран је за почасног члана Матице српске. Он је већ 1834. године објављивао песме у *Летопису*, а 1840. године, у другој свесци је штампана песма Екатерине Брањевачке посвећена њему, који је са 23 године „уживао велики углед међу омладином". На место уредника *Летописа* је дошао привремено, док се не распише конкурс и изабере погодан кандидат, а после уредниковања Теодора Павловића, коме је већ помагао у том послу, као и у послу око уређивања *Српског народног листа*. По мишљењу Живана Милисавца „привремено поверавање уредништва Суботићу имало је за циљ проверавање његовог односа према књижевној политици Матице"[6] и то је вероватно разлог што се Суботић обратио читаоцима тек у педесет деветој књизи, четвртој коју је уредио. Суботић је уредио *Летопис* за 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847 (св. 56 – 79). Била му је блиска Вукова реформа језика и правописа и више се пута залагао да се нови правопис уведе у *Летопис*. О свом ставу према језику и правопису, Суботић се изјаснио у својој аутобиографији: „Што се мене тиче, ја нисам био противан азбуци Вуковој; али се нисам могао њом служити, јер је Сава Текелија био сасвим против ње заузет тако, да ми је као уреднику *Српског Летописа* једаред нарочито тога ради писао, да ако се буде *Летопис* језиком и азбуком Вуковом служио, он одвлачи своје руке од Матице."[7] У својој *Србској граматици* (коју је предао под шифром) и за коју је добио, из фонда Јована Нака, награду Матице српске, Суботић је прихватио сва Вукова слова осим слова џ, дакле, прихватио је „озлоглашену јоту" , и задржао јат (ъ). Ову граматику је Шафарик оценио веома високом оценом, али је нажалост Матица српска, иако ју је наградила, тада није штампала. Данас се рукопис ове граматике чува у фондовима Библиотеке Матице српске. „Кад нешто касније сам Суботић на Скупштини Матице српске тражи да *Летопис* усвоји Вуков правопис и да се у њему штампају

---

6 Живан Милисавац, *Историја Матице српске*, I, Нови Сад 1986, 469.

7 Јован Суботић, *Живот дра Јована Суботића*, II, Нови Сад 1901, 47.

прилози писани чистим народним језиком, Матица овај предлог одбија, и држимо да је то један од разлога што се Суботић на седници Матице српске 24. јуна 1847. год. захвалио на указаном поверењу."[8]

Ова оставка је прихваћена и наредне, 1848. године, уредник *Летописа* је Симеон Филиповић, адвокат из Пеште. Филиповић је уредио само један број *Летописа* који се готово и не разликује од свезака које је уредио Суботић, јер је задржао све постојеће рубрике које је неговао и Суботић. За годину 1849. *Летопис* није ни изашао због револуције, а 1850. године Суботић пристаје да, опет привремено, сада из Беча, уређује *Летопис* и он га уређује за 1850, 1851, 1852, 1853. Последња свеска *Летописа* коју је уредио за 1853. годину је осамдесет осма. Укупно је уредио 32 свеске *Летописа*, за разлику од својих дотадашњих претходника највише (Георгије Магарашевић је уредио деветнаест свезака *Летописа*, Милош Светић седам, Павле Стаматовић две, Теодор Павловић двадесет седам, Симеон Филиповић једну).

Јован Суботић је као уредник *Летописа* у току 1842, 1843, 1844, 1845, 1846, 1847. године доносио библиографску грађу (текућу и ретроспективну) српских и хрватских књига и српске текуће штампе. Посла око уређивања *Летописа* се прихватио, као што смо видели, и 1850-1853. године у Бечу, али у тим бројевима нема библиографске грађе.

Већ у првом броју који је уредио, Јован Суботић је под насловом *Књижество сербско* почео са објављивањем библиографије. Када је објављена, ова библиографија није била пропраћена ни са каквим обавештењем или уводним текстом. Таква врста текста, којим би њен аутор дао начелну оријентацију и правац којим је кренуо и циљ коме стреми изашао је под називом *Сербска библіографіа отъ године 1829. до 183.. сложена по азбучномь реду списателя (по назначенію у Магазину за художество, Књыжество и моду 1838. и 1839. год.)*. Уследила је после друге свеске *Летописа* у којем је доносио библиографију (део 3, год. XVI, св. 58, стр. 128-147). Суботић је из Арнотове ретроспективне библиографије, једне од највећих библиографија у Срба до појаве библиографије Стојана Новаковића *Српске библијографије за новију српску књижевност 1741-1867*, а под називом *Српско списатељство*, преузео податке о књигама које су се појавиле после 1829. године. Сам је допуњавао библиографију писцима и делима која су објављена после 1829, јер је све књиге које су штампане до 1829. године већ описао Павле Берић. Дакле, Суботић је покушао да премости празнину која се

---

8 Теодора Петровић, *Јован Суботић, уредник „Летописа"*. У: Из историје српске књижевности, Нови Сад 1974, 440.

јавила између 1829. и 1842, па да крене са објављивањем текуће библиографије, од онда када је почео да уређује *Летопис*, тј. од 1842. године. Ту празнину је премостио преузимањем библиографских јединица из поменуте библиографије *Српског списатељства* Антонија Арнота. За текућу продукцију, Суботић се сналазио сам, а морао је, по сопственим речима да је прати систематски, континуирано и плански. Као педантан човек рационалног духа, умео је то да ради и тако задовољи потребе читалачке публике.

У предговору којим се обратио читаоцима, Суботић је указао на проблеме са којима се сусреће свако ко ради на пословима сакупљања библиографске грађе. Систематичан, уочава суштину проблема, разлаже га и анализира, а затим нуди решење. Сматра да досадашње библиографије нису и не могу бити потпуне јер нема организованог центра у који би се сливала сва текућа продукција, а у који би српски штампари, издавачи и аутори могли слати по један примерак објављеног дела... Предложио је Библиотеку Матице српске као центар у којем би се посао око израде библиографија водио смишљено и организовано. У том смислу апелује, како на писце тако и на штампарије, да бар по један примерак сваке књиге коју штампају, пошаљу у Библиотеку Матице српске како би се могле попунити празнине у досадашњим и правити потпуније текуће библиографије. Сврха такве библиографије, по Суботићевом мишљењу, као и по мишљењу његових претходника на том послу, добија своју пуну потврду при изради историје наше националне књижевности. А ако неки писац примети да у таквом попису штампаних књига нема његовог дела, слободан је послати такву књигу уреднику *Летописа*. Суботић позива штампаре из Новог Сада, Карловаца, Беча, Београда, Цетиња, Лајпцига, Венеције, Одесе да шаљу све своје штампане књиге, а не заборавља ни српске књиге штампане латиницом у Хрватској.

Што се тиче начина на који ће презентовати библиографску грађу, Суботић се само декларативно задржао на поштовању старих принципа, тј. оних које је примењивао Антоније Арнот у својој библиографији: слагао је имена писаца азбучним редом са насловима њихових дела. Ипак, није пропустио да дода да је, по његовом мишљењу, хронолошки редослед излагања грађе најбољи, јер се тако стиче најпотпунији увид у текућу књижевну продукцију, посебно када би се на крају сваке године направио регистар објављених књига по родовима и садржају. Суботић је свестан да би, када би то прилике дозвољавале, било добро да се уради и садржај сваке библиографске јединице, а уз то и оцена самог дела од неког ко би о делу могао судити објективно и непристрасно. Принцип за који се заложио Суботић је применио вероватно зато што је библиографска грађа коју је донео у педесет

осмој свесци *Летописа* за 1842. годину једноставно пренета из Арнотове библиографије, а онај принцип за који је сматрао да би био најбољи, тј. хронолошки, касније је примењивао у свом раду при објављивању библиографске грађе. Овим је изменио традицију која је до тада, трудом прећашњих уредника, негована у *Летопису* при објављивању библиографске грађе. Хронолошки принцип би био употпуњен, сматра Суботић, када би се на крају текуће године додали стручни и предметни регистар.

Суботић је библиографске јединице у *Летопису* исписивао без одредница. Подаци које је уносио у изради библиографског описа и данас се приликом обраде уносе у библиографски опис.

„Радећи текућу библиографију за *Летопис*, морао је Јован Суботић мислити и радити више но слични посленици у других народа који су за собом већ имали добро вођене и уредно снабдеване библиотеке. Морао се стога бринути не само за развитак наше библиографије него и за развитак нашег библиотекарства у ужем смислу те речи.”[9] Истовремено, уз обећање да ће сваку допуну објавити, он апелује на читаоце, писце, да му пошаљу допуне. Те допуне је Суботић у два наврата објавио у *Летопису*. Реч је о допунама Александра Андрића и Николе Вујиновића. Од Александра Андрића је преузео петнаест библиографских јединица, јер су неке од оних које му је овај послао већ биле објављене, а од Николе Вујиновића, пароха из Трста забележио је четири књиге које до тада нису биле објављене у библиографској грађи, и које су објављене у Будиму 1837, Новом Саду 1839, Задру 1840, Карловцу 1841.

У последњој свесци *Летописа* коју је уредио, Суботић је донео библиографску грађу коју је преузео из часописа *Гласник Друштва српске словесности*, св. 1, за 1845-1846. годину. По Чурчићу, првих шест књига у том попису је обрадио по примерцима Библиотеке Матице српске, а остале је преписао из *Гласника.* Изоставио је оне јединице које је већ имао објављене. Већ у св. 80 за 1848. годину, нема објављене библиографије. После завршене револуције, Суботић је поново радио на уређивању *Летописа*, међутим, библиографија више није излазила у *Летопису*. Излазила је у *Друштву српске словесности*, углавном по оним истим принципима по којима је излазила у *Летопису* док ју је уређивао Суботић, дакле без одреднице, неузабучена, већ вероватно оним редом по којем је стизала пред уредника.

---

9 Л. Чурчић, *Доприноси Јована Суботића нашој библиографији*, Библиотекар, Београд 1963, 5, 350.

Треба истаћи још један Суботићев став у погледу библиографије који по свом значају у библиотекарству данас завређује пуну пажњу. Реч је о анотацији, оцени дела која би била научна, непристрасна. На тај начин би се у библиографију унела научна објективност.

Суботић је објављивао и библиографију хрватске књиге, по свему судећи по угледу на загребачки часопис *Коло*, који је уређивао Станко Враз. У часопису *Коло*, који је почео да излази 1842. године, објављивани су описи српских и словеначких књига. Суботић је молио Враза да му шаље обавештења о свим новим књигама које су се објављивале латиницом и вероватно је за латиничне књиге које је описивао у *Летопису* обавештења добијао од Враза.

Суботић је у *Летопису* давао ове описе понекад одвајајући књиге писане ћирилицом од латиничних, а понекад је објављивао без тог одвајања. Јасно је, међутим, зашто је књиге које су писане латиницом транскрибовао у ћирилично писмо: Матица српска се стриктно држала старог правописа, прво по жељи Саве Текелије, а затим је, после његове смрти, наставила с том праксом упорно бранећи своје принципе и у више наврата одбијајући да уведе Вуков правопис. Суботић је, као што смо видели, објављивао и књиге штампане у Загребу с образложењем да и „наша браћа Хрвати печатају књиге, кое у Сербску Литературу припадају". На ову реченицу, као и на објављивање таквих књига, реаговао је Иван Кукуљевић у *Даници Хорватској*, за 1847. годину, бр. 7 од 13. вељаче алудирајући на пештанске књижевнике „како они погрешно поступају у томе што су од некојег времена почели употребљивати посвуда у књиженству име српско, називајући и оне књиге, што по Хрватској, Славонии, Далмации, Истрии итд. изилазе, књигама српскима и језик, што се ту говори, језиком српским" (стр. 26).

У току свог уредниковања, Суботић је у *Летопису* објавио и ретроспективну библиографију српске периодике *Српског народног листа* Теодора Павловића за 1835, 1837, 1838, 1839, 1840, 1841. годину који 1836. године није излазио. Осим што је у опису листа навео податке о издавачу, уреднику, месту издања и штампарији, Суботић наводи садржај оних главних тема којима су се ове новине бавиле „да би (читаоци) дух списанија познати могли", а при том разликујући оригиналне од преведених радова. Затим је описао *Илирску Даницу* Људевита Гаја за 1841. годину и *Додатак к Српским новинама* за 1841. годину. Из *Додатка* такође пописује главне теме које се у листу налазе и закључује да има више преведених него оригиналних радова и да је „много лакше, преводима него изворним сочиненијима код нас каквом списанију праву цену прибавити".

Од ретроспективне библиографије периодике коју је Суботић објавио у *Летопису* треба поменути и *Сербску пчелу* или *Нови Цветник*

Павла Стаматовића за 1841. годину, која „понајвише саме Сербства тицајуће се предмете содержава", *Бачку вилу* Петра Јовановића за 1841. годину, за који даје оцену да је уређен као *Сербски Летопис*.

Текућу библиографију периодике Суботић бележи већ у 1843. години, у шездесет трећој свесци: *Сербске народне новине* Теодора Павловића, *Сербски народни лист*, додатак *Сербским народним новинама*, *Пештанско-Будимски скоротеча* Димитрија Јовановића, *Сербске новине* Милоша Поповића, *Подунавку*, додатак *Сербским новинама*, *Народне новине* Људевита Гаја, *Даницу Хорватску, Славонску и Далматинску* и *Сербски летопис*. У 1845. години понавља попис новина из претходне године, изузев *Пештанско-Будимског скоротече*. За 1846. годину осим већ поменутих *Сербског народног листа*, *Новина Хорватско-славонских-далматинских*, *Данице*, *Сербских новина*, *Подунавке* и *Летописа*, Суботић проширује списак са *Зором далматинском* и *Љубитељем просвештенија*, *Сербско далматинским магазином*; а 1847. године бележи *Сербске народне новине*, *Сербски народни лист*, *Новине хорватско славонске*, *Даницу хорватску, славонску и далматинску*, *Зору далматинску*, *Сербске београдске новине*, *Подунавку*, *Летопис*, *Коло*, *Гласник друштва српске словесности*, *Сербско далматински магазин*.

По Душану Панковићу „уношење садржаја листова које описује представља новину у нашој библиографској пракси. Ни овде чланак још није предмет библиографске обраде; предмет је лист, а чланак наводи само као илустрацију садржаја."[10] Суботић је после сваке завршене године, у последњој свесци за текућу годину објављивао списак периодике, и у том послу постигао бољи континуитет него код књига.

Осим бележења књига и периодике, Суботић редовно бележи и календаре. За 1843. годину, он их у библиографском попису не одваја од књига, и на крају 1843. године доноси *Домовни и општеполезни, народни календар, Ружицу* и *Месецослов* и то све за наредну 1844. Године 1844, у шездесет седмој свесци, Суботић одваја календаре од књига, тј. бележи их посебно и то под рубриком *Календари*. Те године он успева да забележи календаре, све за 1845. годину: *Месецослов, Домовни и општеполезни народни календар, Ружицу*, *Нови славонски календар*, *Нашки календар*, два календара Г. Катарине Јанковић из Новог Сада. Са одвојеним бележењем календара Суботић наставља и у 1846. години: *Будимски, Нил*, *Новоуређени хорватско славонскиј календар*, *Домовни и општеполезни народни календар, Ружицу*, Вараждински календар, *Загребачки мали*. Од календара штампаних за

---

10 Душан Панковић, *Српске библиографије 1766–1850*, Београд 1982, 103.

1846. годину Суботић, осим већ седам поменутих из претходне године, додаје списку и календаре *Зимзелен*, *Опћи загребачки календар*, *Даницу загребачку*. За последњу годину у којој је у *Летопису* донео биоблиографску грађу, бележи једанаест календара за 1847. годину: *Будимски, Народни календар, Ружицу, Зимзелен, Опћи загребачки календар, Загребачки календар, Вараждински календар, Даницу, Нови и стари славонски календар, Новоуређени илирски календар, Календар за пук.*

Суботић је постигао потпун успех у бележењу текуће српске штампе и календара. По мишљењу многих истраживача и тумача његовог рада, што се тиче библиографије књиге, тај успех није у тој мери потпун, али се може рећи да је махом успео да постигне актуелност и при бележењу српске књиге. Са променљивим успехом, с обзиром на околност да се та књига за којом је он трагао штампала на неједин-ственом подручју. Библиографију књиге није донео у првој свесци коју је уредио: „Овде ће мо навести само периодическа списанија, која у нашем србском језику излазе". Са библиографијом књиге креће у педе-сет седмој свесци *Летописа* за 1842. а и ту је још увек у области ретроспективне библиографије. Ретроспективној библиографији ће се вратити још једном, у шездесет првој свесци за 1843. годину где су од шеснаест библиографских јединица само четири из 1843, а остале су из 1840 (1), 1841 (3), 1842 (7), а једна је недатирана.

У педесет деветој свесци, за 1842. годину, Суботић почиње са об-јављивањем текуће библиографије. Описао је једанаест дела, сва штам-пана 1842. године. Дела је груписао на она штампана ћирилицом, штампана латиницом и повремена издања. Реч је о књигама које су штампане у Будиму, Бечу, Новом Саду, Пешти, Загребу. „Ни у овом броју библиографија није сређена азбучно ни по писцима (пошто одредницу не издваја него преписује насловну страну) ни по насловима, што наводи на помисао да је књиге записивао оним редом како су се појављивале из штампе (...) Јован Суботић је унео новину што је на-водио наслов дела унесених у зборнике: прво наведе назив зборника, број свеске, ако је књига у колекцији, затим називе дела која сачи-њавају зборник, па место издања, годину и број страна. За друге књиге је бележио обично још и формат."[11]

У књизи шездесет другој, 1843, Суботић успева да забележи пет књига, четири за 1843. годину, штампане у Загребу, Новом Саду и Карловцу, и једну из 1842. године, штампану у Осијеку. Није одвајао књиге писане латиницом и ћирилицом, већ их је само обележио

---

[11] Исто, 104.

напоменом (*лат. ūисм, л. ū, лат. ūис*). Уз то је објавио и информацију о књигама које ће се ускоро појавити, јер се штампају у Трсту. У наредној, шездесет трећој свесци, Суботић бележи четири књиге из 1843. године, штампане у Новом Саду, Будиму и Сегедину, а једну из 1842. и 1841. године.

По мишљењу Душана Панковића, не можемо сматрати да је Суботић одустао од објављивања текуће библиографије када за шездесет четврту свеску *Летописа* за 1844. годину објављује махом књиге штампане 1843. године, зато што је та свеска изашла у првој трећини године. У шездесет петој књизи Суботић је објавио скоро у потпуности текућу библиографију, с тим што је уз кратко образложење штампао и списак књига Александра Андрића, који му је овај послао.У шездесет шестој књизи, од дванаест библиографских јединица само две нису из текуће године, а осим по једне штампане у Новом Саду, Будиму и Бечу, све су штампане у Београду. У последњем, четвртом делу у 1844. години, св. 67. Суботић доноси девет публикација штампаних у Новом Саду, Београду и Загребу, све из текуће године. У првом делу свеске шездест осме, Суботић наставља са бележењем књига које су објављене у 1844. години. Он бележи једанаест публикација штампаних у Београду, Новом Саду, Загребу, Осијеку, Бечу, Карловцу, од којих су само две штампане 1843. (Карлштадт) и 1840. (Љубљана), а седам је штампано латиницом. Суботић наставља са бележењем текуће продукције и у шездесет деветој свесци, део 2, за 1845. годину. Од укупно дванаест забележ́ених публикација, и једне географске карте, Суботић бележи пет за 1845. (штампане у Београду, Бечу, Будиму, Загребу), једну за 1840, четири за 1844. годину, а две су недатиране. Као ненумерисану, последњу у низу, Суботић бележи *Карту књажества Србије* Јована Бугарског и даје свој коментар: „Са свих страна чује се жеља и жаљење, што није ова карта и на друге пределе Србии пограничне разширена. Дело заслужује сваку препоруку.” Од укупно једанаест забележених публикација у седамдесетој свесци за 1845. години, пет је из текуће (штампане у Будиму, Пешти, Београду, Загребу), а пет из претходне године (штампане у Новом Саду, Београду, Сегедину, Загребу), док је једна недатирана. У последњем, четвртом делу, у седамдесет првој свесци за 1845. годину, од осам забележених публикација, свих осам су за текућу годину.

Године 1846. Суботић се више бавио теоријским проблемима српске културе и одговорима на провокације по савременој штампи о уређивачкој политици *Летописа* него сакупљањем података о штампаним књигама. У три свеске за 1846. годину сакупио је једанаест публикација, пет штампаних текуће године, а остале 1844. (једна), 1845. (пет). Тек у последњој, седамдесет петој свесци за 1846. годину, ситуација је боља: седамнаест библиографских јединица за књиге, од тога

једанаесет штампаних текуће године, пет је из 1845, једна је недатирана. Суботић у седамдесет шестој свесци (1847) доноси библиографију књига штампаних махом 1846. године (укупно шест), једна од публикација је недатирана, а само једна је из 1847. године, издата у Пешти, да би у седамдесет седмој свесци број књига штампаних 1847. године био четири, пет из 1846, једна из 1844, а једна недатирана. У седамдесет осмој свесци Суботић постиже потпун успех у текућој библиографији бележећи све публикације издате 1847. године, да би у последњој свесци коју је уредио, а у којој је донео библиографију, забележио укупно тридесет једну публикацију, издате 1845-1847 године. Куриозитет овог пописа су књиге штампане у Београду. Има их укупно двадесет осам.

По речима Душана Панковића, Стојан Новаковић је Суботићеву библиографију и „добро познавао и обилато је користио и поред врло негативног односа према њој: шездесет две библиографске јединице Ст. Новаковић је преузео од Јована Суботића или се на њега позвао. Двоструко више него из *Голубице*, коју је држао за далеко бољу (оданде је преузео или се на њу позвао тридесет два пута).”[12] Он једноставно, осим љутње, није имао других израза за Суботића, иако је неке принципе, које је Суботић теоријски поставио, нпр. око израде текуће националне библиографије, и сам у свом раду применио.

На књижевном пољу Суботић је оставио збирке поезије *Лира*, прву његову књигу, коју му је штампала Матица српска 1837. године; *Босиље*, 1843, еп *Потопљена Пешта*, 1838; *Дабрац*, 1884; *Краљ Дечански*, 1845. драме *Херцег Владислав, Немања, Звонимир, Прехвала, Милош Обилић, Бодин, Краљица Јакинта, Сан на јави, Крст и круна, Пролог за представу Немање, Домовина у Сабору, Пролог у сликама, Апотеоза Јелачића, Епилог*, а огледао се и у прози приповеткама *Љуба Миланова, Племенита љубав, Стефан Јакшић, Добривој и Александра, Драгомир, Пољска љубичица, Художници, Краљевски састанак у Вишеграду, Крстоносци, Суђеница, Стефан Јакшић или Постојанство у вери, Мађарица, Господар Арса, Два брата, Женски јунак, Отац и кћи*. Написао је и роман *Калуђер*, а писао је и путописе: *Путничка писма*. Превео је *Дукљанинову хронику* и делове Корнејевог *Сида*. Његова сабрана дела објављена су у 8 свесака и то и периоду од 1858-1873. Аутор је и аутобиографије у пет свесака *Живот дра Јована Суботића*, коју је Матица српска објавила од 1901-1910. Његова песма *Ембриону* је ушла у многе антологије старије српске књижевности, а књижевну славу му је помрачила појава романтичара у српској књижевности.

---

12 Исто, 100.

Суботићу дугујемо и прву теорију књижевности код нас: *Наука о србском стихотворенију*, 1845. године. Милорад Павић га назива теоретичарем српске версификације.[13] Његова *Читанка*, Беч, 1855, и *Цветник*, Беч, 1853. године коришћени су као уџбеници за ниже и више разреде гимназија, а аутор је и већ поменуте *Србске граматике*, 1857.

На немачком је објавио расправу *Einige Grundzüge aus der Geschichte der serbischen Literatur*, Беч 1850. Познати су и његови посмртни говори Његошу, Константину Богдановићу, Јовану Пасковићу. Посмртни говор Јовану Стерији Поповићу спада у бисере српског беседништва. Заслужује да буде поменут и есеј о Теодору Павловићу. Написао је и *Живот Саве Текелије*, 1861.

У оцени његовог књижевног рада Јован Скерлић му не оспорава књижевно образовање, трудољубивост, вредноћу и вештину. Његова дела, посебно драме „својом националном садржином и патриотским смером могли су се допасти одушевљеној публици шездесетих година и задовољавати потребе оскудног националног репертоара у позориштима у Новом Саду, Београду и Загребу (...) Суботић је имао јаку радну снагу и велике амбиције, и што је један човек без талента и дух без оригиналности могао дати, то је он дао..."[14] У немогућности да се сложимо са овим судом, истичемо да је Скерлић у својој оцени занемарио и запоставио историју културе једног народа у којој рад Јована Суботића представља њен значајан и незаобилазан део.

---

13 Милорад Павић, *Историја српске књижевности класицизма и предромантизма*, Београд 1979, 247.

14 Јован Скерлић, *Историја нове српске књижевности*, Београд 1953, 186-187.

ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ

У низу знаменитих људи који су дали свој допринос развоју и напретку Библиотеке Матице српске, једно од значајних места заузима Јован Ђорђевић. Његов рад на уређивању Матичине и Текелијине библиотеке је временски можда најкраћи и, такорећи узгредан, јер га Матица није ангажовала за обављање тог посла. Ђорђевић се, као секретар Матице српске и уредник *Летописа*, сам понудио да унесе реда у обе Матичине библиотеке јер је Библиотека била повезана с потребама уредничког посла. За годину и по дана, колико је провео у Матици, у томе је успео.

Пре Ђорђевића послом око сређивања и организације Библиотеке озбиљније су се бавили само Јован Суботић, уредник *Летописа* и Теодор Павловић, секретар Матице српске. Завршетком Ђорђевићевог рада на сређивању књижних фондова, завршен је на неки начин и такозвани „пештански период" Матице српске и њене Библиотеке. Било је то последње велико спремање Библиотеке пре њеног пресељења у Нови Сад, 1864. године, али спремање чија ће концепција свакако утицати на даљи рад јер је у приступу и реализацији посла уведен систем.

Први подаци о Библиотеци Матице српске из 1830. године, видели смо, говоре да је Матица поклањала своја издања. Матица је добијала и публикације које су слате „на приказ" за Летопис.

Библиотека Матице српске је 14. августа 1838. године проглашена јавном установом „у коју ће сваки најпаче Славјанин буди којега наречија и колена син био свободан приступ имати и књиге читати моћи" – што је уједно и позив за попуњавање фонда Библиотеке „да би сваки ког нибуд језика и наречја и буди ког содержанија књига овој Библиотеки поклонити и послати ускорио". Свесно се радило на развијању сарадње међу сродним институцијама, па се Теодору Павловићу,

тадашњем секретару Матице српске, налаже да „предложи којим књижевним друштвима какве књиге и којим путем да пошаљу".

Развијајући своју сарадњу са осталим сродним институцијама у свету, Матица српска, поклањајући, истовремено, и прима као поклон издања тих институција (Руска императорска академија наука из Петрограда), а 1844. године Библиотека Пожунске ђачке омладине прелази у Матицу српску. Људевит Штур је именован за „намесника Матице србске при тој књижници".

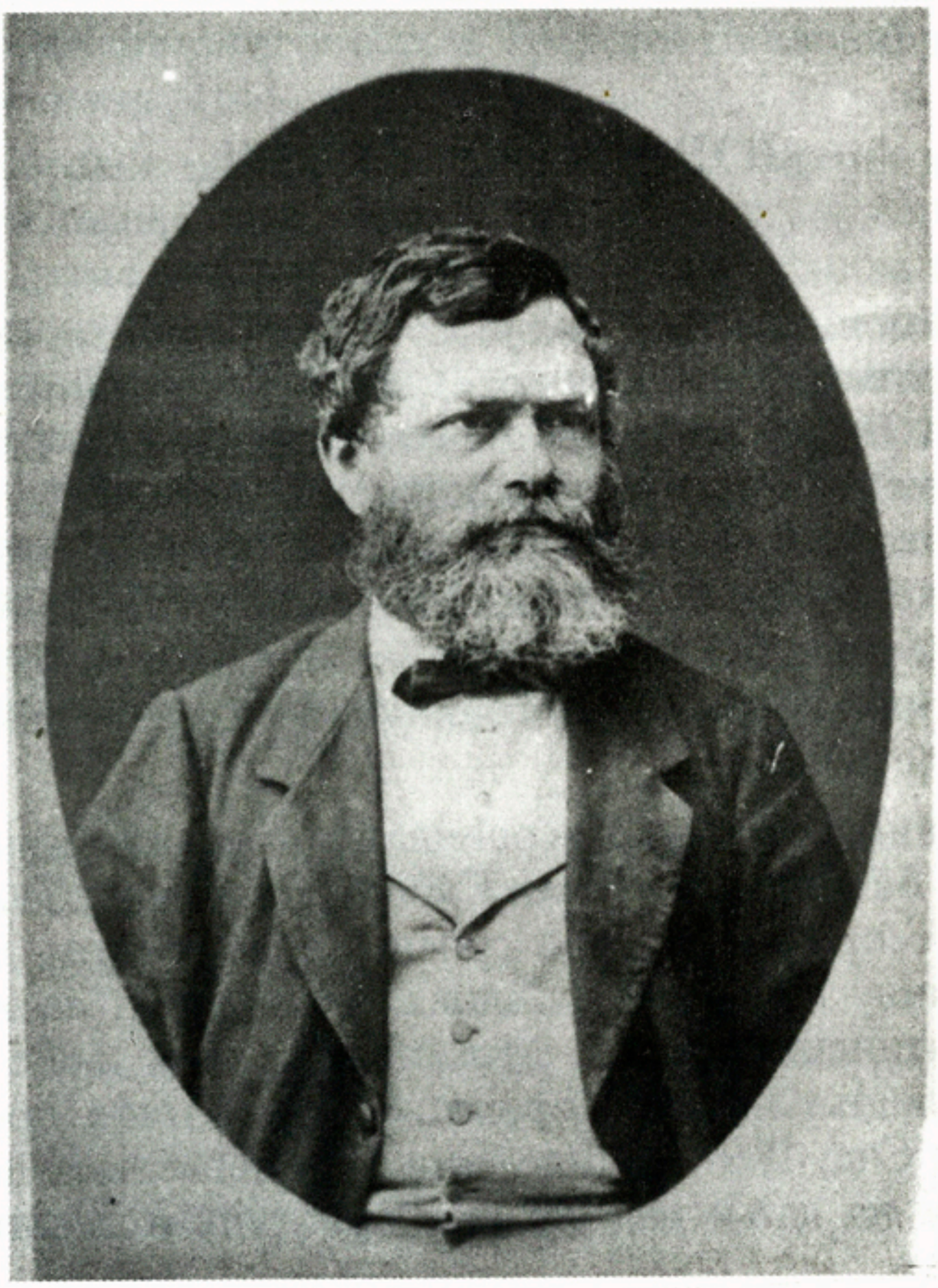

Јован Ђорђевић

Стижу и поклони приватних лица: Платона Атанацковића, Саве Текелије, Вука Стефановића Караџића, Теодора Павловића, Василија Суботића, Матеја Костића, Јана Колара, Јована Суботића, Алексија Кубарева, Јосифа Бођанског, Николе Вујиновића, Петра Јагодића, Јана Кадаве, Теодора Прокопчаног, Исидора Николића, Петра II Петровића Његоша, Павла Авакумовића, Стефана Фрушића, Ивана Кукуљевића Сакцинског, Јосифа Миловука, Ивана Бујановића, Игњата Сопрона, Јелене Бозда, Димитрија Поповића...

На захтев пештанских студената, а захваљујући труду Саве Текелије, 1842. године је одлучено да се једна просторија у Матици користи као читаоница.

Септембра 1842. године умире Сава Текелија. Он у тестаменту завештава своју личну библиотеку Матици српској. Књиге из Текелијине личне библиотеке нису биле пописане. Марта 1843. године ова је библиотека пребачена из Арада у Пешту, и смештена је заједно са библиотеком Текелијанума.

Знамо да је, по налогу Платона Атанацковића, председника Матице српске, Јован Суботић, заједно са Симеоном Шићаром и Амвросијем Шимићем уређивао Библиотеку Матице српске. У извештају Управном одбору од 26. фебруара 1843. године он наводи да су приликом сређивања Библиотеке направљени спискови књига по насловима и ауторима. Књиге су сложене у полице по азбучном реду аутора. Реч је о првом стручном уређивању Библиотеке Матице српске. Суботић је истовремено током 1842-1847. године у *Летопису*, чији је уредник тада био, објавио библиографију српских и хрватских књига, као и библиографију српске текуће штампе.

Осим овог извештаја Јована Суботића, који показује да је реч о првом озбиљнијем покушају да се уреди Библиотека, јер са порастом фонда расла је и потреба да се установи начин на који ће се књиге уписивати, али и начин на који ће се издавати корисницима. Стално се чине покушаји да се уведе ред у обе Матичине библиотеке, али преовлађује утисак да су ти послови били повремени и привремени.

Из *Грађе за историју Библиотеке Матице српске* сазнајемо да је године 1844. Тома Теодоровић, потписан као „Надзиратељ Заведенија Текелијиног", по налогу епископа Платона Атанацковића, уредио, тј. сместио на полице Библиотеку Матице српске и Текелијину библиотеку, дакле обавио физички део посла. О свом раду поднео је извештај из којег се види да је у току рада имао у виду и спољашњи изглед књиге, те је лепше књиге слагао на видљива места водећи при том рачуна о формату и величини књиге. Неке је морао да слаже и у два реда. Оно што није било у облику књиге, тј. „различите новине, земљеписе, начертанија и друге рукописе библиотеки овој принадлеже" сложио је на горње полице. Касније ће се видети да он тај посао није урадио како треба јер је међу те „различите" сместио и једну од највреднијих књига из Текелијине библиотеке, Текелијин препис *Душановог законика*. Он је помешао књиге из личне библиотеке Саве Текелије са књигама Библиотеке Матице српске, а књиге из Текелијиног завода је сместио посебно. За пописивање ових публикација тражи помоћника и чека на инструкције (предложио је да запише сваку књигу по азбучном реду, а да посебно направи каталог са насловима дела и

каталог имена аутора књига; сваку књигу би означио одређеним бројем и тако сложио на полице). Указао је на чињеницу да се Библиотека не може користити све док се не попишу и среде књиге. Истовремено је предложио да слике и цртежи, географске карте које Матица има у поседу, буду изложене пред публиком. Помоћника за овај посао је добио, али да ли је посао урађен или завршен, то се не зна поуздано.

После смрти Томе Теодоровића, почетком 1845. године, за надзирателља Текелијанума је изабран Субота Младеновић „с којим је званием в след прописаног конкурса и дужност манипуланта привремено као и библиотекара скопчано". Посао око сређивања обеју Матичиних библиотека ће радити до краја службе, а после одласка Јована Ђорђевића из Матице, његово име ће се помињати у извештајима. Годину дана после свог избора, он подноси извештај да су обе Библиотеке уређене и да могу да се користе. Немамо податке о начину на који је то урадио, осим да су књиге пописане и нумерисане.

Библиотека више не добија публикације само поклоном или разменом. Сада се Матица и претплаћивала на неке листове, а до неких публикација је стизала и куповином. Посао око набавке, куповине, размене обавља углавном Теодор Павловић, док Субота Младеновић обавља послове манипуланта.

Године 1848. одређује се одбор са задатком да прегледа и уреди Текелијину и Матичину библиотеку. Субота Младеновић, Георгије Марго и Јован Суботић су именовани као чланови тог одбора. Договорено је да се прегледају обе Библиотеке и да се начини списак публикација у два примерка, да се утврди право стање публикација у обе Библиотеке. Даље од тога вероватно није ништа учињено, јер су ову намеру претекли револуционарни догађаји у Пешти.

Јован Ђорђевић је дошао у Матицу српску децембра 1857. као њен секретар. Било је то на наговор владике Платона Атанацковића, а из потребе да се направи корак напред, да се не би десило, како каже Ђорђевић да *Летопис* „самог себе по мало преживљује". Дакле, осим ове дужности Ђорђевић обавља и послове уредника *Летописа Матице српске*, и то је по први пут да секретар Матице српске обавља и послове уредника. Избор је био између Јована Ђорђевића и Јакова Игњатовића, који је у то време већ био афирмисан књижевник, а и уређивао је *Летопис*. За Ђорђевића је гласало четворо, за Игњатовића двоје. Председник Матице Павле Којић није гласао. Ђорђевић је током свог уредниковања стигао да уреди три свеске *Летописа*, и то св. 97. и 98. за 1858. годину, и св. 99. за 1859. годину. Његов долазак је дочекан са задовољством, посебно што је пре њега тај посао обављао Субота Младеновић, чији је рад оцењен као незадовољавајући. Ђорђевићев долазак у Матицу је поздрављен у *Србском дневнику*, а и Јован

Јовановић Змај је поздравио његов долазак речима „нека на Летопис ово мото метне 'Субота је недељу донела'". Одлазак из Матице био је још бржи. Ђорђевић је отишао 26. маја 1859. године са места секретара Матичиног и уредника *Летописа*.

Посао око уређења Библиотеке Матице српске и Текелијине библиотеке Ђорђевић је урадио самоиницијативно и волонтерски. Тај посао је обавио брзо, стручно и ефикасно, уза све обавезе које су га чекале као секретара Матице српске и уредника *Летописа*. И то све за годину и по дана, колико је укупно остао у Матици. Његов рад на уређивању *Летописа* је опет у тесној вези са радом на сређивању Библиотеке Матице српске и Текелијине библиотеке. Образлажући посао уредника, у првом од укупно три броја *Летописа* која је уредио, истиче значај личног образовања и ангажовања око свих културних догађаја са којима ће преко књиге бити упознат.

У марту 1858. године, као секретар, Јован Ђорђевић подноси извештај о стању библиотека у Матичином поседу, констатујући „колико је из дотичних каталога разабрати могао" да под управом стоје две библиотеке, Матичина и Текелијина са укупно 5.700 публикација. Од тог је у поседу Библиотеке Матице српске било 1.700 публикација.

Он прво анализира стање обеју библиотека, износећи да су обе попуњавале своје фондове углавном поклонима. Део свог фонда Библиотека Матице српске је попуњавала и разменом, а најмањи део књига је купила. Библиотека Текелијина је углавном остала онаква каква је стигла, осим што је део фонда попуњаван искључиво поклонима. Његов закључак је поражавајуће реалан, и он наглашава да се његово начело односи на све библиотеке: „Кад помислимо какав су важан фактор јавне библиотеке за стручну просвету и кад допустимо да свака библиотека цел своју тим боље постизава што више и што боље књиге у себи има, онда ћемо увидити да су околности у којима обе ове (мисли се на Матичину и Текелијину) библиотеке данас налазе за постижење исте цели одвећ незгодне". Ђорђевић је свестан значаја институције као што је библиотека и на прво место истиче да осим историјске важности дела које би требало да поседује, библиотека мора да задовољи и савремене потребе научне институције, тј. да буде у жижи актуелних културних догађаја.

Ову потребу за библиотеком као научном институцијом је посебно видео код Текелијине библиотеке, с обзиром на њену намену да послужи у току студија пештанским студентима и питомцима Текелијанума. Није ни слутио колико ће се његово становиште показати далековидим.

Ђорђевић као другу, али као најважнију чињеницу истиче национални карактер библиотеке: „И једна и друга ова библиотека јесте

народна, и као такова треба да и народни значај свој има, треба да се највише на народну и овој сродне литературе обазире. И за то би се с пуним правом искати могло, да се у овакој библиотеки свака србска књига а од остале славенски књига бар све оне могу наћи које су од најзнаменитији словенски списатеља писане и које литературу своју достојно представљају." И тек онда, сматра Ђорђевић, могу се задовољавати остали критеријуми.

Матица српска је барометар, сматра Ђорђевић, по коме ће нас други процењивати, и из тог разлога треба ове услове испунити.

После анализе стања у библиотеци, постављања основних начела по којима она треба да функционише, Ђорђевић иступа са конкретним предлозима, да се годишње одваја одређена свота новца за куповину књига за обе библиотеке (успут наводи како је недопустиво да немају дела Миклошића, Палацког, Шафарика, Колара, Мицкјевича, Љермонтова, Жуковског). Истиче и потребу да Матица набави и дела дубровачких песника као што су Иван Гундулић, Мавро Ветрановић, Игњат Ђорђић, Јуније Палмотић; *Коло, Аркив*, посебно стога што су и иначе недоступни широј читалачкој публици, која би се са њима могла упознати баш у оваквој институцији као што је Матица. Сви наслови књига које буду купљене, а Ђорђевић их је већ купио, биће објављени у јавним листовима. Ђорђевић купује и књигу песама Бранка Радичевића (према податку у *Летопису* за 1859. год, књ. 98) и то је прва Бранкова збирка која улази у Матичину библиотеку.

Његов предлог је и да се споје Матичина и Текелијина библиотека, а ако то није могуће, попуна фонда да се не дуплира набавком за обе, већ да се распореди тако да фонд буде што разноврснији. Предлаже да Матица новинским огласом „изрекне да се она одсад на сваку србску књигу и сваке србске новине, излазиле ма у којем нашем пределу писане кирилицом или латиницом стално пренумерира". А тек потом би на ред дошле књиге осталих словенских писаца.

За Текелијину библиотеку Ђорђевић остаје при оном што је и Текелија „намеравао да јој тај виши, универзални карактер даде кад ју је с тако красним делима из свију струка које су у оно доба ондашње стање науке добро представљале". Као бивши питомац Текелијанума, а знајући за тежак материјални положај студената, он предлаже да се Текелијина библиотека попуњава публикацијама потребним студентима. Свестан је да после шеснаест година мировања (управо толико година Текелијина библиотека се није поновила ни за једну књигу), ова Библиотека, уколико хоће да буде научна и стручна библиотека мора да што пре набави потребне публикације. И за ову Библиотеку Ђорђевић предлаже да се за попуну годишње одваја одређена сума новца, током прве године већа свота, да би се попуниле празнине, а

затим 100 форинти у сребру годишње. Овај предлог Ђорђевићев није прихваћен. Одобрено му је за прву помоћ 100 форинти у сребру. Недостатак новца Управни одбор Матице правда ванредним потребама да се шесторици Текелијиних питомаца обезбеди стан. Истовремено „Секретар Друштва упућује се да списак они дела која би најпре требало за исту библиотеку набавити сачини, и првој Друштва седници предложи." Све ове одлуке су објављене у *Српском дневнику* од 16. марта 1858. године.

Ђорђевић одмах затим говори и о организацији посла на њиховом сређивању. Дакле, да би набавку књига било могуће започети, прво треба пописати све књиге које постоје у Матичиној библиотеци и то по оним критеријумима по којима ће се књиге набављати. Прво, све књиге српских писаца, затим књиге словенских писаца, па на крају књиге на осталим језицима, а које се на било који начин баве Србима или Словенима. За пописивање и сређивање библиотечког фонда Ђорђевић се сам пријавио и добио сагласност да обави тај посао.

О уређењу библиотека Ђорђевић је писао и у свом уводном чланку у *Летопису Матице српске*, а објавио је и позив за претплату у *Српском дневнику*, год. 1858, бр. 30, 31, 32. У уводнику излаже, у погледу става према Матичиној и Текелијиној библиотеци, исто оно што је рекао када је говорио пред члановима Управног одбора о уређењу ових библиотека. Али овом приликом Ђорђевић саопштава да је Матица прихватила његов предлог о набавци књига и тако користи прилику да јој се на томе захвали.[1]

У међувремену, омладина моли да јој се у просторијама Матице (користили су читаоницу један дан у недељи), омогући више дана за њено коришћење. Њиховој молби није удовољено јер Матица није имала одговарајуће читаонице. А у оквиру овог писма, омладина моли да за њихове потребе Библиотека набави најновије књиге Шафарикове, Миклошићеве, Копитарове, као и *Аркив за повјестницу југославенску*. Око набавке ових дела омладина бива упућена на секретара Јована Ђорђевића, и није тешко утврдити да је он њиховим жељама изашао у сусрет.

У погледу набавке Ђорђевић саопштава да је за Библиотеку Матице српске купио следеће књиге: 1. *Толдија* од Арања (превео Ј. Јовановић); 2. Људевита Штура *Књига о песмама и приповетка словенским* (превео Ј. Бошковић); 3. *Едъ и медъ* од Ђорђа Рајковића. Књиге које набавља у каталог уводи библиотекар-манипулант Субота Младеновић.

---

[1] *Летопис Матице српске*, 1858, св. 97.

Осим тога, за време његовог боравка у Матици, наставља се, успоставља се или обнавља сарадња са другим научним и културним институцијама (Чешка, Лужичкосрпска, Галичка матица, Учено друштво у Кракову, историјска друштва у Загребу, Грацу, Целовцу и Љубљани, Матица илирска у Загребу, Мађарска академија наука и уметности). Успоставио је и размену са руским часописом *Беседа*, који је по Ђорђевићевој замисли требало да буде узор *Летопису Матице српске*. „За његово време Матица српска је примала све југословенске новине и часописе, а такође и важније листове и часописе са осталих словенских подручја."[2]

Ђорђевић је, судећи по *Грађи за историју Библиотеке Матице српске*, уређењу ових библиотека пришао одвојено, прво је средио Матичину, а затим Текелијину библиотеку. У извештају од 19. октобра 1858. године он тражи да му се обезбеди довољан број цедуља за попис књига, печат за Текелијину библиотеку, књига за уписивање публикација које се издају корисницима на читање, као и да се повежу дела која су оштећена. Увео је и да се на вратима сваке собе поставе одговарајуће плочице са обавештењем за шта која соба служи и ко ради у којим просторијама и шта.

Ђорђевић 9. јула 1858. године извештава Друштво да је припремио све што је потребно за попис књига Библиотеке Матице српске, а то је потребан број цедуља на којима ће се исписивати наслови публикација, затим печат за библиотеку на којем пише „Матица Србска" и који ће се стављати на књигу и на цедуљу. Ово је први пут да се у Библиотеци Матице српске користе печати за књиге. За потребе стручног уређивања Библиотеке набавио је дело *Katechismus der Bibliothekenlehre*, Leipzig, 1856, аутора Juliusa Pecholda, познатог немачког библиотекара и библиографа у Краљевској библиотеци у Дрездену. „Користећи се Pecholdovom књигом израдио је именски каталог, топографски и каталог рукописних књига; први је употребио печат, обавио ревизију књига и поставио планску набавку књига у свакој Библиотеци посебно."[3]

Ђорђевић опет нуди своју помоћ. Када се све публикације попишу на цедуље, спреман је да помогне да се на основу тих података направе каталози. Већ 18. октобра 1858. године Ђорђевић извештава да је уз помоћ осамнаест Текелијиних питомаца, који су се својевољно пријавили, пописана Матичина библиотека, док је попис библиотеке у току.

---

2 Живан Милисавац, *Историја Матице српске*, I, Нови Сад 1986, 658.

3 Иванка Веселинов, *Pecholdov Katechismus der Bibliothekenlehre*, Библиотекар, 1969, 2, 200.

Књиге је сложио по језицима и означавао их скраћеницама (*Срб.* = српска, Р. = руска...) Рукописне књиге су без обзира на језик имале ознаку *Рук.* Књиге су смештане по формату а за обе библиотеке су биле исте сигнатуре и каталог, и заједно су биле смештене. Разликовале су се по печату.

Ђорђевић 22. јануара 1859. године јавља да је у Текелијиној бибиотеци нашао „стари рукопис из кога је српски историк Раић Закоником Душанов у IV књизи своје историје преписао и предлаже да се снимак истог рукописа за Летопис наручи". Јануара те године Јован Ђорђевић је боравио у Бечу, и том приликом је у разговору са Вуком Караџићем изјавио да сређује Текелијину библиотеку, и да тражи препис *Душановоґ законика* који није у претходном попису уведен у каталог. „У току нашег разговора улучим прилику, да споменем, како је још од смрти Саве Текелије узалуд тражен у његовој библиотеци рукопис Душанова законика, који је наш Рајић у својој историји по овом истом рукопису прештампао, па како је то био један главни повод, зашто сам ове зиме од Матице тражио да ми повери уређивање те запуштене библиотеке, у којој сам прошлог месеца премећући књигу по књигу заиста и наишао на тражени рукопис, који није ни био уведен у каталог, јер није имао засебног наслова..." Сетимо се само како је Тома Теодоровић рекао у извештају о попису књига у библиотеци да је оне које нису имале форму књиге, као и разне рукописе, сместио високо на полицама, несређене. Рукопис *Законика* из Текелијине библиотеке је Стефан Новаковић штампао у IV тому Рајићеве *Историје*, али је тај препис био непоуздан. Ђорђевић га је, као што је и наговестио, штампао у *Летопису Матице српске* 1859, св. 99. Његов препис *Душановоґ законика* коментарисао је Никола Радојчић речима: „Ј. Ђорђевић је био и овом приликом пажљив и савестан, те је раније (Рајићево) издање *Душанова законика*, по истом рукопису, постало сасвим излишно." Данас Библиотека Матице српске чува и овај препис *Душановоґ законика*.

Осим овог рукописа, Ђорђевић је пронашао разне мапе, неколико наслова књига у више примерака, као и портрет светог Саве. Уједно је предложио да се укоричи известан број публикација, оне којима је потребно повезивање, и да се мапе које би требало саставити, саставе. Рачуни и наслови публикација које су биле на заштити стижу и када је он био већ отишао из Матице.

Ђорђевић подноси оставку на звање секретара Друштва 14. маја 1859. Уједно саопштава да је средио и Матичину и Текелијину библиотеку, да се каталози преписују, и уз оставку прилаже списак књига које су уведене у старе каталоге, а којих тада није било у Библиотеци. Предложио је да Ђура Вукићевић, један од питомаца Текелијанума,

који му је помогао око сређивања библиотека, настави посао око увођења нових књига у каталоге, како би се постигла ажурност у раду. Од свих реформаторских планова у погледу језика и правописа, уређивању *Летописа Матице српске* (почев од промене боје корица, преко промене наслова до избацивања слова і и я), као и планова о издавачкој делатности Матице српске, Ђорђевић је успео да реализује планове везане за Матичину и Текелијину библиотеку. Са ове дужности, Ђорђевић се опет вратио за Нови Сад, за уредника *Српскоѓ дневника*.

За Ђорђевићева боравка у Матици, библиотека је добила поклоном *Гласник Друштва српске словесности*, св. 9, 10, 11 за обе библиотеке; Вук Караџић шаље *Примере Србско-словенскоѓа језика*; Константин Пејчић поклања своју књигу *Житије Теодора Павловића*; Ђорђе Рајковић поклања дело *Едъ и медъ*, професор Атанасије Чурлић књигу *Совершенное учение свещеннаѓо писанїя*; књижар Карло Хинц шаље своја издања; Јован Хаџић поклања *Духъ народа Србскоѓъ*, Друштво за историју и старину из Одесе шаље преко руског посланства у Бечу дело *Записки Одесскаѓо общества исторіи древностей*, т. 1, 2, 3, 4. За попуњавање фонда куповином књига посебно за Текелијину библиотеку, Јован Ђорђевић је заједно са председником Матице, Павлом Којићем, написао молбу Намесничком већу и молби им је било удовољено. Ђорђевић је, како се каже у *Грађи за историју Библиотеке Матице српске*, књиге куповао и пре но што је добио одобрење и то у књижарама, а по пристизању рачуна добијао би накнадно одобрење за куповину.

Ђорђевић је рођен у Сенти 1826. Школовао се у Сенти, Новом Саду, Сегедину и Темишвару. На будимско-пештанском универзитету је слушао студије медицине, да би касније прешао на филозофију и историју. Пре доласка за Матичиног секретара и уредника *Летописа*, Ђорђевић је радио у Сомбору, Лугошу, Темишвару као дневничар Жупаније Бачке, Торонтала и Вршца (од 1849. до 1852). Од 1852. године је професор у новосадској гимназији, и одатле је, „бежећи од оскудице", дошао у Пешту, за секретара Матичиног и уредника *Летописа*. У новосадској гимназији је предавао географију, историју, зоологију, ботанику, физику са хемијом, астрономију, физичку географију, метеорологију, и то све по потреби. Главни предмети које је предавао су латински, грчки, немачки, математика. Волонтерски је држао часове и из француског. Био је и секретар школе, водио и школску библиотеку.

Као питомац Текелијанума, студирао је медицину. Касније је као Матичин секретар проширио број питомаца у Текелијануму, са дванаест на осамнаест, покушао је да унапреди њихов живот и рад у Заводу. Такође је написао и инструкције за „надзиратеља" Текелијиног

завода, којима су равномерније подељене обавезе питомаца и управе Завода.

У Сомбору је основао дилетантску позоришну дружину, и за њене потребе превео је Шилерову драму *Сплетка и љубав*. Био је уредник *Српског дневника*. Захваљујући његовим чланцима у *Српском дневнику* током 1859. године, у којима је дао бриљантан опис стања у Матици, Матица ће, по мишљењу Васе Стајића у књизи *Новосадске биографије*, успети да оствари реформу, а да њен статут напише Светозар Милетић, побратим Јована Ђорђевића. По Васи Стајићу „њих двојица су увели у новосадску Матицу Вуков правопис". Био је „покретач оснивања" и управник Српског народног позоришта од 1862. до 1868. године. На позив кнеза Михаила, основао је и Народно позориште у Београду, потом радио као интендант, па драматург. Био је и директор гимназије у Шапцу, Прве гимназије у Београду, професор Учитељске, Више девојачке школе. Радио је и као професор историје на Великој школи, Војној академији. Предавао је Александру Обреновићу латински и географију и путовао са њим у јужну Русију и Приморје. „Без Ђорђевићевог имена и без његовог рада не може се замислити наша културна историја. Његов напор око позоришта, коначно оснивање и напредак сталног српског театра спада у ред најважнијих културних догађаја код Срба средином XIX века," записао је Божидар Ковачек.

Пријатељ је са Светозарем Милетићем, Ђорђем Натошевићем, Бранком Радичевићем, Лазом Костићем и многима другим. Заступник је и борац за Вукове реформе српског језика и правописа. Као књижевник се није исказао довољно снажно. „Ђорђевићева разноликост у интересовању и деловању даје му право на атрибут једног од најуниверзалнијих интелектуалаца свога времена."[4]

---

4 Божидар Ковачек: *Јован Ђорђевић*, Нови Сад 1964, 363.

Јован Радонић

ЈОВАН РАДОНИЋ

Први податак о Библиотеци Матице српске срећемо 1838; наиме, те године је „књижница Матичина" званично основана, тј. била отворена и за јавност. Одмах после оснивања, исказала се потреба да се регулишу правила за њен рад. Истовремено, Матица у текућој периодици тражи књиге за попуњавање своје библиотеке. Књиге, слике, разни рукописи и вредни предмети су стизали као поклони Матици српској, тако да се 1842. године именује одбор који ће „књигохранилиште у ред довести", а 1843. године Јован Суботић подноси одбору Матице српске извештај о уређењу њене Библиотеке. Наредне године Матица прима Текелијину библиотеку.

Секретар Матице српске Јован Ђорђевић се такође посвећује уређењу и попуњавању Текелијине и Матичине библиотеке. Он предлаже да се сачини списак књига које Библиотека поседује, да се свака српска књига набави за Матицу куповином, поклоном или разменом. Када је 1859. године поднео оставку на дужност секретара Матице српске, обе библиотеке, дакле и Текелијина и Матичина биле су сређене. Од 1864. године, после сеобе у Нови Сад, почиње Матица српска да одваја средства за Библиотеку, иако није имала одговарајућу просторију за смештај књига. Претплаћује се на издања неколико светских часописа.

Године 1865. о Библиотеци се брине „деловодитељ и експедитор Матичина листа" Јован Београдац, са задатком да састави и каталог књига „по струкама". Књиге су издаване на коришћење само члановима Матичиним, не дуже на рок од месец дана, а чланови Новосадске српске читаонице су могли да користе књиге у читаоници. Статус Библиотеке и библиотекара се решавао и 1873. године, када је Јован Бошковић добио звање библиотекара, а библиотекарске дужности обављао, око годину дана, Данило Прица, „привремени библиотекар". Када је Јован Бошковић позван за библиотекара Народне

библиотеке у Београду и чувара Народног музеја, укинуто је у Матици звање библиотекара.

Наредних година Библиотека је била без библиотекара, иако су књиге пристизале. Године 1881-1882. Библиотека Матице српске је уређена, формирана су три каталога по писцима, и то за српску, словенску и страну књижевност. Године 1887. Александар Сандић предлаже да се фонд Матичине библиотеке попуњава и публикацијама из старије српске књижевности, а 1893. године Књижевно одељење, ради набавке, сачињава попис дела Вука Стефановића Караџића, Ђуре Даничића, Симе Милутиновића Сарајлије, Милована Видаковића, Јоакима Вујића. Главна скупштина Матице српске одлучује 1896. да подигне зграду за Библиотеку и архиву. Наредних година долази до темељнијег приступа у решавању проблема уређења Библиотеке, у складу са актуелним жељама и потребама да се побољша укупан рад и значај Матице српске, у којој значајно место треба да заузима и Библиотека.

На седници Управног одбора од 17. јула 1899. године одлучено је да се распише конкурс за место архивара-регистратора-библиотекара Матице српске. Овом одлуком се први пут ангажује службеник само за рад у Библиотеци. На расписани конкурс се јавило четири кандидата: 1. Живојин Димитријевић, писар из Новог Сада; 2. Душан Станковић, чиновник из Новог Сада; 3. Игњат Станимировић, општински моћник бележника из Сентомаша; 4. Јован Радонић, доктор словенске филологије и светске историје, професор у Молу. Радонић је у молби навео да познаје мађарски, немачки, класичне језике, све словенске језике, талијански и француски. Изабран је за Матичиног службеника 7. септембра 1899. године, на рок од 6 година, а примио је да се брине о Библиотеци која је тада имала 6.050 дела у 13.123 свеске.

Нови књижничар др Јован Радонић, одмах по примању дужности, упућује се да прегледа Матичину библиотеку и архиву, да констатује њено стање и да сачини предлог како би се ова Библиотека могла попунити, сходно њеним потребама. Радонић то чини, а потом предлаже како да се уреди Матичина архива. Он сматра да је у датом тренутку важније да се прво уреди Библиотека, а када се тај посао доврши, тек онда да се пређе на ажурирање Матичине архиве. У првим извештајима о свом раду Радонић указује на неповољне спољне факторе: просторије Библиотеке су мале, нема места за све публикације, лош је распоред књига, лош је унутрашњи распоред у Библиотеци. Радонић је у оцену овог стања улазио без комплекса, узимајући у обзир светске стандарде у смештају и приступу публикацијама.

Библиотека је тада добијала књиге куповином, разменом и поклонима. У класификацији тих дела Радонић користи неколико каталога:

свако дело уводи у инвентар оним редом како је стигло у Библиотеку, води каталог дела по насловима и азбучни каталог.

Полазећи од чињенице да Библиотека Матице српске треба да „у себи уједини по могућству све књижевне творевине нашега народа од почетка нашега књижевног живота па до наших дана”[1], Радонић прави списак књига које Библиотека треба да набави као и списак немачких, француских, руских и мађарских часописа за које сматра да су неопходни оваквој библиотеци. Предлаже да се српски часописи за Библиотеку покушају добити бесплатно или у замену за Матичина издања. Тражи да се упути апел редакцијама српских часописа и листова да шаљу своја издања у замену за *Летопис*.

У фебруару 1900. године Радонић подноси Управном одбору Матице српске предлог правила о уређењу Библиотеке Матице српске „пошто су они прека потреба како за тачну употребу и руковање Библиотеке тако и за јасно опредељење положаја библиотекарства”.[2] У тим правилима говори о задацима и концепцији по којој је организована Матичина библиотека, о руковању Библиотеком, уређењу Библиотеке, и о начину на који Библиотека треба да богати своје фондове, и о начину на који се корисници могу служити публикацијама. Радонић ставља акценат на улогу и значај ове институције: „Библиотека Матице српске ваља да репрезентира српску науку и српску литературу уопће”[3]. Две године касније, Радонић предлаже да се уредбом регулише издавање књига на коришћење и похађање просторија Матице српске.

Упућујући апел Управном одбору за ангажовање око куповине, набавке, размене, а у потреби да се употпуни, набави све што може подићи културни ниво и значај ове институције, он га истовремено упућује и себи. Лично се ангажује у набавци и куповини публикација које су Библиотеци недостајале, а понекад и на своју руку, тј. не чекајући да му то одобри Књижевни одбор, како је онда био ред. Он путује за Земун у трговачку кућу Васиљевића, познату и чувену по познанству са Вуком Стефановићем Караџићем, у нади да ће тамо пронаћи неке важне публикације које недостају Библиотеци. Но „нада га је изневерила” и он проналази тамо само Павловићеве *Сербске народне новине* и *Србскиј Народниј листъ*, дефектне бројеве *Српске пчеле* и *Голубице* и Поповићеве *Данице*. Између осталих, он прима, проверава део библиотеке професора Владана Арсенијевића, понуду књижара Браће М. Поповића, библиотеку од 720 књига сликара Новака Радонића. Купује

---

[1] *Грађа за историју Библиотеке Матице српске*, III, Нови Сад 1966, 122.

[2] Исто, 39.

[3] Исто, 39.

старе часописе и новине из библиотеке Саве Петровића: *Народ* од 1870-1873. године, књижевни лист *Срйство* за 1887. и 1888, *Женски свеш, Даницу* за 1872, *Огледало сриско* за 1864, *Глас истине* за 1884, 1885, *Истину* за 1888, *Нови васпитач* за 1888, 1889, *Весник сриске цркве* за 1894, а куповином неколико годишта *Старинара* и *Омладине* комплетира издања ових часописа.

Од Саве Петровића, секретара Матице српске, успева да добије и два руска богословска часописа: *Труды Киевской дух. академии, Странникь.*

Нарочита брига Радонићева је била и остала набавка старих српских часописа и листова. Он, видимо, наставља са традицијом попуњавања Библиотеке насловима домаћих и страних часописа која је у Матици негована и пре његовог доласка, али повремено и несистематски. Круна Радонићеве набавке су *Сербскија Новини йовседневнија* које су излазиле у Бечу, 1791. године, поклон госпође Савић из Сегедина. Библиотека је добила комплетно 1791. годиште и још неколико бројева из других годишта. Поклоном госпође Савић Библиотека је добила и потпун примерак Арнотових *Сриских новина* за 1838. годину, Андрићев темишварски *Световид* за 1852. годину. Радонић је свестан важности тог поклона када у извештају о раду Библиотеке за 1902. годину каже: „До сада се о овим новинама знало врло мало. Шафарик их није никада имао у рукама, Новаковић је од те године имао само један број у рукама. Библиотека Матичина пак има сад потпуни ексемплар за ту годину и још неке бројеве идућих година. Тековином овом бићемо у стању да осветлимо први покушај српске журналистике. У комплексу старих српских књига госпође Савић истакнућемо још̌те и потпуни ексемплар Арнотових српских новина за годину 1838. које пружају прилично интересантне грађе за познавање литерарног рада у првој половини XIX века.”[4]

Радонић прегледа библиотеку са око 1.500 књига митровачког трговца Ђоке Панајотовића, библиотеку и рукописе Гаврила Витковића. Године 1903. Српска читаоница у Иригу поклања књиге Библиотеци Матице српске, међу којима Радонић бира старија дела која ова библиотека поседује, у замену за *Летопис*. Ђока Радак, адвокат из Кикинде, нуди своју библиотеку Матици. У предлогу за куповину упућеном Управном одбору констатује да је реч о библиотеци која у свом фонду има махом правне књиге, које Библиотеци Матице српске не требају јер оптерећују просторије. Овим поклоном, каже Радонић (а он је одабрао 225 дела у 249 свезака), Библиотека је добила

---

4 Исто, 122.

важан рукопис из 1745. године, велик број српских новина (*Сӣски народни лисӣ* за 1838, 1840, 1842, Давидовићеве *Новине сӣске* за 1821, Павловићеве *Новине сӣске* за 1839. и 1842. годину) и хрватских новина (*Илирске Народне новине* за 1839. и 1842. годину, *Илирску Даницу* за 1837, 1840, и 1842. годину, и неколико годишта *Народних новина*), допуну *Леӣойиса Маӣице сӣске*, дела Гетеа, Виланда, Шилера, Лесинга, Платена, Ленауа, Клопштока.

Радонић прима у Земуну библиотеку ц. и кр. пуковника Саве Давидовца – поклон Емилије Давидовац, ц. и кр. мајора Јована Теодоровића и кћери му Олге Милене Теодоровић у вредности око 5.000 круна. Ову библиотеку је уредио Војин Срећанов, потоњи Матичин библиотекар, 1905. и 1906. године и тада тек сазнајемо да је Библиотека овим поклоном обогаћена за 1.013 дела у 1.542 свеске, као и потпуну збирку *Леӣойиса, Гласника Сӣскоӷ ученоӷ друшӣва, Оӣаџбине, Данице, Годишњице, Сӣоменика, Гласа Сӣске краљевске академије* и Српске књижевне задруге. Ова библиотека је на захтев дародавца сређена као јединствена целина. Из Радонићевог извештаја о раду за 1903/1904. годину сазнајемо да је Библиотека добила књиге и од Димитрија П. Ранисављевића, трговца из Панчева, часописе *Седмицу* за 1857, *Србадију* за 1874. и 1875, *Младу Србадију* за 1871. годину, *Маӷазин Србскодалмаӣинскиј* и *Славенку* Емила Чакре.

Захваљујући Радонићевим напорима, поред већ постојећих веза, Матица успоставља размену издања са многим научним институцијама у свету, а посебно словенским. Води преговоре око размене и размену публикација са Чешком академијом наука у Прагу, Царском академијом наука у Бечу. Предлаже да се ступи у везу са Сплћетским музејем ради размене, и са редакцијом часописа *Звон* у Љубљани. Размењује публикације са уредништвом часописа *Wissenschaftliche Mittheilungen aus Bosnien und Hercegovina*, Московско-публичним и Румјанцовским музејем, Петефијевим друштвом у Будимпешти, са Историјско-филолошким друштвом при Императорско-новоросијском универзитету у Одеси, бугарским Министарством народне просвете, Српском књижевном задругом, Југославенском академијом у Загребу, Матицом хрватском у Загребу, Матицом словеначком у Љубљани, Руским археолошким институтом у Љубљани, Удружењем чешких филолога у Прагу, Библиотеком Мађарске академије наука, да би 1902. године могао, подносећи годишњи извештај о раду Библиотеке Матице српске набројати 26 градова са којима су се тада размењивале публикације.

У извештају о раду Библиотеке Матице српске за 1903/1904. годину Радонић саопштава да је Библиотека сарађивала са редакцијом Опше славенске библиографије руске Академије наука у Петрограду. Он

саставља за ту руску библиографију преглед рада на српској историји и књижевности за 1902. и 1903. годину.

Радонић захтева да Библиотека набави и мађарска дела важна за прошлост српског народа (*Codex diplomaticus comitum Zichy u 8 knj, Kovanichich M. G. Vestigia comitiorum apud Hungaros* и *Suplementum ad Vestigia comitiorum apud Hungaros* у два тома, *Epistolae Matthie Corvini ad pontifices*). Наредне, 1905. године, Радонић, подносећи свој последњи извештај о раду у Библиотеци, саопштава да је у току 1904/1905. године Библиотека започела размену са уредништвом руског часописа *Русский филологический вѣстникъ* из Варшаве. Радонић истиче да је реч о већ уходаном послу и да су настављене сарадња и размена са већ наведеним институцијама и друштвима и уредништвима научних и литерарних часописа.

Године 1901. мађарско Министарство просвете саглашава се са повећањем плате Јовану Радонићу. Податак је сам по себи занемарљив, али у оцени тог повећања изричито се наглашава да се то повећање односи само на Радонића као чиновника „особите способности и ванредног стручњака"[5].

Истовремено, осим библиотечког, Радонић успева да се бави и научно-истраживачким радом. У јулу 1900. године одлази у Дубровник на одмор и проучавање Дубровачког архива, а у јануару 1905. године, по одобрењу Управног одбора, а на предлог секретара Милана Савића, о Матичином трошку, одлази у Беч на изложбу „најважнијих докумената из аустријске прошлости и земаља, које припадају круни Хабзбуршкој. Том је приликом у многом олакшан рад и употреба докумената у истој војној архиви"[6]. Радонић се обавезао да ће заузврат „резултате својих архивалних студија публиковати у издањима Матичиним уз уобичајен хонорар. А свакако имао би Управном одбору поднети опширнији извештај о свом раду у бечким архивима"[7]. Захваљујући тој посети, Библиотека прима на дар од вицедиректора Ратног архива Јована Лангера дело Франца Ваничека *Geschichte der Militärgrenze*, које је иначе штампано као манускрипт, и на његов предлог купује издање Архива Ратног министарства у Бечу: *Felldzüge des Prinzen Eugen von Savoyen* у 25 томова, у духу настојања да се у Библиотеци нађе што више књига о историји Срба у Угарској. Исте године Радонић шаље извештај о стању библиотеке Централном статистичком заводу у Будимпешти, у којем га извештава да је протекле 1904.

---

5 Исто, 98.

6 Исто, 98.

7 Исто, 98

године Библиотека повећала свој фонд за 1.907 дела у 1.645 свезака. Он обавештава Централни статистички завод да Библиотека Матице српске није јавна библиотека те да је због тога у току 1904. године имала свега 128 посетилаца. Куповина књига за Библиотеку се одвија из фонда Матице српске. Радонић је тежио да библиотека остане научна установа, која „има да послужи члановима књижевног одељења и члановима Матице српске", а „књижницом Матице српске могу се још служити научници са стране и ученици великих и средњих школа". Затворена за ширу јавност, Библиотека је проглашена за јавну на Скупштини Матице српске 8. новембра 1922. године.

Године 1904. довршава Радонић у *Раду и именику Матице српске за годину 1903.* каталог свих дела која су пристигла у Библиотеку од 1899. године *Прираштај књига у Библиотеци Матице српске од г. 1899.* Овај каталог Радонићев има у попису 2.450 дела, и аутор је нагласио да није реч о стручном каталогу, већ је у питању „извештај о прираштају књига". Радонић није први који то ради у Библиотеци. Пре њега је у засебној књизи такав списак приновљених књига публиковао Стеван Милованов, који је био задужен да среди Библиотеку, непосредно пре доласка Јована Радонића за библиотекара. Тај први штампани каталог књига Библиотеке Матице српске је повучен из продаје, по рецензији Тихомира Остојића и Јована Грчића, јер су све српске латиничне књиге биле уврштене у хрватску књижевност. Радонићев каталог је штампан као додатак *Раду и именику* и има претежно информативни карактер. По угледу на ову двојицу претходника, потоњи библиотекар Срећанов предлаже да се овај посао настави јер се у међувремену Библиотека проширила. Овакво публиковање приновљених публикација је постало пракса у Библиотеци.

У извештају о раду за 1904/1905. годину Радонић наводи да је у току његовог рада у Библиотеци дошло до повећања Фонда за 4.135 дела. Ако се сетимо да је приликом преузимања посла Радонић прегледао укупан фонд Библиотеке, и задужио се за 6.050 публикација, онда се сасвим јасно може сагледати за колико је публикација, у току његовог рада, био обогаћен фонд. Истовремено, Радонић истиче и проблем дупликата, за које је почео да израђује азбучни каталог, а по изради тог каталога предлаже да се дупликати шаљу у размену.

Управни одбор 4. јула 1905. године расписује конкурс за радно место архивара-регистратора-библиотекара. На конкурс се јавило 11 кандидата од којих је троје повукло молбу пре Скупштине. Тајним гласањем за библиотекара је изабран Војин Срећанов, који је већ радио у Библиотеци као чиновник, и „под упутством садашњег библиотекара г. дра Ј. Радонића"[8]. Војин Срећанов је добио 87, а Јован Радонић 11

---

[8] Исто, 202.

гласова. Радонић је био обавезан да до краја 1905. године преда дужност новом библиотекару Библиотеке Матице српске. Овом податку о избору новог библиотекара не треба се чудити, пошто у *Грађи за историју Библиотеке Матице српске* (III), наилазимо на уверење које је дато Јовану Радонићу „ради ослобођења од војне вежбе". У том уверењу стоји да је Радонић изабран у Београду за универзитетског професора, али је потребан Библиотеци због предаје архиве и Библиотеке. Тако произилази да је Радонићев одзив на конкурс за библиотекара био само формалан, и да су то чланови Управног одбора Матице српске знали. Молбу није повукао, мада се још пре Скупштине на којој се одлучивало о конкурсу знало да је потврђен његов избор за професора на Универзитету у Београду.

Његова активност у обављању библиотекарског посла тече и после овог конкурса, јер тражи од Управног одбора да одобри набавку ормара за књиге. Набавком ормара Библиотека би, што се тиче смештаја, била мирна неколико година.

У октобру 1905. године члан Управног одбора Аркадије Варађанин, секретар Милан Савић и Војин Срећанов присуствују у својству чланова комисије примопредаји Библиотеке. Примопредаја је трајала до децембра. У извештају Управном одбору сазнајемо да је Радонић уписивао књиге редним бројем, како су пристизале (од броја 6.051-9.807). По том списку Библиотека је по овој примопредаји имала 10.151 дело са 34.796 свезака. Недостајала су 102 дела у 111 свезака. Радонић се обавезао да ће она дела која не буду пронађена, купити и тако надокнадити штету Библиотеци. Уз овај извештај ишао је и списак са именима особа које су узеле књиге на читање. У септембру 1906. године, обраћајући се Управном одбору, комисија за примопредају Библиотеке захтева да Јован Радонић набави изгубљене књиге. Управни одбор, моли Радонића да књиге врати Библиотеци до краја 1906. године. Радонић је вратио још 21 дело у 22 свеске, а остатак се обавезао да ће вратити касније. Управни одбор му је задржао 200 круна од последње неисплаћене плате, на име дуга, и уместо двогодишње отпремнине, коју је Радонић тражио, одобрио једногодишњу.

Рођен 1873. године у Молу, Радонић је Српску гимназију завршио у Новом Саду, а филозофске науке докторирао у Бечу 1896. тезом *Der Groswoiwode von Bosnien Sandalj Hranić Kosača*. Дисертација је објављена на српском језику 1897. Студије је наставио у Петрограду и Москви. Радио је као наставник у Српској гимназији, а потом у Руском археолошком институту у Цариграду. Од 1899. до 1905. ради као библиотекар у Библиотеци Матице српске.

Своју каријеру Радонић наставља као ванредни професор опште историје средњег века на Универзитету у Београду. Године 1919. је изабран за редовног професора овог Универзитета, а 1926. године је

биран за академика (присупна беседа *Критовул, византиски историк XV века*. Биран је и за народног посланика и потпредседника радикалског посланичког клуба. Ученик Константина Јиричека и Илариона Руварца, као и Ватрослава Јагића, превео је и допунио Јиричекову *Историју Срба*, оставио велики број дела из историје српског народа, посебно се бавио изучавањем живота грофа Ђорђа Бранковића, дело *Гроф Ђорђе Бранковић и његово време*.Треба истаћи и *Рад на домаћој историји у год. 1902, Западна Европа и балкански народи према Турцима у првој половини XV века.*

Радонић је активан учесник Матичиних реформи. Када је дошао за библиотекара 1899. године, он је као сарадник Матичин имао неколико радова објављених и у *Летопису* 1893, 1894, 1895 и 1898. У групи са Тихомиром Остојићем, Милутином Јакшићем, Станојем Станојевићем, залагао се за реформу културног живота Срба у Угарској. Свој програм су изнели у часопису *Покрет*, који су почели да издају 1899: „Почели смо у овој свесци с Матицом Српском, јер мислимо, да је она и по свом задатку и по материјалним средствима једна од најважнијих наших народних установа".[9] У првој свесци овог часописа у тексту *О књижници и књижничару Матице српске*, Милутин Јакшић се залаже „за књижничара човека академске спреме, књижевника који ће особито версиран бити у наукама о Српству: у српској историји, науци о језику и књижевности српској (...)"[10] Ови захтеви нису остали без одјека, и на место библиотекара долази Јован Радонић.

Као сарадник Покрета, као стручњак, историчар, Радонић је библиотекарски посао обављао висококвалитетно и стручно. Наставио је са традицијом набавке и попуњавања фонда периодике бројевима који недостају, тако да захваљујући и њему Библиотека Матице српске данас располаже најбогатијом и најкомплетнијом збирком старе српске периодике.

Радонић је, поред периодике, заслужан и за развој размене публикација са разним институцијама у земљи и у свету у циљу размене знања и репрезентације српске културе на овим просторима. Он је високо ценио и био свестан места, улоге и значаја институције Библиотеке Матице српске. „По одласку Јована Радонића, 1905. године, није више било путева са којих се Библиотека Матице српске могла враћати натраг".[11]

---

[9] *Покрет*, Нови Сад 1899, 3.

[10] Исто, 19.

[11] *Грађа за историју Библиотеке Матице српске*, III, Нови Сад 1966, 465.

Борислав Михајловић Михиз

БОРИСЛАВ МИХАЈЛОВИЋ МИХИЗ

Године које је Борислав Михајловић Михиз провео у Библиотеци Матице српске као њен управник (1955-1960) свакако су врло значајне године у њеној историји. Током ових година Библиотека се осамосталила, установила предметни каталог, откупила неке од апсолутних уникатa старе српске књиге и „од тога тренутка Библиотека Матице српске, једина у Југославији, има скоро све што је на српском језику штампано у XVIII веку”.[1] Настављало се с микрофилмовањем старе периодике коју Библиотека Матице српске није имала у својим фондовима, усталила се набавка и размена са бројним институцијама у земљи и иностранству. Реконструисан је део зграде за магацин.

Наиме, планирана адаптација Матичине зграде се спроводила у етапама: у првој етапи рада (1955) изграђен је петоспратни магацин за око 250.000 књига. Друга етапа је изведена 1957. и тада дотадањи магацин преуређен за читаонице за око 200 читалаца, уведено је централно грејање, постављени санитарни уређаји, реконструисана је електрична мрежа. Пресељен је целокупан књижни фонд Библиотеке. У вези с тим пресељењем, Извршни одбор Матице српске је ангажовао шеснаест хонорарних службеника. Библиотеци је одобрено формирање Пријемног одељења, реорганизовано је Позајмно одељење тако што се прешло на децимални смештај књига. Извршни одбор је одобрио проширење књиговезнице повећањем броја радних места као и набавком неких машина, постављен је руководилац радионице, уједно рестауратор и конзерватор старе књиге и још један стручни радник.

Одбор је такође одобрио Библиотеци Матице српске потребан број бесплатних примерака свих Матичиних издања ради даљег развијања размене са другим институцијама.

---

[1] Живан Милисавац, *Матица српска*: 1826-1864, Нови Сад 1965, 201.

У Матици српској се ишло крупним корацима напред: био је у току рад на изради *Речника срйскохрвайскоī књижевноī језика*, издат је *Правойис срйскохрвайскоī језика*, у заједници са Матицом хрватском. Формиран је иницијативни одбор за израду терминолошких речника, кренуло се са издавањем едиције *Срйска књижевносй у сйо књиīа*. Формирана је редакција за ту нову серију Издавачког предузећа Матице српске у коју су одређени Младен Лесковац, Живојин Бошков и Борислав Михајловић.

Покретање ове едиције Михајловић је описао у другој књизи своје *Аушобиоīрафије о друīима*: „У жељи да најстаријој српској културној институцији узвратим на пажњи, одабрао сам из резервата својих просветитељских идеја – имао сам их у то време много – једну покрупну. Предложио сам Матици да изда замашну и амбициозну библиотеку под, чинило ми се, издавачко спретним и привлачним називом 'Српска књижевност у сто књига'. Сачинио сам подробан елаборат, одабрао и образложио имена писаца, наслове дела и низ избора и антологија. Пројекат је предвиђао за сваки том савремен предговор од опробаног зналца и биографске и библиографске податке тако да у нумерички округлом обиму од сто књига и родитељ који се још увек маша књиге, и ђак који тек почиње да чита, може на полици своје кућне библиотеке да нађе, уз пробрану реч о њима, највредније дела наше књижевности од Светог Саве до Васка Попе. (...) Кад после много година најобимнији подухват у историји нашег издаваштва буде окончан, у два узастопна издања библиотеке, одштампано је брдо од два милиона књига и свака је нашла пут до купца.”[2]

I

После нешто више од девет година рада, 30. октобра 1954, са места управника Библиотеке Матице српске на дужност професора (и декана) новоотвореног Филозофског факултета у Новом Саду одлази Младен Лесковац. Његово место је у Библиотеци остало упражњено неочекивано дуго. Судећи по писменом обраћању Извршном одбору Матице српске 12. јуна 1955, сазнајемо да је Олга Стокановић у Библиотеку Матице српске дошла по позиву да до одласка професора Лесковца на Факултет буде помоћник управника, а после да преузме руковођење Библиотеком. Из кратке биографије коју је упутила Из-

---

2 Борислав Михајловић Михиз, *Аушобиоīрафија о друīима*. Књ. 2. Београд 1993, 284.

вршном одбору, сазнајемо да је пре рада у Библиотеци Матице српске обављала послове помоћника повереника у области просвете и културе у Повереништву за просвету и културу.[3]

Једина молба која је приспела за ово радно место била је молба Бориславa Михајловића Михиза, упућена из Београда 7. априла 1955.

Она је врло кратка:

> Управном Одбору Матице српске, Нови Сад
> Обраћам се Управном одбору Матице српске са молбом да ме постави на место управника Библиотеке Матице српске.[4]

О свом програму је касније написао: „Решио сам да ми служба у Матици не буде синекура. Да будем добар управник Библиотеке која је тад била у пуном развоју. Довршавали су се нови савремени магазини и ваљало је цео огроман фонд од готово пола милиона примерака претрести, прекаталогизирати и преселити на модерне металне полице, а такође нове простране читаонице опремити и отворити за све већи број студената новооснованих новосадских факултета. Ажурирати стари азбучни каталог и увести предметни. Обновити, после Лесковчевог одласка готово замрлу, набавку стране књиге и развити размену Матичиних издања са страним научним институцијама. На кључна места довести младе способне људе са свршеним факултетима и омогућити им самосталност у раду."[5]

У време када је конкурисао на ово радно место, Михајловић је имао изграђен књижевни реноме: „Међу нашим послератним критичарима, Бориславу Михајловићу припада место динамичног арбитра чије се интервенције памте."[6] До тада је објавио *Песме*, 1947, и *Огледе*, 1951, којима ће скренути пажњу на себе као човека посебног дара да запази праве и аутентичне писце. Критичар у *Нину* од његовог оснивања, увео је у својим текстовима обраћање читаоцу у првом лицу једнине онда када је то било „сумњиво и безначајно",[7] а умео је да напише критику и од једне реченице. Важио је за „пропагатора и анимatора модерних, нових струјања у новој српској књижевности", „(...) беседник и импровизатор, писац живог стила и темперамента, био /је/

---

[3] РОМС, бр. 703/55.

[4] РОМС, бр. 611/1955.

[5] Борислав Михајловић Михиз, *Аутобиографија о другима*. Књ. 2. Београд 1993, 278.

[6] Драшко Ређеп, *Борислав Михајловић* у: Есејисти и критичари, Нови Сад, Београд 1966, 87.

[7] Радослав Братић, [рецензија о Аутобиографији] у: Борислав Михајловић Михиз, Аутобиографија о другима, Београд 1993, овитак.

утицајни навијач за нове токове наше литературе и културе, за њено комплетно одвајање од сивих и униформисаних стега."[8]

Михајловић се 15. октобра 1955, из Београда, још једном обратио Управном одбору Матице српске следећим речима:

> Биће томе већ више од пола године како сам Управном одбору поднео једну молбу, на коју до данас још узалуд очекујем решење.
>
> Ни приликом подношења молбе, ни данас, нисам сматрао за потребно да наводим разлоге због којих сам тражио место управника Матичине Библиотеке. Сматрао сам сасвим природним и разумљивим по себи да тиме изражавам своју спремност и жељу да радим на великим Матичиним традицијама и безбројним актуелним задацима Матице и у овом конкретном случају њене Библиотеке. Никада у свом животу нисам живео ни од какве синекуре (надам се да и нећу) и увек сам за свој живот, често и уз велике тешкоће, зарађивао својим радом. Управни одбор Матице српске може, наравно, ако то нађе за сходно, да оспори моју способност, квалификованост или погодност за место које тражим, али нико у Управном одбору нема апсолутно никаква права да доводи у сумњу моје радне намере.
>
> Одлука по овом питању је, бар што се мене тиче, врло једноставна. Она може да гласи само 'да' или 'не'. Ја молим само оно, на шта имам пуно и морално и формално право, да та одлука буде, најзад, донесена.[9]

На 2. седници Извршног одбора 25. марта 1955,[10] секретар Милош Хаџић указује на потребу да се на наредној седници поднесе посебан извештај о Библиотеци Матице српске који би обухватио сва питања која се тичу њеног рада, развоја, као и неопходне предлоге, а за тај посао је одређена Олга Стокановић. На наредној, 3. седници Извршног одбора, 20. маја 1955, Хаџић саопштава да је „на упражњено место управника Библиотеке МС поднео молбу Борислав Михајловић Михиз, књижевник из Београда. Он би дошао у Нови Сад, а његов боравак и рад у овој средини значио би знатан допринос. Предлаже да се молба препоручи Управном одбору."[11]

На избор новог управника се дуго чекало, одлука је неколико пута одлагана. Вођени су разговори са Живојином Бошковом око именовања за управника Библиотеке Матице српске, иако се он није пријавио за то место а знао је да је упражњено. Разговор је вођен и са Живаном Милисавцем, али ниједан од ове двојице није био заинтересован за место управника Библиотеке.

---

[8] Драшко Ређеп, *Борислав Михајловић* у: Есејисти и критичари, Нови Сад, Београд 1966, 87.

[9] РОМС, бр. 611/1955.

[10] РОМС, Из. о. зап, бр. 21 – 1955.

[11] РОМС, Бр. 67/Из. о. зап. – 1955, бр. 611/55.

За разлику од претходног управника, Младена Лесковца, који је пре доласка на чело Библиотеке Матице српске имао иза себе богато библиотекарско искуство, Борислав Михајловић Михиз није имао никаквог искуства у библиотекарству, па је питање око његовог избора покренуло неке формално-правне недоумице: да ли је потребно да Матица за ово место расписује конкурс или не, расправљало се да ли је за место управника потребна стручна библиотекарска спрема или човек „широких погледа и образовања, да је својим радом дао доказа у томе смислу" (Жарко Матијашевић); затим да ли је место управника синекура или је радно место. По мишљењу претходног управника Младена Лесковца, „место управника Библиотеке никада није ни било третирано другачије него као право радно место, па тако не би било ни убудуће. За молиоца сматра да би се добро снашао на положају управника Библиотеке, а иначе држи да би другу Михајловићу као запаженом књижевнику требало омогућити правилан развој, а то би му пружио боравак и рад у Новом Саду."[12]

Постављењу новог управника Библиотеке Матице српске претходило је формирање Савета Библиотеке Матице српске. Одлукама донетим на седници Извршног одбора од 14. октобра 1955. и на 3. седници Управног одбора Матице српске одржане 27. октобра 1955. формиран је Савет Библиотеке Матице српске (Младен Лесковац, Георгије Михаиловић, Светислав Марић, Ђорђе Сп. Радојичић, Живан Милисавац, Петар Ђорђић, Михаљ Олајош). У састав овог, првог Савета Библиотеке Матице српске, из редова запослених у Библиотеци су ушли касније (дакле тек када је формиран састав чланова Савета које је именовао Управни одбор Матице српске): Борислав Михајловић, управник Библиотеке, Олга Перић (раније Стокановић), помоћник управника, Лазар Чурчић, библиотекар, Нада Черевицки, књижничар, и Десанка Мидић, библиотекар.

Тек после ове одлуке, и после дуге дискусије у којој су се као могући проблеми наметнули текући послови реконструкције Библиотеке који изискују додатан напор и ангажовање, Младен Лесковац је заузео став да „једно је реорганизација у вези са селидбом. Том реорганизацијом, која је припремљена и спроводи се, отклониће се низ тешкоћа које су до сада сметале у раду, а у првом реду извршиће се ревизија књижног фонда која није вршена још од 1930. године или раније. Посао ће трајати још неко време, али нема нарочитих тешкоћа да човек уђе у проблеме у вези с тим послом. Друга је ствар даљи развој Библиотеке који је споменуо проф. Лалић. Ту ће имати тешкоћа сваки

---

[12] РОМС, бр. 19/У. о. зап. – 1955, бр. 611/55.

управник, било ко да буде. Међутим, ту је сада и Савет. Зато та околност што Библиотека улази у фазу дефинитивне организације није сметња, да се Управни одбор одлучи за кандидата који би иначе одговарао."[13]

На тој, 3. седници Управног одбора Матице српске 27. октобра 1955, а по препоруци са 6. седнице Извршног одбора од 14. октобра 1955, Борислав Михајловић Михиз је изабран за управника Библиотеке Матице српске. О свом претходику Младену Лесковцу, као књижевнику, Михајловић ће написати неке од својих најбољих страница, а у кратком програму који је изрекао дошавши у Библиотеку Матице српске, осим што ће читаоци у Библиотеци Матице српске имати „сваку предност", тако ће у њој претходни управник (Младен Лесковац) наследити све погодности „које је имао док је био на челу Библиотеке".[14] Набавка књига и часописа коју је Младен Лесковац истрајно развијао и развио, такође је била једна од најзначајнијих окосница у његовој политици вођења Библиотеке Матице српске.

Већ 30. октобра 1955. у *Политици* је изашао оглас којим Библиотека Матице српске оглашава куповину старих књига, часописа и новина „које су излазиле на територији Војводине на српском и другим језицима, као и све српске публикације ван територије Војводине".

На првој наредној редовној скупштини Матице српске, 10. јуна 1956, одлука око Михизовог избора за управника Библиотеке Матице српске је дефинитивно потврђена. Михајловић је тада образложио буџет Библиотеке, у оквиру којег најважније место заузима набавка књига. Истакао је потребу да средства за набавку књига морају бити већа. До таквих закључка је дошао тако што је поредио исту ставку код осталих већих библиотека у Југославији. Апеловао је на скупштину да се ова средства повећају, исто као и да се повећају плате службеницима.

На тек основаном Филозофском факултету постојала је такође потреба за књигама, а Михајловић упућује на потребу да се рад око набавке књига координира са Факултетом.

---

13 РОМС, бр. 30/У. о. зап.– 1955, бр. 1086/55 и бр. 1082/55.

14 Лазар Чурчић, *Борислав Михајловић Михиз* у: Казивања о Библиотеци Матице српске, Нови Сад 1997, 144.

II

Када је дошао на место управника Библиотеке Матице српске, Борислав Михајловић Михиз се суочио са великим променама у раду, организацији, структури и природи Библиотеке. Прва од њих, била је, као што смо видели, формирање Савета Библиотеке Матице српске. Републичким законом о управљању културно-просветним, уметничким и научним установама, објављеном 23. јула 1955, а на основу одлуке Управног одбора Матице српске, уведено је друштвено управљање у Библиотеку и Галерију Матице српске док је „ревидирање целог Правилника (о раду ове установе) одложено до времена када се Библиотека буде организационо усталила и када буде било могуће поставити трајније оквире њеног рада (...) Сматрамо да је за сада довољно донети измене које ће омогућити рад Савету и уопште олакшати рад Библиотеци, а Савет ће сам, према своме схватању и оцени, донети друге измене које ће, разуме се, ступити на снагу када их усвоји Управни одбор МС”.[15] У том смислу је и тадашњи секретар Матице Милош Хаџић одговорио на Михајловићев захтев да се Правилник мења као застарео.

На првој седници библиотечког Савета, одржаној 28. децембра 1955, били су присутни Светислав Марић, Живан Милисавац, Петар Ђорђић, Михаљ Олајош, Борислав Михајловић, Олга Стокановић, Нада Черевицки, Десанка Мидић, Лазар Чурчић, чланови Савета, и Милош Хаџић, секретар Матице српске.

Изабрано је прво Стручно веће Библиотеке Матице српске: Десанка Мидић, Димитрије Кириловић (у његовој одсутности Лазар Чурчић), Нада Радонић, Мила Шаула, Ђурђевка Љубибратић, Каћа Раушки, Трива Милитар, Олга Стокановић и управник Библиотеке по свом положају.

На тој седници Михајловић је, дакле два месеца пошто је дошао на место управника, изнео проблеме у раду са којима се Библиотека суочава: потребу прекуцавања картотеке периодике, па „прекуцавање целе картотеке Библиотеке, тј. првенствено југословенске књиге која је већ била пресељена”, потребу да се отвори још једна читаоница за периодику, па оснивање дечјег позајмног одељења, као и потребу да се Позајмна библиотека уреди по принципу слободног приступа књизи, по систему Универзалне децималне класификације. Израђене су три картотеке (азбучна, стручна и топографска).

---

15 Предлог за реорганизацију Савета при Библиотеци и при Галерији МС и измене правилника обе установе

Заслугом Михајловићевом основана је, осим за размену и поклоне, и резервна збирка уникатa, тако да у извештају за 1956. стоји да је за резервни уникатски примерак одвојено 1.556 југословенских књига, а за размену и поклоне 11.737. Исте године основана је збирка ретких и забрањених књига, дупликата старе српске књиге и посебно је издвојена библиотека Саве Текелије. Такође је и Музејска збирка, основана заслугом Младена Лесковца, попуњена из збирке дупликата са 739 публикација, док су посебно, у оквиру Музејске збирке, издвојена издања Матице српске.

Михајловић је указао и на проблем посебних библиотека које су или откупљене или остављене Библиотеци, те су постепено утопљене у библиотечке збирке. Нагласио је да „у сваком случају Текелијину библиотеку треба издвојити и рестаурирати", као и потребу да се „организује рад на стручном и предметном каталогу". Књиге из обе библиотеке (библиотека Саве Текелије и библиотека Текелијанума) стигле су у Библиотеку Матице српске 1945, док је Младен Лесковац био управник, а уклопљене су потом у постојеће збирке Библиотеке Матице српске.

Током 1956. издвојене су књиге које су припадале библиотеци Саве Текелије, а 1957. је ова библиотека пресељена и уазбучена. „Бригом Бориславa Михајловића и Павла Малетина обновљене су делом библиотеке Саве Текелије и Платона Атанацковића."[16]

Данас (1997) су библиотека Саве Текелије и библиотека Текелијанума сређене и компјутерски обрађене, штампан је каталог књига библиотеке Саве Текелије, а у припреми је каталог библиотеке Текелијанума.

На истој седници Михајловић је предложио да се откупи преостали део Рајачићеве библиотеке, и ставио је Савету да одлучи да ли ће се ова библиотека откупити или не. Информација о овом откупу објављена је у *Летопису Матице српске*, за 1956, књ. 377, св. 4. Рукописни одсек Библиотеке је овом набавком обогаћен за 486 архивских предмета, од тога 261 документ, акт и рукопис, 179 писама, 42 штампане ствари, 2 књиге дневника и 2 пописа књига.

Праксу да се у *Летопису Матице српске* објављују новости из Библиотеке Матице српске Михајловић је реализовао током 1956, 1957, 1958, 1959, 1960. Информације о приновљеним књигама у Библиотеци су излазиле под називима *Нове књиге у Библиотеци Матице српске, Страни часописи у Библиотеци Матице српске, Из Библиотеке*

---

16 Марија Чурчић, *Младен Лесковац у Библиотеци Матице српске*, у: Огледи из библиологије, Нови Сад 1993, 106.

Матице српске, да би се током 1957. усталиле под насловом *Нове књиге у Библиотеци Матице српске*. У *Летопису Матице српске* су представљени *Рукописи Јована Стерије Поповића у Библиотеци Матице српске*, а кад је из штампе изашао *Календар Винка Лозића*, објављен је и приказ овог фототипског издања.

Упоредо с тим текла је и адаптација зграде и у извештају Библиотеке Матице српске за 1955. видимо да се, за разлику од претходних година, посао одвијао веома интензивно. За све време пресељења књига није се прекидао рад са читаоцима, али је посао око проверавања наслова књига и издања југословенских академија, са којима је тада постојала жива сарадња, био отежан због постојања само једне картотеке.

Формирана су два нова одељења: Пријемни одсек и Одсек периодике. „Формирању Пријемног одсека пришло се маја 1955. године, пошто су његови послови и организација претходно проучени у великим библиотекама наше земље а степен сређености књижног фонда после ревизије и његова величина изискивали су организовање Одсека периодике."[17]

На састанку који је у Библиотеци Матице српске одржан 4. маја 1955. донета је одлука о формирању Пријемног одељења при Библиотеци Матице српске, а Одељење тада почиње са радом. Планирано је да ће се ту обављати „сигнирање књига основног фонда, жигосање и инвентарисање књига основног фонда, музејског примерка, књига за Позајмну библиотеку, као и књига које се набављају за резервни фонд, проверавање књига приспелих као обавезни примерак, поклон и размена као и допуна акцесорних листића за књиге које се набављају куповином, вођење књиге пријема, расходовање књига свих фондова, исплата рачуна и писање захвалница."

Што се тиче периодике, радиће се евидентирање, рекламација претплате, инвентарисање и расходовање периодике која се набавља за резервни фонд, завођење у књигу пријема. Руководилац овог одељења је Каћа Раушки.

Истовремено је формирана Комисија за тријаж у коју су ушли Димитрије Кириловић, Мила Шаула и Аница Каћански.

Михајловић је планирао оснивање картографског одељења, али овај посао није започет јер нису начелно била решена питања разграничења са Рукописним одељењем (шта треба да стоји у Рукописном одељењу, а шта у Библиотеци Матице српске).

---

[17] *Извештаји Матице српске за 1955. годину*, стр. 26

Пре осамостаљења Библиотеке Матице српске, из састава Библиотеке Матице српске, а на основу решења Управног одбора Матице српске бр. 13/У. о. зап. од 14. фебруара 1958. године, издвојен је Одсек за рукописе Библиотеке Матице српске и прикључен је Књижевном одељењу МС „са свима фондовима и инвентаром којима Отсек рукује, с тим да службеници на раду у Отсеку прелазе у састав особља Књижевног оделења". Чланови комисије, Живан Милисавац, секретар Матице српске, Ђорђе Сп. Радојичић, Борислав Михајловић, и чланови Управног одбора требало је да утврде који „архивски и рукописни фонд Библиотеке МС треба да се налази у саставу Рукописног отсека". Принцип је да штампане књиге припадају Библиотеци Матице српске, а рукописи Рукописном одсеку. Пренети су рукописи из Библиотеке Матице српске у Књижевно одељење Матице српске.

Током 1956, у фебруару је завршена ревизија периодике, па је с тим у вези Библиотека предложила да „будући да је сређен фонд периодике, и да постоје мултипликати помоћу којих се разменом може употпуњавати фонд униката и музејског примерка који је основан 1954. године, а у који улазе 'све публикације штампане у Војводини и оне које се односе на Војводину', одређује се комисија (Б. Михајловић, Олга Перић, Трива Милитар, Јелена Рушкуц), са овлашћењем да врши размену мултипликата за примерке потребне Библиотеци."

Исте године у Библиотеци Матице српске је основана приручна библиотека каталога, речника и енциклопедија (за потребе одељења); створена је картотека „југославике са преко 1.000 дезидерата, прегледане су библиотеке у Сомбору, Руми, Сремским Карловцима, Шаренграду, Сотину, Мохову, Руменки, Зрењанину, Новом Бечеју, Иригу, Сланкамену; отпочет рад на прибављању података о значајним фондовима наших књига и рукописа на страним библиотекама."[18]

Током јуна 1957. је само пресељена библиотека Српске православне велике гимназије из просторија у Грчкошколској 3, у Матичин магазин. Ова Библиотека је после Другог светског рата поверена Библиотеци Матице српске на чување и коришћење, и није била каталошки обрађена, а данас (1997) је сређена и компјутерски се обрађује (о овој Библиотеци уп. рад Љубице Бошковић у *Годишњаку Библиотеке Матице српске* за 1992. годину).

Исте године постхумно је изашао *Каталог Библиотеке Матице српске* др Димитрија Кириловића, II део, *Српске књиге* : 1848-1880. Због проблема са штампањем, књига се појавила, као што смо рекли 1957, иако је година штампања на овој публикацији 1955.

---

18 *Извештаји Матице српске за 1956. годину*, стр. 24.

Прва свеска овог каталога је објављена 1950. и обухвата српске књиге које су штампане од 1494. до 1847. године.

III

Питање реорганизације Матице је почетком 1958. било врло актуелно и о њему се расправљало на седницама Управног одбора. Михајловић је на тим седницама изнео своје виђење будућег уређења Библиотеке Матице српске и види је као самосталну установу са посебним буџетом. Библиотека би задржала постојећи назив, „фондови набављени до године 1945. остају власништво Матице; Извршно веће непосредно контролише реализовање буџета; уводи се друштвено управљање према закону; годишњи извештај се подноси и Савету за културу АПВ и Управном одбору Матице, који има право ингеренција у питањима који се тичу књижних фондова и задатака Библиотеке у оквиру општих Матичиних задатака, управника (и Савет) поставља Управни одбор МС уз сагласност Извршног већа АПВ, а остале службенике сами органи управљања Библиотеком."[19]

У комисију која ће израдити нацрт Статута Библиотеке ушли су Живан Милисавац, Борислав Михајловић, Миливој Николајевић, Живојин Бошков, Васа Вучковић.

Годишња скупштина Матице српске, 6. априла 1958, по препоруци Управног одбора Матице српске, предложила је да Библиотека постане самостална установа у оквиру Матице српске: „Библиотека Матице српске, основана 1847. године као јавна Библиотека и Галерија Матице српске, основана такође године 1847. као 'Српска народна збирка', у свом досадашњем развоју, нарочито од ослобођења до данас, постигле су, иако у оквиру Матице као целине, стварну самосталност са обележјима посебних установа. Та стварна самосталност огледа се у томе што обе установе 1) имају своје посебне правилнике о раду, и овлашћење да саме прописују свој унутрашњи ред и начин пословања; 2) имају своје посебне буџете, у оквиру Матичиног, са свима партијама и позицијама прихода и расхода, а наредбодавац за извршење буџета је управник; 3) обема се управља по начелима републичког закона о управљању културно-просветним, уметничким и научним установама, уз извесна одступања условљена садашњом Матичином организацијом; 4) врше потпуно самостално попуњавање својих књижних, односно галеријских фондова." Било је бојазни како ће се ово одразити на

---

[19] РОМС, У. о. зап.-1958.

укупну позицију Матице, и због тога је Михајловић изјавио да „би као управник Библиотеке био без резерве за предлог Управног одбора, али као члан Матице прилази том предлогу са опрезом. Пошто је изложио своје гледиште о положају Матице и њених установа као што су Библиотека и Галерија у многонационалној средини каква је Војводина, долази до закључка да се мора водити рачуна о гледишту онога ко финансира целу Матицу и уважити мишљења о увођењу друштвеног управљања у споменутим двема установама. Сматра да предлог Управног одбора води рачуна о свему и да задовољава Матичине интересе, под условом да све одредбе које треба да уђу и у статуте Библиотеке и Галерије."[20]

Извршно веће АП Војводине је то потврдило 6. јуна 1958: „Извршно веће Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине, на седници Координационог одбора одржаној 6. јуна 1958. године, пошто се упознало са одлуком Редовне годишње скупштине Матице српске, одржане 6. априла 1958. године у Новом Саду, према којој су Библиотека Матице српске и Галерија Матице српске проглашене самосталним установама Матице српске у Новом Саду, под данашњим именом, на основу чл. 24. и 28. Правилника о организацији и Раду Извршног већа Народне скупштине Аутономне Покрајине Војводине донело је Решење о регулисању положаја Библиотеке и Галерије Матице српске, а Савет за културу Аутономне Покрајине Војводине одређује се за органа надлежног за послове и задатке ових установа. Овај Савет се такође овлашћује да у име Извршног Већа, а на предлог Управног одбора Матице српске у Новом Саду, у односу на Галерију Матице српске и Библиотеку Матице српске поставља и разрешава управника, именује и разрешава чланове Савета, потврђује статут, као и измене и допуне истог."[21]

Од 1. јануара 1959. Библиотека Матице српске је постала самостална установа, а сви службеници који су радили у Библиотеци престају са радом у Матици:[22] „Библиотека Матице српске је културно-просветна и научна установа, која је почела да се развија са оснивањем Матице српске, године 1826. Библиотека Матице српске је научна и народна библиотека са седиштем у Новом Саду. Библиотека Матице српске је централна библиотека АП Војводине."[23] Библиотека Матице српске је уписана у судски регистар у Привредном суду у Новом Саду, бр. Фи. 1982/95.

---

[20] РОМС, бр. 4/Ред. ск. зап.-1958.

[21] Решење о регулисању положаја Библиотеке и Матице српске, бр. 01-990/2- 58.

[22] РОМС, бр. 981/1958.

[23] Архива БМС, Статут БМС, 0101/949-1.

IV

На првој седници Савета Библиотеке Матице српске 10. септембра 1958. конституисан је Савет, донет буџет за 1959. годину, образована је Комисија за израду нацрта Статута и Комисија за израду Нацрта правилника о службеницима Библиотеке Матице српске, и донета одлука у вези са преузимањем функција органа управљања.

На предлог Бориславa Михајловића, за председника Савета Библиотеке Матице српске изабран је Живан Милисавац. Управник Михајловић је упознао присутне са предлогом буџета за 1959, и чланови Савета (др Георгије Михаиловић, Ђорђе Сп. Радојичић, Милица Марковић, Живан Милисавац, Михаљ Олајош, Стојан Замуровић, Лазар Чурчић, Нада Черевицки, Петар Вујичић, Олга Перић, Младен Лесковац, Славко Бородјевић, Кароль Ковач-Ач) су се сложили да је он скроман и реалан. Административно разграничавање је, према предлогу Живана Милисавца, требало да буде сукцесивно и да траје до 1. јануара 1959. Питања која је решавао Извршни одбор Матице српске преузео је Савет Библиотеке.[24]

Ова година је у извештају о раду Библиотеке Матице српске у 1958. години означена као једна од „најкрупнијих и најзначајнијих" (осамостаљење, отварање читаоница, завршетак сеобе).

На седници Савета 5. јануара 1959. управник је формирао Комисију за откуп књиге (Б. Михајловић, Нада Радонић, Петар Вујичић, Сава Паланчанин) и за откуп периодике (Б. Михајловић, Нада Радо̀нић, Јелена Рушкуц, Милана Бикицки).

Борислав Михајловић је предложио да се на једном од наредних састанака прво упознају чланови Савета са проблемима и радом Библиотеке па тек онда да се донесе план рада, и тај је предлог прихваћен.[25]

Стални акценат у политици вођења Библиотеке Матице српске, а судећи по програмима рада, нпр. за 1960, било је: „набавити, евидентирати, обрадити, сместити и ставити на располагање читаоцима" свој фонд. „Услужити брзо и ефикасно што је могуће већи број читалаца у читаоници Библиотеке и у Позајмном одељењу", а посебно је наглашено да „послови свих одељења Библиотеке морају бити подређени задацима услуживања читалаца и активном и ажурном одржавању књижног фонда."[26]

---

[24] Архива БМС, 0103-1177-1.

[25] Архива БМС, 0103-1177-1.

[26] Архива БМС, 0108.

Међутим, први извештај о раду који је Библиотека Матице српске, од осамостаљења, поднела Управном одбору пажљиво је прегледан: то је био први самосталан извештај. Са седнице Извршног одбора 11. марта 1960, „пошто је размотрен извештај о раду Библиотеке МС у 1959. години који је донео Савет Библиотеке и који се подноси Управном одбору МС", донете су следеће препоруке: 1) „Извршни одбор стоји на становишту да извештај о раду Библиотеке као и Галерије, треба да потпише и председник Савета, а не само управник. 2) Скренути пажњу Управи Библиотеке на чињеницу да извештају недостаје општи осврт на пословање Библиотеке у прошлој години, па се тако не говори о политици коју је спроводила Библиотека у погледу набавке књига, сарадње са научним и другим институцијама и др., о функцијама Библиотеке као универзитетске, научне и народне установе, по програму рада итд. Такође скренути пажњу управи Библиотеке на поједина места недовољно разјашњена."[27]

У извештају који је 18. маја 1959. упутила Заводу за статистику, сазнајемо да је Библиотека Матице српске „од средине 1956. године до краја 1958. извршила пресељење целокупнога књижнога фонда из старих у нове магацине и том приликом извршила и ревизију књижнога фонда, тако да је тек сада по окончаним пословима у стању да да бројно стање својих фондова. Приликом ревизије извршене су допуне и исправке у постојећим фондовима и картотекама, уведени су топографски каталози: за књиге у виду деловодника а за периодику у виду картотеке.

У току је још пресељење и ревизија старе књиге која због начина сеобе и значаја материјала који се обрађује не може да се ради у већој екипи."[28]

Током 1959. у старим магацинима су сређени дупликати и мултипликати периодике, југословенске и мађарске књиге, па се наредне године кренуло и са сређивањем мултипликата немачке књиге.

Фондом секрета (дела која имају антидржавни карактер, представљају емигрантску литературу и сл.) рукује управник.

Група књига у новом магацину која је чинила резервни примерак књиге припојена је 1960. збирци дупликата и мултипликата која се налазила у старим магацинима.

---

27 РОМС, бр. 104/Из. о. зап.-1960.

28 Архива БМС, 0102-93-1.

V

Библиотека Матице српске је била широко отворена за све што је могло да се научи из библиотекарства и у том циљу обављане су неопходне консултације са низом значајнијих библиотека у Југославији. У Загребу је од 19. до 21. новембра 1958. одржан савезни семинар на тему „Библиотекар и његово образовање и научна спрема, научни рад библиотекара у библиотеци". На том семинару су учествовали и библиотекари из Библиотеке Матице српске, а закључци семинара прослеђени су свим радницима Библиотеке. Најважнији закључци са овог семинара су да постоји потреба за отварањем постдипломског студија за усавршавање у библиотекарској струци, утврђивање приоритета у набавци у складу с набавном политиком, потреба за оснивањем информативих служби у библиотекама, оснивање републичких централних каталога националне литературе, осавремењавање именског каталога, предлог да се уврсте наши предлози и специфична грађа о социјализму у централу за децималну класификацију у Хагу, заштита фондова, омогућавање коришћења литературе научним радницима, редовни састанци управника националних библиотека Југославије.

У овом периоду Библиотека поклања пажњу и стручном усавршавању; конзерватор Арса Ивковић у циљу даљег усавршавања у рестаурацији и конзервацији старих књига, докумената и пергамената борави од 29. децембра 1957 до 1. фебруара 1958 на Istituto di patologia del Libro „Alfonso Gallo" у Риму.

Током 1959. планирана је стручна екскурзија у Будимпешту, у посету Националној библиотеци Сечењи, са којом Библиотека у то време обавља активну размену публикација и међубиблиотечку позајмицу.

Библиотека и прима госте, највише током 1959. године из библиотека у Београду, Сарајеву, Сплиту ... ради консултација о организацији рада или техничким питањима уређења библиотека. У посети су били и научни радници из Француске, Пољске, Немачке, САД, СССР, Бугарске...

Поводом пријема 200 делегата и посматрача са IV конгреса библиотекара Југославије, који су колективно посетили Библиотеку Матице српске, управник је упутио захвалницу радницима Библиотеке, 8. VI 1959. године:

> Службеницима Библиотеке Матице српске
> Желим да се свима службеницима Библиотеке захвалим на лепом и срдачном пријему који смо приредили учесницима Конгреса библиотекара Југославије. Спремност којом сте, сваки у своме сектору, показали нашим

гостима, својим колегама, резултате нашега рада, и наших недостатака такође, сведочи о несумњивој привржености овој Кући и раду у њој.

Свестан сам да је несумњиво задовољство, да не кажем дивљење, које су библиотекари Југославије осетили према нашој Библиотеци у првом реду последица дугогодишњег, упорног и тешког рада који сте Ви уложили у њу. Преносећи Вам званичну захвалност Друштва библиотекара Србије, користим ову прилику да Вам захвалим и у своје лично име.[29]

Захвалницу је 7. фебруара 1959. године упутио и Ђурђевки Љубибратић захваљујући се на извештају о попису књига и часописа БМС, због њихове важности и начина на који су урађени.[30]

Поводом конгреса у Београду, Савез друштава библиотекара ФНРЈ приредио је изложбу коју је припремила Комисија за заштиту књижних фондова савезне Секције за научне библиотеке под руководством Николе Јустинијановића из Београда и Алфонса Гспана из Љубљане, а Мирко Рупел, председник Савеза друштава библиотекара замолио је Библиотеку Матице српске да уступи свог познатог стручњака за заштиту и лечење књига, Арсу Ивковића.

Библиотека Матице српске је, такође, у оквиру међународне размене библиотекара, слала своје библиотекаре на стручно усавршавање. Лазар Чурчић је провео месец дана на стручном усавршавању у Бугарској, а Аница Кањански у Бечу, на усавршавању језика. Александра Крекић је, као француски стипендиста, провела три месеца на стручном усавршавању у Паризу.

VI

Михајловић је оштроумно још 12. децембра 1957, на IV седници Управног одбора саопштио да је саставио реферат не о односу Библиотеке Матице српске према Матици него о даљем развоју Библиотеке Матице српске: „Савет за културу АПВ предложио је да Матица сазове састанак ради дискусије о тако постављеном проблему. То је Матица и учинила и сазвала састанак. На састанак су позвана лица која могу допринети дискусији о томе. У реферату су изнете тезе да Библиотека Матице српске може бити 1) научна библиотека, са својим фондом старе српске књиге и периодике; 2) национална – централна библиотека Војводине, са обавезним примерком и уникатима свих штампаних публикација на српском и мањинским језицима у АПВ, и 3) евентуално универзитетска библиотека.” Пошто је изложио каквог су

---

29 Архива БМС, 0124-273-1119.

30 Архива БМС, 0124-273-1.

карактера библиотеке у највећим центрима у Југославији, Б. Михајловић истиче да је ситуација у Војводини односно Новом Саду у том погледу изузетно тешка јер се не би могле формирати три библиотеке не само због средстава него и због недостатка књижних фондова. Што се тиче садашњег стања Библиотеке, у првом реду поставља се питање Позајмног одељења, јер оно не спада у оквир научне библиотеке каква је Матичина и има карактер просветитељског рада и врши функцију градске библиотеке. Мишљења је да би поред свега позитивног било најбоље да се оно одвоји од Матичине библиотеке. „Матичина библиотека је засада и универзитетска по томе што има читаонице за студенте и књижним фондом се користе професори, али није по своме саставу универзитетска. Најзад, она прима обавезни примерак као национална библиотека. Потребно би било да Управни одбор размотри њен положај."[31]

Да се о развоју Библиотеке и проблему њеног осамостаљења ишло опрезно и пажљиво, сведочи и захтев који је 30. октобра 1959. управник упутио Савету за културу НОО, да се Библиотеци одобре средства за адаптацију Позајмног одељења које је у том тренутку у свом фонду имало око 25.000 књига и око 4.000 корисника (највећи број на тадашњој територији општине Нови Сад). За разлику од преуређених нових магацина и три нове читаонице, које су урађене по најсавременијим стандардима, Позајмно одељење јако заостаје иако су још 1955. примењени савремени методи у раду са читаоцима: слободан приступ књизи и постављање књига у полице по систему Универзалне децималне класификације. Библиотека је планирала да прошири фонд књига Позајмног одељења дупликатима из научног фонда Библиотеке, тј. уџбеницима, како би на тај начин омогућила студентима и ученицима њихово изношење ван Библиотеке. Реч је о простору у који је данас смештена Антикварница Издавачког предузећа Матице српске, и управник је предлагао да се она прошири постављањем међуспрата.[32]

Међутим, очигледно се кретало у сасвим другим правцима, бар што се овог Одељења тиче, оно је по препоруци Савета за културу Војводине, током 1961. године интегрисано у Народну библиотеку општине Нови Сад у „циљу даљег развијања мреже библиотека популарног типа на читавом подручју комуне, као и ради стварања услова за одређивање Народне библиотеке за матичну библиотеку" (седница Савета за културу АП Војводине од 11. фебруара 1961).

---

31 РОМС, бр. 27/У. о. зап.– 1957.

32 Архива БМС, 0124-1860-1.

VII

Током овог периода Библиотека поклања пажњу и микрофилмовању старе периодике, те су у том смислу упућене молбе др Георгију Михаиловићу да дозволи микрофилмовање појединих бројева који су Библиотеци недостајали: *Сербскија новини*, Беч, 1791/92; *Славено-сербскија вједомости*, Беч, 1793/94; *Пештанско-будимски скоротеча*, Будим, Пешта, 1844; *Сербске народне новине*, Пешта, 1840, 1842, 1843, 1845, 1846, 1848; *Сербски народни лист*, Пешта,1841, 1843, 1846, 1848, бр. 11; *Вјесник*, Нови Сад, 1848, 1849; *Позорник Војводства Србије*, Земун, 1849; *Der Serbe, Belgrad*, 1848; *Напредак*, Карловци, Земун, Н. Сад, 1849, 1850-1862, 1863, 1864, 1865, 1867, 1869, *Новине српске из Царствујушчега града Вијене*, 1817, 1819.[33]

Библиотека је микрофилмовала документа о Стерији, библиографију Лукијана Мушицког, листове *Напредак* и *Светозар*. Током 1959. је настављено или почето микрофилмовање старе периодике, посебно оних бројева који недостају Библиотеци: *Смотра* (Темишвар, 1880), *Ратар* (Сремски Карловци, 1855-1856), *Тополa* (Будимпешта, 1902), *Земунски гласник* (Земун, 1867-1869)

Такође су микрофилмовани *Слобода* (Ср. Митровица, 1906-1907), *Кнут* (Ср. Митровица, 1900-1906), *Сремац* (Илок, 1886-1887), *Глас* (Велики Бечкерек, 1886-1887), *Фрушка Гора* (Ср. Митровица, 1880, 1881, 1884-1885), *Граничар* (Земун, 1874-1876).

Фонд је обогаћен и микрофилмом Вуковог рукописа превода *Новог Завјета*. Од Аустријске народне библиотеке добијени су микрофилмови *Световида*, 1854.

О библиотечкој поставци издања југословенских академија било је речи на Стручном већу 25. маја 1959. године и тада је образована комисија у саставу: Борислав Михајловић, Лазар Чурчић, Јелена Рушкуц, Александра Крекић – која је требало да одлучи да ли да се издања академија сместе делимично у књигу или у периодику, како обрађивати ове публикације, ко би тај посао радио у Библиотеци и да ли се исти поступак који се утврди у обради ових публикација може применити и на издања страних академија.

Да би се то постигло, сва издања академија су окупљена на једном месту и планирано је да се каталогизирају. Крајем 1959. Библиотека је замолила југословенске академије (ЈАЗУ, САЗУ) да јој уступе она своја издања која Библиотеци недостају.

---

33 РОМС, инв. бр. 39292.

Данас су у Библиотеци Матице српске издања свих југословенских академија сређена и окупљена као целина, без обзира да ли се ради у књизи или периодици.

Током 1959. године расправљало се и о сређивању Матичиних издања и о потреби да се та издања комплетирају, за будући Музеј Матице.

VIII

У програму рада Библиотеке Матице српске за 1960. као ванредан посао, а најзначајнији задатак за наредни период, ставља се рад на изради систематских каталога Библиотеке.

„Читав низ година Библиотека Матице српске ставља овај задатак у свој програм рада али се све до сада није приступило његовој примени услед недостатка финансијских средстава, незавршених припремних студија и недовољног броја службеника. Без обзира на напоре које ће овај крупан посао изискивати, мора му се ове године приступити. У ту сврху Библиотека МС ће ангажовати нове службенике, покушати обезбедити искусног инструктора и отпочети бар експерименталну фазу".

Оног момента када се са сигурношћу могао утврдити број публикација у њеним збиркама, када је извршена селидба у нови магацин, када су обезбеђени потребни службеници и неопходна материјална средства, Библиотека је кренула са систематским радом. Михајловић је сматрао да Библиотека има и кадровских и материјалних могућности да приступи стручној класификацији свог фонда. Био је свестан значаја и потребе за овом врстом каталога, као и потребе да тај посао покрене.

Укључивање у систематски рад значило је за Библиотеку Матице српске и тражење решења. Обавештавало се о начину рада осталих великих библиотека у Југославији које су већ имале искуства у раду са таквим врстама каталога. Да би се каталог што боље поставио, тражиле су се публикације о предметним и ауторским одредницама Конгресне библиотеке у Вашингтону, али немамо информацију о томе да ли је одговор стигао.

Ишло се по етапама: 14. септембра 1960. године Библиотека Матице српске је послала позив Народној библиотеци у Београду, Универзитетској библиотеци „Светозар Марковић", Библиотеци Српске академије наука, Свеучилишној књижници у Загребу и Народној и универзитетској књижници у Љубљани са молбом да један од њихових стручњака за стручну класификацију књига (предметна, стручна, деци-

мална обрада публикација) дође на консултативни састанак у Библиотеку Матице српске. Библиотеци би користило када би, након увида у стање њених фондова, могла на основу процене ових стручњака да се определи за један од каталога за класификацију свог књижног фонда (осим азбучног који је већ имала). Овај састанак је одржан и управа Библиотеке се сложила да поред именског, други каталог у Библиотеци Матице српске буде предметни.

За чланове екипе су одређени Коста Петровић, Душко Вртунски и Ирина Троицки (она је због заузетости у Одељењу каталогизације изостављена, па је одређен други члан екипе, а непосредни надзор над каталогом ће водити Александра Крекић).

Екипа у саставу Ђурђевка Љубибратић, Коста Петровић и Душко Вртунски је боравила у Београду од 22. до 27. новембра и од 1 до 3. децембра 1960, у Народној библиотеци, разговарајући са библиотекарима Одељења предметног каталога, упознавајући се са практичним и теоријским методама у организацији израде предметног каталога и предметне обраде публикација. Остало време су провели у практичној обради публикација.

Том приликом је прекуцан и кључ предметног каталога Народне библиотеке (у данашњем смислу тезаурус, основни речник термина) и направљен списак најнеопходније приручне литературе у Одељењу за предметну обраду. Библиотека Матице српске се за формирање приручне библиотеке обраћала Југословенском библиографском институту.[34]

Из извештаја за децембар 1960. сазнајемо да је предметни каталог почео са радом 1. децембра 1960.

Из магацина је повучена 621 свеска на српскохрватском и словеначком језику, а затим је предметизовано 465 књига, израђено 593 листића, 540 листића за кључ и 12 упутних листића.

Размишљало се и о децималној обради публикација, јер је током посете Народној библиотеци у Београду, екипа за предметну обраду наших библиотекара обишла и Библиографски институт ФНРЈ да би испитала могућности за израду „стручног регистра на бази децималне класификације".

У *Извештајима Матице српске за 1960. годину* овај се посао истиче као „најзначајнији нови моменат у животу Библиотеке МС у 1960. години (...) Започињући свој рад на оба каталога, Библиотека МС је водила рачуна и о намени самих каталога. Предметни каталог биће

---

34 Архива БМС, 0601-2272.1.

најприступачнији студентима који углавном траже одговоре на конкретна питања и предмете, а стручни ће пружити обухватнију слику књижног фонда научним радницима по одређеним стручним областима."

IX

Једна од куповина књига по којој ће Борислав Михајловић остати упамћен у историји Библиотеке Матице српске је куповина књига од др Георгија Михаиловића. Ову куповину је Михајловић описао врло сликовито у другој књизи своје *Аутобиографије о другима*: „Био сам бацио око, чврсто решен да је се дочепамо, на колекцију старе српске књиге инђијског лекара Георгија Михаиловића.(...) Знао сам да пасионирани сакупљач неће лако дати библиотеку, па ипак откуцам унапред купопродајни уговор остављајући празно место за откупну цену. Поведем са собом младог стручњака Лазара Чурчића, понесем печат установе и јастуче о које ћу га отиснути пре но што га, ако буде среће, ударим на склопљени уговор.

(...) Има тих књига и по владичанским и манастирским књижницама, по великим библиотекама Москве, Петрограда, Берлина, по Трсту, Венецији, Загребу, Пешти и још којекуда, али појединац страсник може понекад више но што то могу институције и деценије. На овим полицама овде бар четрдесетак их је које Матица нема, а међу њима и неколико апсолутних уникатa, јединих до сада очуваних и пронађених примерака.

(...) Кад му се учинило да ће тешко пронаћи још неки непознат примерак, сео је и написао нову, знатно допуњујући стару *Библиографију* Стојана Новаковића."[35]

Борислав Михајловић је рачунао да Георгију Михаиловићу те књиге више неће бити потребне, а знао је да је почео да скупља календаре, и да ће му за то бити потребан новац, па је успео да га наговори да своју колекцију прода Библиотеци Матице српске.

Ово није прва куповина књига од Георгија Михаиловића. Он је с Библиотеком Матице српске већ сарађивао са претходним управником, Младеном Лесковцем, размењујући своје дупликате књига са дупликатима Библиотеке Матице српске, а током 1949. је

---

35 Борислав Михајловић Михиз, *Аутобиографија о другима*. Књ. 2. Београд 1993, 278-279.

његовим посредством Библиотека откупила „окупациону штампу Недићеве Србије".

Судећи по записнику, „23. септембра 1959. путовали су у Инђију Борислав Михајловић, Лазар Чурчић и Петар Вујичић ради прегледа књига Др Георгија Михаиловића које он жели да прода Библиотеци Матице српске.

Комисија је установила да Др Михаиловић има 245 књига XVIII века, већином на српском језику, а свега неколико на немачком и руском, и то на немачком оне које су написали Срби, а на руском оне које се односе на српску културну историју XVIII века.

Закључен је споразум о откупу ових књига, о чему ће бити начињен посебан писмени уговор.

Др Михаиловић продаће Библиотеци Матице српске све своје књиге из XVIII века. Као основа за тачне податке о књигама служиће каталог књига из библиотеке Др Михаиловића који он даје у штампу. Библиотека Матице српске исплатиће др Михаиловићу укупну суму у износу од 3. 000. 000 динара. Исплата треба да се обави у две рате: 1. 500. 000 до краја 1959. године, а 1. 500. 000 до маја 1960. године. Куповина треба да се обави у новембру 1959. године. Чим се начини и потпише уговор и исплати прва рата, књиге се преносе у Библиотеку Матице српске и постају власништво Библиотеке."[36]

О овој куповини писао је и Лазар Чурчић, учесник и сведок: „Овај лекар (Михаиловић), страсни библиофил и знаменити библиограф, успео је да сакупи током Другог светског рата и после њега највећу збирку српских књига 18. века до сада. Те књиге су му послужиле за основу *Српске библиографије 18. века* коју је саставио. По завршетку рада на библиографији, ваљда помало сит њих, одлучио је да их прода. Продају је договарао са београдском Народном библиотеком и Библиотеком Матице српске. Страсни библиофил био је велики особењак и велика шкртица. Волео је, као и сви страсни колекционари, да купи јефтино и прода најскупље. Уосталом, збирка му је уистину вредела много. Тражио је за њу оновремених пет милона, што је било знатно више него што је Матичина Библиотека имала за куповину током целе године. Откуп збирке био је, међутим изузетна прилика и ваљало је ангажовања једног Михиза. Вођени су дуги, сложени и у много чему непоновљиви преговори. Михиз је др Михаиловићу одмах понудио половину од тражене суме. Дуго је све личило на преговоре глувих који неће дати резултате. Михиз је одиста био упоран, али ни стари шкртац није попуштао. У том погађању Михиз је уложио сву своју речитост и

---

36 Архива БМС, Записник бр. 129.

неодољиви шарм. Говорио је Михаиловићу да је Матица била прва која му је дозволила да књиге 18. века за израду библиографије 18. века односи у Инђију и да су тек њеним примером то учинили Библиотека Српске академије наука, Народна библиотека и Универзитетска библиотека у Београду. Подсећао га је да је идеју и подстрек за израду библиографије добио у Матичиној Библиотеци од Младена Лесковца, да му је много при руци био Димитрије Кириловић, да му је ето, и он Михиз био наклоњен. На нешто ѓшто је требало да буде завршни разговор ишли смо у Инђију Михиз, Петар Вујичић и ја (...). Лепорек, златоуст, Михиз је причао, пленио и заводио. У повратку је закључио да од куповине јамачно неће бити ништа. Прошао је један дан, а следећег дана Михаиловић је дошао и прихватио цену за своју збирку у висини од три милиона."[37]

У писму на којем је званичан датум 30. септембар 1959. и којим се обраћа Савету за културу Војводине, Михајловић саопштава:

> Управа Библиотеке Матице српске намерава да откупи од Др Георгија Михаиловића из Инђије збирку српских књига штампаних у XVIII веку. Др Георгије Михаиловић је као страсан колекционар старих српских књига створио најбољу и највећу збирку српских књига из тога раздобља која уопште постоји. Његова збирка књига из XVIII века броји укупно 245 дела од којих су 40 књига апсолутни уникати.
>
> Библиотека Матице српске је више него заинтересована за откуп ових књига. Има више разлога зашто те књиге треба да припадну управо Библиотеци Матице српске, а не некој другој библиотеци:
>
> 1. Српска култура XVIII века стварана је углавном у Војводини, и књижевност тог времена је војвођанска књижевност у пуном смислу те речи, и сасвим је логично да Библиотека Матице српске као Народна библиотека Војводине буде власник највеће збирке из тог, можда 'највојвођанскијег' века српске културе.
>
> 2. Библиотека Матице српске има данас највећи фонд књига из овог времена од било које јавне библиотеке у земљи. Библиотека Матице српске има данас 180 књига из XVIII века од којих су 32 апсолутни уникати. Захваљујући добрим делом овом дасадашњем фонду Библиотека Матице српске је и сматрана за једну од најзначајнијих југословенских библиотека.
>
> 3. Куповином приватне збирке Др Георгија Михаиловића Библиотека Матице српске ће имати око 280 књига штампаних у XVIII веку, од којих ће 72 бити апсолутни и јединствени уникати у земљи, и тиме ће Библиотека Матице српске успети да сакупи на једно место далеко највећу збирку књига XVIII века која је досада икада скупљена.
>
> Управа Библиотеке Матице српске споразумела се са управом Народне библиотеке из Суботице да фонд Др Михаиловића откупе заједнички. На тај начин Библиотека Матице српске увећаће свој фонд за око 120 књига које нема у свом фонду, делом за уникат делом за музејски примерак, а другу половину око 120 књига добиће Суботица. Тиме ће суботичка библиотека

---

37 Лазар Чурчић, *Борислав Михајловић Михиз* у: Казивања о Библиотеци Матице српске, Нови Сад 1997, 145-146.

постати друга библиотека у Војводини по богатству фонда српских књига штампаних у XVIII веку, и играће још већу улогу као научна библиотека у најсевернијем делу наше покрајине.

Управа Библиотеке Матице српске моли Савет за културу Војводине да додели целокупну суму од 3.000.000 динара, колико тражи за своју збирку Др Георгије Михаиловић и колико најмање ова збирка несумњиво вреди по текућим ценама за старе књиге. На тај начин Савет за културу Војводине ће помоћи ванредним средствима две највеће библиотеке у Војводини.

Библиотека Матице српске и Народна библиотека из Суботице бориле би се и иначе да од својих редовних средстава ову збирку откупе. И једна и друга библиотека међутим имају својих редовних обавеза и одвајање овако крупне суме за куповину једног ванредног фонда потпуно би за дуже време пореметило обе библиотеке у њиховом редовном пословању. (У потпису управник Библиотеке Матице српске Борислав Михајловић)[38]

Закључен је купопродајни уговор, 27. октобра 1959. године, склопљен између Библиотеке Матице српске (управник Борислав Михајловић), Градске библиотеке у Суботици (управник Блашко Војнић) као купаца, с једне стране, и др Георгија Михаиловића лекара из Инђије као продавца, с друге стране.[39]

На седници Савета Библиотеке Матице српске од 29. децембра 1959, управник Михајловић је обавестио присутне о овом откупу од укупно 265 публикација и о значају који ова драгоцена збирка представља за Библиотеку. Захвалио се и Извршном већу Војводине које је материјално помогло да се збирка откупи.[40]

За 1960. годину је планирано прикључивање фонду Библиотеке Матице српске збирке књига 18. века, откупљене од др Г. Михаиловића, а мултипликати би се одвојили за Градску библиотеку у Суботици.

Управа Библиотеке је 29. марта 1960. послала допис Градској библиотеци у Суботици из којег сазнајемо да је на основу договора да Библиотека Матице српске преда Градској библиотеци у Суботици књиге из откупљене Михаиловићеве збирке, Библиотека „завршила посао око сређивања Михаиловићевих књига и спремна да изврши своју обавезу према Градској библиотеци у Суботици. У ту сврху је начинила попис књига намењених Градској библиотеци. Из приложеног пописа се види да Библиотека Матице српске уступа Суботици 106 књига, које потичу делом из Михаиловићеве збирке а делом из дупликата Библиотеке Матице српске..."[41]

---

38 Архива БМС, 0301–1681-1.

39 Архива БМС, бр. 01245-1831-1.

40 Записник VI седнице Савета, 0103-328-1.

41 Архива БМС, Бр. 0302-567-1.

Драгоцено сведочанство о већини ових књига се налази у каталогу *Српске књиге и периодика 18. века Библиотеке Матице српске* Мирјане Брковић у едицији *Каталог старих и ретких књига Библиотеке Матице српске*, објављеном 1997.

Сарадња са Михаиловићем није се овим прекинула: размењивали су дупликате публикација: Библиотека је уступила Михаиловићу Фелбигерово *Руководство к чесности и правости*, а Михаиловић Библиотеци Матице српске дело *Зао отац и неваљао син* Ф. К. Штарка у преводу Емануила Јанковића, Беч, 1789.

На само неколико захтева за Михаиловићеве услуге у Библиотеци Матице налазимо потпис Бориславa Михајловића; углавном су ту потписи овлашћеног службеника. Један је специфичан, јер се поводом исте ствари Михајловић обраћао др Георгију Михаиловићу два пута: повод је био фототипско издање *Новог забавног календара (...) Винка Лозића*, поводом обележавања Стеријине годишњице. Реверс је написан 8. марта 1956. године:

„Овим потврђујем да је Библиотека Матице српске примила од др Георгија Михаиловића 'Нови забавни календар' Винка Лозића од 1830. године за потребе фототипског издања. Управник Библиотеке се обавезује да ће ова драгоцена и ретка књига бити неоштећена и у потпуном реду враћена др Михаиловићу у року од два месеца". Три календра су као фототипска издања штампана у сарадњи са Градским музејом у Вршцу 1956. године.

Ову сарадњу је проширио и Павле Малетин, потоњи управник Библиотеке Матице српске, склопивши 28. маја 1969. године са Михаиловићем уговор о купопродаји збирке српске и хрватске периодике од 1834. до 1945. године, а као 4. тачка овог уговора стоји услов да се новчана накнада исплати тек после приспећа периодике у Библиотеку. Књиге које је Библиотека Матице српске купила од Георгија Михаиловића инвентарисане су између 23. јануара 1961. и 21. јануара 1962.

X

Осим већ поменутог откупа рукописне оставштине патријарха Јосифа Рајачића, Библиотека је током 1955. обогатила свој фонд документима о Змају и његовој породици, писмима Милице Стојадиновић Српкиње, писмима Симе Милутиновића Сарајлије, Корнелија Станковића.

Током 1956. године Библиотеци је одобрена куповина књига, часописа и документације Југословенског одбора у Лондону за време Првог светског рата.

Од важнијих куповина, треба истаћи још и 18 рукописних књига од XV-XVII века из оставштине др Алексе Ивића и збирку Јована Милекића из Суботице.

Чајкановићева библиотека је била такође у жижи интересовања Библиотеке Матице српске. Почетком 1959. године, секретар Библиотеке Александра Крекић је боравила у Београду и разговарала са госпођом Чајкановић, која је желела да прода библиотеку, али се тада установило да се цела библиотека налази под заштитом Завода за заштиту и научно проучавање споменика културе НРС и да се потенцијални купац мора прво обратити Заводу. Стицајем више околности, Библиотека Матице српске ипак није откупила библиотеку Веселина Чајкановића која се данас чува као легат у Народној библиотеци Србије у Београду.

Постојало је и интересовање да се библиотека Сремскокарловачке гимназије која је у свом саставу имала три библиотеке, од којих је стара библиотека имала преко 17.000 књига, збирку новина, часописа и научних публикација, а која после рата није попуњавана, пресели у Библиотеку Матице српске. Та библиотека је била власништво Патроната Гимназије и Гимназија је желела да ослободи просторију у којој је библиотека била смештена. Патронат Гимназије је био расположен да ова библиотека буде доступна јавности. На преговоре су позвани управник Библиотеке Матице српске и њени истакнути стручњаци у раду са старом књигом.

За почета́к је, на предлог Лазара Чурчића, договорено да се заштите књиге којима је заштита најнеопходнија. Савет за културу АПВ је ставио у дужност Библиотеци Матице српске преуређење библиотеке Карловачке гимназије, о чему је Михајловић обавестио Стручно веће 4. XII 1959, а Сава Паланчанин је одређен да почне са радом на ревизији поменуте библиотеке.

Тада, почетком 1960-тих година, посао није довршен него је више пута обнављан да би се окончао тек акцијом која је трајала од средине 1988. до средине 1991, на двестогодишњицу Гимназије. Тада је Библиотека Матице српске објавила водич *Спомен библиотека Српске велике гимназије карловачке*, у част „најстарије и најбогатије школске библиотеке у Срба"[42] (...) са фондом од 18.198 књига и 8.481 годишта периодике који је „отворен за научну јавност."[43]

---

42 Мара Тодоровић, *Спомен-библиотека Српске велике гимназије карловачке*, Нови Сад 1991, 3.

43 Исто.

XI

Библиотека Матице српске је и давала поклоне. На молбу нишке и приштинске библиотеке које су биле у оснивању при универзитетима, управник је добио одобрење од Савета да може овим двема библиотекама послати књиге из фонда дупликата.[44]

Мада прима обавезни примерак НР Србије, Библиотека Матице српске своје фондове попуњава свим југословенским публикацијама из текуће и претходних година, које јој недостају, живо сарађујући са низом издавачких кућа у целој земљи.

Од важнијих изложби организованих у овом периоду ваља поменути Изложбу једногодишњих издања Матице српске (1959-1960) у оквиру акције *Месец дана књиге*, па Радоја Домановића и Силвија Страхимира Крањчевића, дела и рукописа Јована Стерије Поповића. Библиотека је обележила и стогодишњицу рођења А. Рембоа, као и у поводу стогодишњице појаве дела *Гроф Монте Кристо* А. Диме, сва дотадашња издања овог дела.

XII

Још 3. октобра 1959. Библиотека Матице српске је дала своју сагласност да управник Библиотеке може хонорарно да обавља послове уметничког саветника Савременог позоришта у Београду.

Управни одбор Матице српске је на седници која је одржана 16. новембра 1960. усвојио отказ Бориславу Михајловића, управника Библиотеке Матице српске, и захтев да му радни однос престане 30. новембра 1960. Разрешен је дужности 17. новембра 1960.[45] За вођење текућих послова је одређена Александра Крекић, библиотекар-секретар Библиотеке, којој ће Михајловић предати дужност.

Седници је присуствовао и Борислав Михајловић који је „сматрао непотребним да подноси реферат о резултатима постигнутим под његовим руководством за последњих пет година, али жели да истакне да Библиотеку напушта као врло срећену и озбиљну установу у свему што је њена првостепена намена. Жели да овом приликом скрене пажњу Управном одбору који није библиотечке природе него друштвено-политичке: нерегулисан правни положај Библиотеке и с тим у вези низ

---

44 Записник XI седнице савета БМС, 0103-328.

45 Архива БМС, 01-772/1960.

других околности. Статут још није одобрен (није био потврђен од Савета за културу АПВ, као надлежног органа), а он и не разрешава сва питања. Савет Библиотеке ради полулегално јер је прекорачио рок мандата, увек је без кворума, док су му председник и неки чланови у оставци. Ни управник није постављен по новим прописима. Таква ситауација је и омогућила да дође до сукоба у Библиотеци. Предлаже да се Управни одбор као надлежан позабави тим питањем...”[46]

На истој седници Бошко Петровић, члан Управног одбора Матице српске, захвалио се Бориславу Михајловићу: „Сматрам да је приликом одласка из Матице Бориславa Михајловића, без обзира на симпатије или антипатије појединаца према њему, битно погледати шта је он за време боравка у Матици урадио. Успеси су познати и већ наведени. Разуме се да би то без помоћи и старања власти не би било могуће, али питање је како је урађено оно што је урађено. То је учињено управо бриљантно. То важи како за уређење Библиотеке тако и за аквизиције које доносе неоцењиве користи, а тако и за однос управника према колективу.”

Послови Матице у односу на Библиотеку су поверени Извршном одбору Матице српске, с тим што ће Управни одбор доносити одлуке „по којима је у постојећим прописима надлежан”. На основу овог мандата Управног одбора, Извршни одбор је 6. децембра 1960. разматрао проблеме у Библиотеци Матице српске и у складу са Статутом Матице и Библиотеке, и у вези с надлежношћу Матице српске донео одлуку да се формира комисија (Радомир Радујков, Живан Милисавац, Бошко Петровић) са задатком „реорганизације Савета библиотеке, одобрења Статута и постављања новога управника, као и друга питања”. Живан Милисавац је опуномоћен да „у име Матице српске сарађује са Стручним већем и вршиоцем дужности управника Библиотеке Матице српске у свим питањима која се тичу сређивања стања у Библиотеци и осталим важнијим питањима која су у вези са управљањем Библиотеком”.

Управни одбор је 14. марта 1961. за новог управника Библиотеке Матице српске изабрао Павла Малетина, „публицисту и главног уредника културног програма Београдског ТВ центра”.

Када је Михајловић отишао са места управника Библиотеке Матице српске, а судећи по извештају који је упутила Секретаријату за информације Савезног извршног већа, Библиотека Матице српске је имала веома разгранату мрежу размене са шест библиотека у Аустрији, три у Бугарској, једанаест у Чехословачкој, две у Данској, Фин-

---

46 РОМС, Бр. 31/У. о. зап.-1960, 01-772/1960.

ској, осам у Енглеској, седам у Француској, једном у Белгији, Грчкој, Исланду, Норвешкој, Турској, Камеруну, Мароку, Сенегалу, Тунису, Филипинима, Израелом; пет са Италијом, седам са Мађарском, Немачком Демократском Републиком, десет са Пољском, осам са Румунијом и СССР, три са Шведском, четрнаест са САД. Библиотека Матице српске је у размену слала сва издања свих одељења Матице српске и Издавачког предузећа Матице српске. У односу на извештај из 1955, када је дошао на место управника, када је Библиотека Матице српске размењивала публикације са 80 институција у иностранству, 1960. године је ту размену обављала са 112 институција у иностранству.

Размену мултипликата периодике је, по извештајима о раду, Библиотека Матице српске почела је 1956. и интензивно спроводила и „форсирала". Михајловић је успео да овај посао разграна и развије. Видели смо да је ова размена мултипликата обављана и с др Геогијем Михаиловићем.

Обогаћен је уникатски фонд периодике за издања *Напред, Бизерта* (1916-1918), *Ратни дневник* (Солун, 1916), *Велика Србија* (Солун, 1916-1918); Усташака емигрантска штампа: *Домовина, Независна држава Хрватска* (Буенос Аирес, 1932), *Усташа* (1934), *Грич* (1934); Мађарска штампа: *Bácska* (Szombor, 1885-1893), *Népszava* (Szabadka, 1893-1899), *Szabadkai kőzlöny* (Szabadka, 1879, 1890-1900), *Szabadság* (Szabadka, 1892), *Szabadkai ellenőr* (Szabadka, 1885-1894), *Bácskai újság* (Szombor, 1929, 1931), *Szombori újság* (Szombor, 1925-1931).

Борислав Михајловић је био и члан Књижевног одељења Матице српске.

Изабран је, 11. маја 1956, поред Милоша Хаџића, Живана Милисавца, Александра Вуча, Маријана Матковића за члана жирија за Змајеву награду. Михајловић је сматрао да Змајева награда треба да се даје за песничко дело у целини, без обзира да ли је у претходној години објавио књигу или не, тј. песнику чији се песнички домет потврђује, а „ако жири има смелости даће награду и младом песнику".[47]

У заједници са Српским народним позориштем, Удружењем књижевника Србије и Филозофским факултетом у Новом Саду, Трибином младих и Матицом, одржана је комеморација Жарку Васиљевићу, на којој је 14. XII 1956. у дворани Српског народног позоришта говорио и Борислав Михајловић, поред Младена Лесковца и Јована Коњовића.

---

47 Записник заједничке седнице Управног одбора и Књижевног одељења Матице српске, 11. маја 1956.

Библиотека је приредила књижевно вече дотадашњим добитницима Змајеве награде Матице српске (Антоније Исаковић, Велибор Глигорић, Бошко Петровић, Васко Попа).

Михајловић је изабран у редакцију Летописа за 1958. годину са Младеном Лесковцем (уредник), Бошком Петровићем и Александром Тишмом, а оставку је поднео по одласку из Библиотеке Матице српске. Редакција *Летописа Матице српске* му се захвалила у јануарској свесци следећим речима: „Због преласка на нову дужност у Београд, Борислав Михајловић поднео је оставку на чланство у редакцији Летописа. Одласком Бориславa Михајловића Летопис и Нови Сад губе једну несумњиво маркантну и ретку личност. Редакција се са жаљењем растаје од њега".

Рођен је у Иригу 17. октобра 1922. Класичну гимназију је завршио у Сремским Карловцима, а Филозофски факултет у Београду. Радио је у Вуковом и Доситејевом музеју, био је уметнички директор Авала-филма и уметнички саветник у Атељеу 212. Извођене су му драме *Бановић Страхиња, Командант Сајлер, Краљевић Марко, Отуђени Пера Тодоровић*. Објавио је *Песме* (1947), *Огледи* (1951), *Од истог читаоца* (1956), *Српски песници између два рата* (1956), *Књижевни разговори* (1971), *Издајице* (1986), *Портрети* (1988), *Аутобиографија о другима* (1990), *Аутобиографија о другима, друга књига* (1993), *Казивања и указивања* (1994). О Михајловићу, као критичару, речене су, између многих и ове речи: „У стварима културе ваља имати правичности, не због правичности но због културе; једна књижевна република не живи само од филозофа, ни само од мудраца, ни само од оних који греду на дуге стазе 'и за будућа нека поколења', она живи и од оних који знају да се радују успеху својих савременика, који знају да воле срчано и живо, кад назру рађање нових вредности и знају да размакну постојеће границе за живот тих вредности. Михајловић је то одиста знао и ја не кријем данас, после толико година, непрекинуту симпатију за културну бономију, којом је он дочекивао људе од вредности. Време јој није одузело чар ни вредност."[48]

Борислав Михајловић Михиз умро је у Београду 15. децембра 1997. Почетком 1998. изашла је књига *Други о Михизу* коју су приредили Владета и Милан Јанковић, а која садржи драгоцена сведочанства о његовој књижевној и јавној делатности као и избор из преписке, говора.

---

[48] Мирослав Егерић, *Миодраг Павловић и Борислав Михајловић* у: Срећна рука, Београд 1979, 186.

ПАВЛЕ МАЛЕТИН

На месту управника Библиотеке Матице српске Павле Малетин је провео скоро девет година, од 1. априла 1961. до 7. октобра 1969. За време његовог руковођења Библиотека остварује право на обавезни примерак Југославије, 1965. што ће омогућити да део својих редовних активности око набавке књига преусмери на стручни рад. Резултати које је постигла током овог периода друштвено су верификовани додељивањем Вукове награде за 1966. годину.

Прегруписани су послови ради боље организације и усавршавања стручности, на којој је Малетин посебно инсистирао, тј. Библиотека је дигнута у ранг научне установе: 1961. формирано је Одељење старе и ретке књиге и Одељење предметног и децималног каталога; 1962. Матично одељење и Одељење за обраду књига са одсецима: за пријем, обраду, Азбучни каталог, Предметни и децимални каталог, Централни каталог, као и Одељење јавног каталога и читаоница и Техничко одељење. Одсек посебних збирки и музејског примерка формирани су 1963, да би 1964. Одсек посебних збирки реорганизован у одељење. Током 1965. из Одељења за обраду издвојен је Одсек за пријем књиге и периодике, а Одсек музејског примерка реорганизован је у Одељење завичајног примерка. Формирано је Библиографско одељење. У Набавном одељењу, 1966. формиран је Одсек за размену, а у Пријемном одсеку укинут Одсек периодике. Исте године оформљена је и Служба информација.

Са Народном библиотеком Србије и низом истакнутих културних радника Библиотека реализује културни догађај: Изложбу српске књиге XVIII века, коју је пратио и штампани каталог, 1963; покреће низ сталних и повремених публикација од којих се, по свом значају, истиче *Грађа за историју Библиотеке Матице српске*.

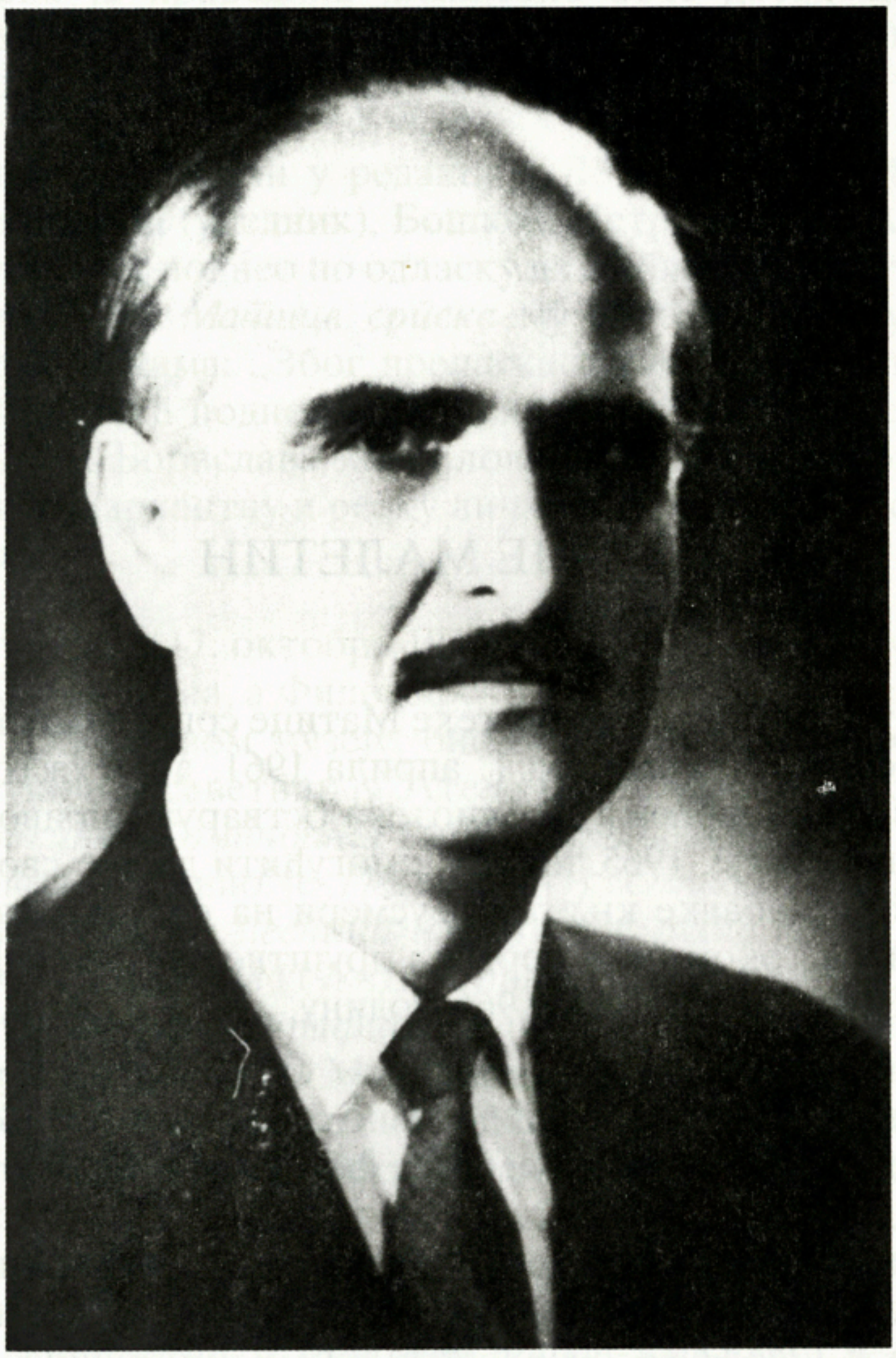

Павле Малетин

I

На првој седници Извршног одбора Матице српске за 1961. која је одржана 14. фебруара, секретар Матице српске, Живан Милисавац обавестио је чланове о раду Савета Библиотеке, који се сагласио са одвајањем Позајмног одељења Библиотеке (са око 30.000 књига), као и о одлуци која се тицала избора новог управника Библиотеке. Пошто све ингеренције, по решењу Извршног већа АП Војводине, припадају Управном одбору Матице српске, Савет Библиотеке се тим питањем није бавио.

О личности управника Библиотеке могло се одлучити и без расписаног конкурса. Милисавац је обавестио присутне да су за место управника Библиотеке заинтересовани Живојин Бошков, тада секретар Књижевног одељења Матице српске, и Олга Перић, управник Градске библиотеке у Београду, а пре тога помоћник управника Библиотеке Матице српске. Павле Малетин се усмено обратио председнику Матице српске Радомиру Радујкову, а по речима Живана Милисавца „био је његов кандидат (и) приликом прошлог избора за управника."[1] Управни одбор Матице српске извештава 29. марта 1961. Савет Библиотеке да је на седници од 14. марта 1961. изабрао за управника Библиотеке Матице српске Павла Малетина, „публицисту и главног уредника културног програма Београдског ТВ центра."[2]

Малетин је рођен у Турији, 1915. године. Гимназију је завршио у Новом Саду, а на Београдском универзитету је студирао права. Приступа ОМПОК-у и постаје њен секретар. Члан КПЈ постаје 1940. Активан је учесник НОБ-а од 1944. Демобилисан је као официр ЈНА 1945, да би исте године постао члан АГИТПРОПА у Новом Саду. Након рата, главни је уредник *Слободне Војводине*. Сарађивао је у листовима *Војвођанин*, *Студент*, *Наша књижница*. Кратко време радио је као управник Војвођанског позоришта 1947. године, да би крајем исте године био уредник, па помоћник уредника у београдском *Гласу*. Од 1951. уредник је културно-уметничког програма Радио Београда 2, па Радио Београда 1. За његово име везани су и почеци телевизије у нас. Од 1957. запослен је као главни уредник културно-уметничког програма Београдске телевизије. Дужност управника Библиотеке Малетин је преузео 1. априла 1961, а после Бориславa Михајловића Михиза. Покренуо је *Рад Матице српске* и био њен први уредник, 1971. Павле Малетин је у тексту Лазара Чурчића *Павлу Малетину уз седамдесети рођендан*[3] описан као човек са урођеним осећањем такта који је и најсложеније проблеме решавао на најбољи могући начин. Библиотека је тада имала 307.703 књиге и 7.767 наслов часописа и новина, а читаонице је те године посетило 57.536 читалаца који су користили 16.144 књиге и 5.401 наслов периодике. Тренд умножавања књига, повећавања броја читалаца током свих тих година следио је линију раста, тако да је нпр. крајем 1967. било 383.223 књиге и 12. 243 наслова са 60.026 годишта часописа и листова, 59.928 читалаца који су користили 51.099 књига, 19.953 годишта периодике. Позајмљено је 2.626 књига.

---

1 РОМС, УО, бр. 26/1961.

2 Архива БМС, бр. 0105-770.

3 Лаза Чурчић, *Казивања о Библиотеци Матице српске*, Нови Сад 1996, 154-161.

Милан Токин, библиотекар Библиотеке Филозофског факултета у Новом Саду поздравио је његов долазак пошто установа, попут Библиотеке „изискује и руководиоца нарочитих организационих способности и човека широке културе. Избор Павла Малетина, посматран са тог гледишта, може се сматрати као особито срећан."[4]

Савет за културу Аутономне Покрајине Војводине именовао је 14. априла 1961, на предлог Управног одбора Матице српске, чланове Савета Библиотеке Матице српске: Живана Милисавца, секретара Матице српске, Ђорђа Сп. Радојичића, професора и декана Филозофског факултета у Новом Саду, овде у функцији председника Савета, Стојана Замуровића, друштвеног радника, др Георгија Михаиловића, лекара, Бошка Петровића, књижевника, Божидара Ковачека, асистента Филозофског факултета, Драгишу Полужанског, управника Библиотеке Филозофског факултета, Нандора Фаркаша, директора издавачког предузећа „Форум" и др Милоша Стеванова, доцента Правног факултета у Новом Саду.[5]

Колектив Библиотеке Матице српске је 6. маја 1961.[6] одржао изборну конференцију и у трећи по реду Савет од увођења друштвеног управљања изабрани су Петар Вујичић, Александра Крекић, Ђурђевка Љубибратић, Сава Паланчанин, из дела који бира колектив. Павле Малетин, нови управник Библиотеке, говорио је о значају Савета, о његовим будућим задацима, као што су измене и допуне Статута Библиотеке, који ће између осталог довести и до коначног разграничења са Матицом српском, о спровођењу Закона о библиотекама и о доношењу Правилника о систематизацији радних места.

Прва седница овог новоименованог Савета одржана је 22. септембра 1961. По Малетину, један од првих задатака Савета требало је да буде израда Правила Библиотеке која треба да се ускладе са Законом о библиотекама. Формирано је Одељење старе и ретке књиге. За шефа тог Одељења постављен је Лазар Чурчић, а за помоћника управника Библиотеке на седници Савета од 6. фебруара 1963.[7]

У септембру 1961. формирана је приручна библиотека за управника библиотеке од 176 књига.[8]

Одмах су истакнути проблеми око обраде издања Српске академије наука и уметности, као и Чупићевих издања.[9]

---

4 *Библиотекар*, Београд 1961, 6, 579.

5 Архива БМС, бр. 0103-1766.

6 Архива БМС, бр. 0103-1041.

7 Архива БМС бр. 0110/502.

8 Архива БМС, бр. 0108/340.

9 Архива БМС, бр. 0104/1219.

Статус Библиотеке Матице српске одређен је после доношења Закона о библиотекама, 26. новембра 1960. Нови предлог Правила Библиотеке није одмах усвојен јер су два члана комисије сматрала да није разграничен однос Библиотеке према Матици, тј. сматрала су да библиотеку обавезује Решење о статусу које је донело Извршно веће АП Војводине 1958. године, а не нови Закон о библиотекама. Чланови комисије, који су уједно и службеници Библиотеке, сматрали су да однос Библиотеке према Матици српској (тј. Матице према Савету за културу) треба мењати после новог Закона о библиотекама.

Комисију за Правила библиотеке која је формирана при Савету за културу АП Војводине (а одраније одређена да изврши измене и допуне предлога статута Библиотеке) чинили су Павле Малетин, управник Библиотеке Матице српске, Десанка Мидић, управник Народне библиотеке у Новом Саду, Радомир Радујков, председник Савета за културу АП Војводине, и Будимир Дамјанов, директор Завода за јавну управу.[10] Они су формулисали предлоге за решење односа између Библиотеке, Матице српске као оснивача и Савета за културу АП Војводине. Извршно веће требало је да усвоји овај предлог и да донесе ново решење којим ће Библиотека Матице српске бити проглашена за самосталну установу.

Правила Библиотеке као самосталне установе усвојио је Савет Библиотеке у смислу прописа Закона о библиотекама 9. фебруара 1962,[11] са мањим изменама, а потврдила годишња Скупштина Матице српске 8. априла 1962. Остало је да се регулишу односи између Извршног већа АП Војводине и Библиотеке, односно Матице српске као оснивача.

Малетин се 13. марта 1962. обратио програмским текстом Секретаријату за културу АП Војводине и Секретаријату за послове финансија у Новом Саду истакавши потребу да се формира Матично одељење за унапређење библиотечке службе, „да координира рад научних и посебно среских библиотека; да проучава стање и потребе библиотекарства на подручју АПВ; да даје предлоге за доношење нових прописа који ће унапредити организацију библиотечке мреже у Покрајини и осигурати стручан рад у библиотекама; да предлаже мере за стручно подизање библиотечког кадра у Војводини; да организује инспекцију и контролу стручног кадра у Војводини; да организује инспекцију и контролу стручног рада у матичним библиотекама и др.

---

10 Архива БМС, бр. 0104/1219.

11 Архива БМС, бр. 0103/47.

У ново библиографско одељење треба ангажовати једног библиотекара који ће поставити библиографску службу у нашој Библиотеци, који ће започети прве радове на ретроспективној и текућој библиографији НР Србије, који ће организовати рад на библиографијама од посебног интереса за Војводину, који ће припремити услове за издавање тих библиографија и других публикација ради унапређења библиотекарства и библиотечке мреже у нашој Покрајини.

У Одељење старе и ретке књиге треба ангажовати још једног библиотекара, који ће, поред редовне обраде старе књиге, радити на евидентирању старих књига које имају споменичку вредност у Војводини,"[12] с посебним акцентом на заштиту књиге од споменичке је вредности.

Малетин је ангажован и за запослење фотографа (првенствено због микрофилмовања) и конзерватора старе књиге.

II

Посебну пажњу Малетин је у свом раду посветио развоју Библиотеке као научне установе. Сачињен је дугорочан програм развоја Библиотеке.,

На Стручном већу 28. септембра 1961. се заложио за систематско попуњавање старе периодике, периодике између два рата, и за ангажовање спољних сарадника за откуп књига за научну библиотеку. У погледу набавке планира координацију рада Библиотеке и факултетских библиотека.

Планира и увођење нових послова: систематско организовање изложби књига, издавачку делатност библиотеке, отварање Библиографског и Одељења за матичне послове, ангажовање високих стручњака.

Већ 9. маја 1962. Малетин саопштава на Савету да је реорганизовано Одељење обраде.[13] Обједињено је Одељење каталогизације и предметног каталога у Одељење за обраду књиге, тако да се оно састоји из четири одсека: 1. пријем књига; 2. азбучни каталог; 3. предметни и децимални каталог и 4. централни каталог (по Закону о библиотекама), све у циљу развоја Библиотеке као научне установе.

---

12 Архива БМС, бр. 0118/505.

13 Архива БМС, бр. 0103/47.

Веома је важно, по њему, објединити све што је у интересу читаоца, то јест да се формира одељење које би имало три одсека: за информације, за читаоце и магацин. У посебном је интересу заштита старе књиге.

Предлаже да се формирају три нова одељења: Одељење за унапређење библиотечке службе, Библиографско и Одељење помоћних збирки, јер то су обавезе које су пред библиотеку поставили Закон о библиотекама и одлука Извршног већа АП Војводине да се Библиотека одреди за матичну библиотеку Војводине. Дакле, у први план је стављено систематско попуњавање фондова, борба за обавезни примерак, куповина збирке србуља од др Георгија Михаиловића, поред тога и збирке српске књиге XIX века, обављање размене. Ту је и предлог да се фонд мултипликата поклони научним и популарним библиотекама у Војводини и Србији.

Штампаће се каталог текуће принове књига, часописа и листова.

Одељење периодике ће се трудити да набави сваки научни часопис који ће пратити кретање савремене научне мисли у свету.

Комплетираће се стара војвођанска периодика микрофилмовима и фотокопијама, и тај посао ће постати континуиран и биће систематски вођен.

Одељење старе и ретке књиге, које је оформљено 1961. године, све старе и ретке књиге смешта у један магацин, ради лакшег чувања. Предлаже се да се заведе каталог рукописних књига Библиотеке.

Дана 20. јуна 1961. Библиотека упућује молбу господину Никанору Илићу, епископу Бачком, да прегледа библиотеку епископског двора у Новом Саду ради регистровања инкунабула. Акција је поведена на иницијативу УНЕСКА којом су обухваћене све веће библиотеке у нашој земљи.[14]

Молбу да се прегледају све веће библиотеке на подручју Војводине, Библиотека је упутила и Сремској Митровици, Музеју Срема, Српској православној црквеној општини, Римокатоличком и Грчко-католичком жупном уреду, Градској библиотеци у Суботици, Градској библиотеци у Зрењанину, Градској народној библиотеци „Јован Поповић" у Кикинди, библиотекама у Вршцу, Сомбору, Сенти, Панчеву.

У *Извештају о раду Библиотеке Матице српске у 1961. години*, Малетин се критички осврнуо на рад Библиотеке и своју прву годину проведену у њој : „Прошла, 1961, није за Библиотеку година очекиваног напретка. Недостају они очигледни резултати који су, у неколико

---

14 Архива БМС, бр. 06/1390.

претходних година, развили Библиотеку Матице српске до једне научне библиотеке југословенског значаја. Али, истини за вољу, треба одмах додати, да је у тој привидној стагнацији извршено одређено преиспитивање планова и прегруписавање снага, које ће, не треба сумњати, донети плода у наредној и следећим годинама."[15]

Почев од 1962-1963. адаптиране су неке просторије, тј. оспособљена је гардероба, уведена вентилација, радионице, санитарни уређаји. Библиотека је решила финансијске проблеме за 1962. На седници Стручног већа 14. септембра 1962. о завршеној ревизији југословенске књиге је говорила Ђурђевка Љубибратић. Извештај је донео прецизне описе послова, добро осмишљен план по којем се поступало.

Нада Радонић стиче 1962. звање вишег библиотекара, и то је прво више звање библиотекара у Библиотеци, а крајем године постаје руководилац Редакције за израду библиографија. Чланови редакције су Иванка Веселинов, Ирина Троицки, Душко Вртунски, Милана Бикицки.

Сеоба старе књиге из магацина у приземљу је отпочела априла 1962. Обавили су је Лазар Чурчић, Иванка Веселинов, Мирјана Савин. Поред сеобе радила се ревизија раритета, а уједно и попис књига за књиговезницу и припреме за изложбу.

На седници Стручног већа 15. маја 1962. одлучено је да се приђе новој организацији рада Одељења периодике тако што ће се набавка и стара периодика издвојити из овог Одељења.

Стручно веће је почевши од 1962. пуну пажњу посвећивало стручним пословима. Подељена су задужења, обрађивали су се текући проблеми у раду. На седници Стручног већа 15. јуна 1962. Ђурђевка Љубибратић излаже на тему *Организација и рад Одељења за рад са читаоцима*.

Формирана је и Комисија за рационализацију у новом саставу – руководилац Ђурђевка Љубибратић, а чланови Нада Радонић, Олга Бећин, Милош Игњатовић, Сава Паланчанин.

Крајем 1962. Малетин је предложио формирање Аудитивног одељења, а за почетак куповину плоча књижевника и рецитатора и грамофон.

Библиотека је 1963. године обележила своју 125-годишњицу. Свечана седница Савета Библиотеке и Управног одбора Матице српске, је одржана 12. октобра 1963, а отворио ју је Радомир Радујков, председник Матице српске. Павле Малетин је говорио о *Библиотеци*

---

15 *Извештаји Матице српске за 1961. годину*, Нови Сад 1962, 27.

Матице српске у савременим условима. Истог дана отворена је и изложба *Српска штампана књига XVIII века*, о којој ће бити речи касније.

Библиотека је за ову свечаност планирала да изда *Водич кроз Библиотеку Матице српске*, прву свеску *Грађе за историју Библиотеке Матице српске*, који су се појавили наредне године.

Почетком 1963. реорганизован је Пријемни одсек: пријем публикација, сем обавезног примерка, ће се обављати у Набавном одељењу, а дотадашњи Пријемни одсек ће инвентарисати књиге и уносити сигнатуре и инвентар. Сав пријем, и књиге и периодике, са евидентном картотеком периодике концентрисаће се у Пријемном одсеку.

Договорено је да Лазар Чурчић припреми програм стручног усавршавања, да се поводом прославе 70-годишњице рођења Мирослава Крлеже организује преношење изложбе Крлежиних дела из Загреба у Нови Сад, да се издања Матице хрватске и Матице словенске издвоје и негују као засебне збирке, а да Јелена Рушкуц и Марија Чурчић припреме кратак историјат Музејског примерка од формирања са освртом на његово данашње стање.

Лазар Чурчић је план стручног усавршавања поднео већ на наредној седници Стручног већа, 16. марта 1963. када је план и усвојен. На истој седници је формирана и редакција за обнављање излажења *Књижничара* који је престао да излази 1958. Овај часопис је ипак променио наслов. Изашао је под називом *Матична библиотека.*

Предлог *Пословника о раду одељења јавног каталога, читаоница и магазина* је усвојен 23. априла 1963. Матици су одобрена средства за адаптацију зграде, а од ових средстава Библиотека је добила нову гардеробу за читаоце, просторије предузећа *Напредак* које је требало адаптирати.

Крајем 1963. Библиотека је у своја Правила[16] унела одредбу да се Савет Библиотеке формира на посебан начин, тако да члан 12 гласи: „Савет Библиотеке састоји се од седамнаест чланова: пет чланова које именује Матица српска; три члана које именује Извршно веће АПВ; три члана које бира особље Библиотеке и пет чланова које делегирају: Новосадски универзитет (2), Савез студената новосадског универзитета (1) и среске матичне библиотеке (2).”

Претходни Савет је, као што смо видели, именован 14. априла 1961, а прва седница је одржана 22. септембра 1961. Покрајинском Секретаријату савета за културу, Малетин се обратио неколико пута, јер

---

16 Архива БМС, бр. 0103/2196

није било јасно како да се именују нови чланови. Библиотеку је везивало решење Извршног већа из 1958, а ново, које би било усаглашено са Законом о библиотекама и новим Правилима Библиотеке, није донето. Малетин је молио да Покрајински секретаријат донесе тумачење садашњег статуса Библиотеке, и тако омогући Библиотеци да конституише нови Савет. Покрајински секретаријат није именовао своје чланове Савета, „тумачећи на нов начин споразум између Извршног већа АПВ и Матице српске, полазећи наиме од тога да права оснивача према Библиотеци МС убудуће треба да врши само Матица српска."[17] Малетин је упознао Покрајински секретаријат са новим Правилима Библиотеке у погледу избора чланова Савета.

Изборна конференција службеника Библиотеке за избор чланова Савета и Стручног већа одржана је 7. децембра 1963. Изабрани су чланови Савета: Лазар Чурчић, Јелена Николић и Ђурђевка Љубибратић, и чланови Стручног већа: Аница Кањански, Ранка Плачков и Соња Тишма.

Малетин је на конференцији истакао важност Савета као креатора политике Библиотеке. „Законом о библиотекама од 1962. године мало се водило рачуна о правима чланова колектива. Колектив Библиотеке има право да бира само три члана за Савет и три члана за Стручно веће. Оваква права колектива су у опреци са тим кретањима која се догађају у нашем правном систему. Пошто се сада усаглашавају закони са Уставом потребно је имати иницијативу да се дају већа права колективу. Наш предлог у том смислу био би: 1. бирање Управног одбора у који би ушао већи број чланова колектива. Тако би колектив имао директне контроле над решавањем и спровођењем важних одлука. 2. да се неки ставови Стручног већа прогласе извршним а не само саветодавним какви су били до сада (. ..)."[18]

Рад Савета оценио је као успешан, а од будућег очекује крупне задатке: да начини од Библиотеке „једну научну установу са резултатима који би одговарали стварности и културном животу средине".[19]

Из писма које је Малетин упутио Управном одбору Матице српске 27. јула 1964. сазнајемо да је Савет Библиотеке, који је Управни одбор МС предложио 5. априла 1961, и који је Савет за културу АПВ именовао, после истека двогодишњег мандата, 14. априла 1961 одржао последњу седницу 25. новембра 1963. О томе је Библиотека известила Управни одбор Матице српске (19. новембра 1963) као и Покрајински

---

17 Архива БМС, бр. 0103/2196.

18 Исто.

19 Исто.

секретаријат за културу, тражећи да према постојећим прописима и правилима Библиотеке, именују нове чланове Савета. Управни одбор је, на седници одржаној 26. новембра 1963. именовао чланове новог Савета: Живана Милисавца, секретара Матице српске, Бошка Петровића, књижевника, Живојина Бошкова, управника Рукописног одељења, Ђорђа Сп. Радојичића, професора и Милорада Живанчевића, секретара Књижевног одељења. Новосадски универзитет делегирао је у Савет Бошка Новаковића и Драгишу Полужанског. Народна библиотека из Новог Сада је делегирала Десанку Мидић, управника, а Зору Весковић Градска библиотека у Сремској Митровици.

Конститутивна седница Савета је одржана 8. септембра 1964, а за председника је изабран Ђорђе Сп. Радојичић.[20]

За израду новог Статута Библиотеке формирана је комисија: Павле Малетин, Ђурђевка Љубибратић, Слободан Јовановић, виши библиотекар Народне библиотеке у Београду, Војислав Мидић и Б. Палинкаш.

Седмогодишњим планом развоја 1964-1970, који је прихваћен пред Скупштином АП Војводине 1964, Библиотека је посебан акценат ставила на развијање у смислу опште научне, покрајинске матичне и централне библиотеке у Војводини, и као универзитетске библиотеке у Новом Саду.

Новим основним законом о финансирању друштвено-политичких заједница, који се примењивао од 1. јануара 1965. године, престала је примена дотадашњег Закона о буџетима и финансирању самосталних установа, тј. битно се мењао начин финансирања државних органа, установа, фондова и организација који за своју делатност добијају средства из буџета.

„Обзиром да Библиотека Матице српске има Предлог Статута, који због нерешеног питања права и обавеза оснивача није коначно усвојен, Савет БМС је донео Статутарну одлуку, којом се Предлог статута Библиотеке Матице српске проглашава као Привремени Статут Библиотеке, с тим, што се сви чланови и ставови који говоре о правима оснивача изузимају из ове одлуке до доношења Закона о установама и усвајања Статута БМС (...)"[21]

Привременим Статутом који је усвојио Савет Библиотеке 30. децембра 1964, утврђено је да Савет сачињава 25 чланова (15 бира Библиотека, 5 оснивач, 2 универзитет, 2 Заједница матичних библиотека у Војводини). Доношењем статутарне одлуке Библиотека је усагласила

---

20 Исто.

21 Архива БМС, бр. 0103/2635.

свој рад са одредбама Основног закона о органима управљања у установама, на који је била обавезна.[22] Председник је Десанка Мидић. Избори за нови састав Савета који су сада чинили 14 чланова и управник, су одржани 30. јануара 1965. Савет је одлучио да чланови ширег Савета Библиотеке, које је 1963. именовао оснивач (5), новосадски универзитет (2), и заједница матичних библиотека (2) остану чланови ширег Савета до доношења новог Статута у Библиотеци.

Прва седница овог Савета је одржана 5. фебруара 1965. Овом седницом се прешло из фазе друштвеног управљања на самоуправљање.

На годишњој скупштини Матице српске 30. маја 1965. донета је коначна Одлука о регулисању положаја Библиотеке Матице српске.[23] Библиотека је била дужна да свој Статут саобрази овој одлуци, а у оквиру рока на који ју је обавезивала одредба Основног закона о установама и Закона о библиотекама, до 31. децембра 1965. Малетин је на седници Савета 5. новембра могао да каже: „Ове, 1965. године Библиотека МС добила је свој Статут и према њему је одредила организацију свог рада. Сви послови Библиотеке воде се у 12 одељења, а поред тога постоји још, за потребе стручног рада, стручно веће, колегиј матичне службе, библиографска редакција, као и неколико комисија (...) Може се рећи да је организациона структура Библиотеке, на садашњем степену њеног развитка, углавном завршена. И да, у наредној години, морамо чинити сасвим одређене напоре да усавршимо прихваћену организацију рада, да јој дамо више смисла и хомогености, као и више одговорности за пословање појединих радних јединица, као и сваког појединца."[24]

Током 1965. је одржан састанак ПК СКЈ на којем се расправљало о Библиотеци и о Матици српској. Закључци су се састојали у томе да ће Библиотека добити статус универзитетске библиотеке, да Статут Библиотеке регулише коначно питање оснивача на основу Закона о установама.

Наиме, реагујући на материјал 28. маја 1965. који је о Библиотеци добио од ПК СКС, у којем су предложене две варијанте њеног статуса, Малетин је рекао: „Мислим, после свега, да ова несређеност показује, пре свега, неодлучност одговорних људи кад се ради о судбини Библиотеке МС, понекад и неразумевање њених савремених потреба, динамике њеног развитка, данас, кад је Нови Сад постао универзитетски

---

22 Исто.

23 РОМС, бр. 01-716/1965.

24 Архива БМС, бр. 0103/1965.

центар и кад се библиотекарству у целој земљи, па и у Војводини, придаје све већи, тачније, прави друштвени и културни значај."[25]

Стручно веће је 1965. усвојило нови програм рада. На Малетинов предлог у састав већа су ушли сви шефови одељења. На седницама се разматрају стручна и актуелна питања у Библиотеци, питања библиотечке струке у Војводини, негује се критика стручног пословања, награђују појединци или групе, разматра програм Покрајинске матичне службе и резултати које Библиотека постиже у унапређивању рада јавних и других библиотека у Војводини.

Шеф Завичајног одељења је Стана Ристић, Централног каталога Марија Чурчић, а Одељења посебних збирки Олга Ивков.

У јануару 1965. радила је Комисија за израду предлога процене радних места у Библиотеци. Председник комисије је Ђурђевка Љубибратић.[26]

Иванка Веселинов излаже о *Посебним библиотекама у БМС.*

Договорено је да се библиотеке Саве Текелије, Платона Атанацковића и Петра Попадића издвоје из фонда, среде као личне библиотеке и да се као такве обраде за каталог. Да се и библиотеке Ђорђа Мијатовића, Ј. Ј. Змаја, Васе Стајића и друге, среде и обележе унутар каталога. Све ове библиотеке треба средити по језицима, а само Патронатску по струкама, каква је била до 1941. Посао ће урадити Иванка Веселинов и Лазар Чурчић.

Нада Черевицки је излагала о *Приручним збиркама у Библиотеци МС*, које су формиране од 1955–1963. До тада су ове публикације биле у општем фонду. Приликом пресељења у нови магацин одвајане су књиге за приручну збирку, за нове читаонице које су отворене 1957. Договорено је да Нада Черевицки, Ирина Троицки и Сава Паланчанинураде ревизију ове збирке. Већа пажња посветиће се набавци књига за ову збирку куповином специјалних библиографија, историја...

Прва седница Управног одбора Библиотеке одржана је 6. јануара 1965. За председника је изабрана Ђурђевка Љубибратић, а за чланове одбора Сава Паланчанин, Стана Ристић, Аница Кањански. Формиране су комисије за техничку заштиту и услове рада и стамбена. Управни одбор на другој седници 16. фебруара 1965. доноси Предлог о систематизацији радних места. Стручно веће је новом реорганизацијом добило нове задатке. У програм рада Управног одбора уносе се и извештаји одељења Библиотеке.

---

25 Архива БМС, бр. 0124-1098.

26 Архива БМС, бр. 0104.

Малетин је настојао, како видимо у писму председнику Скупштине града, од 5. октобра 1965, да се исели столарско предузеће *Најредак*, које је било непосредно уз зграду магацина Библиотеке. Преговори о исељењу трају већ три године. Апел је скоро драматичан јер је 50.000 књига смештено у влажном подруму (ради се о дупликатима, па је онемогућена размена), радионице Библиотеке немају услове за нормалан рад. Писмо је потписао и председник Матице српске Радомир Радујков.

Бивша зграда *Најрепка* примљена је 3. децембра 1966. У адаптирану зграду усељени су привремени магацин, књиговезница, фотолабораторија, Одељење периодике, Матично одељење и Дактило биро. У јуну 1968. све књиге су пресељене. Завршене су и просторије за смештај мултипликата у радионицама. Малетин је предложио да се изаберу књиге које ће се слати као поклон и које ће остати као резерва. Шаљу се књиге Српској академији наука, Универзитетској библиотеци у Нишу. Избор су направили Лазар Чурчић, Мирјана Савин, Сава Паланчанин.

На седници Савета 28. септембра 1965. донета је одлука да се формира Библиографско одељење као посебна организациона јединица и да се за шефа постави Јелена Николић. Редакцију су чинили Лазар Чурчић, Иванка Веселинов, Вида Зеремски, Стана Ристић. Одлучено је да се реорганизује Матично одељење тако што ће се формирати колегијум: Десанка Мидић, Стана Ристић, Лили Дукова, Ђурђевка Љубибратић, Лазар Чурчић, Марија Чурчић и управник. Пријемно одељење ће се делити на књигу и периодику.

Крајем 1965. констатовано је да је праћење стручног рада у потпуности испуњено и да се стручно усавршавање одвијало према плану. Пошто одредбе Закона о јавним службеницима нису више важиле, предложено је Савету да донесе одлуку о звањима у Библиотеци и да се у Статут унесе да Савет може давати звања у Библиотеци.

У извештају о раду Библиотеке за 1965. Малетин је могао да констатује, на 14. седници Савета од 28. јануара 1966, да је промењен изглед извештаја, изостали су извештаји о раду Одељења, а органи управљања су добили видан значај. Стручно веће се бавило само стручним питањима. У дискусији је истакнуто да је Библиотека постигла велике резултате који су допринели њеној афирмацији у земљи и у иностранству. Као Покрајинска матична библиотека, успешно је радила на повезивању матичних библиотека на подручју АП Војводине.

Програмом рада Стручног већа у 1966. предвиђено је да се у методу рада изврши промена тако што ће се, поред општих тема, на седницама подносити писмени извештаји одељења, а ти извештаји

треба да садрже проблеме у раду, проблеме везане за одређено одељење, као и предлоге и решења. Малетин је предложио следеће теме: *Помоћне збирке у Библиотеци Матице српске*, *Библиотека Матице српске као универзитетска библиотека*, *Уредно и огледно позајмно одељење Библиотеке Матице српске*, *Информативна и пропагандна служба у Библиотеци Матице српске*, *Проблеми кадрова у Библиотеци Матице српске*, *Стручни каталози у нашој земљи*, *Сарадња са рукописним одељењем Матице српске*.

Формиране су комисије: Комисија за изградњу нове зграде Библиотеке, Комисија за откуп књига, Комисија за процену дупликата, Комисија за расходовање књига, Комисија за тријаж, Комисија за микрофилмовање и фотокопирање, Комисија за резервни примерак.

Нови избори за чланове Савета одржани су 28. фебруара 1966.

На првој седници Савета, 4. марта 1966. изабрана је Верификациона комисија, донет Статут Библиотеке. Именовани су чланови Управног одбора. Већ наредног месеца усвојен је Правилник о радним односима и именован Дисциплински суд.

На Стручном већу наставља се са стручним темама. Ђурђевка Љубибратић 31. марта 1966. излаже о *Стању и проблемима кадрова у БМС*, Ирина Троицки о *Реорганизацији и условима набавног одељења БМС* и Олга Бећин о *Раду у пријемном одељењу*.

Реорганизација послова у Набавном одељењу је обављена крајем 1965.

Показало се да дотадашња подела посла по језичким подручјима више не одговара саставу служби, па је организација промењена на: 1. службу за југословенску књигу и периодику, и 2. страну књигу, која би имала одсеке за енглески и немачки, славистику и романске језике, а формиран је и Одсек за размену публикација.

Лазар Чурчић је 28. априла 1966. на Стручном већу реферисао о *Сарадњи са Рукописним одељењем Матице српске*. Истакнуто да су услови за сарадњу са Рукописним одељењем повољни и да треба почети сарадњу. Наиме, да би се коначно расподелили рукописи и књиге између Библиотеке и Матице српске, још крајем 1962. формирана је комисија коју су чинили Ђорђе Сп. Радојичић, тада председник Савета Библиотеке, Нада Радонић и Лазар Чурчић. Рукописно одељење Матице српске 6. јула доставља Библиотеци, на основу споразума о размени, 19 географских мапа.[27] Договорено је да ће материјал који ће доставити Библиотека бити накнадно утврђен.

---

[27] Архива БМС, бр. 10-04781/1966.

О раду Одељења посебних збирки, које је формирано крајем 1963, на истој седници је говорила Олга Ивков. Одељење и даље остаје у експерименталној фази, а из јавног каталога се повлаче сви листићи који се односе на посебне збирке. Формирана је комисија (Лазар Чурчић, Вида Зеремски, Душко Вртунски) за израду предлога целокупног пословања Одељења.

Бојана Шоћ на седници Стручног већа 20. маја 1966. реферише *О неким проблемима рада одељења периодике и предлозима за њихово решавање.*

На седници Савета Библиотеке 15. јула 1966. донета је одлука о усвајању *Правилника о правима и дужностима корисника Библиотеке Матице српске* и *Правилника о међубиблиотечкој позајмици књига Библиотеке Матице српске.*

Стана Ристић на седници Стручног већа 20. септембра 1966. излаже *О музејском примерку у Библиотеци*, а Сава Паланчанин о *Информацијама и информативном одсеку у Библиотеци Матице српске.* Борислав Милић 25. новембра 1966. реферише о *Раду техничких служби у БМС*.

На седници Управног одбора од 26. октобра 1966. Малетин се заложио за увођење информативне службе у Библиотеци. „Ако се дође до закључка да је програм будућег одсека који треба да изради шеф Јавног каталога и магазина, прихватљив, већ с јесени бисмо ангажовали једног радника из наше куће на том послу." За радно место информатора је предложена Соња Тишма од 1. новембра 1966. Предвиђена и просторија за информатора.

Две године касније, дакле после стицања увида у постигнуте резултате, Малетин сугерише да би Информативну службу требало осавременити.

Малетин је 6. децембра 1966. на седници Управног одбора истакао важност добрих извештаја о раду, зато што се на основу њих могу доносити одређене одлуке и захтеви Библиотеке. Месечним извештајима Одељења биће редовно поклањана пажња на седницама Стручног већа, тако ће моћи и да се контролише рад појединих служби. Убудуће ће се штампати годишњи извештаји. Навео је да је на пленуму библиотекара Србије у Београду, искуство библиотекара Војводине, односно рад Библиотеке Матице српске оцењен као најуспешнији у овој години, а нарочито је истакнута активност њене Матичне службе.

Оцењујући рад Стручног већа током 1966, Малетин је, анализирајући саопштене реферате, истакао да су били критички према досадашњој пракси и богати предлозима за унапређивање стручног рада, као и да су рађени на потребној стручној висини и са одговор-

ношћу. Предложио да се програм рада у 1967. усмери у правцу обраде тема које ће унапредити стручни рад у Библиотеци и анализу рада појединих одељења, како би се могао унапредити рад у организационим јединицама.

Извештај о раду Комисије за ревизију књижних фондова, поднео је Лазар Чурчић. Из резерве књига и периодике издвојен је Музејски фонд и на тај начин резерва више не постоји. Једина група која се чува као резерва су књиге у издању Српске књижевне задруге и *Летопис*. О штампању *Каталога приновe књига*, говорио је Душко Вртунски.

Иванка Веселинов је 15. фебруара 1967. на Стручном већу реферисала о *Предлогу Комисије за стручно усавршавање радника Библиотеке*. С обзиром да су пред Библиотеком шири и разгранатији послови, овај проблем је врло важно адекватно решити. Предложено је стажирање од две године. Комисија би након тог периода проверила колико се стажист упознао са радом Одељења, полагао би стручни испит, проверило би се његово стручно знање и искуство у практичном раду.

Посебна пажња посвећена је звању у библиотекарској струци и ванредном студирању библиотечких радника. Комисију су чинили Иванка Веселинов, Душко Вртунски, Лазар Чурчић, Бојана Шоћ. Малетин је наредног месеца на седници Управног одбора упознао присутне са *Предлозима Комисије о стручном усавршавању радника у Библиотеци Матице српске*, која је припремила „опсежан, документован и образложен материјал, са циљем да се он искористи у свим оним случајевима где не постоје законски прописи". Управни одбор се сагласио да се у погледу звања усвоји назив библиотекар за све стручне сараднике, да је потребно да нов службеник проведе две године на стажирању с тим што би прву годину радио у свим одељењима. Одбор се сложио да се поднесе захтев да библиотекари из Војводине полажу стручне испите у Библиотеци Матице српске. Прихваћени су и предлози Комисије за звање вишег библиотекара и научног сарадника. Правилник о стицању звања виши библиотекар склопили су Народна библиотека СР Србије, Универзитетска библиотека „Светозар Марковић", Библиотека Српске академије наука и уметности, Библиотека Матице српске, Градска библиотека у Београду и Југословенски библиографски институт, а уколико би дошло до доношења републичког прописа о стицању овог звања, овај би Правилник престао да важи.

На истом већу, 15. фебруара 1967, Лазар Чурчић је поднео извештај о стању *Руске књиге и предлог за реконструисање*.

На првој седници Управног одбора 9. марта 1967. Малетин је изложио програм и метод рада Управног одбора. „Управни одбор је радно тело које доноси прво мишљење о свим проблемима који се

износе пред Савет Библиотеке (...) Рад Управног одбора ће помагати посебне комисије", наставио је Малетин, „а треба да предложи финансијски план, контролише финансијско пословање, пажњу изградњи зграде Библиотеке (...) Да изради програм за набавку нове опреме разних Одељења, да се бави питањима стручног усавршавања и предлаже мере за бољу организацију рада и нову систематизацију радних места."

Малетин је говорио и о потреби измена и допуна Статута Библиотеке у духу законских прописа, на седници Управног одбора од 24. марта 1967. Треба прихватити све оно што ће донети нов закон о органима управљања установама у области културе. Зато треба обновити рад Комисије за Статут. Уместо Милисавца, који више није члан Савета Библиотеке, Малетин предлаже Живојина Бошкова, Ђурђевку Љубибратић, Лазара Чурчића и Бошка Петровића.

О орīанизацији рада и орīанизационим јединицама у БМС говорила је Ђурђевка Љубибратић, на Стручном већу 13. априла 1967. Усвојен је предлог да се из дотадашњег Одељења за обраду књиге издвоје као самостална одељења одсеци за азбучну и предметну обраду књиге. Дотадашњи Одсек магацина издваја се у самостално одељење, док ће у Одељењу рада са читаоцима остати јавни каталог, читаонице и информације. Настојаће се да се до краја године у Набавном одељењу формирају два одсека: Одсек за набавку југословенске књиге и периодике и Одсек за набавку стране књиге и периодике. У Одељењу техничких служби издвојити фотолабораторију, а књиговезница и реставраторска радионица треба да теже ка осамостаљивању.

Што се тиче неких организационих јединица, Библиотека сматра да је отворила све послове без обзира што у таквим организационим јединицама ради само један или два библиотекара.

Код Посебних збирки је, по Малетиновом мишљењу, учињен пресудан корак јер су уведени инвентари, евидентне књиге, картони. Потребно да се шеф Одељења посебних збирки Олга Ивков упозна са радом ових збирки у некој страној библиотеци у Мађарској или у Чешкој.

Лазар Чурчић је 13. априла 1967. говорио о заштити библиотечког материјала *Место Библиотеке Матице српске у заштити књиīа.* Закључено је да треба направити дугорочан план за микрофилмовање и упознати јавност о врстама заштите и шта недостаје. Сав ретки материјал треба да се чува у трезорима, које Библиотека нема.

Сређивање библиотеке Учитељске школе у Сомбору је поново на почетку јер није било добро рађено. Што се тиче манастирске библиотеке у Ковиљу, треба тражити да архивски део посла обави Архив, а

Библиотека ће остали библиотечки материјал. Библиотека у Бођанима је до пола завршена.

Малетин је предложио да се службеници Библиотеке који се школују или студирају, помажу како би студије окончали, као и да се на једну од седница Управног одбора позову на разговор службеници који студирају, како би се стекао потпун увид у циљу пружања помоћи.

Пошто су се стекли услови, отворена су нова радна места за правника и хемичара.

Иванка Веселинов је о радовима на рестаурацији библиотеке Српске велике гимназије у Ср. Карловцима поднела извештај на Стручном већу 31. октобра 1967. На истом већу Мирјана Савин је у име Комисије за ревизију (Лазар Чурчић, Вида Зеремски) поднела *Извештај о ревизији књига и периодичних публикација у Библиотеци Матице српске 1967. године*. Урађена је ревизија француске, енглеске књиге и Завичајног фонда књиге и периодике.

Пожар у каталогу Библиотеке, 24. октобра 1967, довео је до спровођења одлука Савета Библиотеке о преузимању мера за заштиту зграде. Приложен је *Привремени правилник о мерама безбедности зграде и заштите имовине Библиотеке.*

Библиотеку су 1. априла 1968. посетили Стипан Марушић, председник Извршног већа, Тибор Минда, потпредседник Извршног већа, Олга Виторовић, члан Извршног већа и Мирослав Ранков, помоћник покрајинског секретара за образовање и културу. Повод посете били су закључци Комисије о потребама заштите Библиотеке и њеног фонда. Са њима су разговарали Павле Малетин, Лазар Чурчић, Ђурђевка Љубибратић и Десанка Мидић.

У септембру 1968. је конзерваторска радионица издвојена из састава Техничког одељења, а 21. јануара 1969. подноси извештај први пут.

Сава Паланчанин и Лазар Чурчић су тријажирали стару српску књигу, и пошто се показало да у збирци има доста непотребних књига, од њега је створен фонд за поделу. О томе су известили на седници Стручног већа 19. септембра 1968. Предложено је да се осим изузетних поклона већина књига из ове збирке прода Антикварници Матице српске.

Поново је сагледавано стање збирке Патроната, то јест начина како да се заштити. Договорено је да се припреми реферат о збирци Патроната (Иванка Веселинов, Лазар Чурчић, Бојана Шоћ, Мирјана Савин, Нада Ђокић)

На седници Стручног већа, 7. новембра 1968. Малетин је говорио о раду одељења за првих девет месеци: Програм рада Библиотеке

ревидиран је јуна 1968. због смањених буџетских средстава. Завршена је бивша зграда *Најрешка*, пресељени су неки књижни фондови, урађена ревизија, заштита... Код Музејског примерка се доста урадило на заштити периодике. Уведена је нова телефонска централа. Општи утисак да недостаје још радника у набавном, предметном, периодици, старој књизи. Мишљење Малетина је да су „сви радници Библиотеке радили савесно, довољно стручно и одговорно".

Крајем 1968. о *Сшању и йроблемима одељења именског* ка*шалоīа и йредлозима за измену* излагала је Вида Зеремски, шеф Одељења именског каталога. Планирано је да се током 1969. нормирају послови, да се што више пажње посвети стручном усавршавању.

Савет је у току 1968. решавао статус Библиотеке. Према Закону о управљању установама у области културе Стручно веће добија изразитију улогу у систему самоуправљања, тако да оно више није саветодавно већ и самоуправно тело. Нов финансијер је Покрајинска заједница културе.

Малетин је предложио, 29. марта 1969, да он, помоћник управника Лазар Чурчић и Ђурђевка Љубибратић израде Нацрт предлога о саставу, надлежности и методу рада Стручног већа у складу с новим Законом о управљању установама у области културе. Стручно веће је гломазно, треба га свести са 21 на 11 чланова.

Предложио је и програм рада до краја 1969: нормирање послова у појединим одељењима, мере за јачање одговорности на раду, унапређење рада Одељења јавног каталога, читаоница и информације, магацина, заштите зграде и имовине Библиотеке, реорганизацију Стручног већа...

Одлуком Стручног већа од 16. јуна 1969. формиране су екипе које су радиле на сређивању фонда мултипликата немачких и мађарских књига (око 40.000). Фонд је настао 1945, након сабирне акције из напуштених домова по већим местима Војводине. Приликом пресељења у нови магацин, део књига је одвојен за Текелијанум, за Библиотеку Саве Текелије, екслибрисе, поклоне, посвете, попуну Завичајној збирци. Комисија је предложила да се остатак збирке прода Антикварници Матице српске, а да се пре тога расходује кроз инвентарне књиге.

У предлогу Програма рада Библиотеке у 1970. о којем је говорио на Збору радних људи, 26. септембра 1969, Малетин је рекао да је Библиотека стагнирала у раду јер се бори са субјективним и финансијским потешкоћама. За Програм је карактеристичан покушај да се групишу послови и активности Библиотеке сагледају са једног аспекта: да се стабилизију досадашњи послови и да се обезбеди напредак у активности Библиотеке.

III

Завичајно одељење Библиотеке, основано 1954, постаје у 1963. посебна организациона јединица издвајањем из рада Азбучног каталога. Више пута Малетин је, у току свог рада у Библиотеци, посебну пажњу усмеравао на ово одељење. Током 1964. фонд се систематски попуњава, посебно издањима на језицима народности, и фабричким листовима.

На Стручном већу 14. фебруара 1964, скренута је пажња на чување Завичајног примерка књиге. Малетин предлаже да се овај део фонда попуњава чак и првим примерком, а постојала је и идеја да ће Библиотека давати ауторима, до којих дође, књиге на потпис. Међутим, одлуке које су потребне да се донесу у вези са коначним радом су одложене док се не обиђу неке веће библиотеке и упореди њихов рад.

Библиотека се 24. фебруара 1964. обратила Покрајинском секретаријату за културу,[28] да би обезбедила себи обавезни примерак Војводине. Десет година после оснивања Завичајна збирка је толико развијена, да је прешла у надлежност посебног одсека Библиотеке који за њене потребе купује књиге, периодику, и ситну штампу.

Библиотека се обраћа 29. јуна 1964, и Матици српској са молбом да поклони по један примерак својих издања ради комплетирања музејског примерка књига и периодике. Један део тих публикација је оштећен, а потребан је за сталну изложбу музејског примерка књига и периодике.[29]

На седници Савета 5. фебруара 1965. Малетин је саопштио: „У блиској будућности ће овај фонд постати оно што треба да буде: најкомплетнија ризница српске књиге код нас (до 1919) и сасвим комплетна збирка југословенске књиге издате на територији Војводине (од 1919). (...) Формиран је Музејски део завичајног фонда, који на приступачан начин пружа слику издавачке делатности код Срба уопште и у Војводини посебно. Ревизија фонда, његова анализа, исписивање дезидерата ради комплетирања, посебан режим заштите завичајне књиге (...) све је то у потпуности оправдало издвајање у посебан фонд, односно у надлежност посебне организационе јединице."

На седници ужег Савета 2. априла 1965. одлучено је се Завичајни одсек издвоји из одељења обраде и да се формира као одељење, као и Посебне збирке. На крају исте године, констатовано је да су након две

---

28 Архива БМС, бр. 0124/448.

29 Архива БМС, бр. 0303/389.

године експерименталног рада утврђене границе фонда, дефинисани послови, регулисани односи према другим одељењима, и утврђена перспектива даљег развоја. Малетин сматра да „у наредној години треба прићи реализацији једног амбициозног дугогодишњег развоја, који ће, када се оствари, представљати (...) једно од најкрупнијих резултата наше Библиотеке у овој деценији (...)"[30]

Стана Ристић је 20. септембра 1966. у опсежном извештају о Музејском примерку истакла да књига у овој збирци није одузета од научног радника, већ је само боље заштићена.

У извештају о раду за првих шест месеци 1967. Малетин је истакао да је Завичајно одељење, поред редовних послова, радило на стварању картотеке издавача. Битно је да се дође и до картотеке дезидерата. Ради попуњавања Завичајног одељења неопходни су уговори са издавачима и на томе треба инсистирати.

У тексту *Реорганизација и послови набавног одељења БМС* Ирина Троицки на Стручном већу 31. марта 1966. каже: „Истаћи ћемо још на крају, о чему треба водити нарочиту бригу и на који начин допринети што успешнијем комплетирању фондова, наглашавајући и овде да ће главна брига бити посвећена набавци и комплетирању Завичајног фонда."

Бојана Шоћ је у *Предлозима за усавршавање рада у одељењу периодике* на Стручном већу 21. јануара 1969. саопштила да је завршена ревизија завичајног примерка периодике, у лето 1967. је ревидиран по форматима, а у пролеће 1968. и фолио формат, а затим је пресељен у нову зграду. Текућу принову завичајног примерка периодике води Олга Ненић, а од септембра је посао вођења и његовог комплетирања преузела Милана Бикицки.

Општа оцена је да су се потребе и захтеви толико повећали да се више не могу задовољити ни тадашњим бројем људи, ни старим методама рада. Група послова везана за заштиту и даљу судбину завичајног примерка после ревизије и селидбе прешла је у надлежност Завичајног одељења.

IV

У оквиру сарадње са универзитетским библиотекама коју је Библиотека развијала, крајем 1961, по Малетиновом одобрењу др Данило

---

30 *Предлог програма рада БМС у 1966*, 9.

Барјактаревић, професор, прегледа дупликате књига у Библиотеци за Библиотеку Филозофског факултета у Приштини, а крајем наредне, 1962. декан тог факултета се захваљује на 16 пакета са 805 књига које им је Библиотека послала.[31]

Библиотека 1962. поклања 500 књига и библиотеци Филозофског факултета у Новом Саду 1962, али тек после провере кроз картотеку уникатa, а наредне године поклања 3.712 мађарских књига библиотеци Семинара за мађарски језик и књижевност при Филозофском факултету у Новом Саду, а Народној библиотеци у Суботици поклања 987 „свезака разних дела (944 појединачних, а 43 у дупликату)". Шаље, по позиву, Универзитетској библиотеци града Алжира књиге за обнову библиотеке.[32]

Матичној библиотеци у Бачком Петровцу Библиотека шаље 72 књиге из библиотеке Андреја Враза, које је примила на поклон, у оквиру размене публикација са Библиотеком Матице словачке из Мартина.[33]

Библиотека размењује дупликате књига и периодике са библиотекама у Југославији, а 1963. интензивира размену са Словенском академијом знаности ин уметности и Југославенском академијом знаности и умјетности.

Сава Паланчанин 20. јула 1961. процењује библиотеку Мише Димитријевића. Библиотека је бројала укупно 2.400 свезака и књига и часописа заједно. Из целе збирке Паланчанин је истакао *Статистичкое описаније* Ст. Милошевића из 1822, Вукове пословице из 1836. које је Димитријевић добио од Вука. Указао је и на 1.148 писма која су се налазила у овој библиотеци (Л. Костића, Ј. Ј. Змаја, Ј. Томића, Д. Руварца, М. Цара, В. Пелагића).

Библиотека је на „седници за расподелу библиотеке М. Димитријевића (...) добила приоритет да одабере публикације за које је заинтересована, што износи 25-30%."[34] Дародавац је Културно-просветна заједница Новог Сада. Исте године откупљен је један део библиотеке Павла Ивића (57 књига). Образована је комисија за откуп књига : Павле Малетин, Нада Радонић, Александра Крекић. Купљено је и 15 штампаних србуља од Милоја Араницког и 19 штампаних србуља од Павла Ивића, као и 4 инкунабуле.

---

31 Архива БМС, бр. 0401/2057.

32 Архива БМС, бр. 0124/1226.

33 Архива БМС, бр. 0124/261.

34 Архива БМС, бр. 0104-1219.

Малетин је 1962. позвао сва новосадска издавачка и штампарска предузећа на заједничко учешће у куповини Гутенбергове четрдесетдворедне Библије, штампане у Америци, по цени од 750 долара. То је фототипско издање штампано у 900 примерака, по једином примерку који се чува у Њујорку.[35]

Од Божидара Павловића купује *Звекан*, Загреб, 1898, *Глас судства*, Београд, 1903; *Бранич,* 1900, 1890, 1933; *Судску праксу*, Београд, 1927.

Библиотека је током 1963. свој фонд обогатила и са 13 рукописних књига, и две штампане србуље (*Служебник* Виценца Вуковића, 1564, *Псалтир* Бартола Гинамија, 1638)

Стеван Дороњски је 1964. године уручио поклон пароха из Арада: *Псалтир*, Кијевопечерска лавра, 1728, *Библиотеческаја историја*, Будим, 1805, *Комарац*, Нови Сад, 1861-1862, *Летопис*, књ. 119, библиотеке Текелијанума, *Летопис*, књ.189-192, *Бранково коло*, Сремски Карловци, 1898.

У намери да свој књижни фонд и периодику комплетира старим књигама са подручја Босне и Херцеговине, Библиотека доставља дезидерате антикваријату у Сарајеву, а исте 1964. године и Антикваријату Цанкарјеве заложбе дезидерате словеначке периодике. Хрватску књигу попуњава преко антикварнице Матице хрватске.

Од Мите Костића 1964. купује карту Баната из 1776.

Од др Ивана Брлића, књижевника, 1964. Библиотека купује *Гајеве илирске народне новине*, год. IX, 1843, 104 броја; *Гајеве Новине Хорватско, славонско, далматинске*, год. X/1844; XI/1845, XII/1846; XIII/1847; као и „комплет првог југословенског илегалног листа *Бранислав"* из 1844.[36]

Књиге купује и од др Јована Милекића 1966, па од Ђорђа Сп. Радојичића 1967, преко Антикварнице Матице српске којој је Радојичић продао своју библиотеку.

Од Радослава Перовића, купује новине и часописе *За нашу младеж* (Београд, 1911), *Будућност*, Београд, 1920, *Нови покрет*, Београд, 1927, *Црвени смех*, Београд, 1920, *Нови омладинско-друштвени часопис*, Београд, 1923, *Млади ратник*, Београд, 1922, 1923, *Страдија*, Београд, 1904, *Шаљивчина*, Београд, 1899, *Correspondence balkanique*, Berne, 1919, *Борба*, Загреб, 1923, 1924, *Радничка штампа*, Загреб, 1923, *Организовани радник*, Загреб, 1924, 1925, 1926.

---

35 Архива БМС, бр. 0124/1063.

36 Архива БМС, бр. 0302-702.

У 1965. Библиотека откупљује збирку књига др Јована Искруљева.[37] Постојало је и интересовање за откуп књига Миховила Томандла. У *Извештају о пословању Библиотеке Матице српске у првих шест месеци 1965. године* сазнајемо, кад је реч о посебним збиркама, да је она обогаћена збирком позоришних плаката из библиотеке М. Томандла. Наиме, Тереза Томандл је понудила братовљеву библиотеку од око 3.000 књига, у којој су 400 картона *Животописа знаменитих људи*, које је он забележио по разним архивама. Библиотека није била у могућности да купи целу библиотеку, већ само њен део.[38]

Постојало је и интересовање за куповину библиотека Исидоре Секулић и Ивана Мажуранића.

Комисија коју су чинили Рајко Николић, управник Војвођанског музеја, Павле Малетин, управник Библиотеке, Средоје Лалић, самостални референт Савета за културу АП Војводине, 10. априла 1962. расподељује реституисан материјал из Мађарске. Том приликом Библиотека је добила 70 наслова календара, остали су додељени НР Хрватској. Дупликати су уступљени Народној библиотеци у Београду.[39] Народна библиотека Србије је 3. јула 1965. поклонила Библиотеци петнаест пакета књига књижаре Томе Јовановића и Вујића, с тим да књиге распореди на библиотеке у Покрајини. Од сваког примерка Библиотека је задржала по два. Наредне године прима од Библиотеке града Београда 473 свеске од 464 дела на румунском језику, у замену за мултипликате Библиотеке.[40]

Малетин се лично, 26. јануара 1966, захваљује Боси Поповић, удовици Јована Поповића на поклоњеним књигама (160 наслова) и периодици (94 наслова)[41] као и Милошу Хаџићу, управнику Српског народног позоришта на поклону од 209 књига и 50 наслова часописа.

Библиотека 1964. прима поклон од 6 пакета књига од Министарства културе и уметности Пољске, преко Комисије за културне везе са иностранством.[42]

Пољска академија наука после изложбе пољске књиге у Новом Саду од 31. октобра до 6. новембра 1965, поклања књиге Библиотеци.

Малетин је организатор набавке књига приликом отварања Антикварнице Матице српске. Крајем марта 1966. он упућује писмо

---

37 Архива БМС, бр. 0124/855

38 Архива БМС, бр. 0124-1657.

39 Архива БМС, бр. 0124/779.

40 Архива БМС, бр. 0303-956.

41 Архива БМС, бр. 0124-116.

42 Архива БМС, бр. 0124-1448.

Издавачком предузећу Матице српске са предлозима о сарадњи, [43] предлажући да Библиотека има приоритет. У том погледу би Антикварница сарађивала са Набавним одељењем. Што се тиче мултипликата које поседује Библиотека, каже Малетин, антикварница ће моћи на њега да рачуна тек пошто се тај фонд пресели у нови привремени магацин, средином 1967.

Библиотека је 1967. примила од Славка Шећерова поклон од 2.500 књига, углавном из економских наука.

Библиотека је од др Георгија Михаиловића 26. октобра 1968. купила збирку од 2.000 српских књига издатих од 1801. до 1880, као и 1.300 примерака календара издатих 1801-1965.[44] Покрајинска заједница образовања је одобрила Библиотеци 12 милиона динара за ову куповину. Дупликати ће се продати Антикварници.

Иначе је у Предлогу програма рада Библиотеке Матице српске у 1968. години ушло следеће: „Не предвиђа се откуп познатијих приватних библиотека, због недостатка материјалних средстава. Но, треба стално мислити на судбину библиотеке др Георгија Михаиловића, из Инђије, како би се, у тренутку његове одлуке да прода своју збирку, могло учинити све да она дође у посед Библиотеке МС."

Важна куповина обављена је 28. маја 1969. склапањем уговора са др Георгијем Михаиловићем: „Библиотека Матице српске купује од др. Георгија Михаиловића збирку српске и хрватске периодике, која се састоји од 281 наслова часописа и 54 наслова новина, са 823 годишта часописа и 105 годишта новина, са 10.977 бројева часописа и 4.470 бројева новина издатих од 1834. до 1945. године.[45]

Исте године Библиотека добија 121 књигу, од Америчке амбасаде, као и 248 свезака на немачком, мађарском, француском и другим језицима, углавном до 1920, од Гимназије „Јован Јовановић Змај" из Новог Сада. Исте године ова Гимназија поклања и 22 књиге Српске православне велике гимназије.

V

Малетин је одмах по доласку за управника Библиотеке, у жељи да се упозна не само са општим условима рада, него и са стручним

---

[43] Архива БМС, бр. 0124-482.

[44] Архива БМС, бр. 0302/1150.

[45] Архива БМС, бр. 0302-617.

питањима, посетио Народну библиотеку у Београду, а о свом боравку известио Стручно веће 14. септембра 1961. Планирао је и обилазак универзитетских библиотека у Загребу, Љубљани и Београду. Мора се размишљати о перспективном плану Библиотеке, а посебно се заложио за ангажовање још 4-5 библиотекара који би имали научне амбиције, који би се посветили библиотекарству и ту постигли звање и углед научних сарадника.

Ово становиште подржао је Управни одбор Матице српске када се заложио за постављање научних сарадника у Матици, Галерији и Библиотеци.[46]

Душко Вртунски 1962. одлази на V семинар за документалисте, који је организовао Југословенски центар за техничку и научну документацију из Београда.

Исте године се секретар Библиотеке Ђурђевка Љубибратић обраћа Народној и универзитетној књижници у Љубљани са молбом да изађу у сусрет библиотекару Душку Вртунском, руководиоцу Предметног и децималног каталога ради информисања о раду ове библиотеке.

Малетин се 20. октобра 1962. обратио и М. Рупелу, управнику Народне ин универзитетне књижнице у Љубљани. Наиме, Библиотека планира посету да би се упознала са начином рада оваквих установа. Секретар Библиотеке Ђурђевка Љубибратић, шеф Одељења периодике Јелена Рушкуц, шеф Одељења магазина Мирјана Савин, шеф пријема Олга Бећин, и шеф Конзерваторске радионице Ранка Плачков боравили су у октобру 1962. у Народној ин универзитетној књижници у Љубљани. Том приликом су посетили и библиотеке у Загребу.[47]

Управник је на Стручном већу 10. јула 1964. информисао о тронедељном боравку у Мађарској за које време су он и Аница Кађански, као гости мађарског министра за културу посетили и упознали се са радом најзначајнијих библиотека у Пешти, Дебрецину, Балатону, Сент Андреји... У Министарству за просвету и културу је на основу потреба Националне библиотеке Сечењи и Библиотеке Матице српске начињен писмени споразум о сарадњи ових двеју библиотека са тежиштем на размени књига и на размени стручних службеника. Размена је обострана: исте године два библиотекара Националне библиотеке Сечењи бораве у Библиотеци, по споразуму о размени библиотекара, по Програму о културној сарадњи Југославије и Мађарске.

Током 1964. Библиотека прихвата и размену са Саветом академија СФР Југославије.

---

[46] Архива БМС, бр. 01-62/962.

[47] Архива БМС, бр. 0113/2063.

Живан Милисавац, секретар Матице српске, 29. маја 1964. извештава Библиотеку да је у оквиру дугогодишње сарадње са Матицом словачком у Мартину добила од те Библиотеке на поклон 8 пакета књига. Библиотека Матице српске је иначе за прославу 100-годишњице оснивања Матице словачке овој поклонила 60 књига. Малетин се у писму од 13. новембра 1964. обраћа Штефану Валентовићу, управнику Књижнице Матице словенске,[48] у којем га подсећа да су Библиотека Матице српске и Књижница Матице словенске обновиле своје традиционалне везе 1963, поводом јубилеја Матице словенске. У допису од 20. августа 1964,[49] Библиотека је предложила да се размена књига и периодике устали и прошири, што је наишло на позитиван пријем. Малетин је боравио у Мартину и Матици словенској од 28. до 31. октобра 1964. Проширио је сарадњу са Књижницом Матице словенске из Мартина, Универзитетском библиотеком у Братислави и Слованском книховном из Прага.

Уговор који је склопљен 1964. између Библиотеке Матице српске и Матице словачке у Мартину и Универзитетске библиотеке у Братислави иницирао је Павле Малетин. Он је пошао од стогодишње традиције у развоју ових веза и намере да се оне прошире међусобном разменом савремене југословенске, односно словачке књиге и периодике, комплетирањем књижних фондова, разменом искустава у унапређивању библиотекарства и библиотека (ово преко размене радника).

Овом уговору је у средствима јавног информисања у Чехословачкој дат велики публицитет. Судећи по томе што је Малетинов предлог датиран 13. новембра 1964, можемо претпоставити да је са њим кренуо у Мартин. Наиме, планирана је размена југославике издате у Чехословачкој, размена свих издања Матице словачке и савремене словачке књиге које ће слати по дезидератима Библиотеке и властитим предлозима. Наредне године, Малетин потписује уговор са издавачким предузећем *Обзор* из Бачког Петровца, за достављање свих штампаних ствари, како за потребе Библиотеке, њеног Завичајног фонда тако и у складу са споразумом са Матицом словенском у Мартину и Универзитетском библиотеком у Братислави да доставља све што се у Југославији изда на словачком језику или се на било који начин односи на Словаке и Словачку.[50]

---

[48] Архива БМС, бр. 0124/1690.

[49] Архива БМС бр. 0124-1690.

[50] Архива БМС, бр. 0124/571.

Сличан договор ради размене Малетин је постигао са Издавачким предузећем *Форум,* овај пут за Националну библиотеку Сечењи у Будимпешти.[51]

У Праг, Беч, Будимпешту од 26. септембра до 3. октобра 1964. одлазе Лазар и Марија Чурчић, Ђурђевка Љубибратић, Вида Зеремски, Ирина Троицки, Душко Вртунски, Сава Паланчанин.

Од 7. до 9. децембра 1964. боравиле су у Библиотеци гошће из Прага Станислава Моуцхова и Ружена Трејбелова.

На прославу 425. годишњице грачаничке штампарије одлазе Иванка Веселинов и Аница Каћански, 19. септембра 1964.

Библиотека у допису од 27. маја 1964. предлаже Народној библиотеци „Кирил и Методи" у Софији нову размену стручних сарадника, у првом реду конзерватора Ранке Плачков, а Библиотека би примила Стелу Алкалај.[52]

Као гости у Библиотеци крајем 1964. боравили су управник Универзитетске библиотеке у Прагу, Карел Козелек, и управник Универзитетске библиотеке у Братислави Винцент Кутик.

На основу Програма о културној сарадњи између Југославије и Мађарске, Библиотека је одредила да Аница Каћански, Милана Бикицки и Лазар Чурчић бораве у Националној библиотеци Сечењи у Будимпешти. О свом боравку од 14. до 29. септембра 1965. Милана Бикицки је саставила извештај. Упознала се са системом рада у Одељењу периодике, прегледала картотеку периодике, и том приликом пописала 563 војвођанска часописа, на српском, хрватском, немачком и мађарском језику. Предлаже микрофилмовање, у складу с опредељењем Библиотеке.

Извештај о свом боравку написао је и Лазар Чурчић, који је боравио од 4. до 31. октобра 1965. Описао је најважније књиге и начине обраде Националне библиотеке Сечењи. Боравио је и у Универзитетској библиотеци, Градској библиотеци „Сабо Ервин", Библиотеци Српске православне црквене општине, библиотеци у Сент Андреји. За ову библиотеку је Лазар Чурчић предложио да се заштити.

Током септембра 1965. у Библиотеци бораве, у оквиру Програма о културној сарадњи између Југославије и Мађарске, два службеника Националне библиотеке Сечењи: Ђерђ Пајкоши, шеф Набавног одељења, и Јене Берлас, сарадник Рукописног одељења.

---

51 Архива БМС, бр. 0124/423.

52 Архива БМС, бр. 0124-1200

Обављана је и размена сарадника са Пољском. Од 19 до 20. новембра 1965. у Библиотеци бораве гости из Варшаве: Витолд Станкјевич, директор Националне библиотеке у Варшави и Едмунд Макух, службеник Министарства културе Пољске.

Планом за 1965. предвиђено је да се посети Народна ин универзитетна књижница у Љубљани, као и Национална свеучилишна библиотека у Загребу (Душко Вртунски, шеф Предметног и децималног каталога, др Милош Игњатовић, библиотекар, Милош Шајиновић, библиотекар и Борислав Милић, књиговезац, шеф Техничког одељења).

У јуну 1965. фотограф Здравко Першај борави у Југословенском центру за техничку и научну документацију, да допуни своје искуство. Наиме, Библиотека је 1962. формирала своју фотолабораторију.

Као гост у Библиотеци боравио је 3. априла 1965. Пиријам Дантон, библиотекар и професор универзитета из САД, да би одржао предавања из области библиотекарства. Од понуђених седам тема, Библиотека је изабрала тему *Текући проблеми универзитетских библиотека у САД и предложена решења.*

Заједница Матичних библиотека у Војводини је иницирала 1965. студијско путовање библиотекара из Војводине у СССР. Путовање је обављено од 1. до15. јуна 1966. Из Библиотеке су ишли Павле Живанов, Вида Зеремски, шеф Азбучног каталога, Ђурђевка Љубибратић, секретар, Десанка Мидић, шеф Матичног одељења, Сава Паланчанин, шеф Одељења јавног каталога, читаоница и магазина, Стана Ристић, шеф Завичајног примерка, Ирина Троицки, шеф Набавног одељења, Лазар Чурчић, шеф Одељења старе и ретке књиге. Група је посетила Кијев, Лењинград и Москву.

Извештај о раду и боравку у Мађарским библиотекама су поднели 20. септембра 1966. Аница Кањански (циљ је био да прегледа старе картотеке периодике, да попише летке и плакате из 1848. и 1849. и из 1919. у Градској библиотеци „Сабо Ервин" и Националне библиотеке Сечењи) и Иванка Веселинов (циљ био да прегледа словенске рукописне књиге у Сент Андреји и Будимпешти, и узме податке потребне за обраду и опис књиге) и Десанка Мидић.

Др Клара Катона, библиотекар Централне библиотеке Мађарске из Будимпеште, боравила је 21. новембра 1966. у Библиотеци.

Библиотека је 28. јуна 1964. године са Националном библиотеком Сечењи склопила споразум о размени савремене књиге и часописа, размени ранијих издања, размени библиотекара и проучавању библиотекарства, тј. сарадњу у области израде посебних библиографија.

Матица српска је 1966, као носилац послова у вези са реализацијом Споразума са Мађарском о културним добрима, затражила од 18 ус-

танова и организација из Србије нацрте њихових предлога и планова у вези са нашим културним добрима у Мађарској. Библиотека је предложила да она буде носилац пројекта на евидентирању стања парохијских библиотека и ђачких библиотека српске младежи, проучавања из области библиотекарства и израде посебних библиографија, размене библиотекара и размене књиге. Посебне акције захтева проблем Текелијанума, и отварање библиотеке југословенске књиге у просторији Текелијанума, као и сређивање и опрема библиотеке Будимске епархије у Сент Андреји.

Као стипендиста Комисије за културне везе са иностранством у Београду је боравио Георги Данчев Савов, из Бугарске.

Библиотека је 1966. склопила Споразум о сарадњи са Народним заводом Осолински из Вроцлава у Пољској у чији састав улазе Издавачко предузеће и Библиотека. Потписан је уговор са Михалом Северским, директором Издавачког предузећа, Владисавом Бродским, замеником директора, Франтишеком Пајончковским, директором Библиотеке Осолинеума о културно-научној и издавачкој сарадњи.

Малетин је од 23. новембра до 3. децембра 1967. боравио у Пољској, где је по позиву присуствовао свечаној прослави 150-годишњице рада Осолинеума. Посетио је и библиотеке у Вроцлаву, Варшави и Кракову. Успоставио је контакте на основу којих ће се развити сарадња слична као са библиотекама Чехословачке и Мађарске.

Посебну пажњу стручном усавршавању радника, Малетин је посветио у периоду од 1967. и до 1970: „Треба ићи на систем специјализације, јер постоји начин да неке људе специјализујемо, треба видети која је то врста људи, које специјалисте треба Библиотека." Иницирано је оснивање Комисије за стручно усавршавање радника (Иванка Веселинов, Лазар Чурчић, Вида Зеремски, Душко Вртунски и Бојана Шоћ) која је требала да сачини елаборат за стручно усавршавање радника.

Национална библиотека Сечењи из Будимпеште 1967. шаље 5 библиотекара који ће боравити у Библиотеци, укупно 56 дана.

На предлог Покрајинског секретаријата за културу за сарадњу са руским библиотекама у оквиру трогодишње културне конвенције између Совјетског Савеза и Југославије, од 3. априла 1967. Библиотека је одговорила потврдно.

Од 15. јуна 1967. Библиотека постаје депозитна за књиге Националне комисије ФАО (Организација за питање исхране и пољопривреду Уједињених нација).

Иванка Веселинов, Душко Вртунски и Аница Каћански и Соња Тишма су боравили у Националној библиотеци Сечењи. Соња Тишма

је од 9. до 22. новембра 1967. упознавала библиотеке и организацију рада службе информација. Аница Каћански је прегледала све наслове на српском, мађарском, немачком и осталим језицима који су у било каквој вези са Војводином или Југославијом уопште. Иванка Веселинов је по *Извештају о раду у библиотекама у Мађарској* упознала и обрадила рукописне књиге српске редакције. „Осим тога обраду књига треба обавити само у Сент Андреји њима треба послати, ма и најминималнији опис књига. Они то очекују од Библиотеке Матице српске."

Душко Вртунски је посетио Националну библиотеку Сечењи, Библиотеку Економског факултета, Библиотеку Академије наука и Универзитетску библиотеку. Информисао се о универзалној децималној класификацији.

Малетин је боравио у СССР. У Москви је у Лењиновој библиотеци провео 7 дана. Посетио је Библиотеку иностране литературе, као и Универзитетску библиотеку у Кијеву. У Лењинграду је боравио у Библиотеци Академије наука и Библиотеци Салтикова-Шчедрина. Предложио је Стручном већу да заузме јединствен став око размене књига са овим институцијама.

Малетин је 9. октобра 1967. обновио уговор са Националном библиотеком Сечењи.

Програмом стручног усавршавања за 1968. Библиотека шаље пет библиотекара у Националну свеучилишну библиотеку у Загребу (Ирина Троицки, шеф Набавног одељења, Бојана Шоћ, шеф Одељења периодике, Стана Ристић, шеф Одељења Завичајног примерка, Олга Ивков, шеф Одељења Посебних збирки и Марија Радоњић, библиотекар Азбучног каталога.

У оквиру размене специјалиста, који је Народна библиотека Србије закључила са Библиотеком Румунске академије у Букурешту, др Габријел Штремпел, шеф Одељења рукописа Библиотеке Румунске академије, борави у Југославији, а у Библиотеци 23. и 24. јуна 1969.

VI

На другој седници Савета од 30. октобра 1961. Малетин је усмерио пажњу на издавачку делатност Библиотеке: штампање *Каталога прилнове књига у Библиотеци*, списка часописа и новина које примају новосадске библиотеке, израда библиографије српске периодике која је излазила у Новом Саду, прикупљање *Грађе за историју Библиотеке*, издавање *Водича* и *Упутства за коришћење предметног и децимал-*

ног̄ каталог̄а. О својим намерама извештава и Фонд за научну делатност, 4. новембра 1961.[53]

Друштво библиотечких радника Војводине и Заједница библиотека Војводине су издавачи *Библиот̄екарског̄ г̄одишњака Војводине.* Први број је изашао за 1960, а издат је 1961. Главни и одговорни уредник је Десанка Мидић, библиотекар Библиотеке Матице српске, а циљ покретања часописа је да буде „зборник грађе о приликама у војвођанским библиотекама" у склопу потреба Библиотеке да обавља матичну службу у Војводини на коју ју је обавезивао Закон о библиотекама.

Почетком 1962. формирана су два редакциона одбора: за *Водич* редакцију су чинили Нада Радонић, Лазар Чурчић, Ђурђевка Љубибратић. На 12 седници Савета Библиотеке исте године за израду *Водича* је одређен Лазар Чурчић. За *Грађу за историју Библиот̄еке Мат̄ице срп̄ске* редакцију су чинили Павле Малетин, Лазар Чурчић, Нада Радонић, Александра Крекић, Ђурђевка Љубибратић. На истој седници на којој је измењен састав редакције за *Водич* поред Лазара Чурчића, Наде Радонић, Ђурђевке Љубибратић у редакцију су ушли Иванка Веселинов и Душко Вртунски. Руководилац редакције је Лазар Чурчић.

Библиотека се обраћа Покрајинском фонду за издавачку делатност, 27. априла 1963. године, кад га обавештава о плановима Библиотеке за издавање *Грађе*, а Малетин каже:

„Библиотека Матице српске је једна од најстаријих јавних научних библиотека у нашој земљи. Њени књижни фондови, посебно збирка старе и старије српске књиге, представља, данас, велику националну културну вредност. То је општепозната чињеница, која, по нашем мишљењу, обавезује Библиотеку на активан однос према захтевима и потребама средине у којој делује (...) Већ досадашњи материјали које смо прикупили и обрадили показују да ће то бити занимљива научна документација, значајна за културну историју нашег народа и за проучавање културних прилика у Војводини уопште (...)"[54]

Малетин је на седници Савета од 8. септембра 1964. информисао присутне о покретању издавачке делатности Библиотеке 1. *Катал̄ог̄ књиг̄а набављених у Библиот̄еци Мат̄ице срп̄ске*, (редакција Душко Вртунски, излази два пута годишње, за 1962, изашао 1963). После добијања обавезног примерка, Библиотека је престала да објављује о набавци југословенске књиге, тако да ова публикација мења наслов у *Катал̄ог̄ страних књиг̄а набављених у Библиот̄еци Мат̄ице срп̄ске*, 2.

---

53 Архива БМС, бр. 0124/2139-1.

54 Архива БМС, бр.0118/825.

Прегled библиоtекарских новосӣти који излази два пута годишње (редакција Аница Кањански, Ђурђевка Љубибратић, Ирина Троицки, Лазар Чурчић, Вида Зеремски), почев од 1962, а штампан је на гештетнеру. Обе публикације су интерног карактера а намена им је да информишу раднике Библиотеке о новинама у библиотекарству у свету и код нас, 3. *Маtīчна библиоtека*, формално билтен Заједнице матичних библиотека у Војводини, почев од 1964, а који је пратио развој матичних послова у Војводини, 4. *Грађа за историју Библиоtеке Маtице срӣске* у пет свезака и 5. Водич *Библиоtека Маtице срӣске* који је изашао из штампе 1964, а припремили су га Павле Малетин и Лазар Чурчић. Издат је и *Каtалоī књиīа за размену*.

Прва свеска *Грађе* изашла је 1964. године, а сакупили су је Иванка Веселинов и Лазар Чурчић; друга свеска, у два тома појавила се 1965, а сакупиле су је Јелена Николић и Ирина Троицки; трећа свеска 1966, а сакупиле су је Стана Ристић и Марија Чурчић; и четврта свеска 1969, у два тома, а сакупили су је Вида Зеремски и Сава Паланчанин. Она обухвата период од 1830-1944. године и пионирски је подухват те врсте у библиотекарству ондашње Југославије.

Први број *Стӣска стӣраних часоtиса научних и стӣручних библиоtека у Новом Саду* који је намењен координацији набавке научне и стручне литературе из иностранства и објективном информисању научних радника изашао је 1962, а уредили су га Јован Ћулум, Милана Бикицки и Александра Крекић.

Оваква издавачка политика Библиотеке није прошла незапажено: Љубомир Дурковић-Јакшић је у тексту *Издања Библиоtеке Маtице срӣске*, објављеном у *Библиоtекару* бр. 3/4, 1965. скренуо пажњу на издавачку активност Библиотеке.

Издавачка делатност Библиотеке је у пуном смислу водила ка афирмацији њене књиге, књиге уопште и библиотекарства у целини.

VII

Предметни каталог је у Библиотеци почео са радом 1. децембра 1960. године, а у *Извешӣтајима* је овај посао истакнут као најзначајни моменат у животу Библиотеке у 1960. години, а који ће помоћи развоју библиотечко-информацијског рада. Размишљало се и о децималној класификацији књига.

У 1961. години овај посао је још увек у фази испитивања. Обрађивана је предметно текућа књига, а ретроспективно првенствено југословенска књига.

У извештају Одсека за предметни и децимални каталог за 1962. који је 12. јануара 1963. поднео Душко Вртунски, сазнајемо да се „ (...) пред Одсеком (...) у 1962. години постављао врло осетљив задатак: да се почне са формирањем и постављањем два Каталога, предметног и децималног. Тај посао захтевао је много опрезности, продуктивних напора и размишљања. У неколико махова прегледани су резултати текуће праксе и исправљана и усавршавана технологија посла, што се нарочито односи на стварање Децималног каталога. Тако је месеца јуна један од службеника прегледао недељу дана децималну картотеку Народне ин универзитетне књижнице у Љубљани и недељу дана слушао предавања на курсу за документалисте у Југословенском центру за техничку и научну документацију у Београду." Одсек је постао саставни део Одељења за каталогизацију.

На седници Стручног већа 17. октобра 1963. предложено је да се и Предметни каталог стави на располагање читаоцима. О овом плану рада Душко Вртунски је 7. октобра 1963. написао извештај из којег сазнајемо да је у том тренутку Библиотека имала у свакој од картотека предметног каталога око 15.000 листића и да би то било довољно да се овај Каталог јавно изложи, и да се ретроспективно обради 3.000 књига. Картотека Предметног каталога предата је у јавни каталог 1966, а децималним је могла да се служи служба информација.

На седници Стручног већа 14. марта 1969. разматран је Предлог за усавршавање рада Одељења предметног и децималног каталога. Закључено да треба прићи ревизији предметне, али и децималне картотеке и том приликом радити на уједначавању одредница и изради збирних упутних листића који нису рађени.

VIII

Из писма од 4. децембра 1962, којим се Малетин обраћа Чедомиру Миндеровићу, сазнајемо за замерку што није позиван на састанке управника националних библиотека, на којима је покренута иницијатива за стварање заједнице националних библиотека Југославије (5. априла 1962). Да је Заједница основана, каже Малетин, сазнао сам из *Билтена* (бр. 7) и да је у међувремену имала два састанка „Одмах ћу рећи да, по моме дубоком уверењу, изузимање Библиотеке Матице српске из пуноправног чланства у Заједници сматрам неоправданим. Верујем да није потребно да Вас убеђујем у место и значај Библиотеке Матице српске, која је, по својим књижним фондовима, по својој организацији и резултатима свог рада, једна од четири-пет наших првих библиотека у земљи. Заиста, Библиотека Матице српске не заостаје ни

на једном плану иза других националних библиотека. Поред тога Закон о библиотекама, и посебно одлука Извршног Већа АП Војводине одредили су Библиотеку Матице српске за централну матичну библиотеку на подручју АП Војводине. Већ и због тога наша Библиотека, практично, самостално решава све оне задатке које имају националне библиотеке у нашој земљи, као и оне које је себи поставила Заједница националних библиотека Југославије. Ето, то су чињенице које иницијатори и организатори Заједнице нису имали кад су изоставили Библиотеку Матице српске из пуноправног чланства Заједнице. Желео бих да Вас, друже председниче упозорим на ове чињенице и да Вас замолим да о садржини овог писма известите председништво Заједнице (...) Библиотека Матице српске сматра да је њено место у Заједници националних библиотека Југославије. Она нуди своју организовану сарадњу у Заједници. И очекује да ће јој се пружити прилика да и путем активности у Заједници допринесе настојањима за даље унапређење библиотека и библиотекарства у нашој земљи. Био бих Вам захвалан, друже председниче, ако бисте позвали представника Библиотеке Матице српске већ на прву седницу Председништва."[55]

Заједница националних библиотека Југославије одбила је захтев Библиотеке за добијање обавезног примерка Југославије. Наиме, Чедомир Миндеровић, као председник Заједнице југословенских националних библиотека, 29. фебруара 1963. одговара на допис у којем Малетин образлаже потребу да Библиотеке Матице српске постане члан Заједнице југословенских националних библиотека и да добије југословенски обавезни примерак. Ту сазнајемо да је Малетин упутио допис и 14. фебруара 1963. и да је и тада његов захтев одбијен.

Иако у *Предлогу плана рада Библиотеке МС за 1963.* стоји да је „први задатак БМС да оствари право на обавезни југословенски примерак" и да „питање обавезног југословенског примерка морамо одложити, дакле, за две до три године", Малетин повремено ипак подсећа на потребу Библиотеке за југословенским обавезним примерком. Један од тих захтева упућен је 1. марта 1964. Савезном секретаријату за просвету и културу.[56]

Малетин се обратио и Станки Веселинов, председнику Одбора Савезног већа Савезне скупштине за просветна и културна питања, у два наврата, 17. марта 1964.[57] и други пут, по усменом договору са њом,

---

[55] Архива БМС, бр. 0124/2380-1.

[56] Архива БМС, бр. 0124/461.

[57] Архива БМС, бр. 0124/461.

13. јануара 1965.[58] и том приликом јој шаље представку коју је Библиотека упутила Савезном секретаријату за просвету и културу. О своме захтеву извештава и Републички секретаријат за културу, Радомира Радујкова, члана Извршног већа АП Војводине, као и Покрајински секретаријат за културу.

Напори су уродили плодом. Станка Веселинов и Живан Милисавац су амандманима у Савезном и Просветно-културном већу Савезне скупштине 24. и 26. марта 1965. допринели проширењу законских прописа о обавезном достављању штампаних ствари и на покрајинске библиотеке. Право на југословенски обавезни обавезни примерак Библиотека је остварила на „Седници Савезног већа, 24. марта 1965. и на седници Просветно-културног већа од 26. марта 1965. када је усвојен Основни закон о достављању штампаних ствари одређеним установама, у којем се, члан 8, каже да централне републичке библиотеке, од девет примљених примерака, један примерак свих штампаних ствари достављају и централним библиотекама аутономних покрајина. Тиме је Библиотека МС добила правни статус, који у стварности одавно већ има, али је у реализацији свог права она, на жалост, наишла на тешкоће, о којима заправо желимо да говоримо."[59]

Библиотека је почела, по одлуци Републичког секретаријата за културу бр. 2713 да прима обавезни примерак Југославије од 1. јануара 1966.

Станки Веселинов Малетин је изразио 31. марта 1965. захвалност за добијање југословенског обавезног примерка „које се дуго одлагало (...) Заједница је тиме извршила обавезе према првој научној библиотеци у српском народу, која данас има изванредну улогу као покрајинска библиотека и као универзитетска библиотека у Новом Саду."[60]

IX

Решењем Савета за културу АП Војводине на седници од 11. фебруара 1961. Библиотека Матице српске је одређена за матичну библиотеку Војводине.[61] Библиотека није одмах почела са организацијом ових послова јер нису добијена потребна финансијска средства.

---

58 Архива БМС, бр. 0124/94.

59 Архива БМС, бр. 0124-1965.

60 Архива БМС, бр. 0124/719.

61 Архива БМС, бр. 02-45/2-61.

На састанку управника и председника савета среских и већих општинских матичних библиотека, представника Библиотеке и Савета за културу АП Војводине, који је одржан 16. октобра 1961, са потребом да се анализира спровођење новог Закона о библиотекама[62] формирана је комисија у коју је ушао и Павле Малетин са задатком да предложи мере које треба да предузму надлежни органи у области културе, као и оснивачи библиотечких установа, као и предлоге за регулисање задатака и односа матичних библиотека. Ова комисија се састала 10. новембра 1961. Требало је донети нове статуте, прилагођене новом Закону о библиотекама.

На седници Стручног већа 7. децембра 1962. Малетин је известио да Матичном одељењу предстоји организовање семинара за руковаоце среских и већих градских матичних библиотека, а тај рад ће послужити и као основа за програм рада Матичног одељења за наредну годину. У наредном периоду Библиотека је организатор ових семинара два пута годишње, сваки пут у другом месту у Војводини. Планира и излажење гласила за матичну службу *Књижничар* који био имао функцију информатора за све популарне библиотеке.

Саветовање *Матична служба у АП Војводини* управника среских и неких већих градских библиотека, Библиотека је као централна библиотека у Војводини организовала од 12. до 15. децембра 1962. На том саветовању утврђен је програм матичних послова у већим матичним библиотекама Војводине.[63]

Саветовању су присуствовали управници из Суботице, Зрењанина, Сремске Митровице, Сомбора, Вршца, Кикинде, Сенте, Аде, Бачке Паланке, Руме, Шида, Врбаса и Београда. Како је нови Закон о библиотекама предвидео деловање Библиотеке Матице српске као централне и матичне библиотеке и 6 среских и 49 општинских, а није предвидео начин те организације, одлучено је да се оснује Покрајински одбор матичних библиотека који би обезбедио „јединствену одговорност за матичну службу у целој Војводини,"[64] то јест имао би функцију саветодавног и координационог тела, а сачињавали би га управници и референти матичних одељења. (Библиотека Матице српске, Нови Сад, Суботица, Сремска Митровица, Зрењанин, Панчево, Сомбор, Вршац, Кикинда, Сента, Топола, Рума и Шид).

Предложено је стручно усавршавање запослених у библиотекама на семинарима и стажирањем у већим градским библиотекама, а у

---

62 Архива БМС, бр. 0124/2088.

63 Архива БМС, бр. 10/2381.

64 Архива БМС, бр. 10/2381.

Градској библиотеци у Новом Саду треба формирати огледно позајмно одељење у којем би уз праксу учили сви књижничари.

Предложено је да се у Сремским Карловцима у Учитељској школи оснује смер за библиотекарство.

Предложено је да се у свим библиотекама, поред позајмног и дечјег одељења образују завичајно и матично одељење и научни фонд, у чијем ће формирању помагати Библиотека Матице српске као и да се у већим библиотекама формира засебна матична служба која би изашла са конкретним плановима рада, а да се за то обезбеде посебна материјална средства. Упутиће се упутство за рад завичајних збирки. Среске и веће градске библиотеке ће моћи да сарађују на централном каталогу тек кад формирају ова одељења.

На овом саветовању је било речи о заштити старе и ретке књиге која има споменичку вредност. Наредне, 1963, све среске и веће градске библиотеке требало би да заврше њихово евидентирање, а после тога би требало штампати публикацију у којој би се оне забележиле (изашао као *Списак старих и ретких књига које имају споменичку вредност).*

Образована је и комисија која ће ове предлоге доставити Друштву библиотекара НР Србије. И, на крају, заложили су се за израду библиографија.

На седници Стручног већа, 19. априла 1963. Малетин тврди да Одељење за матичне послове, организационо није добро постављено. „За обављање матичних послова потребна је и организација способна да уочи стање у библиотекарству у Војводини, способна да интервенише, и идејама и предлозима утиче на органе власти како би се континуирано и плански спроводиле мере за унапређење библиотеке и библиотекарства."[65] Предлаже „оснивање Завода за унапређење библиотека и библиотекарства. Са новом организацијом треба ангажовати и нове људе: два до три плаћена службеника, док би остали сарадници били представници среских или општинских матичних библиотека."[66]

Треће саветовање матичних библиотека у Војводини, у организацији Библиотеке Матице српске је одржано у Суботици од 31. маја до 1. јуна 1963. Саветовање је отворио Малетин. Осим анализе рада у протеклом периоду (споро се ишло са организацијом матичних послова), сугерисано је да се библиотеке самостално ангажују у акцији „Месец дана књиге" и да издају билтен о делатности у време ове акције.

---

65 Архива БМС, бр. 0103.

66 Архива БМС, бр. 0103.

„О предлогу за нацрт вишегодишњег, перспективног плана активности и развитка матичних библиотека",[67] у Војводини говорио је Малетин. Иницирано је оснивање Извршног одбора Покрајинских матичних библиотека у који су ушли Десанка Мидић, Зора Весковић, Блашко Војнић, Милош Шајиновић и Павле Малетин као председавајући. Јелена Николић је информисала о раду Централног каталога Војводине у Библиотеци Матице српске, а Лазар Чурчић о потреби да се у већим општинским библиотекама формирају завичајни фондови.

Библиотека је, као покрајинска матична 20. и 21. децембра 1963. сазвала 4. саветовање Заједнице матичних библиотека које је одржано у Новом Саду. Позвани су представници библиотека из Суботице, Новог Сада, Зрењанина, Панчева, Сремске Митровице, Сомбора и Вршца. Рад је почео заједно са Савезом установа и организација за ширење књиге за Војводину, а главне теме су биле: програми за популарисање и ширење књиге које имају установе и организације чланице Савеза; основне смернице предлога о седмогодишњем плану развоја популарних библиотека у Војводини и активности библиотека у акцији „Месец књиге".

Посебно је било речи о програму и плану матичних послова општинских библиотека у Војводини. За овај део саветовања Малетин је предвидео да се посебно састану управници већих библиотека из Новог Сада и Војводине, да би се договарали о даљој организацији Покрајинског одбора матичних библиотека, о формирању Заједнице матичних библиотека у Војводини, која је тада и формирана, као и о покретању билтена који би се уместо досадашњег предлога, уместо *Књижничара* звао *Матична библиотека.* Овај билтен је почео да излази 1964.

Библиотека Матице српске је наградила три библиотеке које су показале изузетне активности током целе године, а посебно у акцији „Месец дана књиге" са 50.000 динара, за куповину књига.[68]

Четврто саветовање библиотека чланица Покрајинског одбора матичних библиотека Војводине, одржано је од 20. до 21. децембра 1963. Закључено је да ће Покрајинска комисија за израду седмогодишњег плана развоја библиотека доставити предлог плана и Културно-просветној заједници АП Војводине, са захтевом да се размотри и прихвати на посебној пленарној седници. Среске матичне библиотеке

---

67 *Како је формирана Заједница матичних библиотека у Војводини*, Матична библиотека, Нови Сад 1964, 57.

68 Архива БМС, бр. 10/2549.

треба да своје среске планове размотре заједно са културно-просветним заједницама срезова.

Другог дана је председавао Малетин. Тема је била развој матичне службе. Закључено је да су општинске библиотеке самосталне јавне установе, којима у раду помаже матична служба среза. О проблемима матичних библиотека треба све чешће разговарати и на културно-просветним заједницама срезова и Културно просветне заједнице Војводине.

Треба да се ојача Заједница матичних библиотека за Војводину, да покрајинска матична библиотека изради нацрт правилника и да га достави свим сресним и општинским матичним библиотекама.

Библиотека Матице српске као покрајинска матична библиотека наставља да награђује библиотеке средствима за куповину књига.

Покрајинска комисија за израду седмогодишњег плана развоја библиотека на подручју АП Војводине, чији је председник Малетин, формирана 17. јула 1963, планирала је развој јавних библиотека, док за среске, школске и остале развој треба да планирају установе којима те библиотеке припадају. Рад на изради коначног текста предлога седмогодишњег плана развоја библиотека поверен је председнику комисије Малетину, секретару Стани Ристић и матичној служби Библиотеке.[69]

Први састанак ове комисије одржан је 23. јула 1963. Задатак је био да се помогне и координира рад на изради седмогодишњих планова развоја библиотека на подручју срезова и општина. На 4. седници одржаној 28. јануара 1964. у Библиотеци Матице српске, анализиран је рад сресних и општинских комисија за израду перспективног плана развоја библиотека, а разматран је и нацрт седмогодишњег плана развоја библиотека у Војводини. Планиран је развој само јавних библиотека, док су за остале (школске, стручне, факултетске) биле надлежне установе којима ове библиотеке припадају. Ова комисија састала се последњи пут 24. марта 1964. Том приликом је овај план завршен, а тиме и један од најозбиљнијих подухвата на овом послу. *Предлог седмогодишњег развоја библиотека* објављен је у *Матичној библиотеци*, бр. 2, 1964.

Покрајински одбор матичних библиотека у Војводини са Покрајинским одбором Друштва библиотекара Србије, одржао је 7. априла састанак и том приликом је припремљено 5. саветовање матичних библиотека у Вршцу које је одржано од 24. до 26. априла 1964. и на којем су усвојена нова Правила Заједнице матичних библиотека у Војводини а

---

69 Архива БМС, бр. 0124/1345/63.

ова је предложио Малетин. Изабран је и нови Покрајински одбор матичних библиотека.[70] Одржана је и XIV скупштина Покрајинског одбора Друштва библиотекара за Војводину (25. априла) и III сусрет војвођанских библиотекара (26. априла). На овом Саветовању су учествовале Марија Чурчић која је говорила о могућностима уређења завичајних фондова, Стана Ристић о плану рада Матичног одељења у Библиотеци Матице српске и Јелена Николић о централном каталогу Војводине. Формирана је Комисија која ће прихватити све предлоге статута јавних библиотека и доставити их библиотекама које статут нису урадиле. На Скупштини Покрајинског одбора друштва библиотекара у Вршцу прочитана је одлука да ће Библиотека Матице српске награђивати библиотекара за рад на унапређивању библиотечке службе.

Заједница Матичних библиотека у Војводини је прихватила правила у целини. Изабран је Покрајински одбор Заједнице у који су ушли Павле Малетин, Стана Ристић, и представници још 5 среских библиотека и управници библиотека из Сомбора и Суботице, укупно 9 чланова.

Прва седница Покрајинског одбора Заједнице Матичних библиотека одржана је 8. јуна 1964. у Сомбору. Формирана је комисија за заједничку обраду и израду статута јавних библиотека. Усвојен је закључак да се формира фонд за награде најбољим библиотекама, као и најзаслужнијем библиотекару, које треба доделити после акције „Месец дана књиге".

Стана Ристић је 18. јула 1964. посетила Одељење за унапређење библиотечке службе Народне библиотеке у Београду и то у вези са указивањем помоћи библиотекама на изради статута. Договорено је да се начини нека врста теза које би послужиле свим мањим библиотекама при изради њихових статута.[71]

Према закључцима са V саветовања матичних библиотека Покрајине, одређена је и посебна комисија за проучавање могућности спровођења јединствене набавке и обраде књига за библиотеке подручја среза или и читаве Покрајине.[72] Први састанак комисије је одржан 24. јуна 1964. у Библиотеци Матице српске.

Матична служба тј. редакција *Матичне библиотеке*, билтена Заједнице матичних библиотека у Војводини, покренула је крајем 1964. анкету о развитку матичне службе у библиотекама – *Матичне би-*

---

70 Архива БМС, бр. 10/545.

71 Архива БМС, бр. 10/499.

72 Архива БМС, бр. 10/1321.

блиотеке и матични послови. Њен циљ је био да сучели мишљења и упореди податке о томе како се у постојећим условима ради на унапређењу библиотекарства. Одговори су штампани у билтену *Матична библиотека*. Анкетирано је 8 библиотека од могућих 14. Анкета је омогућила да се одржи Прва конференција матичних библиотека у Југославији од 16. до 17. октобра 1964. у Библиотеци Матице српске, а 15. октобра одржано је саветовање Заједнице матичних библиотека Војводине. Акценат је стављен на популарне библиотеке и њихову потребу да формирају завичајне фондове и дечја одељења.[73]

Библиотека је 15. октобра 1964. сазвала VI саветовање Заједнице Матичних библиотека у Новом Саду. Разговарало се о записнику са 5. саветовања, чији је материјал објављен у 2. броју *Матичне библиотеке*, затим о остваривању планираних задатака у 1964. години, као и о раду комисије за централизовану набавку и обраду књига у Војводини и о раду комисије за израду Предлога статута јавних библиотека у Војводини.

Наредних, 16. и 17. октобра 1964, по жељи појединих анкетираних библиотека, одржана је конференција представника Матичних библиотека које су учествовале у анкети. Разговор је омогућио разматрање могућности сталне размене искустава и заједничких активности на пољу унапређења народних библиотека и читаоница, као и сарадње у билтену *Матична библиотека*.

На II седници Покрајинског одбора матичних библиотека од 17. децембра 1964. године размотрено је и пословање Заједнице. После укидања срезова на територији Војводине, Покрајински одбор је одлучио да прошири чланство са садашњих 8 на 11 библиотека. Донета је одлука о додели награде за најактивније библиотеке на плану матичних послова за 1964.

На седници Стручног већа од 28. маја 1965. Десанка Мидић је известила о VII саветовању библиотекара Војводине, које је одржано 22. маја 1965. у Сремској Митровици. Закључено је да ће се Заједница матичних библиотека организовати у складу са новим Законом о библиотекама. Задржаће се 12 рејона са најјачим библиотекама које чине Покрајински одбор Заједнице матичних библиотека.

Седмо саветовање матичних библиотека у Војводини и Четврти сусрет војвођанских библиотекара одржани су у Сремској Митровици 21. и 22. маја 1965. Саветовање је, као и обично, отворио Малетин. Реферисала је Лили Дукова, сарадник Матичног одељења Библиотеке о *Дечјим одељењима и дечјим библиотекама у Војводини*.

---

73 Архива БМС, бр. 0124/1951.

На скупштини Заједнице матичних библиотека у Новом Саду и VIII саветовању, 25. новембра 1965, усвојен је Правилник за годишње награде. Наиме, на V саветовању Заједнице матичних библиотека у Војводини, које је одржано 24. априла 1964. у Вршцу, одлучено је да се установи награда Заједнице матичних библиотека која ће се додељивати сваке године, за истицање у области матичних послова. Жири чине Ђурђевка Љубибратић, Павле Малетин и Рајко Плавшић. За 1964. је ову награду добила Десанка Мидић.

Истакнуто је учешће Лили Дукове, Стане Ристић и Десанке Мидић, библиотекара Библиотеке Матице српске, у раду Заједнице.

„Матично одељење БМС примило је ових дана два дописа које је Покрајински секретаријат за културу упутио општинским скупштинама.

Овим дописом, од 9. јула 1965. се одељењима за просвету и културу скреће пажња на све њихове обавезе и задатке у реализацији новога Закона о библиотекама, те им се између осталог препоручује: да се на Саветима за културу при општинским скупштинама прикаже нови Закон о библиотекама, да се пред истим форумом размотре стање и проблеми библиотека и читаоница на подручју комуне, ради обезбеђења услова за њихов рад, да се од стране општинских скупштина пружи потребна помоћ матичној библиотеци комуне, ради успешног обављања њене службе, да се реализује сталан увид о стању библиотека, чији рад надлежни треба да прате и помажу, да органи управе за послове културе при општинама писмено подсете све установе и организације о њиховој обавези да у законском року пријаве своје библиотеке ради регистровања.”[74]

После укидања срезова, односно среских библиотека одлучено је да Заједница матичних библиотека у Војводини, убудуће, преузме на себе, између осталог, и старање о садржају рада, већ традиционалног Сабора библиотекара Срема у Иригу.[75]

Статут Заједнице матичних библиотека у Војводини штампан је у *Матичној библиотеци*, билтену Заједнице , бр. 7-8, стр. 70-73.

Малетин наставља са редовним одржавањем седница Покрајинског одбора на којима се разматра рад у матичним службама и сарадња у *Матичној библиотеци* .

На седници Савета Библиотеке 31. јануара 1967. Малетин је рекао да је одржан састанак Друштва библиотекара СР Србије на коме је

---

74 Архива БМС, бр. 10/1430.

75 Архива БМС, бр. 10-842.

разматрана потреба да се оснује Заједница матичних библиотека на подручју СР Србије. Нама је припао задатак формирања Заједнице матичних библиотека СР Србије.

У Панчеву је 29. и 30. маја 1967. одржано XI саветовање Заједнице матичних библиотека. Све веће библиотеке у Покрајини треба да доставе Библиотеци извештај о стању фонда старе и старије књиге до 1867, уз осврт шта је све урађено у заштити овог фонда и шта се у заштити очекује од Библиотеке Матице српске.[76]

На седници Стручног већа 7. септембра 1967. одржана је седница Колегија за матичне послове на којој се расправљало о формирању Заједнице матичних библиотека СР Србије.

На седници Савета 13. октобра 1967. овај став о измењеном односу Библиотеке у погледу рада Матичне службе Малетин је овако формулисао: „Библиотека МС има, преко Матичне службе и Заједнице матичних библиотека Војводине, обавезе за друге библиотеке. На матичном плану је учињено доста, а Заједница ће се осамосталити и неће деловати уз Библиотеку Матице српске. Ускоро ће се формирати Заједница матичних библиотека СР Србије, на Саветовању Заједнице матичних библиотека Војводине заузет је став да се Заједница Војводине колективно учлани у Заједницу СР Србије и да се очува интегритет Заједнице матичних библиотека Војводине."[77]

Комисији за разматрање статута Скупштине општине Нови Сад[78] обраћа се 20. октобра 1967. Десанка Мидић, шеф Матичног одељења Библиотеке и каже да је Заједница матичних библиотека у Војводини, основана пре пет година, постојала као организација која је својим радом била непосредно везана за Библиотеку. На последњој годишњој скупштини (18. октобра 1967) коју је као покрајинска матична библиотека организовала Библиотека Матице српске, одлучено је да се Заједница третира као самостално, правно лице. Подноси им се нов статут Заједнице на увид, да га одобре.

Оснивачка скупштина Заједнице Матичних библиотека Србије одржана је 27. и 28. октобра 1967. у Крагујевцу. За председника Заједнице једногласно је изабран Павле Малетин, а формиран је и Републички одбор од 25 чланова. Кад чланови Заједнице прихвате статут и програм, тек тада би Заједница тражила да буде призната као правно лице. Први састанак Републички одбор је одржао 21. новембра 1967. у Београду.

---

[76] Архива БМС, бр. 10/810.

[77] Архива БМС, бр. 0103.

[78] Архива БМС, бр. бр. 10/1398.

Председник Републичког одбора Павле Малетин председавао је на састанку у Београду, 21. новембра 1967. кад је конституисан Републички одбор. Размотрени су закључци са оснивачке скупштине Републичке заједнице матичних библиотека Србије, разговарало се о привременом статуту Заједнице, избору Комисије за израду статута Републичке Заједнице матичних библиотека Србије, избору Комисије за израду правилника о наградама, намењеним библиотекарима и библиотечким радницима, припремама за редовну скупштину Заједнице. На првој редовној скупштини Заједнице матичних библиотека Србије 16. децембра 1968. за новог председника је изабран Светислав Ђурић, управник Народне библиотеке Србије.

Библиотека је 7. и 8. јуна 1968. организовала XII саветовање матичних библиотека Војводине и сусрет војвођанских библиотекара у спомен-библиотеци у Пригревици, на којем је разматрано место и улога библиотека у месним заједницама.

На седници Стручног већа 11. јуна 1969. о *Акционом програму Покрајинске матичне службе* говорила је Десанка Мидић, шеф Матичног одељења и закључила да је доношењем одлуке о иступању Библиотеке Матице српске из Заједнице матичних библиотека у Војводини, крајем 1968. године, наглашена потреба да преоријентише покрајинска матична служба. Формиран је Одбор за матичну службу: Десанка Мидић, Милана Бикицки, Душко Вртунски, Стана Ристић и Лазар Чурчић. До одлуке о преоријентацији основна интенција покрајинске Матичне службе била је да помаже, пре свега, библиотеке популарног типа, и то посебно радом Заједнице Матичних библиотека Војводине. Нова оријентација Библиотеке Матице српске је више усмерена ка осталим обавезама покрајинске Матичне службе нпр. према библиотекама, школским, стручним и научним у Новом Саду и другим већим центрима Војводине. Њима ће се убудуће посветити већа пажња. У том смислу је конципиран даљи рад Матичне службе Библиотеке.

X

Један од важних задатака Библиотеке, на коју ју је обавезивао Закон о библиотекама, као и одлука Савета за културу АП Војводине био је, видели смо, да обавља функцију матичне библиотеке за Војводину. Самим тим она је морала да оформи централни каталог.[79] Овим би се постигла боља информисаност о месту где се тражена

---

[79] Архива БМС, бр. 0602/2377-1962.

публикација налази, а и набавка би се спроводила плански. Идеја о увођењу централног каталога у Библиотеци није непозната. Наиме, Библиотека је деведесетих година прошлог века иницирала његово увођење, али је све остало на покушају.

Рад на оснивању централног каталога у Библиотеци је спровођен у неколико фаза. Каталог је требао да информише о књигама или часописима у библиотекама Војводине. Библиотека Матице српске је одређивала које библиотеке могу постати сараднице на изради Централног каталога и оне су биле у обавези да Библиотеци достављају каталошке листиће за нове књиге и часописе, обрађене по правилима Друштва библиотекара, на типизираном каталошком листићу.

Централни каталог страних књига и часописа води Библиографски институт из Београда. Библиотеке су по закону обавезне да достављају податке о приновљеним страним књигама и часописима који се налазе у Југославији, од 20. фебруара 1952.

Јелена Николић, која је требало да постави централни каталог у Библиотеци, боравила је у септембру 1962. у Универзитетској библиотеци у Београду, да би се упознала са радом њиховог централног каталога.[80] Она је на седници Стручног већа 16. новембра 1962. предложила његово оснивање.

На другом Саветовању управника среских и већих градских библиотека у Војводини, које је одржано од 12-15. децембра 1962. Библиотека је обавестила учеснике да је извршила све припреме за формирање каталога. Он је регионалан, то јест део је Централног каталога Србије, по споразуму са Народном библиотеком Србије, који је потписан 26. септембра 1962. Библиотека се определила да овај каталог у прво време формира само од рада неких научних и стручних библиотека у Новом Саду. Среске библиотеке ће остварити могућност да сарађују тек по формирању завичајних одељења и научних фондова, јер само они долазе у обзир, а не позајмни.

Свака библиотека је требало да одштампа по један каталошки листић за овај каталог, приликом обраде сваке публикације коју набави и свака је имала своју бројну и словну ознаку. Подаци за периодику ће се достављати на исти начин као и за Библиографски институт ФНРЈ.[81] Библиотека Матице српске доставља Библиографском институту листиће за централни каталог страних књига.

На предлог Павла Малетина, образована је Стручна комисија која је имала задатак да реши на који ће се начин стручно сређивати цен-

---

80 Архива БМС, бр. 0602/1839.

81 Архива БМС, бр. 06/749.

тралнu каталог. Комисија коју су чинили Ђурђевка Љубибратић, Нада Радонић, Лазар Чурчић, Ирина Троицки, Драгиња Урошевић, Душко Вртунски, Јелена Рушкуц и Јелена Николић, као референт, донела је Нацрт правилника о Централном каталогу, који је усвојио Савет Библиотеке.

„Централни каталог Војводине у Библиотеци Матице српске почео је рад 1. јануара 1963, примањем каталошких листића од библиотека-сарадница са територије Новог Сада. Ово је омогућило стварање стручног Централног каталога при Библиотеци Правног факултета и стручног Централног каталога медицинске литературе при Централној Медицинској библиотеци при Главној покрајинској болници."[82]

Позване су све библиотеке са територије Новог Сада да шаљу копије листића за књиге и периодику набављене за сваку од тих библиотека да би формирали Централни каталог Војводине, Централни каталог правне литературе и Централни каталог медицинске литературе, с тим што би библиотеке-сараднице листиће са правном и медицинском литературом прво слале поменутим библиотекама, а ове у Библиотеку Матице српске.

За потребе Централног каталога Библиотека је купила апарат за литографско (матрицама) умножавање листића.

Малетин се обратио Покрајинском секретаријату за културу 26. фебруара 1964. да помогне да се донесу законски прописи и обавежу библиотеке-сараднице да сарађују у формирању Каталога: „О централном каталогу књига говори се у одредбама Закона о библиотекама које се односе на библиотечку службу (чл. 39. и 40.). Ту се предвиђа да Централни каталог књига води централна матична библиотека, односно покрајинска матична библиотека, ако се о томе споразумеју матична библиотека републике и матична библиотека покрајине. У посебном ставу чл. 39 каже да се 'ближе одредбе о начину вођења централног каталога одређених књига и другог библиотечког материјала прописује републички Савет за културу...' Међутим, такав пропис до данас није донет. И можда је та чињеница допринела да Централни каталог књига и периодике у Србији још није формиран."[83]

Стога предлаже израду упутства које би допринело сигурном раду Централног каталога. У Србији оно не постоји. Прилаже и Предлог правилника о Централном каталогу Војводине Библиотеке, Упутства о достављању библиографских и других података Националној

---

82 Архива БМС, бр. 0602/879.

83 Архива БМС, бр. 0602/447.

свеучилишној библиотеци у Загребу за израдбу националне библиографије и вођење централног каталога, и Правилник централног каталога Словеније.

На мајском саветовању у Суботици је договорено да се сарађује са библиотекама чланицама Покрајинског одбора матичних библиотека у Војводини. (Нови Сад, Суботица, Сомбор, Панчево, Вршац, Зрењанин, Кикинда) и то почетком 1964, а другим библиотекама чланицама Покрајинског одбора (Сента, Сремска Митровица, Рума, Шид, Бачки Петровац) – помоћи да до краја 1964. остваре сарадњу на Централном каталогу Војводине. Треба укључити завичајни део фонда, а од научног само принову у току 1964, а каталошки листићи са бројном ознаком за сваку библиотеку треба да буду урађени по Правилима за каталогизацију Друштва библиотекара НР Србије.

У извештају о раду Библиотеке у првих шест месеци 1965. сазнајемо да Централни каталог није започео са редовним радом, пошто је потребно да се после доношења новог Закона о библиотекама Библиотека, постигне споразум са Народном библиотеком у Београду која је надлежна за рад Централног каталога Србије, односно Војводине, јер је Централни каталог Војводине саставни део Централног каталога Србије.

Концизан и прегледан реферат о Централном каталогу Војводине и његовом раду поднела је Марија Чурчић. На седници Стручног већа 29. јуна 1966. договорено је да се обнове разговори са Народном библиотеком око Централног каталога.

У Извештају о раду, за прва три месеца 1967. Малетин је оценио да Централни каталог ради по инерцији. Чека се на законски пропис или на сарадњу са Народном библиотеком у Београду.

XI

Јануара 1962. године Гимназија „Бранко Радичевић" у Сремским Карловцима подсећа Библиотеку да је један радник током 1959. и почетком 1960. пописао књиге ове библиотеке, а молба је упућена ради решавања питања власништва и дефинитивног уређења библиотеке.

Рад на преуређењу библиотеке започет је 1963, а радило је 8 библиотекара. Све публикације су подељене на књигу и периодику, књиге су груписане по језицима, формату, врсти и реткости. Издвојено је око 2.000 уџбеника. Око 2.000 књига је предато управи Гимназије, пошто су изашле после 1920.[84]

---

[84] Стана Ристић, *План рада матичног одељења Библиотеке Матице српске за 1964.*

На седници Стручног већа 22. априла 1965, Лазар Чурчић је говорио о *Реставрацији библиотеке Српске велике гимназије у Ср. Карловцима и Српске учитељске школе у Сомбору*. Договорено је да се склопи уговор са Гимназијом у Сремским Карловцима, да се у уговору нагласи да ће се та библиотека рестаурирати и да ће бити музејског типа; да се започети посао око сређивања материјала у библиотеци у Карловцима настави, да се стари каталошки листићи задрже али да се књиге обраде; да се нађе најпогодније решење смештаја и опреме и да се за то ангажује архитект. Предложено да се пројекат и предрачун заврше до краја 1965, да се посао око рестаурације заврши до краја 1966. и да се каталог да у штампу 1967. На крају дискусије договорено да Нада Радонић, Лазар Чурчић и Стана Ристић преузму на себе стручне послове око ове две библиотеке.

Малетин је у Сомбору 8. јуна 1964. потписао Споразум између Библиотеке Матице српске, Учитељске школе „Жарко Зрењанин" и Градске народне библиотеке у Сомбору о преуређењу и поновном отварању библиотеке Српске учитељске школе.[85] Овим споразумом библиотека Српске учитељске школе била би библиотека музејског типа, којом ће руководити Учитељска школа „Жарко Зрењанин", а патронатско право припада Библиотеци Матице српске, у погледу стручног уређења ове библиотеке.

Извештај о припремним радовима на конзервирању и заштити библиотеке Српске велике гимназије у Сремским Карловцима поднела је Иванка Веселинов на седници Стручног већа, 1. септембра 1966.

У писму Покрајинском фонду за унапређење културних делатности, од 10. новембра 1965[86], Малетин говори о наредним плановима да би добио одговарајућа новчана средства. Библиотека је као покрајинска матична библиотека морала да се стара о заштити књижних фондова у Покрајини: сређивање и заштита библиотека Карловачке гимназије и старе Учитељске школе у Сомбору и манастирских библиотека у Бођанима и Ковиљу. Стручно сређивање и рестаурација одвијало се већ две године. Планирано је да се сређивање књижног фонда Карловачке гимназије заврши 1966, предвиђено је да се изврши реконструкција библиотеке и конзервација књижног фонда. Тако би ова библиотека била музејски сређена и опремљена и користила би се само изузетно за потребе научног рада. Планирано је и спољашње уређење библиотеке. Нацрт су радили арх. Милоје Милошевић,

---

85 Архива БМС, бр. 0124/2249.

86 Архива БМС, бр. 0118/2143.

управник Покрајинског завода за заштиту споменика културе, уз консултацију Рајка Николића, управника Војвођанског музеја.

Поводом јубилеја Карловачке гимназије и пригодних свечаности у Сремским Карловцима, Библиотека Матице српске је организовала 16. и 17. октобра 1966. изложбу ретких књига библиотеке Српске велике гимназије карловачке. „Изложба је показала, и широј јавности, крупне разлоге које је Библиотека МС имала у виду када је пришла реституацији наше прве школске библиотеке".[87] Иванка Веселинов је у име комисије 17. марта 1967. поднела Предлог за уређење Библиотеке у Ср. Карловцима. Одлучено да се стари каталошки листићи не дирају, да се издвоје дупликати, да се у првој фази комплетирају публикације за које се поуздано зна да су се налазиле у библиотеци, а остале празнине евидентирају и списак достави Набавном одељењу Библиотеке Матице српске. Прецизирани су наредни послови.

О завршним радовима око преуређења библиотеке Српске велике гимназије Ђурђевка Љубибратић је говорила 11. септембра 1967.

XII

После одвајања Позајмног одељења од Библиотеке, дошло се до уверења да би Библиотека Матице могла да изгуби своје контакте са јавношћу, а најбољи начин да се овај контакт одржи биле су, по тадашњем мишљењу, изложбе. Стога је организовање и планирање изложби заузимало доста места у раду Библиотеке.

Малетин је 20. маја 1961. предложио изложбу као „врсту активности у односу на јавност (...) а пригодне и тематске изложе би биле стална манифестација Библиотеке."[88]

Библиотека је 1961. организовала *Изложбу књига, часописа и листова посвећених социјализму и социјалистичкој револуцији у Југославији* поводом прославе 20-годишњице Народне револуције, од 7. до 29. јула. Изложено је 945 књига, 77 часописа и листова. Изложбу је отворио Малетин, а идејно и технички решио Јован Бикицки. О овој изложби Малетин је објавио текст у *Библиотекарском годишњаку Војводине* за 1961.

Друга изложба је била поводом 150-годишњице смрти Доситеја Обрадовића: *Изложба књига Доситеја Обрадовића*, од 18. новембра до 7. децембра. Изложено је 114 Доситејевих дела и изложбу је пратио

---

87 Архива БМС, бр. 0118-1183.

88 Архива БМС, бр. 0104/1219.

каталог Доситејевих дела у Библиотеци. Отворио ју је Ђорђе Сп. Радојичић, а идејно и технички решио Јован Бикицки.

Обе изложе су биле добро примљене у штампи.

Библиотека је помогла у организацији изложби у Новом Саду, Сремским Карловцима и Братислави, 1961. Приликом прославе 120-годишњице Иришке читаонице Библиотека је организовала у Иригу малу изложбу књига и поклонила овој библиотеци око 700 свезака књига и часописа. За ту прилику рађен је препис Устава Српске читаонице у Иригу у формату 75 x100.

Малетин је био иницијатор и идејни творац изложбе *Дело Иве Андрића* у част седамдесетогодишњице овог писца. Током припреме он је у неколико наврата контактирао са Андрићем, отворен за сугестије и сваку помоћ у књигама на које му је Андрић могао, за ову потребу, скренути пажњу.

Обележавајући јубилеј нашег нобеловца изложба је допринела и афирмацији Библиотеке у јавности, сређивању једног дела њеног каталога. Отворена је од 11. до 21. октобра 1962. говором Бошка Новаковића, књижевника и професора Филозофског факултета у Новом Саду. Сав материјал је сакупила Нада Радонић, а идејно и естетско решење изложбе дао је Јован Бикицки. Њоме је представљено целокупно дело Иве Андрића које се могло сакупити на једном месту. Библиотека је обогатила свој фонд за око четрдесет Андрићевих књига. Осим књига изложене су и фотографије, два микрофилма, магнетофонска трака, филм... На југословенским језицима било је презентирано сто књига, што значи да их је недостајало само пет од оних за које се знало. Јавности су приказани и часописи у којима је Андрић сарађивао и у том погледу Библиотека се могла похвалити да је имала скоро све те часописе, листове, алманахе. Осим овога биле су представљене и књиге на страним језицима (102 од укупно 120 колико је тада било).

Посетиоцима је у горњој читаоници приказиван филм о додели Нобелове награде Иви Андрићу, као и звучни запис Андрићевог гласа. Изложба је пропраћена мноштвом фотографија из Андрићевог живота, а и са доделе Нобелове награде.

Сам аутор је Библиотеци поклонио 34 разна издања својих дела, а десет врло ретких је позајмио за изложбу. На лични позив Малетина и Наде Радонић, Андрић је 13. октобра посетио ову изложбу са супругом и Родољубом Чолаковићем, тада потпредседником Савезног Извршног већа, са супругом. „После дужег пажљивог разгледања, очигледно добро расположен, изразио је своје задовољство и захвалио се приређивачима”.[89]

---

[89] Архива БМС, бр. 0109

Андрић се захвалио Малетину и у писму које му је упутио 30. октобра 1962:

„Драги друже Малетине, Примио сам пакет са мојим књигама и Ваше писмо од 29.о.м. Потврђујући Вам то, хтео бих да се захвалим Вама, другарици Радонић и свим осталима у Матици на труду и заузимању око популарисања наше књижевности. Примите од моје жене и мене срдачне поздраве."

Приликом консултација са Малетином, Андрић је могућу намеру да се изложи и његов рукопис одбио уз образложење да „рукопис живог аутора, као приватну ствар, не треба излагати. Према томе молим Вас да одустанемо од тога".[90]

За потребе изложбе Библиотека се за позајмицу обратила библиотекама у Загребу (часопис *Morgenblatt*), Сарајеву (факсимили рукописа), Скопљу, Београду, Новом Саду, Прагу, Бечу, Фиренци (микрофилм), Софији, Варшави.

Малетин је и идејни творац изложбе *Штампа народноослободилачке борбе у Војводини*. У припреми су, осим Библиотеке, учествовали Историјски архив ПК Савеза комуниста Србије, *Дневник* и Војвођански музеј радничког покрета и народне револуције. Овом изложбом Библиотека је обележила јубиларну 20-годишњицу излажења првог броја *Слободне Војводине*, а изложба је била отворена од 15. новембра до 8. децембра 1962. Сакупљена је грађа која обухвата период излажења од 6. априла 1941. до 15. маја 1945. године на територији Војводине.

Пошто је током рада утврђен број публикација које су у овом времену објављене, као резултат ове изложбе штампана је *Грађа за библиографију штампе НОБ-а у Војводини*. Грађу су приредили Душан Попов и Сава Паланчанин.

Техничко решење изложбе дао је Јован Бикицки. Изложба је смештена у две просторије, на великом паноу и три мања паноа. Централни пано је био посвећен *Слободној Војводини*. Био је изложен и једини сачуван примерак првог броја овог листа. Фотографијама су представљени и организатори и уредници партизанске штампе.

У другом делу изложбе је представљено је 129 књига и брошура. Реч је о издањима *Наше борбе* и *Слободне Војводине*, као и Главног штаба НОВ и ПО Војводине. Изложбу су посетиле све виђеније личности из политичког и културног живота Војводине: Јован Веселинов, председник Народне скупштине Србије, Дражa Марковић, секре-

---

[90] Архива БМС, бр. 0109/1600.

тар Главног одбора Социјалистичког савеза Србије, група књижевника из Словеније, студенти из Загреба, Новог Сада, представници амбасаде Совјетског Савеза... Изложбу је отворио директор *Дневника* Слободан Пошарац.

Малетин се захвалио Сави Паланчанину и осталим сарадницима на успелој изложби која је отворена десетак дана раније него што је планирано.[91]

Поводом јубилеја Матице хрватске и Словенске матице, Библиотека је 16. фебруара 1963. организовала изложбу књига.

Трећа значајна изложба у овом периоду, а њу су потписали Павле Малетин, управник Библиотеке Матице српске и Чедомир Миндеровић, управник Народне библиотеке Србије била је изложба *Српска штампана књига* XVIII века.

Изложба је требало да обележи 100-годишњицу пресељења Матице српске у Нови Сад и стогодишњицу Вукове смрти. Малетинова намера је да се на изложби представе „све српске књиге XVIII века. Оне које поседују Библиотека Матице српске и Народна библиотека као и оне које се чувају у Загребу и Љубљани (према *Српској библиографији XVIII* века др Георгија Михаиловића, у XVIII веку штампано је 414 српских књига. Од тог броја Библиотека Матице српске има 284 књиге, а Народна библиотека 143 књига. Национална и свеучилишна библиотека у Загребу поседује 75 књига, док Народна ин универзитетна књижница у Љубљани чува 8 књига. „[92]

Малетин се 29. марта 1962. обраћа Чедомиру Миндеровићу предлажући организацију изложбе. Захваљујући томе што је Борислав Михајловић Михиз купио књиге од Георгија Михаиловића, Библиотека је стекла изванредну збирку старе српске књиге. Изложбом ових књига она би на прави начин јавности презентовала ово културно благо и промовисала књигу *Библиографија српске књиге 18. века.* Сматра да Библиотека Матице српске ту изложбу треба да приреди са Народном библиотеком, јер заједно поседују највећи број српских књига из 18. века, а и жели да изложба поприми карактер југословенске манифестације. У том писму Малетин предлаже чланове одбора.[93]

Изложбу су организовали Библиотека Матице српске и Народна библиотека из Београда. Малетин се обратио значајним културним и јавним радницима: Павлу Васићу, Мити Костићу, Дејану Медаковићу, Младену Лесковцу, Живану Милисавцу, Драгољубу Павловићу, Ђорђу

---

91 Архива БМС, бр. 0109-2305.

92 Архива БМС, бр. 0124-1168.

93 Архива БМС, бр. 0109-640.

Сп. Радојичићу, Миливоју Николајевићу, др Георгију Михаиловићу са молбом да уђу у одбор за припрему изложбе. Свако писмо поред званичне има и личну ноту, за сваког примаоца појединачно. Дејан Медаковић му је у одговору којим прихвата учешће у раду на припреми изложбе изнео неколико сугестија – да у одбор позове и Михиза, који је заслужан за обогаћивање Матичиног фонда овим књигама, као и некога из Патријаршије, али и да је одбор превелик. Сматра да би изложба била прави културни догађај, а да каталогу треба посветити максималну пажњу – са студијама, каталошким и библиографским делом, по угледу на *Каталог изложбе енглеске књиге у Паризу*, или Бечки каталог *Buchkunst des Morgenlandes*, библиотекарска ремек-дела.

Да је Малетин уважио сугестије Дејана Медаковића сведочи писмо које је упутио Михизу, 31. августа 1963. у којем га позива да учествује у прослави.[94]

Народну библиотеку су представљали Чедомир Миндеровић, Душица Стошић и Мира Обрадовић, а Библиотеку Матице српске Павле Малетин, Лазар Чурчић и Ђурђевка Љубибратић.

Склопљен је уговор са Јованом Бикицким који је понудио идејну концепцију изложбе на 50 паноа и 27 витрина.

У суботу 12. октобра 1963. одржана је свечана седница Савета библиотеке МС и Управног одбора МС. Истог дана, у Галерији Матице српске свечано је отворена изложба *Српска штампана књига 18. века.* Изложбу је отворио Вељко Петровић, почасни председник Матице српске.

По подацима из тог времена укупно је познато да има 413 књига, од којих је виђено до данас 361, а за осталих 52 се зна само по изворима.

Позајмица је тражена и из лењинградске Библиотеке Салтикова-Шчедрина, (*Описаније свјатаго божиен града Јерусалима,* 1771 – фотокопија), из Националне библиотеке Сечењи из Будимпеште, из манастира Ковиља.

Изложба је у Београду отворена 14. децембра 1963. *Библиотекар* је у бр. 6, 1963. посветио посебан простор овој изложби: штампан је говор Чедомира Миндеровића приликом отварања ове изложбе у Народном музеју у Београду. Милорад Панић-Суреп је у тексту *Српска књига XVIII в. : доба које је припремало Вука*, поздравио отварање ове изложбе, а цео културни додатак *Политике* илустрован је вињетама из старих српских књига.[95]

---

94 Архива БМС, бр. 1321/1963.

95 Политика, 15. децембра 1963.

Малетин се захвалио ауторима изложбе Лазару Чурчићу, Ђурђевки Љубибратић, Иванки Веселинов, Здравку Першају, Милошу Игњатовићу, а посебно Јовану Бикицком. Обавестио је да ће РТВ Београд снимити и емитовати ову изложбу и прославу, а Народни универзитет у Новом Саду припремити мало предавање са читањем текстова из књига са изложбе.

Поводом прославе 125 година јавног рада БМС, организована је 13. октобра 1963. конференција библиотекара Војводине, да би се разговарало о теми *Монографије значајнијих библиотека* и *Биографије значајнијих библиотекара код нас* (посебно у Војводини и Србији). Организован је излет на Фрушку Гору, Венац и манастир Хопово.

Наредна изложба је била посвећена Вељку Петровићу. Изложба *Дело Вељка Петровића* послужила је за комплетирање оних часописа у којима је Петровић сарађивао, а којих нема у Библиотеци, а њоме је илустрован богат 60-годишњи рад Вељка Петровића и прослављена 80-годишњица рођења.

У извештају Виде Зеремски о припреми изложбе сазнајемо да је изложба отворена поводом свечане академије која је приређена овом писцу. Изложбу је отворио секретар Матице српске Живан Милисавац, а о делу Вељка Петровића је говорио Драшко Ређеп. Библиотека прикупила све библиографске податке о његовој сарадњи у часописима и листовима и тако припремила грађу за објављивање библиографије. Комплетирано је целокупно књижевно стваралаштво Вељка Петровића у Библиотеци. Показало се да аутор има 43 дела на српскохрватском језику, 6 на другим језицима и пуних 60 година сарадње са 142 наша и страна листа. Изложени су и рукописи и карикатуре Вељка Петровића. Изложба је отворена од 17. до 29. априла 1964, а видело ју је око 1.600 посетилаца. *Библиографија дела Вељка Петровића* коју је саставила Вида Зеремски штампана је 1969.

Изложба *Дело Вука Стефановића Караџића* је приређена 1964. поводом годишњице Вукове смрти, а представљени су списи које је штампао за живота или их је приредио за штампу. Отворена је приликом свечане седнице Матице српске, која је била, исто тако, посвећена Вуку. Била су изложена и Вукова писма, као и књиге са посветама Вука и Мине и Вукови прилози у *Новинама српским* и *Даници*. Изложба је отворена од 16. до 25. фебруара 1964, а приредила ју је Иванка Веселинов. Била је изложена фотографија Вука Караџића димензија 1x2 м. Експонат од посебне вредности је Вуков *Рјечник* са белешкама Адама Драгосављевића у којима је додато преко 2.000 речи којих у речнику није било, или им је дато погрешно значење. Изложбу је поставио Јован Бикицки.

Поводом 50-годишњице смрти Стојана Новаковића, Библиотека је 30. маја 1965. организовала изложбу *Српска библиографија.*

Поводом 100-годишњице рођења Јована Цвијића Библиотека је приредила пригодну изложбу Цвијићевих радова. Изложбу је приредила Вида Зеремски, а отворена је од 21. до 26. октобра 1965. Овим се Библиотека прикључила Матици српској, Филозофском факултету у Новом Саду, Српском географском друштву у Новом Саду, Војвођанском музеју у припреми овог јубилеја.[96]

Планирана је и изложба *Српске књиге од 1800. до 1867*, али због недостатка средстава ова изложба није реализована.

Секретар Матице српске Живан Милисавац 19. марта 1966. подсећа Малетина да на основу усмених договора благовремено крене у припрему изложбе у оквиру прославе стогодишњице ЈАЗУ. Председник ЈАЗУ је обећао да ће допунити изложбу оним књигама које Библиотека нема.[97]

Малетин је тражио и издања Хрватске академије знаности и умјетности од 1941-1945, не ради излагања већ из жеље да имају сва издања Академије. ЈАЗУ је одговорила да су послате све књиге које су имали.[98] Већи део тих књига је после Другог светског рата уништен, а ако то појединачно није случај, за њих важи начелна одлука Предсједништва ЈАЗУ да та издања уопште не могу бити дата у јавност, подсећајући да између Хрватске академије знаности и умјетности и предратне и послератне Југославенске академије знаности и умјетности нема правног континуитета.

Изложба је отворена од 1. до 4. јула 1966. године у антикварници. Председник ЈАЗУ, др Грга Новак одржао је у Матици предавање о оснивању Академије. Представљена су сва њена издања, као и слике Штросмајера, Фрање Рачког, Ђуре Даничића, Ватрослава Јагића и Јована Суботића. После свечане седнице изложбу је отворио Живан Милисавац. Изложбу је припремила Иванка Веселинов. Овом изложбом ревидирна су и комплетирана издања ЈАЗУ у Библиотеци.

Припремајући ову изложбу, каже Малетин, од Академије смо добили 110 свезака послератних издања, а понуђена је и размена са Књижницом Југославенске академије.[99]

---

[96] Архива БМС, бр. 0109/1998.

[97] Архива БМС, бр. 01-362/1966.

[98] Архива БМС, бр. 10-277/1966.

[99] Архива БМС, бр. 0109-541.

Библиотека је помогла Српском народном позоришту у организацији изложбе поводом 20-годишњице смрти Жарка Васиљевића као и у организацији изложбе часописа и новина који су излазили у Срему до 1941, а отворена је у Иригу, приликом одржавања V сабора библиотекара Срема.

Изложба *Сто и четрдесет година издавачке делатности Матице српске* је планирана за отварање изложбене дворане Матице српске. Пошто радови око антикварнице и дворане нису завршени раније, изложба је припремљена и отворена од 8. до 14. маја 1966. Комисију за припрему изложбе су чинили Јелена Николић, Стана Ристић и Лазар Чурчић. Изложба је обухватила 1.051 дело и следеће теме: 1) *Летопис Матице српске*; 2) Издавачку делатност у Пешти 1826-1864; 3) Издавачку делатност у Новом Саду 1864-1914; 4) Издавачку делатност између два рата и 5) Издавачку делатност после ослобођења 1944. У обзир нису узимани сепарати, службене публикације, дела која је награђивала Матица српска ни ситни списи. Код *Летописа* је изложено *Објављеније* из 1823, и 3 свеске 1824, 1825. у издању Константина Каулиција. Све књиге је имала Библиотека. Две су узете из библиотеке Саве Текелије, и две из Српске велике гимназије (бољи примерци). Изложба је постављена у новим изложбеним просторијама Матице. *Летопис* је заузео централно место.

Изложбу је пратио проспект *Сто и четрдесет година издавачке делатности Матице српске*, а отворио ју је Младен Лесковац, професор Универзитета. Овом изложбом су отворене Матичина изложбена дворана и антикварница.

Изложба „ (...) треба да покаже кроз изложене едиције и дела најистакнутијих књижевника и научника скоро сточетрдесетогодишњи стваралачки рад и допринос на развијању културе српског народа". Као резултат ове изложбе треба да се изда библиографија издања Матице српске од 1950-1965, а пре тога уради допуна за *Библиографију издања Матице српске, 1826-1949* од Драгише Полужанског (...) Предлажем да се од 1965. систематски прикупља, обрађује и ствара картотека издања МС са свим библиографским подацима како би се крајем сваке пете или десете године могла штампати следећа свеска Библиографија издања МС" Предлог је дала Јелена Николић. Извештај о изложби издавачке делатности Матице српске од 1826-1964. је написао Лазар Чурчић.

Међународна организација ФАО предлаже Библиотеци да организује изложбу која би била посвећена борби против глади. За ту изложбу ФАО је обезбедила експонате. Стручно веће је 16. новембра 1967. прихватило овај предлог и задужило Радмилу Шевић да је организује.

Поводом 100-годишњице смрти Георга С. Раковског, 22. новембра 1967. у Матици је одржана Свечана академија. Библиотека отвара изложбу фотографија, факсимила и штампаних радова Г. С. Раковског. За организовање ове изложбе ангажовани су Лили Дукова и Лазар Чурчић.

Библиотека је у сарадњи са Одељењем за штампу и културу Америчке амбасаде у Београду отворила у антикварници од 24. до 30. маја 1969. године изложбу уџбеника које су издали универзитети у САД.

XIII

Почев од 1962. године у Библиотеци су одржавани састанци на којима су се доносиле најновије информације везане за струку. Састанци под називом Усмени библиотекар су се одржавали сваке последње суботе у месецу. [100]

Током 1962. одржано је седам састанака, а разговарало се о Програму и плану рада Библиотеке Матице српске, новим моментима у систему награђивања, набавци и набавној политици, Извештају о ревизији фонда југословенске књиге, Предлогу плана рада Библиотеке за 1963, о Централном каталогу, о Матичној служби и закључцима са саветовања библиотекара Војводине. [101]

Редакција Усменог библиотекара организовала је и припремала ове састанке. Циљ је да се на овај начин обухвате најактуелнији проблеми Библиотеке и библиотекарске струке, да се буде у току са најновијим достигнућима у струци.

О *Кратком прегледу чланака у страним библиотекарским стручним часописима за период јуни-август 1962.* који је посвећен стогодишњици Лењинове библиотеке у Москви излагала је Аница Кађански. Она је дала преглед совјетског часописа *Библиотекара* који је посвећен овом јубилеју, затим преглед истоименог бугарског часописа. Приказала је и *Magyar Könyvszemle,* часопис Мађарске академије наука, поводом 78. годишњице излажења. Обрађене су и актуелне вести из библиотекарства код нас.

---

[100] Архива БМС, бр. 0124/462.

[101] Милана Бикицки, *Прва година рада „Усменог библиотекара" у Библиотеци Матице српске*, у Библиотекар, Београд 1962, 6, 516.

Под насловом *Вести из струке*, следи *Кратак преглед стручних библиотекарских часописа*. Нема датума излагања. Излагач је Аница Кањански. Она овај пут представља *Библиотекар*, орган Друштва библиотекара Србије, бр. 3, за 1962. Затим *Bulletin des bibliothèques de France*, за јули 1962. Посебно занимљив је експеримент Конгресне библиотеке у Вашингтону. Реч је о сажимању послова каталогизације за све библиотеке. За ту прилику су библиотекари ове библиотеке каталогизирали 1.203 дела од јуна 1958. до фебруара 1959. Ова идеја није нова, она се родила још 1850. године у Библиотеци Британског музеја. На разне начине се покушавала остварити ова замисао: фотографисањем насловне стране, разменом каталошких листића, редиговања белешке о делу од стране самих аутора која би се приложила књизи. Било је покушаја 1876. да се у штампано дело унесе и упутство за његово каталогизирање, али је покушај пропао 1883.

Даље је представљен часопис UNESCO Bulletin, бр. 4, 5, 1962, па *Bulletin of the New York Public Library*, (св 7, 1962), *Zentralblatt für Bibliothekwesen* (св. 6, 7).

Под истом рубриком *Вести из струке*, прочитао је Душко Вртунски 29. децембра 1962. приказ београдског, московског и софијског часописа *Библиотекар*. Занимљиво је у овом приказу што осим информативне он поседује и критичку црту. Вртунски се не либи да поједине радове оцени као слабе.

Опет у *Вестима из струке*, неколико бележака или краћих текстова, (за које претпостављамо да су написани између 2. марта и 14. априла 1962.) руком написано Лаза (Чурчић) под називом *О чланству у друштву библиотекара* у коме се залаже за чланство у овом друштву и књижничара као и књиговезаца и манипуланата Библиотеке Матице српске. Чурчић даље пише текст *О годишњој скупштини Друштва НР Србије у Београду* која је одржана 2. марта текуће године у Београду, у којој је рад Друштва у Војводини позитивно оцењен. У *Библиотекару* је тада било 4 сарадника из Библиотеке Матице српске. Затим чланак *Годишња скупштина Друштва библиотекара НР Србије за АП Војводину*, која је требало да се одржи 14. априла 1962. Чурчић у тексту *Стручне публикације* представља *Библиотекар*, бр. 6 из 1961. и бр. 1 за 1962, као и *Библиотекарски годишњак Војводине за 1961.* Сазнајемо да је у *Библиотекару* приказан чланак о принципима каталогизације који су прихваћени на међународној конференцији у Паризу октобра 1961, дакле пратила су се савремена достигнућа у области библиотекарства.

Вести из струке од 25. новембра 1962. доносе *Кратак преглед библиотекарских часописа*. Ирена Троицки је представила *Вјесник библиотекара Хрватске*, бр. 1-2, вероватно за 1962. годину у коме се говори о дискотекама, збиркама грамофонских плоча и дијатекама,

збиркама дија-филмова и њиховој будућности у савременој библиотеци. Приказан је историјат ових збирки и преглед најважнијих светских библиотека које овакав материјал чувају. Затим, које се мере код нас предузимају за оснивање оваквих збирки. Даље је представљен часопис Друштва библиотекара Босне и Херцеговине *Библиотекарство* у коме је припремљен рад о *Књижним каталозима и стручном кадру у Лењиновој библиотеци.* Поред тога представљен је месечник *Преглед*, Америчке амбасаде у Београду о антикварници Лири у Филаделфији која има око 1.000.000.000 књига. На крају је представљена изложба књига и штампе НОБ у Војводини, коју је приредила Библиотека Матице српске.

Преглед часописа из библиотекарства за *Усмени библиотекар*, припремила је Иванка Веселинов, 2. марта 1963. Она је обрадила текст Славка Симића из *Библиотекарства,* бр. 4, 1962. под насловом *Наша књига у страним библиотекама*. И текст Драга Видовића *Нека актуелна гледишта у библиотекарству*.

Други усмени Библиотекар одржан 6. априла 1963. и доноси вести из Библиотеке.

Душко Вртунски извештава о најновијем *Билтену* Управе друштва библиотекара НР Србије у коме је објављен први део *Нацрта правилника за израдбу абецедних каталога*, а израдила га је Ева Верона.

Посебан осврт Вртунски обраћа на *Књижницу*, часопис друштва библиотекара Словеније, бр. 1-2, за 1962. Скреће пажњу на текст Јосипа Ријавца о *Међународној децималној класификацији*, који због нових спретних решења за најновије појмове као што су награђивање по учинку, расподела дохотка, кућни савети и др. нису били обухваћени у Југословенском библиографском институту. Ова искуства ће послужити и Библиотеци да их уврсти у своју праксу.

Вртунски излаже и о *Bulletin des bibliothèques de France*, о градским библиобусима и *Boletin de la Dirección general de archivos y bibliotecas*, мадридском часопису.

Библиотека је позвала и Драга Никчевића, библиотекара Народне библиотеке Србије да 14. марта 1963. одржи предавање о помоћним збиркама и њиховом месту у Библиотеци за *Усмени библиотекар*.

О идеји и плану за издавање Билтена Библиотеке Матице српске, прочитано је 25. маја 1963. на *Усменом библиотекару*. Нема података о аутору овог текста.

Лазар Чурчић је 25. маја 1963. прочитао излагање *Библиографије библиотекарства у нашој стручној штампи* и о *Новим бројевима наших библиотекарских публикација*.

Душко Вртунски је концизно и критички, 5. октобра 1963. прочитао Обавештење о раду конгреса Савеза друштава библиотекара у Сарајеву, у коме је истакао реферат Митра Папића о библиотекама у социјалистичком друштву.

Бојана Шоћ 29. јула 1963. реферише о часопису Удружења аустријских библиотекара *Biblos*, часопису Удружења немачких библиотекара *Zeitschrift für Bibliothekwesen und Bibliographie*, затим о америчком часопису посвећеном библиотекарској науци *The Library Quaterly* и лондонском часопису Удружења библиотекара *Library Science Abstracts.*

На седници Стручног већа 15. септембра 1964. Малетин је предложио да *Усмени библиотекар* добије нови вид, пошто ће он представљати збор радних људи. О промени имена и проблемима о којима ће се на њему расправљати потребно је разговарати и дати предлоге. До краја године одржавати га нормално.

Крајем 1965. Стручно веће даје нове, одређеније смернице за рад *Усменог библиотекара*. Предлаже да он постане организованија трибина, на којој ће се већа пажња посветити стручном усавршавању радника.

Пета седница Стручног већа, 29. јуна 1966. била је посебно посвећена раду *Усменог библиотекара*. Дошло се до уверења да „рад на стручном усавршавању радника Библиотеке (...) тј. рад *Усменог библиотекара* треба повезати са радом Секције за научне и стручне библиотеке и Секције за популарне библиотеке које ће се формирати при Покрајинском одбору Друштва библиотекара СР Србије. Све активности *Усменог библиотекара* прогласити за јавне без обзира којим питањима се ми ангажујемо. Редакција *Усменог библиотекара* треба у том смислу да поднесе предлог Покрајинском одбору Друштва библиотекара СР Србије."[102]

Лазар Чурчић је информисао да се на састанку Покрајинског одбора о томе дискутовало, и да је дат предлог да се током године библиотекари са својим радовима припремљеним за било коју секцију појаве и у већим библиотекама Војводине.

У дискусији о раду *Усменог библиотекара* речено је да је он своју улогу одиграо. Многе активности Библиотеке које су се током *Усменог библиотекара* преносиле колективу износе се пред радну заједницу, тако да су још остала стручна питања која треба износити пред шири круг библиотечких радника.

---

102 Архива БМС, бр. 0103/1966.

На седници Управног одбора Библиотеке 13. јула 1966. прихваћен је предлог Стручног већа да се укине *Усмени библиотекар*, а да се рад на стручним питањима настави у комисијама за научне и популарне библиотеке.

XIV

Библиотека је 1966. године добила Вукову награду, која се „додељивала за значајне резултате остварене у организаторском и стваралачком раду на ширењу културе и просвете у Републици Србији". Додељивала ју је Културно-просветна заједница Србије, на крају сваке године, за значајне резултате остварене у ширењу културе, науке и образовања у Републици Србији. Награда је установљена 1963.

Милорад Панић-Суреп, управник Народне библиотеке Србије 25. новембра 1966. јавља да је Народна библиотека Србије са задовољством предложила Библиотеку Матице српске .[103] Месец дана касније Малетин се захваљује на подршци Народној библиотеци Србије „јер у Вашем гесту који сте учинили предлажући Библиотеку МС за Вукову награду, оцењујемо и видимо не само објективност суда и мериторност поступка, него и пријатељски чин (...) Руку на срце, Библиотека МС је, деценијама већ, једна у оном најужем кругу великих научних библиотека код нас. Она је афирмисана институција."[104]

Додела награда је уследила 25. јануара 1966. на Коларчевом народном универзитету.

Од Вукове награде, по одлуци стручног већа 13. априла 1967. ће се купити *Руски библиографски речник.* На Збору радних људи, 27 јануара 1967. Малетин је честитао садашњој генерацији која је наставила делатност ранијих генерација. Сматра да посебна заслуга за добијање Вукове награде припада Матичном одељењу које је помогло раду библиотека у Покрајини. Библиотека је Вукову награду добила и због тих послова.

---

103 Архива БМС, бр. 0124-1458.

104 Исто.

XV

Савет Библиотеке је на седници од 15. децембра 1967. именовао три члана Конкурсне комисије за расписивање и спровођење конкурса за именовање управника: Десанка Мидић, Ђурђевка Љубибратић и Лазар Чурчић. Управни одбор Матице српске именовао је Бошка Новаковића, декана Филозофског факултета, Скупштина општине Нови Сад, Јована Јанковића, директора Осигуравајућег друштва и Богдана Танкосића, секретара Покрајинског већа Синдиката у Новом Саду.

Први конкурс за избор управника Библиотеке расписан је у *Политици*, 14. фебруара 1968. али се нико се није јавио. Покрајинском заводу за статистику у Новом Саду, 1. јуна 1968. Библиотека саопштава да је конкурс за реизборност управника расписан у законском року, али се на конкурс није јавио ниједан кандидат.[105]

Скупштина општине Нови Сад 24. јануара 1969. даје сагласност да Малетин може поново да се именује за в.д. управника Библиотеке.[106]

Библиотека је примила допис Иницијативног одбора Покрајинске заједнице културе бр. 05-1701/1 од 14. марта 1969. у којем се обавештава о Одлуци о оснивању Покрајинске заједнице културе и посебно указује на чл. 5 који је одредио да Библиотека у прву Скупштину Покрајинске заједнице културе делегира 2 члана. Ова одлука о оснивању је донета 21. фебруара 1969. Делегирани су Павле Малетин и Ђурђевка Љубибратић.[107] Малетин је рекао да Савет треба да има иницијативу у избору управника и да размисли о личности новог управника Библиотеке. Његов мандат истиче 30. јуна 1969. Поновни конкурс није био расписан јер је Савет одлучио да сачека Закон о управљању у области културе. Пошто поменути Закон још није био донет, а мандат управнику је истекао, усвојен је предлог Управног одбора да се за вршиоца дужности управника изабере Павле Малетин, на 6 месеци, а да се конкурс распише крајем године.

Нацрт закона о управљању установама у области културе објављен је у Службеном листу, бр. 19, од 20. јуна 1968.

Пошто је 30. јуна 1969. године истицао период у којем је Малетин вршио дужност управника Библиотеке два пута по шест месеци, други конкурс је објављен 27. маја 1969. у *Политици*. Кандидат је морао да има високу стручну спрему и буде афирмисан културни радник. Због

---

[105] Архива БМС, бр. 0124/676.

[106] Архива БМС, бр. 020/669-68.

[107] Архива БМС, бр. 0124-309.

првог услова, који није испуњавао, Малетин се ни овај пут није јавио на конкурс. Иако су се на конкурс јавили Радомир Ивановић, Лазар Чурчић, Светозар Радоњић-Рас, Иван Гађански, Малетин је, на предлог Управног одбора Матице, позван да мимо конкурса обавља дужност управника. Лазар Чурчић је повукао своју молбу 12. септембра 1969.

Наиме, у току расписаног конкурса Управни одбор Матице српске упутио је Савету Библиотеке посебан писмени предлог да се Павле Малетин позове да и даље остане на дужности управника Библиотеке и обавештење да је уочи седнице Савета Лазар Чурчић повукао кандидатуру. Председник конкурсне комисије је саопштила да је конкурсна комисија предложила Лазара Чурчића као кандидата. Бошко Новаковић је истакао да су успеси Библиотеке у протеклих девет година постигнути радом и залагањем првенствено Павла Малетина. Малетин је позван да остане на месту управника.

На VII седници Стручног већа, 7. октобра 1969. Лазар Чурчић рекао да се овом седницом завршава плодан период у којем је радом Стручног већа руководио Павле Малетин. „Највећи успех у протеклих девет година је што смо колективним руковођењем окупили људе око једног програма, позвали људе на упоран, стрпљив рад и постигли успех упркос свим тешкоћама. Ако успемо да сачувамо ту унутрашњу хомогеност и ако се културна средина почне правилно односити према Библиотеци МС, постићи ћемо и даљи успех (...)"[108] Малетин је инсистирао да Библиотека добије нову зграду и постане универзитетска, као и да добије обавезни примерак Војводине, за потребе Завичајног одељења. Свестан значаја и важности коју Библиотека заузима у културној историји, наставио је у духу њених високих година, а у правцу даљег развоја.

Савет је на седници од 6. новембра 1969. донео одлуку о допуњавању постојеће систематизације радних места у Библиотеци, увођењем звања саветника. Наиме, Управни одбор је на седници од 9. октобра 1969. предложио да се ово радно место понуди Павлу Малетину, с тим да се брине о издавачкој делатности Библиотеке и да напише до краја 1974. историју Библиотеке.[109]

Савет је упознат са дописом надлежног органа СО Нови Сад који је стигао као одговор на наш захтев да СО Нови Сад да сагласност на именовање Лазара Чурчића за вршиоца дужности управника Библиотеке.

---

[108] Архива БМС, бр. 0104/1969.

[109] Архива БМС, бр. 0110/1191.

Уместо оцене рада Павла Малетина пренећемо део поменутог писменог предлога Управног одбора Матице српске Савету Библиотеке: „ Очекивања која су се полагала у овај избор потпуно су оправдала одлуку Управног одбора Матице српске (...) У свим важнијим акцијама иницијативу је давао и непосредно учествовано у њиховој реализацији управник Малетин, а у неким случајевима успех је постигнут његовим личним залагањем.”[110]

[110] РОМС, бр. 01-707/1969.

МИЛАН ПРАЖИЋ

Милан Пражић је био управник Библиотеке Матице српске од 1. септембра 1976. до 1. октобра 1980. године. Током тог времена, Библиотека је поводом 150-годишњице рада Матице српске организовала неколико значајних манифестација којима се прикључила обележавању ове прославе. Покренут је *Годишњак* Библиотеке чији је први број посвећен јубилеју. Од 1. јануара 1978. започета је примена Међународних стандарда за библиографску обраду монографских публикација ISBD(M) и за обраду серијских публикација ISBD(S), а за њихово спровођење библиотекари Библиотеке Матице српске су сачинили приручнике који су препоручени свим библиотекама у Војводини. На основу самоуправног споразума потписаног у Заједници националних библиотека Југославије, Библиотека се укључила у размену каталошких листића. Први пут је у Библиотеци организовано и спроведено полагање стручних библиотекарских испита за стицање библиотечких звања, у априлу 1980. Покренута је едиција *Библиографије Војводине* и прве књиге које су се појавиле у овој едицији биле су *Библиографија новосадске штампе* Ане Кађански и Милане Бикицки и *Библиографија Јована Поповића* Виде Зеремски. Започет је рад на изради текуће библиографије Војводине, који ће у наредном периоду постати један од важних сегмената делатности Библиотеке.

Захваљујући Пражићевим напорима, као и напорима целог колектива, Библиотека је низом самоуправних споразума и правилника успела да се реорганизује из институције у организацију удруженог рада, управо како је Закон о удруженом раду то налагао.

И, да кажемо на крају, дограђено је око 2.000 $м^2$ радног и магацинског простора. За време које је Пражић управљао Библиотеком, читаонице су због адаптације, биле затворене три године и седам месеци.

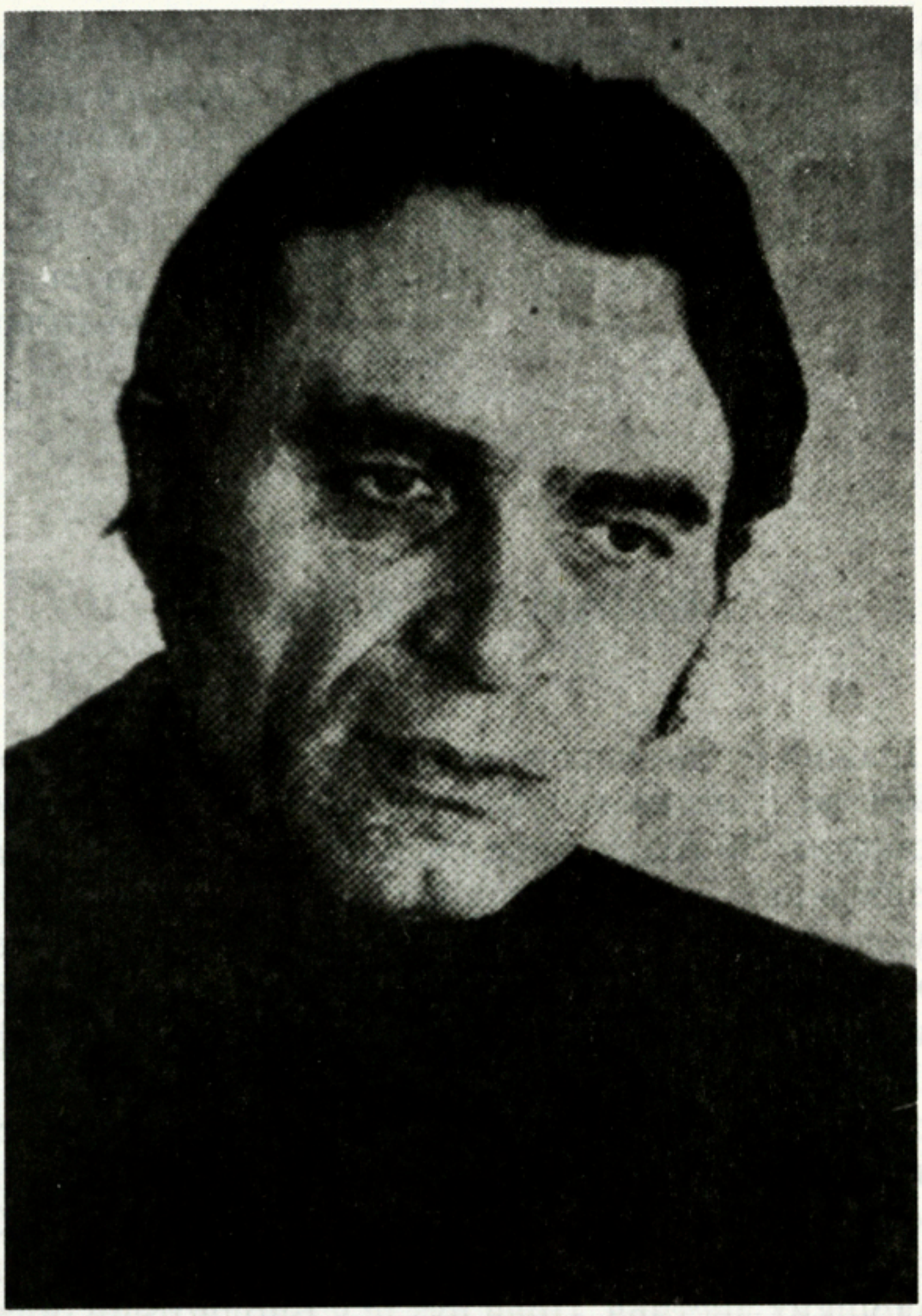

Милан Пражић

I

Прве званичне контакте са Библиотеком Матице српске Милан Пражић је остварио отварајући изложбу њених књига и листова под називом *Војвођанска издања 1971.* Од 1. септембра 1976. запослен је у Библиотеци Матице српске као управник.[1] Сагласност на овај избор Извршно веће САПВ је дало 11. августа 1976.[2]

---

1 Архива БМС, бр. 0110-1500.

2 Архива БМС, бр. 01-620/34-76.

Библиотека је од 10. октобра 1975. до 1. септембра 1976. била без управника. Божидар Ковачек, пређашњи управник, оставши годину дана после истека мандата, 8. октобра 1975. је са Библиотеком закључио споразум о престанку својства радника од 10. октобра 1975.[3] На збору радника Библиотеке, 8. октобра 1975. одлучено је да се др Александар Магарашевић, професор Правног факултета у Новом Саду, именује за управника Библиотеке до половине пуног радног времена, на основу конкурса у *Дневнику* од 29. јуна 1975. пошто се једини пријавио.[4] Овај избор се није потврдио као добар; наиме, 4. децембра 1975. Магарашевић је писмено обавестио Библиотеку да не може да прихвати овај положај, па је за вршиоца дужности управника Библиотеке од 26. децембра 1975. до Пражићевог доласка изабран Лазар Чурчић.

Нови Раднички савет који је прву седницу одржао 19. априла 1976. у саставу: Добрила Божић, Олга Петригало, Ружица Симин, Мара Тодоровић, Аница Кањански, Борислав Милић и Јелена Настасић је на седници 14. маја 1976. поништио одлуку о расписивању конкурса за управника Библиотеке. Упућено је писмо ПК СКВ, ОК СК, ПК ССРН, СИЗ-у културе Војводине, Покрајинском одбору Синдиката радника друштвених делатности, Секретаријату за образовање науку и културу и Матици српској.

Конкурсна комисија (коју су чинили Живојин Бошков, Зора Весковић, Вида Зеремски, Ђурђевка Љубибратић, Душко Вртунски и Светлана Јелић) 15. јула 1976. је разматрала пријаве на конкурс на који се пријавио само Милан Пражић. Одлука о његовом избору донета је једногласно. Пре тога су обављене консултације и са „надлежним органима ПК ССРНВ". Када је дошао на место управника Библиотеке имао је 38 година, искуство друштвено-политичког и културног радника, књижевног критичара, и магистеријум из књижевности. Рођен је у Скопљу, а каријеру је започео у Вршцу као професор у Пољопривредној школи, па председник Општинског комитета Савеза омладине, затим секретар Општинског комитета СКВ. Након преласка у Нови Сад, 1970. је био секретар Змајевих дечјих игара, а од 1971. до 1976. председник Културно-просветне заједнице Војводине. Био је један од уредника *Летописа* од 1980. Сарађивао је у *Пољима*, *Летопису*, *Детињству*, *Невену*, *Изразу*, *Политици*, *Дневнику*, *Мисли*, *Књижевној историји*. Објавио је књигу огледа о дечјој књижевности *Игра као слобода* (1971) и приредио антологију дечје поезије *Плави зец* (1972), годишњак Књижевне општине Вршац *Трг прича* (1975) и избор

---

3 Архива БМС. бр. 0110-1233.

4 Архива БМС, бр. 0110-1233.

песама Јована Поповића *Фатаморгана над равницом*. Посебно је запажен у свом раду на књижевности за децу и као један од уредника едиције и часописа *Детињство* (1970-1973). Био је пропагатор новог сензибилитета у дечјој поезији, афирмишући поезију Душка Радовића, Милована Данојлића, Бране Црнчевића, Љубивоја Ршумовића, Мирослава Антића, Драгана Лукића. И треба рећи оно што није написано у документима, а по чему га многи људи памте, да је имао дар да разуме и схвати и више од тога – да помогне у људској невољи, несебично.

Пражић је дошао за управника у време када се Библиотека суочавала са низом проблема у раду. На седници Радничког савета 1. јуна 1977. он је рекао да је дошао свестан ситуације у којој се Библиотека нашла и да је друштво сматрало да треба да дође за управника. Пристао је без икаквих услова. Проблеме је именовао, а затим груписао у проблеме са адаптацијом зграде, кадровске и финансијске. Библиотека је била без помоћника управника, секретара, а у обавези да започне са централизованом каталогизацијом од 1. јануара 1978, са двогодишњим заостацима у обради књига. Читаонице су биле затворене за кориснике. Да би се надокнадили заостаци у обради, још је на седници Радничког савета 12. марта 1976. одлучено да се од Народне библиотеке купи десет комплета каталошких листића за 1975. и шест комплета за 1976, као и да се почне каталогизација Завичајне збирке књига по новим стандардима за монографске публикације да би се практично видело шта значи нова каталогизација. Предложено је да се раде само „чисти" примерци књига, тј. само када су подаци о аутору познати. У Завичајној збирци је одвојен каталог по језицима.

Зграда Матице српске, у којој се налази и Библиотека, била је у адаптацији и доградњи од 14. марта 1976. Дограђивао се нови део зграде за потребе Библиотеке. Ова доградња је трајала до априла 1977, па су службе и радници били смештени у читаоницама.

Читаонице су биле затворене за читаоце пуне три и по године. Када су отворене 24. октобра 1979. Пражић је рекао: „Најзначајнијим културним догађајем у 1979. сматрам отварање читаоница Библиотеке Матице српске. После застоја од три и по године, после око 350.000 непрочитаних књига и око 20.000 неуписаних читалаца, новом Управном одбору Матице српске и њеном Одбору за рестаурацију и доградњу пошло је за руком да изведу мали подвиг: да за осам месеци обаве оно што није урађено за три године."Јасно је зашто је Пражић ово истакао ако се има у виду да је пре затварања читаоница, 1975. године читаонице користило 88.632 читаоца који су прочитали 77.187 књига и да је те године уписано 4.020 читалаца.

У непосредне задатке који су стајали пред Библиотеком Пражић је, осим централизоване каталогизације и размене каталошких листића

са националним библиотекама у Југославији, истакао потребу да се Библиотека трансформише у самоуправну организацију удруженог рада. На посебно место је истакао и ангажовање Библиотеке у прослави 150-годишњице рада Матице српске.

Поводом ове прославе одржана је свечана академија у Српском народном позоришту, а свечана седница у великој сали Скупштине САПВ 9. децембра 1976. и том приликом је Радован Влајковић, председник Председништва САПВ предао Матици Орден братства и јединства са златним венцем.

Научни и стручни скуп којим је Библиотека обележила овај јубилеј одржан је од 10. до 11. децембра 1976. Реферат *Прилози историји сарадње библиотека у земљи и у иностранству са Библиотеком Матице српске* изложио је Лазар Чурчић, 10. децембра 1976, а 11. децембра Ласло Варга, помоћник покрајинског секретара за образовање, науку и културу је уводничар за тему скупа *Значај и улога националних библиотека у Југославији.*

Посебно место у учешћу Библиотеке у прослави 150-годишњице Матице српске припада и *Изложби одабраних издања Матице српске 1826-1976,* која је отворена 10. децембра 1976. у аули Пољопривредног факултета, а реализовале су је Марија Чурчић и Смиља Стајић. Изложбу је отворио др Лазар Стојковић, потпредседник Матице српске.

Библиотека је осим тога први број свог *Годишњака* потпуно посветила овом јубилеју.

II

Одмах по доласку на место управника Библиотеке, Пражић је на дневни ред ставио оцену *Информације о задацима, стању и неопходним мерама у Библиотеци.* Ова *Информација* требало је да упозна друштвено-политичке организације Покрајине и града са радом и проблемима у раду, као и са смерницама и концепцијом даљег рада. Састанак поводом ове *Информације* је одржан 14. децембра 1976. у Библиотеци.

За израду *Информације о Библиотеци* радну групу су чинили: Милан Пражић, Лазар Чурчић, Ђурђевка Љубибратић, Бојана Шоћ и Радован Мићић.

„Библиотека је у веома стагнантном стању – материјално-финансијском, кадровском и програмском. Самоуправни односи такође –

Статут је амандмански (из 1973), уместо самоуправних споразума важе правилници усвојени још 1971. године!

Истичем нарочито неоспособљеност Библиотеке да остварује законске функције централне библиотеке САП Војводине у вишенационалној друштвеној заједници.

Неопходна је другачија подршка друштвене заједнице Библиотеци од садашње како би програм и ефекти рада били у функцији пројектованог развоја образовања, науке и културе у САП Војводини."[5]

Пражић је пред Библиотеку поставио обавезу да санира двогодишње закашњење у именској, предметној и децималној обради књига. Потребно је било обрадити око 20.000 књига за сва три каталога. Од тог броја један део књига није био каталогизован, а за већи део нису били умножени каталошки листићи. До кашњења је дошло због одлива кадра, недовољног броја библиотекара и грађевинских радова на згради. Пошто прилив књига у Библиотеку, за последње две године, није био доступан читаоцима, 13. априла 1977. на седници Стручног већа разматран је Предлог плана ванредне обраде књига. Да би се савладало закашњење у обради књига, договорено је да ће поједини радници радити по подне, неки суботом, а неки код куће. (Заостали послови обраде су се половином 1979. свели на умножавање концептних листића и њихово улагање у каталоге. Библиотека ангажује коректоре, дактилографе и једног радника за извлачење матрица).

Обавеза да се пређе на нов начин каталогизације, укључивање у централизовану каталогизацију и размену каталошких листића са националним библиотекама у земљи налагала је да се предузму неопходне мере: „а) у 1977. години сви сарадници Одељења морају савладати нову каталогизацију, како би од почетка 1978. могли да је примењују, б) да се 31. децембра закључе постојећи каталози БМС, ц) да се од 1. јануара 1978. започну нови каталози БМС, д) да се начини план приоритетних каталога који ће се водити и одреди начин на који ће се водити, е) да се у Одељењу начини нова организација сходно измењеном начину обраде и делимичном смањењу каталогизације југословенског обавезног примерка."[6]

У погледу Завичајне збирке, која има „трајно посебан режим" у Библиотеци, предложено је да се, осим завичајне обраде књига, у Збирци обрађују и серијске публикације, као и остале врсте публикација. Што се тиче рада Централног каталога, потребно је обезбедити

---

5 Архива БМС, бр. 0124-1414.

6 *Библиотека Матице српске као централна библиотека САП Војводине : Информација о задацима, стању и неопходним мерама*, Нови Сад 1976, 50.

два радника. Планирано је да овај каталог почне са радом почетком 1978. У Централном каталогу нису рађени послови јер место није попуњено, до краја Пражићевог мандата.

Дефинисани су и послови Матичне службе Библиотеке који проистичу из обавезе Библиотеке као централне библиотеке Војводине, а односе се на помоћ у стручном раду, анализу рада, пружање стручне помоћи и информисања народних библиотека које обављају послове матичне службе као и високошколских установа и научних института.

Један од задатака Матичне службе је и издавање билтена *Библиотекарске новости*. Нови послови на које ју је обавезивао Закон о библиотекама, као што је стручни надзор у народним библиотекама, израда нацрта правилника о вођењу регистара библиотека и библиотечких јединица, о начину и времену достављања извештаја и података о библиотечкој делатности и о заштити библиотека и библиотечког материјала, изискују нова радна места и веће просторије. Потребно је да ова служба изађе са програмом за полагање стручних испита.

Матична служба треба да буде усмерена на ширење мреже библиотека, побољшање структуре књижног фонда народних библиотека, увођење централних каталога, међународног стандардног библиографског описа у каталогизацији библиотечког материјала.

Пражић је сматрао да је изузетно важно да Библиотека добије и помоћника управника за опште послове, јер је политичка ситуација у Библиотеци озбиљна. Зато се обраћа Миленку М. Николићу, покрајинском секретару за образовање, науку и културу да омогући отварање овог радног места.[7] Од 1. марта 1977. Библиотека је добила помоћника управника за опште послове, Јована Матића.

На седници Стручног већа, 26. октобра 1976, на дневном реду су план и програм рада за 1977. Формирана је редакција *Годишњака*: Лазар Чурчић, Владимир Отовић, Милана Бикицки, Ружица Симин и Милан Пражић. (Састав редакције је касније измењен). Редакција је утврдила концепцију часописа и план његовог развоја до 1980. Утврђена је и редакција библиографије: Бојана Шоћ, Душко Вртунски, Вида Зеремски, Марија Чурчић, Ђурђевка Љубибратић, Милана Бикицки, Милан Пражић.[8]

Први извештај о раду Библиотеке који је Пражић саставио врло је обиман, писан је на 93 стране. Уводни део извештаја је написао Лазар

---

7 Архива БМС, бр. 0124-1352.

8 Архива БМС, бр. 0104.

Чурчић, вршилац дужности управника пре Пражићевог доласка. Предлог Програма рада Библиотеке у 1977. има 133 стране.

На заједничкој седници Радничког савета и Стручног већа, 17. фебруара 1977. којем су, као делегати присуствовали Божа Ивковић, помоћник секретара СИЗ-а за културу Војводине, и Павле Живанов, стручни сарадник у СИЗ-у за културу Војводине, разматран је овај *Извештај о раду Библиотеке у 1976.* и Нацрт програма рада за 1977, који су урађени заједно. Закључено је да ће у току 1977. Библиотека организовати свој рад у складу са Законом о удруженом раду.

Акценат је стављен и на јачање Библиографске службе, на кадровско јачање Матичне, Информативне службе, а у перспективи је и формирање Рефералног центра у САП Војводини, као посредника између извора информација и корисника. (Оснивање Рефералног центра Библиотека је потврдила СИЗ-у за научни рад Војводине 6. јануара 1976).[9]

Као нов и ванредан посао Пражић планира увођење радног места уредника каталога који би пратио систем одредница у оба каталога, усклађивао их и тражио боља решења, стручно се усавршавао. За нове именске каталоге предложено је радно место библиотекара који би био редактор каталога, а за Предметни каталог предложено је отварање радног места уредника каталога.

Пражић каже да је заостајање у личним дохоцима постало драстично 1974. и 1975. када је и велики број радника отишао из Библиотеке, а у 1976. се стање поправило, заустављен је одлазак радника Библиотеке и интервентно је поправљен материјални положај запослених.

У Библиотеци је, неколико месеци пре Пражићевог доласка, 10. марта 1976. било 88 радника. У програму рада за 1977. изражен је и захтев да је укупан број потребних радника у Библиотеци 110. У Предлогу за увођење нових радних места у Библиотеци Матице српске, Пражић тражи помоћника управника за стручне послове, шефа рачуноводства, библиотекара-сарадника за послове централне библиотеке, два манипуланта за потребе новог магазинског простора од 820 м^2, две спремачице, возача аутомобила.

Током 1977. и 1978. сачињени су ванредни програми савладавања нагомиланих послова: после петнаест година реорганизоване су и обједињене службе, уведен је нов распоред радника.

Усвојен је и Предлог плана рада редовних и ванредних делатности Одељења предметног и децималног каталога у 1977. години, Именске обраде књига и Служби умножавања каталошких листића.

---

9 Архива БМС, бр. 0103-2.

Нови избори за Раднички савет одржани су 24. марта 1977. Председник Савета је Владимир Отовић, уместо Смиље Стајић, а нови чланови: Јоаким Будински, Милица Кривокућа, Миша Марјаш, Нада Ћурчић, Ружица Симин, Олга Петригало, Ана Каћански, Мара Тодоровић, Јелена Настасић, Борислав Милић.

Раднички савет на 1. седници, 20. априла 1977. формира своје комисије: за радне односе, за решавање стамбених питања, за нормативну делатност, за израду Програма за спровођење Закона о удруженом раду. Било је речи о наслеђеном финансијском стању које је врло тешко, о одговорности појединих људи у кући. Наиме, крајем фебруара 1977. Пражић се обратио књиговодству Издавачког предузећа Матице српске, с молбом да препоручи човека који би могао да сачини завршни рачун Библиотеке за 1976. Посла се прихватио Светозар Грујичин који је утврдио низ мањкавости у раду. Донета је и Оцена финансијског пословања, а ово није било организовано и рађено у складу са законским прописима. Од 15. септембра 1977. Библиотека је обезбедила шефа рачуноводства.

На седници 13. априла 1977. предложено је да Библиотека покрене издавање едиције *Библиографије Војводине*. На тај начин би Библиотека одговорила обавезама које проистичу из статуса централне и националне библиотеке Војводине у издавању библиогарфија које су од интереса за науку и културу. У едицији ће се објављивати ретроспективне библиографије народа и народности Војводине, текуће библиографије народа и народности, библиографије писаца народа и народности Војводине, специјалне библиографије од интереса за потребе удруженог рада, науку и културу Војводине.

Покрајински секретаријат за образовање, науку и културу је донео 26. априла 1977. Извештај о припремама за изградњу библиотечког центра у Новом Саду.

С тим у вези, Комисија за архиве, библиотеке и Матицу српску при СИЗ-у културе Војводине одржала је седницу 17. маја 1978. Председник комисије био је Радован Мићић. Уз овај записник са седнице Библиотеци је 6. октобра 1978. послат на разматрање Нацрт самоуправног споразума о удруживању средстава за припреме изградње библиотечког центра Војводине. Пражић је 14. новембра 1978. доставио СИЗ-у културе Војводине примедбе на овај Нацрт у којима преноси мишљење Радничког савета и Стручног већа Библиотеке да овим Нацртом нису довољно прецизирани положај и статус Библиотеке Матице српске и Народне библиотеке у Новом Саду.[10]

Током 1977. интензивирано је усвајање законских аката. Усвојен је Правилник о утврђивању основа и мерила за расподелу средстава за

---

[10] Архива БМС, бр. 0101/1757.

личне дохотке и заједничку потрошњу радника Библиотеке Матице српске, о распоређивању чистог дохотка, Самоуправни споразум о заједничким основама и мерилима стицања и распоређивања дохотка и расподели средстава за личне дохотке радника ООУР и ОУР у библиотечкој делатности САП Војводине, о удруживању рада, о систематизацији радних места, о расподели дохотка и личних доходака, о службеним путовањима, дневницама и селидбеним трошковима, о удруживању организација удруженог рада и основних организација удруженог рада у заједницу библиотека САП Војводине.

На Стручном већу 8. јуна 1977. Пражић анализира постигнуте резултате у активностима на изменама нормативних аката у Библиотеци: „Велика пажња је посвећена питању политичког и самоуправног рада, а нарочито питањима информисања о предлозима који су дати на одлучивање." Основана је Основна организација Савеза комуниста.

Да би се припремио нацрт правилника о организацији послова и задатака у Библиотеци, конституисана је Комисија за нормативну делатност 8. јуна 1977, а за председника комисије изабран је Душко Вртунски. [11]

Раднички савет се 31. августа 1977. бавио проблемима насталим поводом адаптације просторија Библиотеке. Састанку су присуствовали Живко Боаров као представник Матице српске тј. инвеститора и Душко Белић, секретар СИЗ-а културе Војводине. Тиме што не ради са корисницима Библиотека нарушава посебан друштвени интерес. Библиотека је већ годину и по дана затворена, а и срушио се један део таванице у читаоници. Овим проблемом се бавио и Извршни одбор Заједнице библиотека Војводине, 30. јануара 1978. [12]

Самоуправни споразум о удруживању рада радника у радној организацији Библиотеке усвојен је 21. октобра 1977.

Радници Библиотеке су референдумом 8. децембра 1977. већином гласова усвојили Статут Библиотеке, а 30. децембра усвојен је Правилник о распоређивању чистог дохотка радника и Правилник о основама и мерилима за расподелу средстава за личне дохотке и заједничку потрошњу радника.

Раднички савет је 10. јануара 1978. донео одлуку о именовању Комисије за праћење и процену резултата рада.[13] Прву седницу ова

---

[11] Архива БМС, бр. 0103.

[12] Архива БМС, бр. 1001/131.

[13] Архива БМС, бр. 0103-34.

Комисија је одржала 10. јануара 1978. Она је донела предлог процене вредности послова и задатака у Библиотеци.

Комисија за рад и радне односе формирана је у мају 1978.

На Радничком савету од 30. јануара 1978. усвојен је Правилник о организацији, опису послова и задатака у Библиотеци, у марту је усвојен Правилник о нормама, у априлу Програм за полагање стручних испита. Током 1978. усвојен је низ правилника: о радним односима, о заштити на раду, о противпожарној заштити, о организацији, пословима и радним задацима радника.

Избори за нови Раднички савет су одржани 23. марта 1978, а конституисање Радничког савета у проширеном саставу 3. новембра. Председник Радничког савета је Душко Вртунски, а чланови Дојна Веселиновић, Лили Дукова, Тодор Идвореан, Ана Кађански, Милица Кривокућа, Мирослава Малкић, Гизела Молнар, Стојанка Пенић, Ернестина Перковић, Олга Петригало, Зорица Станкијевић, Драгослав Ђурчин, Нада Ђурчић, Бојана Шоћ.

У Програму рада за 1979. годину, који је разматран на седници Радничког савета 3. новембра 1978. Пражић је образложио функцију Библиотеке, услове под којима она обавља своје сложене функције, лош материјални положај у целини и радника запослених у њој, напоре које колектив чини на усаглашавању са ЗУР-ом и промени односа и развоју самоуправљања. Овај Програм рада 31. октобра 1978. достављен и Вери Милосављевић, председнику Секције за културу ПК ССРНВ, Радовану Ждралу, члану Секретаријата Општинског комитета СКВ, Нови Сад, др Светиславу Стојакову, члану Председништва ПКСКВ, Јованки Тодоровић, помоћнику покрајинског секретара за образовање, науку и културу, Душку Белићу, секретару СИЗ-а културе Војводине, Живку Боарову, помоћнику секретара Матице српске.[14]

О раду Библиотеке у 1978. години је речено да је настављено самоуправно консолидовање и саображавање организације ЗУР-у. Посебан акценат је стављен на приоритетне задатке у 1979: прецизирање плана рада, усвајање правилника о нормама и поштовање радне дисциплине.

Крајем 1978. Библиотека купује компјутер Мултиблиз РБ-42, за фотолабораторију.

Почетком 1979. Стручно веће формира комисију (Јован Матић, Радован Мићић, Добрила Јерков) која је разматрала могућност преци-

---

14 Архива БМС, бр. 0108-1842.

зирања послова на које се могу распоређивати приправници, као и на који начин се може проверити способност радника приликом одлучивања о пријему у радни однос, колико ће радника на одређено време Библиотека примити током 1979. Договорено је да микрофилмовање и ксероксирање преузму радници Библиотеке, тј. да се за те послове не анагажују раднице на одређено време.

Пошто је Радован Мићић реферисао о спровођењу Закона о библиотечкој делатности, договорено је да Матична служба Библиотеке припреми заједничку седницу Стручног већа Библиотеке Матице српске и Народне библиотеке из Новог Сада. Позваће се и управници регионалних библиотека, представници СИЗ-а за културу и Покрајинског секретаријата за образовање науку и културу.

У Београду је 27. марта 1979. одржан састанак представника Народне библиотеке Србије (др Милорад Најдановић, Емил Поповић, Ксенија Лазић, Милорад Живанов, Радмила и Радисав Лазић), Библиотеке Матице српске (Милан Пражић, Вида Зеремски, Лазар Чурчић) и Народне и универзитетске библиотеке из Приштине. Тема је била *Проблеми израде ретроспективне библиографије књига*. Наиме, реч је о ретроспективној националној библиографији Србије, чији рад је започет још 1954. у Секретаријату за културу СР Србије, а 1960. је настављен у Народној библиотеци Србије, по узору на Кукуљевићеву библиографију, а у којој се не помињу Војводина и Косово. Пражић је указао на чињеницу да „су представници Библиотеке Матице српске на састанку Заједнице националних библиотека предложили овакав разговор између библиотека националног типа Србије да би нашли место покрајинских библиотека, које у ранијим разговорима и пословима нису учествовале нити су консултоване, а данас оне не могу да се заобиђу. Уверен да овакви разговори могу допринети разјашњавању свих насталих проблема управо што су неформални и необавезни, обавестио је присутне да се у Библиотеци Матице српске разговарало о тезама и да смо дошли да их о својим размишљањима упознамо и помогнемо да се нађу најбоља решења.” [15]

Састанку Заједнице југословенских националних библиотека у Крушевцу, 15. јуна 1979, присуствује Пражић. Разговарало се о верификацији Самоуправног споразума о конституисању ЗЈНБ који је био на јавној дискусији од 15. марта, а једино је Библиотека Матице српске доставила своје примедбе. Закључено је да назив дотадашње ЗЈНБ буде Југословенска заједница републичких и покрајинских националних библиотека, да се потпише Самоуправни споразум између ЗЈНБ и

---

15 Архива БМС, бр. 0601.

Југословенског библиографског института чиме би се регулисао његов нерешени статус, питања финансирања и садржаја рада услед губитка статуса. Треба да постоји ЈБИ, али треба решити његов однос са члановима Заједнице.

Наиме, Стручно веће је на седници од 13. априла 1979. разматрало Самоуправни споразум о међусобним односима и координацији рада националних библиотека СР/САП и Југословенског библиографског института. Одржана је и седница Библиографске секције Библиотеке Матице српске која је била посвећена проблемима израде ретроспективне библиографије књига. Пражић је обавестио Заједницу југословенских националних библиотека да се дуго одлагало решавање статуса Југословенског библиографског института. Заједница националних библиотека све до тада није стављала на дневни ред ово питање које је довело до тешког материјалног положаја Института. Овај самоуправни споразум ће решити статус Института, а даљи разговори донеће коначно решење за његов рад. Чланови Стручног већа су се сложили да је овај статус неопходно што пре решити и да он треба и даље да постоји „као заједничка агенција свих република и покрајина".[16]

На састанку Заједнице југословенских националних библиотека 27. септембра 1979. на дневном реду је био извештај Радне групе о стању и потребама библиотека у подручју Црне Горе пострадалом од земљотреса, и Програм УНЕСКО-а о аутоматизацији у архивама и библиотекама.

На другој седници Радничког савета 3. фебруара 1979. усвојен је Пословник о раду Радничког савета Библиотеке, а на седници од 12. фебруара утврђен је Предлог Правилника о одговорности радника Библиотеке.

О раду Библиотеке у 1978. Пражић је рекао: „У протеклој години, ма колико се трудили, нисмо још донели, у једној применљивој варијанти акт о нормирању послова и задатака, а Правилник о расподели личних доходака према резултатима рада у нашем колективу још није заживео. На овакав обим извештаја утицали су и многи ванредни послови (код рада на изложбама удвостручени) поред ових редовних које смо планом предвидели а и велики број заосталих послова који се повлаче уназад неколико година, или су настали као последица пресељавања због грађевинских радова у нашој згради. На послу самоуправне консолидације утрошено је такође много рада и времена и сачињен је велик број самоуправних аката. У већем делу наше гло-

---

16 Архива БМС, бр. 0601-770.

балне оцене Извештаја можемо бити више задовољни него незадовољни, нарочито ако га упоредимо са онима неколико година уназад."[17]

Савладани су проблеми заосталих послова у обради, по посебном плану, а у одбор за адаптацију зграде није ушао ниједан радник из Библиотеке.

Усвојен је Правилник о изменама и допунама Правилника о нормама. Наиме, негде су норме смањене. Правилник се почео примењивати 16. марта 1979. Правилник о изменама и допунама Правилника о организацији, пословима и радним задацима радника Библиотеке Матице српске примењује се од 19. марта 1979.

Усвојен је захтев за дужи рад од пуног радног времена предметне и децималне службе, службе магазина, одељења општих послова и службе размене.

На Скупштину библиотекара предложени су Радован Мићић, као кореферент и Милан Пражић као делегат , на 9. седници Радничког савета, 12. априла 1979.

Правилник о одговорностима радника, донет је 21. априла 1979, када је и утврђено ново радно време (петодневна радна недеља: рад почиње у 6 и 30 до 15, а петком у 6 и 30 до 14 и 30.). Именован је Комитет за ОНО и ДСЗ.

Престанак мандата делегатима у Радничком савету пре истека времена разматран је 27. априла 1979, пошто је Душко Вртунски дао оставку на положај председника Радничког савета 9. априла 1979.[18] Расписани су допунски избори за три делегата Радничког савета, 25. маја 1979, на основу Закона о избору и опозиву делегата у Раднички савет и Статута Библиотеке Матице српске. Избори су одржани 19. јуна 1979. За председника Радничког савета изабрана је Бојана Шоћ.

На основу Статута Библиотеке, Решења о упису у судски регистар и одлуке Радничког савета, нови печат Библиотеке са 2 писма и на пет језика, почиње да се користи од 28. маја 1979, а повлачи се печат из 1973.[19]

Комисија Радничког савета за праћење и процену резултата рада је одржала састанак 6. јуна 1979. и донела закључке да ће на основу радних листа пратити месечно радне резултате садржане у оценама обима, квалитета и односа према раду. Предложено је да Стручно веће донесе предлог опште одлуке којом би се утврдили ближи критеријуми за

---

17 Архива БМС, бр. 0103/IV

18 Архива БМС, бр. 0103/681а

19 Архива БМС, бр. 0103-963.

вредновање стручно-научних послова и начин утврђивања накнаде. Савет је оценио да је рад Комисије у новом саставу, чији председник је Радован Мићић, за сваку похвалу.

О предлогу и доношењу програма рада Библиотеке за 1980. који је разматран на седници Савета је 28. јуна 1979. Пражић је рекао да нема битних промена у односу на прошлогодишњи. Обавестио и да ће се радови на читаоницама интензивирати, тј. да ће се читаонице оспособити до јесени. Божидар Ковачек је истакао реалистичност програма рада која је „негде и преопрезна" и да опрезност произлази из материјалних и кадровских могућности Библиотеке. [20]

Купљено је 10 сандука за заштиту библиотечког материјала за потребе ОНО и ЦЗ, 1979.

Самоуправна интересна заједница културе Војводине доставља Библиотеци предлог Самоуправног споразума о организовању јединице за књигу при СИЗ-у културе Војводине, који је усвојен 28. фебруара 1978. Наиме, на седници која је одржана 11. јула 1979. у Библиотеци да би разматрала самоуправни споразум о организовању јединице за књигу, председник делегације Радован Мићић је истакао да ова јединица „треба да обједини интересе радних људи, с једне стране, и све чиниоце који учествују у настајању, пласирању и коришћењу књиге (писце, преводиоце, илустраторе, издаваче, библиотекаре, књижаре), с друге стране који су повезани у Самоуправној интересној заједници културе Војводине".

Раднички савет Библиотеке је на седници од 16. и 17. јула 1979. донео одлуку о прихватању Самоуправног споразума о организовању Јединице за књигу СИЗ-а културе Војводине.[21] Радован Мићић је овлашћен да потпише овај споразум у име Библиотеке. Самоуправна интересна заједница културе Војводине у циљу формирања Јединице за књигу, организовала је свечано потписивање споразума 21. децембра 1979.

Организациона јединица Обраде библиотечког материјала у августу 1979. тражи 5 радника на одређено време ради ажурирања послова у обради (2 дактилографа, 2 коректора и 1 за умножавање каталошких листића), у августу 1979. а за потребе рестаурације и конзервације 1 хемијског техничара.

Библиотека 11. септембра 1979. остаје без шефа рачуноводства.

---

20 Архива БМС, бр. 0103/XVII.

21 Архива БМС, бр. 0101-1333.

Служба коришћења књижних фондова Библиотеке се припрема да после три и по године почне са радом са корисницима. Начињен је нацрт Правилника за рад са корисницима и дат на разматрање Комисији за нормативна акта. Крајем јануара 1979. кренуло се са адаптацијом читаоница, размештањем полица у магацину ради ослобађања простора у магацинима. Јавни каталог је преградом одвојен од гардеробе, а дворишни улаз покривен надстрешницом.

Милана Бикицки, шеф ове службе се обратила Радничком савету 8. октобра 1979 рекавши да су „набављене књиге за упис читалаца и евидентирање реверса како у каталогу тако и у читаоницама. Постављени су ормари за картотеке (...) Пребацивање картона у нове ормаре завршила је Служба азбучног каталога, предметни каталог се сада пресељава, а серијске публикације, односно њихови картони ће такође бити на време пресељени. Ревизија приручника је у току (...)"[22] Она тражи да се распишу огласи за упражњена радна места у каталогу и читаоницама. За место информатора привремено се распоређује Корнелија Олар, са пола радног времена. Набавља се намештај и опрема за читаонице, а 29. октобра 1979. Раднички савет усваја Правилник о дужностима корисника Библиотеке.

Током 1979. усвојен је низ правилника: о решавању стамбених питања, о начину вођења регистра библиотека и библиотечких јединица, о одговорностима радника, о нормама, о организацији, пословима и радним задацима.Усвојен је Пословник о раду Радничког савета, Правилник о изменама и допунама правилника о организацији, пословима и радним задацима, Правилник о изменама и допунама правилника о нормама.

Јован Матић, помоћник управника за опште послове, споразумно 15. новембра 1979. престаје са радом у Библиотеци. За руководиоца ратног плана Библиотеке уместо Добриле Јерков именује се Милутин Стојковић, секретар Библиотеке, од 1. децембра 1979.

Почетком 1980. Раднички савет усваја мере и акције за остваривање политике штедње. Програм мера и акција за остваривање политике штедње усвојен је 3. марта 1980. На ову меру Библиотеку су обавезивали закључци Извршног већа Скупштине општине Нови Сад од 8. јануара, с циљем спровођења економске стабилизације „као једног од најзначајнијих друштвено-економских и политичких задатака."[23]

Крајем марта 1980. Раднички савет усваја Правилник о изменама и допунама Правилника о организацији, пословима и радним задацима

---

22 Архива БМС, бр. 0103/XXIII.

23 Архива БМС, бр. 0103/VI

радника Библиотеке Матице српске и одлучује да се распише конкурс за попуну радног места помоћника управника за опште послове.

Донета је и одлука о припремању средњорочног плана Библиотеке Матице српске за период 1981-1985. године. Због преласка шефа рачуноводства и помоћника управника за опште послове у другу радну организацију, овај посао није урађен. Именована је Комисија за рад на изради средњорочног плана Библиотеке за период 1981-1985: Радован Мићић, Мара Тодоровић, Тодор Идвореан, Милош Бошков, Милутин Стојковић, Бојана Шоћ.

Усвојен је Правилник о канцеларијском пословању, начину евидентирања, класификације, архивирања и чувања регистраторског материјала Библиотеке Матице српске.

Донета је одлука о именовању чланова Комисије за избор у звање вишег библиотекара и библиотечког саветника. Именована је Иванка Веселинов, професор више школе и библиотекар у пензији. Пошто је Иванка Веселинов одбила ово именовање, предложен је Андраш Давид, директор Покрајинског завода за издавање уџбеника, Радован Ждрале, председник Комисије Општинског комитета за идеолошка питања у култури, Божидар Ковачек, професор Академије уметности у Новом Саду, Јованка Тодоровић, помоћник Покрајинског секретара за образовање, науку и културу, Михаил Харпањ, доцент Филозофског факултета у Новом Саду. Дописом бр. 022-22/80 од 3. марта 1980. Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу потврђен је избор ове Комисије. Лазар Чурчић, на основу захтева од 2. јуна 1980. стиче звање библиотечког саветника. [24]

Прва седница Радничког савета у новом саставу одржана је 9. маја 1980. Председник је Смиља Стајић, а чланови Татјана Јазић-Савин, Вера Стаменковић, Зорица Станкијевић, Душица Грбић, Нада Новаков, Ружица Симин-Допуђа, Георг Јовановић, Миша Марјаш, Бориславлав Милић, Љиљана Бјелобрк, Стојанка Пенић, Миланка Ћулум, Милана Бикицки и Лили Дукова.

Анализа средњорочног плана развоја Библиотеке Матице српске у периоду 1976-1980. усвојена је на седници Радничког савета од 20. маја 1980. Усвојене су и Програмске основе развоја делатности Библиотеке у периоду 1981-1985, као и Нацрт самоуправног споразума о основама плана развоја програма делатности Самоуправне интересне заједнице културе Војводине од 1981-1985. године са примедбама. На наредној седници, 30. маја 1980, усвојен је финансијски план Библиотеке за 1980. и Нацрт плана стамбене изградње Библиотеке за 1980. као и самоу-

---

[24] Архива БМС, бр. 0113-780/4.

правни споразуми СИЗ-а Војводине за економске односе са иностранством.

Усвојен је Програм рада Библиотеке Матице српске за 1981. годину са сугестијама које је понудио др Божидар Ковачек: треба уложити више труда у обавештавање корисника, повећати број читалаца, да се проширује образовна делатност библиотеке и да се она суфинансира и средствима СИЗ-а образовања.

Прихваћена је анализа о остваривању текућег средњорочног плана Библиотеке Матице српске и Нацрт средњорочног плана 1981-1985.

О плану ванредних акција Библиотеци, који је тада усвојен, говорио је Пражић. Акценат је стављен на приоритетне послове: пријем и евиденцију; обраду, коректуру, умножавање; сређивање регистраторског материјала; попис основних средстава. На сређивању архиве ће се почети у септембру. Што се тиче сређивања архиве од 1974. до 1979. на Савету је одлучено да се то питање одложи за касније. Међутим, овај план није усвојен.

Сређивање архивског материјала, тј. попис архивске грађе, радиће се за период 1958-1974. Библиотека је била у обавези да грађу достави Архиву у Сремским Карловцима. Иначе је Љиљана Бјелобрк радила све време на радном месту Архива и документација Библиотеке, јер је архива била неажурирана и то дактилографске послове.

Пражић је рекао да откако је постављен за управника, „никако није могао да консолидује Одељење за опште послове и Одељење за финансије. За четворогодишњи мандат, збирно дато преко 7 година су непокривене радна места помоћника управника за опште послове, помоћника управника за стручне послове, секретара, техничког секретара, администратора и администратора-дактилографа. Кад се доноси оцена одговорности ових 7 година се морају имати у виду, а такође се мора имати у виду да људи само говоре а не дају конкретне предлоге за разрешавање проблема. Даље (...) не могу да прихватим искључиво одговорност за неуспехе ове куће. Петоро радника Библиотеке нису прихватили да буду помоћници управника за стручне послове, као и петоро људи са којима сам разговарао ван куће. Што се тиче кадрова Библиотека је транзитна установа. Самом себи у руковођењу не дајем прелазну оцену, међутим, руководилац је онолико успешан уколико му и колектив да подршку и сарадњу. Новог управника треба прихватити и помоћи му у раду предлозима и иницијативама (...)"[25].

---

[25] Архива БМС, бр. 0103/VIII.

На првој седници Стручног већа 1. априла 1980. разматран је Извештај о раду у 1979. за који је Пражић рекао да показује да се доста радило прошле године, да је успех евидентан у појединим службама. Предлаже да се преиспитају норме и да се распише конкурс за помоћника управника за стручне послове заједно са конкурсом за управника.

Комисија за израду средњорочног плана развоја Библиотеке од 1981-1985. (Бојана Шоћ, Мара Тодоровић, Тодор Идвореан, Милош Бошков, Милутин Стојковић, Радован Мићић, и Милан Пражић) је такође формирана на 1. седници Стручног већа, 1. априла 1980.

Стручно веће је на својој другој седници 20. маја 1980. размотрило и усвојило Анализу средњорочног плана развоја Библиотеке у периоду 1976-1980. и Програмске основе развоја Библиотеке за 1981-1985.

У програму рада Библиотеке за 1981, који је усвојен на седници Радничког савета 24. јуна 1980. закључено је да се више труда улаже у обавештавање корисника о фондовима Библиотеке, повећавање броја читалаца, проширивање образовне делатности Библиотеке, као и да се јачање Матичне службе огледа у већем учешћу свих стручних радника Библиотеке у њеном раду. [26]

III

Библиотека је била у обавези да, по предлозима измена Закона о библиотечкој делатности, започне примену нових правила каталогизације 1. јануара 1978. Комисију за спровођење Самоуправног споразума за библиографски опис, о централизованој каталогизацији СР/САП и о међусобној размени каталошких листића чинили су: Мара Тодоровић, Марија Чурчић, Лазар Чурчић, Душко Вртунски, Бојана Шоћ. Групу је водила Мара Тодоровић и њена обавеза је била да сачини програм рада. За члана анкетне групе ЗНБЈ је изабран Радован Мићић, комисије за библиографије Вида Зеремски, за рефералну делатност Бојана Шоћ, за образовање кадрова Лазар Чурчић, за унапређење међусобне сарадње Ђурђевка Љубибратић. [27]

Наиме, на седници Заједнице југословенских националних библиотека која је одржана 21. јануара 1976. у Народној и универзитетској библиотеци Босне и Херцеговине у Сарајеву, разговарало се о нацрту Самоуправног споразума о примени међународних стандарда за библи-

---

[26] Архива БМС, бр. 0108-967.

[27] Архива БМС, бр. 0104/238, од 23. фебруара 1977.

ографски опис, о централизованој каталогизацији на територији СР/САП и о међусобној размени каталошких листића у СФРЈ. Збор радних људи Библиотеке је 3. септембра 1976. прихватио овај споразум. Договорено је да ће се при каталогизацији примењивати рад Еве Вероне, *Правилник и приручник за израдбу абецедних каталога. Први дио. Одреднице и редалице,* Загреб 1970.

Заједница југословенских националних библиотека је донела и Програм рада за изградњу јединственог библиотечко-информационог система.

Договорено је да ће избор материјала за централизовану каталогизацију радити Марија Чурчић, проблеме каталогизације Мара Тодоровић, а проблеме класификације Душко Вртунски.

Каталошке листиће обавезног примерка Словеније и Македоније по новом ISBD(M) стандарду Библиотека је куповала од јануара 1977. [28]

Семинар *Примена међународних стандарда у обради библиотечког материјала* у организацији Савеза библиотечких радника Војводине, одржан је 17. и 18. новембра 1976, а излагали су стручњаци Југословенског библиографског института, који су са његовом применом кренули од 1975. Примена стандарда је тада препоручена свим националним библиотекама. На захтев учесника семинара материјал је објављен у *Билтену* овог Савеза, бр. 5, 1976 (шапирографисан 1977) .

Комисија за каталогизацију Библиотеке одржала је своју прву седницу 18. јануара 1977. Расправљало се о одређивању нових сигнатура. Састанку присуствују Марија и Лазар Чурчић, Вида Зеремски, Бојана Шоћ, Мара Тодоровић, Душко Вртунски, Радован Мићић. Комисија је, видели смо, оформљена да би извршила све припреме и договоре за прелазак на нову каталогизацију по ISBD(M) од јануара 1978. Договорено је да „засебне сигнатуре и каталоге обавезно имају југословенски језици: српскохрватски, словеначки, македонски, језици народности Војводине: мађарски, словачки, румунски и русински, светски језици: руски, енглески, немачки и француски. Остали језици ће се сврстати по неколико њих у сродне целине."

На другој седници Комисије за каталогизацију, одржаној 3. марта 1977, коначно су утврђене нове сигнатуре за македонску и словеначку књигу.

Од 21. до 23. новембра 1977. у Народној библиотеци СР Србије организован је семинар *Примена међународног стандардног библиографског описа монографских публикација* коме су присуствовале

---

28 Архива БМС, бр. 0124-1468.

Мара Тодоровић, Катица Шкорић, Ернестина Перковић, Ема Стојановић, Милина Ширкова, Корнелија Олар, Вида Зеремски, Татјана Јазић, Мирјана Стојковић.

Радна група за класификацију Заједнице националних библиотека Југославије[29], 7. септембра 1979. позива на састанак у Београду, 21. септембра 1979. На дневном реду је уједначавање листића које размењују националне библиотеке.

На састанку Комисије за каталогизацију којем је присуствовао и Пражић, 20. септембра 1977. одлучено је да се јавни каталог затвори 31. децембра 1977, а нови да се отвори 1. јануара 1978. До отварања нових каталога, сви радници Библиотеке ће вежбати нову каталогизацију. Уочена је и потреба на изради интерног правилника о примени ISBD(M). Примену стандарда Библиотека ће препоручити свим народним библиотекама у Војводини. „Библиотека Матице српске извршила је припреме и почев од 1978. године прешла на стандардни опис монографских публикација – ISBD(M), те се тако укључила у централизовану обраду и размену каталошких листића са националним библиотекама Југославије (...) Каталог са старом одредницом је затворен са публикацијама приспелим закључно са 1977. годином."[30]

Поводом семинара о одредници, у Билтену Савеза библиотечких радника Војводине бр. 7 за 1978. годину штампани су радови Маре Тодоровић, Ернестине Перковић и Катице Шкорић *Одредница именског каталога*, Душка Вртунског *Одредница предметног каталога*, и библиотекара Народне библиотеке Србије Емила Поповића *Новине у примени УДК за специфичне југословенске појмове из области друштвених наука* и *Најчешће грешке у примени децималне класификације*.

IV

Комитет за односе са иностранством Извршног већа Скупштине САПВ одобрава Библиотеци током 1976. средства за куповину поклон-књига библиотекама у школама припадника наших народности у Мађарској и Румунији. [31]

---

[29] Архива БМС, бр. 0601-1586.

[30] Мара Тодоровић, *Увођење нове каталогизације по ISBD(M) у служби именске обраде књига БМС и размена каталошких листића са националним библиотекама Југославије* ,у: Годишњак БМС за годину 1978, III, 41.

[31] Архива БМС, бр. 497/1-76.

Исте године Библиотека поклања књиге Библиотеци Града Београда.

Библиотека је овом периоду наставила са поклањањем књига, а и примањем поклона. Од важнијих поклона може се издвојити поклон од 600 књига Босе Поповић, удовице Јована Поповића из Београда, 1977. године. Од Миленка Милошевића из Чикага прима поклон од преко 500 књига, углавном белетристике.

Библиотека поклања 91 књигу за фонд библиотеке Основне школе „Јован Поповић". Матици исељеника Војводине за потребе културно-уметничких друштава Библиотека (у Пакавани и Сан Габријелу у САД) поклања 690 књига. [32]

Библиотека поклања књиге библиотекама „које имају читаоце српске националности у НР Мађарској и СР Румунији, као и Библиотеци у Мохачу на основу посебног договора са Националном библиотеком Сечењи", 1978.[33]

Од Јоце Вујића из Сенте купљени су *Стармлади*, 1907, 1910, *Врач*, 1909, *Словенски југ*, 1910, *Јединство*, 1931, *Слога*, 1931, као и мађарска периодика. За ванредну куповину периодике између два рата од др Федора Никића, као и збирке музеалија, скица и публикација Јоце Вујића, Пражић се обратио Душку Белићу, секретару СИЗ-а културе Војводине, 4. јуна 1979.

У априлу 1978. године представник Љубљанске банке, основне банке у Новом Саду поклања Библиотеци рукописну књигу *Повеља жупану бачко-бодрошке жупаније* .

О овом поклону, који је Љубљанска банка за потребе Библиотеке купила у антикварници у Београду дат је у средствима јавног информисања посебан значај.

Библиотека наставља да прима публикације за депозит организација ФАО и УНЕСКО.

V

У погледу издавања дела из библиотекарства, као резултат дугогодишњег рада, у овом периоду објављен је низ књига: Ђурђевка Љубибратић: *Матица, Садржај и предметни регистар*, Марко Малетин, Светислав Марић, Душко Вртунски: *Садржај Летописа МС 1825-1950,*

---

32 Архива БМС, бр. 0303-985.

33 Архива БМС, бр. 0401-2153.

Део 2, Садржај по струкама, Јелена Николић, *Библиографија Матице српске, 1, 1826-1949.* Од свих побројаних аутора чија дела је издала Матица српска једино Марко Малетин и Светислав Марић нису радници Библиотеке.

Међу најважније издавачке резултате које је Библиотека остварила у периоду од 1976-1980, када је Пражић био њен управник ваља истаћи покретање *Годишњака Библиотеке Матице српске.* Друштвене околности су омогућавале даљи раст Библиотеке, а у току Пражићевог мандата у Библиотеци одржан је континуитет у излажењу.

Раднички савет је на седници 14. октобра 1977. именовао редакцију: Милан Пражић, Душко Вртунски, Милана Бикицки, Ружица Симин, Аница Каћански, коју је предложило Стручно веће Библиотеке. Концепцију *Годишњака* је осмислио Лазар Чурчић и њу је редакција усвојила на свом првом састанку 27. јуна 1977. Одлучено је да прва свеска *Годишњака* буде у потпуности посвећена научном скупу који је одржан у децембру 1976. у поводу прославе 150-годишњице Матице српске и рада њене Библиотеке. Радови са тог научног скупа, изузимајући (по његовој жељи) рад Лазара Чурчића, презентовани су у *Годишњаку*.

Први *Годишњак Библиотеке Матице српске* је изашао из штампе 1977. године. Главни и одговорни уредник је Милан Пражић. У *Уводној речи* он скреће пажњу да је за овом врстом публикације још пре неколико година постојала потреба. Пражић образлаже да ће *Годишњак* имати три целине: скраћени годишњи извештај о раду Библиотеке, сталне библиографске прилоге (текућу библиографију књига – док се не почне са објављивањем текуће библиографије Војводине, прилоге о војвођанском библиотекарству, библиографију војвођанских библиографија, попис радова сарадника Библиотеке). Трећи део *Годишњака* би био посвећен радовима првенствено о Библиотеци Матице српске, „њеној историји, збиркама и пословима".

На заједничкој седници Стручног већа и Радничког савета, 8. новембра 1977 (то је у ствари заједничка седница Стручног већа, Комисије за библиографије, Редакције едиције Библиографије Војводине и Радничког савета) управник је информисао да је штампање *Библиографије Јована Поповића* и *Библиографије Новосадске штампе* у току, али како сем ових библиографија „нема чвршћег плана распореда и одобрених средстава за покретање едиције библиографија сматра за потребу да се још једном проконсултује о реалности покретања едиције под таквим условима(...)".[34] Одлучено је да се иницира покретање едиције Библиографије Војводине. Уредништво су чинили

---

[34] Архива БМС, бр. 0104.

Лазар Чурчић, главни уредник, Душко Вртунски, Вида Зеремски, Ђурђевка Љубибратић и Милан Пражић.

У оквиру едиције *Библиографије Војводине* као прве књиге штампане су 1977. *Библиографија Јована Поповића*, Виде Зеремски и *Библиографија новосадске штампе 1824-1918* Милане Бикицки и Ане Кањански. У уводном тексту *Реч унапред* краће је образложен програм рада и намере које се желе постићи покретањем ове едиције која би, будући да проистиче из жеље да „буде на нивоу највиших стручних и научних достигнућа Покрајине (...) и на тај начин најбољи пропагатор библиографског рада".[35]

Приказ *Библиографије новосадске штампе* објављен је у *Библиографском вјеснику*, бр. 1-2, 1978. из пера Љ. Вучинића. Овај приказ, будући да „дела говоре више од речи", шаље Пражић 25. маја 1979. године Комисији за издавачку делатност Самоуправне интересне заједнице културе Војводине, Јурају Спеваку, тражећи да се финансирање *Годишњака*, *Библиотекарских новости* и текућих библиографија уврсти у редовну делатност.

У плану за издавање у 1979. срећемо и предлог за *Српску библиографију 1493-1818. Лукијана Мушицког*, као и *Библиографије народности Војводине за 1977.* У образложењу које је послато СИЗ културе Војводине, Комисији за издавачку делатност, стоји да је један од најважнијих задатака у области информисања: израда текуће библиографије САП Војводине.[36]

О издавачком раду разговарало се и поводом Предлога програма рада Библиотеке за 1980. који је разматран на седници Стручног већа 27. јуна 1979. Библиотека је добила финансијска средства само за *Годишњак* и *Библиотекарске новости*. За објављивање *Библиографије међусобних књижевних превода народа и народности*, текућу библиографију народности за 1977. и 1978. и *Српску библиографију* од Душана Панковића, средства нису добијена. Пражић сматра да ће се „право решење наћи тек онда када финансијска средства за издавачку делатност буду укључена у редовну делатност БМС". *Библиографија међусобних превода књижевних дела народа Југославије и народности Војводине : 1945-1980.* Виде Зеремски и Марије Чурчић изашла је из штампе 1982. у едицији Библиографије Војводине, а текућа библиографија *Библиографија Војводине. Серија 1, Монографске публикације 1981*, објављена је 1983. и до данас излази у континуитету.

---

35 Вида Зеремски, *Библиографија Јована Поповића*, Нови Сад 1977, 6.

36 Архива БМС, бр. 0118-2046

Раднички савет 3. децембра 1979. усваја закључке донете 6. новембра 1979. на седници редакције *Библиотекарских новости*. Редакција је предложила да финансирање билтена од 1980. буде у оквиру редовне делатности Матичне службе Библиотеке, односно основна делатност Библиотеке. У том смислу поднет је захтев СИЗ-у културе. Размотрене су и мере које треба да се предузму како би се савладао заостатак у излажењу.

Библиотекарске новости су почеле да излазе 1971. Замишљене су као реферативни билтен који садржи текућу библиографију чланака из стручних библиотекарских часописа из земље и иностранства. Нова редакција *Библиотекарских новости* именована је 2. новембра 1977: Милан Пражић као одговорни уредник, Душко Вртунски, Лили Дукова, Нада Лазић, Радован Мићић, Јелена Настасић, Даница Стојановић, Бојана Шоћ, Милутин Смиљанић, Душица Грбић, Илона Ленђел. Билтен су 1978. уређивали Душко Вртунски, Лили Дукова, Нада Лазић, Илона Ленђел, Радован Мићић, Јелена Настасић, Милан Пражић, Милутин Смиљанић, Даница Стојановић и Бојана Шоћ. Његово излажење финансирао је СИЗ културе Војводине из средстава за издавачку делатност. Излазио је четири пута годишње, а библиографски описи чланака с анотацијама су се могли исецати, тако да је свака библиотека могла формирати референсни каталог по систему УДК.

Када је Пражић дошао за управника Библиотеке, овај *Билтен* није више имао потребну ажурност у излажењу, па се покушало надокнадити заостајање. Током 1977. објављена је 4. св. за 1974. и 1/2 св. за 1975, да би у 1978. била штампана св. 3, 4 за 1975. У 1979. години штампане су св. 1/2 и 3/4 за 1976. Током 1980. изашле су св. 1/2 и 3/4 као двоброји, за 1977. Уредник св. 3/4 је Јованка Тодоровић.

Важан део издавачке делатности у овом периоду представља и издавање неколико приручника, у оквиру редакције *Библиотекарских новости*, у серији Повремена издања.

Прва свеска која се у овој едицији појавила је први део приручника *Измене и допуне УДК: Помоћна таблица и 0/3*, Душка Вртунског и Јоакима Будинског, 1980. Приручник су уредили Душко Вртунски, Радован Мићић, Јелена Настасић и Милан Пражић. Приручник је издат као рукопис, по угледу на *Новости с подручја ДК 3* чији издавач је Народна ин универзитетна књижница из Љубљане. Измене и допуне таблица за период од 1958. до 1977. године, урађене су на основу издања Југословенског центра за научну и техничку документацију, из 1959, које је иначе служило као приручник при класификацији. Библиотека је желела да у изради овог приручника сарађује са Народном библиотеком Србије. Требало је да се о томе договоре на седници

Комисије за класификацију Савеза библиотечких радника Војводине 6. јуна 1978.

Исте године издата је и друга свеска у овој едицији. Реч је о приручнику Наде Ђокић *Заштита и чување библиотечког материјала*.

Самоуправна интересна заједница културе Војводине одбија захтев за финансирање штампања *Библиографије књига војвођанских Русина до 1976, Библиографије Матице српске кн.* IV, за период од 1971-1975. и *Библиографије Лукијана Мушицког*, а даје за штампање *Годишњака* за 1977. *Библиографија војвођанских Русина: 1918-1980. Кн. 2, Библиографија о Русинима у Војводини* је објављена 1990. у едицији Библиографије Војводине.

Библиотека је са Народном библиотеком Србије потписала споразум о заједничком издавању *Српске библиографије* Душана Панковића 18. јуна 1980. Уговор су потписале штампарија Будућност и Библиотека.[37] Као потписник је грешком изостављена Народна библиотека „Ђорђе Натошевић" из Инђије. Књига је објављена 1982.

О актуелној ситуацији у издавачкој делатности Библиотеке Матице српске разговарано је 8. септембра 1980. на заједничкој седници редакција билтена *Библиотекарске новости*, *Годишњака* и *Едиције библиографије*. Договорено да се послови не обустављају, иако Библиотека тренутно није у могућности да исплати хонорар у 1980. Покренута су и питања о могућностима формирања издавачког савета Библиотеке.

VI

Самоуправна заједница културе Војводине је у овом периоду на приоритетно место ставила јачање материјалног положаја радника у култури, развијање међународне сарадње и музичку културу Војводине. Стога се и у Библиотеци доста времена и пажње посвећивало међународној културној сарадњи.

У Библиотеци од 27. до 29. октобра 1976. борави Лодовико Мацола, библиотекар у Централној националној библиотеци у Риму.

Библиотека има посебне уговоре о размени публикација са Националном библиотеком Сечењи у Будимпешти, Матицом словачком у Мартину, Универзитетском библиотеком у Братислави и са Државном

---

37 Уговор бр. 0111-1074.

централном библиотеком СР Румуније у Букурешту. Сви ови уговори прецизирају размену.

У 1977. је припремљен предлог за сарадњу Библиотеке за наредне три године, до 1980. са Румунијом (30 дана), Немачком (20), Великом Британијом (20), Данском (30), Холандијом (10), Корејом и Пакистаном и овај предлог подразумева само размену књига. Размену три стручњака на бази реципроцитета Библиотека, по предлогу Комисије за међународну културну сарадњу обавља са Румунијом, Мађарском, Чехословачком, Италијом.

У оквиру међународне размене библиотекара Смиља Стајић и Адријене Пинтер, као радници службе серијских публикација, пет дана бораве у Националној библиотеци Сечењи, 1977. Соња Тишма службено путује у Брисел од 5. до 11. септембра 1977. на светски конгрес библиотекара (ИФЛА). Смиља Стајић одлази у Белгију 31. августа 1977, а договорено је да иду и Даница Стојановић, Татјана Јазић, Бојана Шоћ.

Пражић се 15. маја 1978. обраћа СИЗ-у културе Војводине, Комисији за међународну сарадњу, у вези са њиховим програмом међународне сарадње са 15 земаља за период од 1979. до 1981. Служба размене Библиотеке услед недостатка кадрова не може да прошири своју размену. Стога Пражић предлаже само продужење постојеће размене: Алжир, Мароко, Сенегал, Иран, Белгија, Финска, СР Немачка, Шведска, Турска. [38]

Програмом сарадње из области просвете и културе између СФРЈ и Шпаније, у 1978, а за 1979. и 1980. предвиђено је да Библиотека размењује публикације и стручњаке, као и да узајамно организују по једну изложбу. Програм су од Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу добили 6. новембра 1978. и за Вијетнам за 1978. и 1979.

У 1978, на бази реципроцитета, требало је да се реализује размена три стручњака са Националном библиотеком Сечењи, у трајању од 42 дана, са библиотекама у ЧССР у 1978. у трајању од 15 дана, размена једног стручњака.

Ласлоне Ковач из Мађарске борави у Библиотеци од 18. до 25. септембра 1978, Калман Бор од 3. до 10. новембра 1978, па од 22. октобра до 3. новембра 1979.

Милана Бикицки и Ана Каћански бораве у Националној библиотеци Сечењи од 25. септембра до 6. октобра 1978, на основу конвен-

---

38 Архива БМС, бр. 0103.

ције о међународној културној сарадњи између НР Мађарске и СФР Југославије, да би припремиле други део *Библиографије новосадске штампе 1919-1944.*

Од 12. до 15. новембра 1978. Пражић у Будимпешти обнавља споразум о међусобној сарадњи са Националном библиотеком Сечењи из Будимпеште, са Аном Кањански, руководиоцем службе размене и Светланом Бирвалски, секретаром Библиотеке. Уговор потписује са Магдом Јобору, директором Националне библиотеке Сечењи. Споразум је обухватио период од 1978-1982. године, први пут је склопљен 1964, а 1967. и 1973. је обнављан на по пет година. Програмом је обухваћено аутоматско слање југославике која излази у Мађарској, издања Националне библиотеке Сечењи, и по избору сва остала важнија издања у Мађарској. Библиотека Матице српске шаље аутоматски хунгарику, издања Матице српске и своја издања као и сва важнија издања у Југославији. Споразум подразумева и сва важнија издања серијских публикација, размену осталог библиотечког материјала, достављање дезидерата, библиографских информација, слање микрофилмова, размену библиотечких издања, као и размену особља.[39]

Од 15. до 18. новембра 1978. Пражић борави у Мартину, ради потписивања споразума са Библиотеком Матице словачке из Мартина. Путовао је са Аном Кањански, руководиоцем Службе размене. Споразум је потписан за период 1978-1980. Пражић је овај споразум потписао са Виктором Писарчиком, директором Библиотеке Матице словачке, а односи се на сарадњу у размени библиотечког материјала, библиографског рада, размене микрофилмова и других врста копија, сарадње у области информисања и размени стручњака.[40]

У Мађарској бораве током 1978. Милош Шајиновић, Ружица Симин, Соња Тишма, Јелена Настасић, Лили Дукова, Радован Мићић, Милана Бикицки, Ана Кањански, а у 1979. Милош Шајиновић, Ана Кањански, Петер Хајнерман, Нада Лазић, Бојана Шоћ, Милана Бикицки, Радован Мићић.

Од 5. до 18. септембра 1978. у Библиотеци борави Шандор Катшањи, стручни сарадник Методског центра Националне библиотеке Сечењи из Будимпеште. Борави и Миклошне Дардаи, из Националне библиотеке Сечењи, као и др Гедеон Борс.

Током 1978. Библиотека наставља сарадњу са Националном библиотеком у Алжиру, Библиотеком Друштва за природне и физичке науке у Рабату (Мароко), Библиотеком Универзитета у Дакару

---

39 Архива БМС, бр.0401/1538.

40 Архива БМС, бр. 0401/1546.

(Сенегал), сарађује се Библиотеком Филозофског факултета у Техерану (Иран), Библиотеком Универзитета у Бриселу (Белгија), Географским друштвом Финске у Хелсинкију и са Финском академијом наука у Хелсинкију, Универзитетском библиотеком у Хајделбергу, са библиотеком Славистичког семинара у Минхену и Ерлангену и са још 11 библиотека, наставиће сарадњу са шведским библиотекама, и са библиотеком у Анкари.

Библиотека је била у обавези (на основу Програма сарадње у области културе, просвете и науке између СФРЈ и СР Немачке, за период од 15. јуна 1979. до 14. јуна 1981, потписан у Бону 26. октобра 1979, а доставља јој га Покрајински секретаријат за образовање, науку и културу) да сарађује у размени стручњака, књига и информација са Универзитетском библиотеком Хајделберг, као и библиотекама славистичких семинара у Минхену и Ерлангену, размењујући по једног стручњака.[41]

Програмом културне и просветне сарадње између СФРЈ и Шведске који, опет, доставља Покрајински секретаријат за образовање, науку и културу, за период од 1979. до 1980. и 1980. до 1981. који је потписан у Штокхолму 14. септембра 1979. предвиђено је да Библиотека настави сарадњу са шведским библиотекама у размени књига, часописа и других публикација, директним договарањем. [42] Исти споразум склопљен је са Владом Колумбије за 1979-1981[43], и Белгије за 1978-1981[44].

Библиотека је од Самоуправне интересне заједнице културе Војводине примила „обавештење о изради југословенских програма културне сарадње са 23 земље са којима крајем 1979. истиче важност постојећих уговора и предстоји закључивање нових међудржавних програма сарадње за период од 1980-1982. године (...)"[45]. Стога она доставља Програм сарадње са земљама које су наведене у допису. Проширење сарадње за четири земље није могуће због недостатка кадрова.

У 1979. Библиотека је остварила размену са 205 институција из 34 земље света. За период сарадње од 1980. до 1982 добија програм сарадње са Кубом, Египтом, Албанијом, Холандијом (1980), Алжиром,

---

41 Архива БМС, бр. 0401-2190.

42 Архива БМС, бр. 04-2024.

43 Архива БМС, бр. 04-2023.

44 Архива БМС, бр. 04-98.

45 Архива БМС, бр. 04-401.

Корејом (1980-1981), ДР Немачком, Индијом, Норвешком, Мексиком, ЧССР-ом, Пољском (1980-1982).

Аница Кађански у Националној библиотеци Сечењи борави од 22. до 28. октобра 1979. После тог боравка донела је 1.060 микрофилмских снимака позоришних докумената које је одабрала Миклошне Дардаи. Национална библиотека Сечењи новембра 1979. шаље Библиотеци део микрофилмова које је она тражила новембра 1977.

Ева Божаи, из Националне библиотеке Сечењи борави у Библиотеци од 12. до 18. новембра 1979, Јене Мохар од 15. до 22. октобра 1979, др Иштван Фрид од 10. до 17. септембра 1979. Скалицки Јожефне и Ласлоне Ковач бораве од 17. до 23. априла 1979.

У Мартин путују Мара Тодоровић, Нада Ђокић, Душица Грбић, Вида Зеремски и Ђурђевка Љубибратић (6. новембра 1979), где бораве три дана.

У Библиотеци бораве и гости из Румуније, Михај Банћу, шеф службе унапређења библиотекарства, Луџија Михаела Витковски, виши библиотекар у служби за међународну размену (27. јула – 1. августа 1979), сви библиотекари Државне централне библиотеке из Букурешта. Из Мартина борави Петер Марунијак од 18. до 23. јуна 1979.

У априлу 1979. гост Библиотеке је Јевгениј Љвович Немировски, руководилац старе и ретке књиге у Државној библиотеци В. И. Лењин из Москве.

Служба старе и ретке књиге Библиотеке сачинила је Предлог програма заштите, проучавања и унапређивања рада на књизи између СР Румуније и СФР Југославије.

Прво заседање Мешовите југословенско-мађарске стручне радне групе за историјске и културне споменике одржано је у Новом Саду. У складу са Протоколом о првом заседању које је одржано од 17. до 19. јануара 1979, стручна радна група је расправљала о дугорочном програму задатака у вези са историјским и културним споменицима и спомен-местима; изради краткорочних програма хитних задатака у вези са историјским и културним споменицима и спомен-местима; припреми предлога за обележавање културних и историјских јубилеја. Председник радне групе за југословенску комисију је Јованка Тодоровић.

На захтев Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу, Библиотека доставља истом секретаријату Предлог програма заштите библиотечког материјала од интереса за СФРЈ у НР Мађарској, 15. августа 1979. Овај програм је краткорочан (1979-1982), а 1980. би се започело са инвентарисањем књига у Сент Андреји, као и њихово

сигнирање. Пошто је Заједница културе Војводине купила челичне ормане за највредније књиге из ове збирке, треба их сместити у те ормане. Дугорочним програмом од 1981-1990, планирана је каталогизација и штампаних књига у Сент Андреји. „Послове на евидентирању, инвентарисању, сигнирању, каталогизацији и друге у НР Мађарској водила би Библиотека Матице српске" уз консултације са Народном библиотеком Србије и Националном и свеучилишном библиотеком у Загребу.[46]

Библиотека је, наиме, од Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу добила Предлог платформе за сарадњу САП Војводине са народном републиком Мађарском у области заштите и обележавања историјских и културних споменика, јуна 1979, под ознаком „поверљиво" у којем је, између осталог, предвиђена обрада Библиотеке епархије будимске. Формирана је Покрајинска комисија за координацију рада на остваривању програма сарадње са НР Мађарском у области заштите историјских и културних споменика у делу који се односе на интересе САП Војводине. Прва седница ове Комисије одржана је 5. септембра 1979. у Покрајинском заводу за заштиту споменика културе. Члан ове Комисије је Милан Пражић, и он је изнео Предлог програма заштите културних и историјских споменика у НР Мађарској који су од интереса за САПВ.

Народна библиотека Србије је 22. октобра 1979, разматрајући Програм и план рада за 1980. на обради и заштити књижног материјала у Сент Андреји и другим местима у Мађарској и Средњорочни план рада на овом пројекту, понудила Библиотеци Матице српске заједничко ангажовање на овом пројекту. Предлог уређења сентандрејске библиотеке састојао се из два дела. Први део се односио на план рада у 1980, а други се тицао перспективног плана рада од 1981. до 1985. Посао око ревизије, инвентарисања и каталогизације, ради штампања каталога, поделиле су Народна библиотека Србије и Библиотека Матице српске. Библиотека Матице српске је преузела обраду библиотеке Георгија Зубковића. Обрада је започета 1982. године, а као крајњи резултат објављен је *Каталог књига личне библиотеке Георија Зубковића*, 1994.

Радnички савет је 3. марта 1979. прихватио предлог размене књига и библиотечког материјала од 1980. до 1982. са земљама са којима се обнављају споразуми. Размена би се обављала са 19 земаља, јер је служба размене још мала.

---

[46] Архива БМС, бр. 0124/1402.

Предлог програма размене стручних радника Библиотеке Матице српске за 1979. размотрило је Стручно веће Библиотеке, на предлог управника. Предвиђена је размена стручњака у Мађарској (Милош Шајиновић, Ана Кањански, Нада Лазић, Бојана Шоћ, Милана Бикицки, Радован Мићић и један хунгаролог) па у Чехословачкој (Мара Тодоровић, Ана Мајорски, Вида Зеремски, Ђурђевка Љубибратић, Нада Ђокић) Румунија (Радован Мићић, Корнелија Олар, Милан Пражић). У 1980. сарадња са Мађарском и Румунијом је проширена.

У Библиотеци борави Анджеј Карпович, шеф Одељења информација Универзитетске библиотеке у Познању, 23. новембра 1979, као гост Универзитетске библиотеке „Светозар Марковић" у Београду, а 22. новембра 1979. господин Мајстер, научни секретар Библиотеке Хумболт универзитета у Берлину.

Делегација Жупанијске библиотеке „Катона Јожеф" из Кечкемета из Мађарске борави у посети Народној библиотеци у Новом Саду. Том приликом су 2. новембра 1979. посетили и Библиотеку Матице српске.

Доцент (документариста за славистику) Роберт П. Гакович, борави на међународном скупу *Живот и дело Михајла Пупина*. Посетио је и Библиотеку, 8. октобра 1979.

У септембру 1979. група од 40 библиотекара из Мађарске боравила је у Библиотеци Матице српске у оквиру екскурзије коју је организовала Национална библиотека Сечењи.

Франтишек Вердерихов, саветник за културу Чехословачке амбасаде у Београду, боравио је у Библиотеци Матице српске 24. априла 1980.

VII

Један од најважнијих задатака којим је Матична служба Библиотеке проширила своју делатност била је организација полагања стручних библиотекарских испита у Библиотеци Матице српске. На ово ју је обавезивао Закон о библиотечкој делатности и библиотекама од 1974, као и измене и допуне тог Закона из 1976. Покрајински секретаријат за образовање, науку и културу објавио је у Службеном листу САП Војводине бр. 12/1975. Правилник о садржини и начину полагања стручног испита у коме су прецизирани послови око организовања испита у Библиотеци Матице српске. Овај Правилник је након тога био на јавној расправи, али примедбе Библиотеке Матице српске нису усвојене.

Стручно веће је 28. септембра 1977. одлучивало о изради програма за стручне испите и испитивачима. На седници Комисије Савеза библиотечких радника Војводине за школовање и стручно усавршавање библиотечких радника одржаној 28. октобра 1977. оцењено је да су предлози програма за стручне испите, које је сачинила Библиотека Матице српске, добра основа за даље прецизирање обима и садржаја испита.

Раднички савет је затим, 18. априла 1978. усвојио, уз сагласност Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу Извршног већа Скупштине САПВ, Програм за полагање стручних испита лица која раде на пословима библиотечке делатности.[47]

Покрајински секретаријат за образовање, науку и културу је 8. марта 1979. доставио Библиотеци решење о образовању Комисије за полагање стручног библиотекарског испита, које је исти секретаријат донео 15. јануара 1979.[48] За председника Комисије именована је Иванка Веселинов, проф. више школе и библиотекар у пензији, за заменика председника Пирошка Чаки, стручни сарадник Филозофског факултета у Новом Саду, за сталног члана Комисије Радован Мићић, библиотекар Библиотеке Матице српске, за заменика сталног члана Бојана Шоћ, библиотекар Библиотеке Матице српске.

Полагани су: Основи уставног система, радно и библиотечко законодавство, Организација библиотечке делатности, Библиотечко пословање, Служба информација, Библиографија, Историја књига и историја библиотека, Заштита и чување библиотечке грађе.[49]

Покрајински секретаријат за образовање, науку и културу је 16. марта 1979. дао сагласност на Програм стручног испита лица која обављају библиотечку делатност.[50] Стручно веће Библиотеке 15. маја 1979. обавља припреме за полагање стручних библиотекарских испита. Расправља се о Правилнику о коришћењу средстава за полагање стручног испита лица која обављају библиотечку делатност, који је донео Раднички савет Библиотеке, као централне библиотеке Војводине, као и Пословнику о раду Комисије за полагање стручног испита. Обављају се припреме за рад Комисије за избор звања.

Пражић обавештава Покрајински секретаријат да је Раднички савет на седници од 4. октобра 1979. године донео, уз њихову сагласност, Правилник о висини трошкова полагања стручног библиотекар-

---

47 Архива БМС, бр. 0113-604.

48 Архива Покр. секрет. бр. 152-600/77

49 Архива БМС, бр. 0113-475.

50 Архива БМС, бр. 0113-1545.

ског испита и Програм стручног испита. Комисија је одржала прву седницу 24. септембра 1979. и одлучила да се са полагањем почне у априлском испитном року 1980.[51]

Крајем 1979. су започете припреме за организовање првих испита у Библиотеци Матице српске. Организоване су и консултације које су обавили Лазар Чурчић, Радован Мићић, Мара Тодоровић, Душко Вртунски, Соња Тишма, Нада Ђокић, Вида Зеремски. Консултације је обавила Богданка Черкез, правни саветник у Покрајинском секретаријату за науку, образовање и културу и Милутин Смиљанић, за предмет организација библиотечке делатности. Први испити су одржани од 21. до 25. априла 1980. На њима је 38 библиотечких радника Војводине стекло звања библиотекар, књижничар и виши књижничар.

VIII

У анализи рада Матичног одељења, Пражић је током прве године свог рада у Библиотеци истакао да недовољан број радника отежава реализацију свих послова овог одељења: стручни надзор у народним библиотекама, план стручног усавршавања, доношење законских аката. Од августа 1977. Матична служба је запослила још једног радника, правника по струци, који је припремио регистрацију библиотека и библиотечких јединица у Војводини и Нацрт правилника о достављању извештаја и других података Матичној служби. Матична служба Библиотеке је припремала билтен *Библиотекарске новости* и организовала полагање стручних испита.

Крајем 1976. свим општинским матичним библиотекама у Покрајини (44 библиотеке) су достављени обрасци за статистички извештај о стању и раду народне библиотеке која врши послове матичне службе на територији општине.

Библиотека је организатор семинара 1976, за библиотекаре из Мађарске који у Мађарској раде у библиотекама са читаоцима јужнословенске народности.

Друштво библиотекара Загреба организује југословенско саветовање о примени рачунара у библиотекама 28. и 29. марта 1977. на којем присуствују Бојана Шоћ и Вида Зеремски.

---

51 Архива БМС, бр. 0113-1545.

Прегледан је стручни рад на обради и сређивању библиотечког материјала у библиотекама у Војводини (Сечањ, Сремска Митровица, Шид).

Покрајинском секретаријату за образовање, науку и културу Библиотека доставља Предлог правилника о начину вођења регистра библиотека и библиотечких јединица и Информацију о размени југославике односно хунгарике и словакистике са библиотекама суседних земаља, 1977. [52]

Саветовање о сређивању збирки библиотечког материјала у дечјим одељењима народних библиотека Војводине, Матична служба Библиотеке организује 30. маја 1977. у Руми.

Матична служба Библиотеке је организатор седнице Организационог одбора за припрему саветовања о развоју самоуправног организовања народних библиотека у САП Војводини, а за ову прилику сачинила је текст *О конституисању народних библиотека и организовању матичне службе.*

Народне библиотеке су морале да се самоуправно организују тј. интегришу тако да буду целина у оквиру општине. Саветовање *О развоју самоуправног организовања народних библиотека у САП Војводини* на којем су размотрени развој самоуправног организовања народних библиотека у Војводини и размењена искуства у примени закона о удруженом раду, одржано је 8. децембра 1977. у Библиотеци.[53] Саветовање је припремљено у сарадњи са Заједницом библиотека Војводине и Савезом библиотечких радника Војводине.

Покрајинска заједница културе учествује 1977. у финансирању стручног усавршавања кадрова, Маје Лесковац-Бањаи, за постдипломске студије из музеологије, архивистике и библиотекарства на Свеучилишту у Загребу.

Библиотека је 14. априла 1978. организовала састанак међу представницима Савеза друштава библиотекара Војводине, Заједнице библиотека Војводине и општинских матичних библиотека. Циљ је договор о образовању стручних радника библиотекарске струке на средњем ступњу позивно-усмереног образовања.

Ангажовани су Владимир Отовић за предмет Историја писма, књиге и библиотека и Владислав Војнић-Хајдук за предмет Основи библиотекарства и библиотечког пословања у средњој школи преводилачке и културолошке струке „Бранко Радичевић", Сремски Кар-

---

52 Архива БМС, бр. 0601-208.

53 Архива БМС, бр. 10-426.

ловци, од 1. октобра 1977, по молби овог центра. Владислав Војнић-Хајдук је предавао и током 1978/79. библиотекарске предмете у Школском центру „Тодор Дукин" у Бечеју.

Матична служба 1978. обрађује извештаје општинских матичних библиотека, попуњава картотеку библиотечких радника, уређује билтен, организује два саветовања, редигује Програм стручних испита, скупља податке о библиотечким јединицама високошколских установа и института, сачињава текст упитника за снимање стања школских библиотека. Припремљен је и семинар о одредници који је Библиотека организовала у сарадњи са Савезом библиотечких радника Војводине.

„На основу чл. 52. Закона о библиотечкој делатности и библиотекама САПВ (Сл. лист 10/74 САПВ) Централна библиотека Војводине, Библиотека Матице српске води регистар библиотека и библиотечких јединица високошколских установа и научних института на територији Војводине". Библиотека је донела Правилник о начину вођења регистра библиотека и библиотечких јединица 24. марта 1978.[54]

Матична служба је у свом програму рада морала да организује сваке године по два саветовања библиотечких радника који раде у дечјим одељењима народних библиотека и школама. Саветовање на тему *Место, улога и начин коришћења књиге у предшколским установама, школама за основно образовање и у заједничким основама средњег образовања и васпитања и улога народних библиотека у обављању ових задатака*, Библиотека организује 15. децембра 1978. Друго саветовање је о уређењу фондова дечјих библиотека.

Народна библиотека из Новог Сада, којој је у надлежности да пружа стручну помоћ школским библиотекама на територији општине, организује 1979. семинар за библиотечке раднике. Предавачи су из Библиотеке Матице српске: Радован Мићић о организацији стручног рада у школској библиотеци, Владислав Војнић-Хајдук, руководилац обавезног примерка Војводине, Мара Тодоровић о именском каталогу, новом начину обраде библиотечког материјала са практичним примерима, Душко Вртунски о Универзалној децималној класификацији и стручном каталогу.[55]

У Библиотеци долазе на праксу ученици културолошког смера гимназије „Светозар Марковић" из Новог Сада, као и школског центра „Бранко Радичевић" из Сремских Карловаца.

Припремљен је Преднацрт правилника о садржини, начину и времену достављања извештаја и других података о раду библиотека и

---

54 Архива БМС, бр. 10-704.

55 Архива Народне библиотеке, бр. 1301/18.

библиотечких јединица које Библиотека Матице српске доноси уз сагласност Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу, на основу члана 67. став 2. Закона о библиотечкој делатности и библиотекама (Сл. лист САП Војводине, бр. 10/74.)

„На основу члана 65. става 4. Закона о библиотечкој делатности и библиотекама („Службени лист САПВ" бр. 10/74 и 26/76) Библиотека Матице српске, као централна библиотека Војводине, покренула је иницијативу за вођење регистра библиотека и библиотечких јединица у САПВ, односно свакој општини на територији САПВ. Циљ овог задатка је да се унапреди матична служба у библиотекама Војводине и то како у Покрајини тако и у свакој општини посебно.

Унапређење матичне службе има велики значај за праћење развоја библиотека и библиотечке делатности у САПВ. То унапређење се огледа у сталном праћењу кретања кадрова, обнављања и уређења књижних фондова, унапређења стручног и савременог рада у библиотекама, стручном усавршавању кадрова у библиотекарству и слично (...)"[56] Састанак око прецизирања ових послова са народним библиотекама у Покрајини Библиотека организује 17. октобра 1979.

Матична служба Библиотеке 1979. обавља стручни надзор на обради и сређивању библиотечког материјала у Иригу, Бачком Петровцу, Суботици, Вршцу, Шиду, Бачу, Оџацима, Сечњу, Српској Црњи. У наредној години преглед стручног рада обављен је у Инђији, Руми, Сомбору, Српској Црњи, Апатину, а прегледан је рад у Бачком Петровцу, Белој Цркви, Житишту, Иригу и Сечњу.

Елаборат *Анализа стања библиотечког простора у Војводини и припрема за изградњу библиотечког центра у Новом Саду*, Матична служба Библиотеке доставља Покрајинском секретаријату за образовање, науку и културу, 1979, а елаборат *Развојне потребе централне библиотеке Војводине као носиоца библиотечко-информативног система у САП Војводини* Секцији ПК ССРН Војводине за науку, 24. децембра 1979. [57]

Лазар Чурчић, на захтев Народне библиотеке Србије, од 24. јуна до 16. јула 1979. борави у Хиландару. Овај захтев Народна библиотека Србије понавља годину дана касније: одобрено је плаћено одсуство Лазару Чурчићу од 20. јула 1980. да би наставио рад у библиотеци манастира Хиландара у трајању од 22 дана.

---

56 Архива БМС, бр. 10-2179.

57 Архива БМС, бр. 0101-2206.

IX

Важан део рада Библиотеке у овом периоду заузимале су и изложбе. Већину ових изложби Библиотека је приредила самостално, неке су организоване заједно са другим сродним институцијама, а неколико вредних и значајних изложби по програму за међународну културну сарадњу.

Пражић се обраћа писмом Организационом одбору Другог фрушкогорског књижевног сусрета у којем изражава спремност Библиотеке да сарађује у ширењу књиге и књижевне културе.[58] Наиме, Библиотека на позив овог Одбора приређује изложбу у оквиру Другог фрушкогорског књижевног сусрета, 25. септембра 1976. на којој је представљена марксистичка литература о књижевности. Изложбу је приредио Владислав Војнић-Хајдук.

У 1976. Библиотека није реализовала планирану изложбу и штампање каталога Захарије Орфелин из финансијских разлога.

Изложба *Дела Александра Белића* одржана је од 10. до 18. фебруара 1977, а отворио ју је Душан Јовић. Аутори изложбе су Коста Симин, Иванка Веселинов, Милана Бикицки, Бојана Шоћ, Лазар Чурчић, Владислав Војнић-Хајдук, Тодор Идвореан и Јанко Дурец. С постављањем ове изложбе закаснило се годину дана. Она је требало да буде отворена поводом 100-годишњице Белићевог рођења.

У основној школи „Владимир Назор" Библиотека отвара изложбу *Дело Илије Окруīића Сриjемца*, поводом 150-годишњице рођења, 18. априла 1977. Изложбу је отворио Владислав Војнић-Хајдук. Он је и аутор изложбе.

Библиотека уступа своју покретну изложбу *Књижевно дело Лукијана Мушицкоī* од 4. до 12. маја 1977. Народном универзитету „Пап Пал" у Темерину. Ову изложбу је Библиотека отворила 21. априла 1977, а отворио ју је Славко Леовац.

Поводом 7. међународног научног састанка слависта у Вукове дане, Библиотека је организовала изложбу *Роман код Срба од 1776. до 1850.* и *Књижевно дело ūроūе Маūеје Ненадовића* поводом 200-те године од рођења. Изложбу је отворио Јован Деретић, 15. септембра 1977. у Антикварници, а припремили су је Сава Паланчанин, Лазар Чурчић и Владимир Отовић.

Изложба *Тиūова књиīа и књиīа о Тиūу*, поводом Титове 85. годишњице рођења и 40. годишњице на челу СКЈ, отворена је у Кули, поводом обележавања „Месеца књиге" у Војводини од 17. до 23. окто-

---

58 Архива БМС, бр. 0109-1173

бра 1977, а отворио ју је Радивој Ачански, секретар ОК СКВ Кула. Изложбу су припремили Ђурђевка Љубибратић, Лазар Чурчић, Вида Зеремски, Марија Чурчић, Сава Паланчанин, Татјана Јазић, Добрила Јерков. Изложено је 470 књига на 17 језика. Изложба је требало да буде отворена 19. маја 1977. у Студију М, али је одложена, по мишљењу политичких органа Покрајине због фотографија на којима су могле да се виде и личности које по њиховом мишљењу нису више биле морално и политички подобне. Изложби је посвећен велики значај. Након што су „о грађи за историју консултовани друштвено-политички органи" изложба је отворена у Студију М од 4. до 10. новембра 1977, а отворио ју је Вукашин Лончар, члан Извршног комитета ПК СКВ. О проблемима насталим око ове изложбе у Библиотеци се много дискутовало, утрошени су сати на утврђивању одговорности појединих људи око њене припреме.

Изложба *Дело Петра Кочића* отворена је 12. новембра 1977. у просторијама Основне школе „Јован Поповић" у Новом Саду, поводом стогодишњице рођења. Изложбу је отворио Димитрије Вученов, а припремила Вида Зеремски.

Изложба *Дело Исидоре Секулић* отворена је 16. новембра 1977. у Антикварници. Изложбу је отворио Младен Лесковац, а приредила Мара Тодоровић.

Фото-документарну изложбу *Ади у Југославији* Библиотека је организовала заједно са Институтом за мађарски језик, књижевност и хунгаролошка истраживања, поводом 100-годишњице рођења, а у оквиру реализације Програма културно-просветне сарадње између Југославије и Мађарске. Изложбу је отворио Јанош Бањаји, доцент Филозофског факултета, 22. новембра 1977. Изложба је пренета у Сивац и отворена 3. децембра 1977, поводом „Сентелекијевих дана". Припрему су радиле Марија Чурчић и Ема Стојановић. Касније су им се придружили сарадници Хунгаролошког института Пирошка Чаки, Ласло Пашћик и Имре Пато. Припрему и поставку изложбе у Сивцу обавили су Лазар и Марија Чурчић.

Библиотека је остварила и изложбу *Ендре Ади*, коју је припремио Музеј књижевности Петефи у Будимпешти, поводом стогодишњице рођења. Изложбу су отворили Душан Кнежевић, заменик председника Комитета за односе са иностранством Извршног већа Скупштине САП Војводине и Јожеф Халс, мађарски амбасадор у Југославији. Била је отворена од 24. марта до 2. априла 1978. у Галерији Матице српске. Ова изложба је била отворена и у Народној библиотеци у Београду, и Народној ин универзитетној библиотеци у Љубљани, Градској библиотеци „Карло Бјелицки" у Сомбору.

Радна група за утврђивање програма изложбе књига издавача Војводине на језицима народа и народности која се организује у оквиру манифестације *У сусрет XI конгресу СКЈ – Сусрет култура народа и народности Војводине* одлучила је да изложбу приреди Библиотека Матице српске уз сарадњу радне групе Комисије за издавачку делатност СИЗ-а културе Војводине, под радним називом *Домаћа књига између X и XI конгреса СКЈ (1974-1978)*. Изложба је отворена 8. априла 1978. у дворани „Ватрослав Лисински" у Загребу. Отворила ју је Ана Маканова, а реализовали Ђурђевка Љубибратић, Марија и Лазар Чурчић и Вида Зеремски.

Лазар Чурчић и Ђурђевка Љубибратић припремили су изложбу *Марксистичка и политичка литература у Војводини* која је отворена 16. априла 1978. у Вишој партијској школи у Кумровцу.

Изложба књига *Узајамни преводи књижевних дела народа Југославије и народности Војводине: 1947-1977* отворена је 25. априла 1978. у холу Скупштине општине Нови Сад. Изложбу је отворио Миленко Николић, покрајински секретар за образовање, науку и културу. На изложби је представљено преко 500 књига преведених дела. Ова изложба је оцењена као „најважнија изложбена активност Библиотеке у 1978."[59] како је Пражић обавестио Извршни комитет Председништва ПК СКВ, Веру Милосављевић, члана Секретаријата Председништва ПК ССРНВ, Слободана Пошарца, председника Координационог одбора ПК ССРНВ за неговање револуционарних традиција, Марију Степић, члана Секретаријата ОК ССРНВ, Зору Весковић, секретара Конференције за друштвену активност жена ПК ССРНВ. Изложбу је реализовала Марија Чурчић.

Изложба књига *Дела Николаја Гавриловича Чернишевског (1828-1889)* отворена је од 10-17. маја 1978. у Антикварници Матице српске. Изложбу је приредила Душица Грбић, а отворио ју је Живан Милисавац.

Библиотека помаже у организацији изложбе књига *Дело Ђуре Јакшића* поводом 100-годишњице песникове смрти, која је отворена 18. маја 1978. у Српској Црњи. О делу Ђуре Јакшића говорио је Милан Пражић. Изложбу је припремио Борислав Милић.

Изложбу *Дела Оттона Жупанчића*, поводом стогодишњице рођења, Библиотека припрема у сарадњи са Змајевим дечјим играма. Одржавање изложбе везано је за трајање Змајевих дечјих игара. Изложба је отворена у Антикварници Матице српске од 8. до 15. јуна 1978. Отворио ју је Антон Инголич, а поставио Радован Мићић. Што се

---

[59] Архива БМС, бр. 0109/283

тиче Змајевих дечјих игара, планирано је формирање заједничке редакције Змајевих дечјих игара и Библиотеке око израде југословенске библиографије дечје књиге.

Изложба *Књижевно дело Михајла Витковића* отворена је 25. августа 1978. у Антикварници. Изложбу је отворио Божидар Ковачек, проф. универзитета. Поставили су је Лазар Чурчић и Сава Паланчанин.

Изложба *Писана реч Васе Стајића*, поводом 100-годишњице Стајићевог рођења, отворена је 19. септембра 1978. у Антикварници. Изложбу је отворио Душан Попов, тада главни уредник ТВ Нови Сад, а припремила Милана Бикицки.

Библиотека је организатор изложбе књижевних издања Књижевне општине из Вршца, у Иригу, у оквиру Доситејевих дана, који су отворени 6. октобра 1978. Изложбу је отворио Јожеф Пап, а поставку осмислили Лазар Чурчић и Сава Паланчанин. У оквиру исте манифестације Библиотека је приредила и изложбу књига Доситеја Обрадовића *Доситејева књига и Доситеј на слици*, коју је отворио Младен Лесковац, 9. октобра 1978. Изложбу су поставили Лазар Чурчић, Сава Паланчанин и Олга Микић. Заједнички су је припремали Библиотека и Галерија Матице српске. Предлог за организацију ове изложбе дала је Културно-просветна заједница Војводине, као носилац манифестације Доситејеви дани '78.

Поводом „Месеца књиге" 1978. организована је II изложба издавача Војводине и изложба Бранка Радичевића. Приказана је издавачка делатност у Војводини у последњих пет година. Поставку и припрему је урадила Библиотека, а књиге су изабрали издавачи. Изложба је отворена 16. октобра 1978. у Зрењанину, а потом у Вршцу, Панчеву, Сремској Митровици и Суботици.

У сарадњи са матичном библиотеком у Новом Бечеју, Библиотека отвара изложбу *Сећање на Милоја Чиплића*. Изложбу је 14. новембра 1978. отворио др Василије Калезић, а припремио Владислав Војнић-Хајдук. Заједнички, са едицијом *Војводина у борби*, Музејом радничког покрета и социјалистичке револуције и Центром за политичке студије и марксистичко образовање ПК СКВ припремљена је и изложба *Војводина 1943-1978*, која је постављена 23. новембра 1978.

Библиотека прихвата позив Друштва за русински језик и књижевност, да, у оквиру саветовања *Стање и развој русинског књижевног језика и стваралаштва*, организује изложбу поводом 50-годишњице рођења Миколе Кочиша. У припреми изложбе учествују Марија Чурчић и Јоаким Будински, библиотекари Библиотеке Матице српске. Изложба *Микола Кочиш и русински језик и књижевност* отворена је 7. децембра 1978. у Антикварници.

Изложба *Дело Лава Николајевича Толстоја*, отворена је 26. децембра 1978. Аутори изложбе су Татјана Јазић-Савин и Мирјана Стојковић. Изложбу је отворио Милан Пражић.

На основу Програма о културној сарадњи СФРЈ и Велике Британије, предвиђено је приређивање изложби енглеских књига у више градова Југославије. Након консултација са управником Библиотеке Матице српске, Народне библиотеке у Новом Саду и Галерије Матице српске, СИЗ културе Војводине је прихватио да се и у Новом Саду организује изложба енглеских књига. Координатор у реализовању изложби је Библиотека Матице српске. Изложбе су отворене од 21. до 30. маја 1979: *Енглеска књига о уметности* је постављена у Галерији Матице српске, а поставиле су је Бојана Шоћ и кустос Галерије Лепосава Шелмић. *Енглеска књига за децу* у Народној библиотеци у Новом Саду, а поставио ју је Милојко Милутиновић, управник те Библиотеке. Изложба *Новија енглеска књижевна критика* је постављена у Антикварници Матице српске, а поставила ју је Мирјана Стојковић. Све три изложбе су отворене у Галерији Матице српске, а отворили су их Роберт Гаркхарсон, представник Велике Британије и Геза Гулка, заменик покрајинског секретара за образовање, науку и културу.

Изложба *Дело Томислава Маретића (1854-1938)* отворена је у Антикварници 14. септембра 1979, а отворио ју је др Јован Кашић. Поставку је реализовала Нада Новаков.

Изложба *Дело Павла Соларића: 1779-1821*, отворена је 9. октобра 1979. у Антикварници. Отворио ју је Лазар Чурчић, а припремио Владимир Отовић.

У Антикварници је 25. октобра 1979. отворена изложба *60 година штампе КПЈ, СКОЈ-а и револуционарних синдиката и 50 година Пролетера*. Изложбу је отворио секретар Матице српске Душан Попов, а припремио Сава Паланчанин.

Изложбу *Дело Јована Поповића (1905-1952)* приредиле су Библиотека и основна школа „Јован Поповић" од 21. до 30. маја 1980, а отворио ју је Влада Поповић, у холу школе. Изложбу је припремила Вида Зеремски.

У Паризу је, у просторијама Културно-информативног центра СФРЈ 5. јуна 1980. отворена изложба књига *Књиге и листови народа и народности Војводине 1971-1980*. Ову изложбу је реализовала Библиотека Матице српске, у организацији Одбора за организовање манифестација у оквиру *Дана културе Војводине у Паризу* при Покрајинском секретаријату за образовање, науку и културу. Изложбу је отворио проф. др Сретен Марић. Изложбу су припремили Лазар Чурчић и Ђурђевка Љубибратић, а представљене су књиге из свих

области културног, просветног, научног и друштвеног живота Војводине. Изложбу је пратио и каталог који су припремили Лазар и Марија Чурчић, Петер Хајнерман, Корнелија Олар, Смиља Стајић и Вида Зеремски.

Књиге са ове изложбе изложене су, са мањим допунама у Љубљани, новембра 1980, а предложено је да се изложе и у Бечу. Поводом ове изложбе штампан је и каталог.

Поводом *Дана културе САП Војводине у Словенији*, отворена је изложба *Књижевно стваралаштво на језицима народа и народности Војводине,* 24. новембра 1980. у Народној ин универзитетној књижници у Љубљани. Изложбу су поставили Лазар Чурчић и Ђурђевка Љубибратић.

Изложба стваралаштва истакнутог мађарског песника Јожефа Атиле отворена је 15. августа 1980, а приредио ју је Петер Хајнерман. Владимир Отовић је приредио *Дело Милована Видаковића.* Ова изложба је отворена 12. септембра 1980.

X

Управнику је истицао мандат 31. августа 1980. Конкурс за избор управника расписан је 15. јуна 1980, а пре тога су обављене консултације у Покрајинској конференцији Социјалистичког савеза радног народа Војводине. Они су предложили да се као кандидати за место управника Библиотеке именују Јованка Тодоровић, Душко Белић и мр Милутин Смиљанић. Библиотека је дала подршку Јованки Тодоровић. Пражић није желео да обнавља мандат, али је оставио отвореним питање свога даљег ангажовања. За чланове комисије за избор управника именовани су Ружица Симин-Допуђа и Смиља Стајић, као представници Библиотеке, а Радмилу Санадер и Радована Мићића предложио је Синдикат Библиотеке, на 10. седници Радничког савета 17. јула 1980.

Пражић је разрешен је дужности управника 31. августа 1980, Јованка Тодоровић је именована за управника Библиотеке Матице српске. Како Јованка Тодоровић није могла да одмах преузме дужност управника Библиотеке за вршиоца дужности управника изабран је Милан Пражић од 1. до 30. септембра 1980. Пражићу је споразумно престао радни однос 1. октобра 1980.[60] Распоређен је на радно место, на писмени захтев, примопредаје послова и обавеза управника, до 31. де-

---

[60] Архива БМС, бр. 0110-1618.

цембра 1980. У том тренутку Библиотека је имала 623.518 књига, и 126.208 годишта периодике, а те године се у Библиотеку уписало 2.088 читалаца који су користили 12.998 књига и 5.083 годишта периодике.

Трагично је окончао живот 17. августа 1981. У *Годишњаку* Библиотеке за 1981. годину изашла је *Библиографија мр Милана Пражића* Виде Зеремски, библиографа Библиотеке Матице српске.

РЕГИСТАР ИМЕНА И ГЕОГРАФСКИХ ПОЈМОВА

Авакумовић, Павле 24
Ада 112
Албанија 169
Александар Обреновић 33
Алжир 97, 167-169
Алкалај, Стела 103
Америка в. САД
Андраш, Давид 157
Андрић, Александар 16, 20, 38
Андрић, Иво 126, 127
Анкара 169
Антић, Мирослав 144
Апатин 177
Арад 25, 98
Араницки, Милоје 97
Арањ, Јанош 29
Арнот, Антоније 14-16, 38
Арсенијевић, Владан 37
Атанацковић, Платон в.
Платон Атанацковић, епископ
Аустрија 72
Ачански, Радивој 179

Балатон 101
Банат 98
Банћу, Михај 170
Бањаи, Јанош 179
Барјактаревић, Данило 96, 97
Бач 177
Бачка 81
Бачка, жупанија 32
Бачка Паланка 112
Бачки Петровац 97, 102, 123, 177
Бела Црква 177
Белгија 73, 167, 169
Белић, Александар 178
Белић, Душко 150, 151, 162, 183
Београд 15, 16, 18, 20-22, 33, 36, 42, 43, 46-48, 59, 60, 63, 64, 65, 67, 70, 74, 77, 85, 90, 91, 98, 99, 101, 105, 109, 112, 116, 119-121, 123, 127-130, 133-135, 152, 161, 162, 172, 179
Београдац, Јован 35
Берић, Павле 13, 14
Берлас, Јене 103
Берлин 10, 65, 172
Бећин, Олга 82, 89, 101
Беч 8, 9, 14, 15, 19, 20, 22, 31, 32, 38-40, 42, 60, 62, 69, 103, 127, 183
Бечеј 176
Бикицки, Јован 125-127, 129, 130
Бикицки, Милана 5, 57, 82, 96, 103, 108, 120, 133, 141, 147, 156, 157, 163, 164, 167, 168, 172, 178, 181
Бирвалски, Светлана 143, 168
Бјелобрк, Љиљана 157, 158
Боаров, Живко 150, 151

Богдановић, Константин 22
Бођани 93, 124
Бођански, Јосиф 24
Божаи, Ева 170
Божић, Добрила 143
Бозда, Јелена 24
Бозда, Наум 10
Бон 169
Бор, Калман 167
Боројевић, Славко 57
Борс, Гедеон 168
Босна и Херцеговина 98, 135, 159
Бошков, Живојин 46, 48, 55, 77, 85, 92, 143
Бошков, Милош 157, 159
Бошковић, Јован 8, 29, 35
Бошковић, Љубица 54
Бранковић, Ђорђе, гроф 43
Братислава 102, 103, 126, 166
Братић, Радослав 47
Браћевачка, Екатерина 13
Брисел 167, 169
Брковић, Мирјана 69
Брлић, Иван 98
Бродски, Владисав 105
Бугарска 59, 60, 73, 105
Бугарски, Јован 20
Будим 10, 16, 19, 20, 62, 98
Будимпешта 39, 40, 59, 62, 103-105, 129, 166, 168, 179
Будински, Јоаким 149, 165, 181
Буенос Аирес 73
Бујановић, Иван 24
Букурешт 106,167
Валентовић, Штефан 102
Ваничек, Франц 40
Варађанин, Аркадије 42
Варга, Ласло 145
Варшава 10, 40, 104, 105, 127
Васиљевић, трговачка кућа 37
Васиљевић, Жарко 73, 132
Васић, Павле 128
Вашингтон 63, 134
Велика Британија 167, 182
Велики Бечкерек в. Зрењанин
Венеција 15, 65
Вердерихов, Франтишек 172
Верона, Ева 135, 160
Веселинов, Иванка 5, 30, 82, 87, 88, 91, 93, 103-108, 124, 125, 130, 131, 135, 157, 173, 178
Веселинов, Јован 127
Веселинов, Станка 110, 111
Веселиновић, Дојна 151
Весковић, Зора 85, 114, 143, 180
Ветрановић, Мавро 28
Видаковић, Милован 36
Видовић, Драго 135
Вијетнам 167
Виланд, Кристоф Мартин 39
Витковић, Гаврило 38
Витковски, Луђија Михаела 170
Виторовић, Олга 93
Влајковић, Радован 145
Војводина 8, 56, 61, 67, 68, 78-81, 85, 87, 88, 90, 91, 94, 95, 99, 104, 106-108, 110-122, 127, 130, 133-136, 139, 141, 143, 146-152, 155, 158, 160-167, 169, 171, 173-183
Војнић, Блашко 68, 114
Војнић-Хајдук, Владислав 175, 176, 178, 181
Враз, Андреј 97
Враз, Станко 17
Врбас 112
Вроцлав 105
Вртунски, Душко 64, 82, 90, 91, 101, 103-107, 109, 120, 123, 134-136, 143, 147, 150, 151, 154, 159-165, 177, 181
Вршац 32, 69, 81, 112, 114-116, 118, 122, 143, 177, 181
Вујиновић, Никола 16, 24
Вујић, књижар 99
Вујић, Јоца 162

Вујичић, Петар 57, 66, 67, 78
Вукићевић, Ђура 31
Вуковарски срез 8
Вуковић, Виценцо 98
Вуксановић, Миро 6
Вученов, Димитрије 179
Вучинић, Љ. 164
Вучковић, Васа 55
Вучковић, Жељко 5
Вучо, Александар 73

Гаћански, Иван 139
Гај, Људевит 10, 17, 18
Гакович, Роберт П. 172
Гаркхарсон, Роберт 182
Гете, Јохан Волфганг 39
Гинами, Бартол 98
Глигорић, Велибор 74
Грац 30
Грбић, Душица 157, 165, 170, 180
Грујичин, Светозар 149
Грчић, Јован 41
Грчка 73
Гспан, Алфонс 60
Гулка, Геза 182
Гундулић, Иван 28

Давидовац, Емилија 39
Давидовац, Сава 39
Давидовић, Димитрије 39
Дакар 168
Далмација 17
Дамјанов, Будимир 79
Даничић, Ђура 36, 131
Данојлић, Милован 144
Данска 72, 167
Дантон, Пиријам 104
Дардаи, Миклошне 168, 170
Дебрецин 101
Демелић, Петар 13
Деретић, Јован 178
Дима, Александар 71
Димитријевић, Живојин 36
Димитријевић, Миша 97
Добринци 7
Добровојевић, Арон 10
Домановић, Радоје 71
Дороњски, Стеван 98
Драгосављевић, Адам 130
Дрезден 30
Дубровник 40
Дукова, Лили 88, 117, 118, 133, 151, 157, 165, 168
Дурец, Јанко 178
Дурковић-Јакшић, Љубомир 108

Ђилас, Гордана 5, 6
Ђокић, Нада 93, 166
Ђорђевић, Јован 6, 12, 23-33, 35
Ђорђић, Игњат 28
Ђорђић, Петар 49, 51
Ђурић, Светислав 120

Егерић, Мирослав 74
Египат 169
Енглеска 73
Ерланген 169

Ждрале, Радован 151, 157
Живанов, Милорад 152
Живанов, Павле 104, 148
Живанчевић, Милорад 85
Житиште 177
Жуковски, Василиј Андрејевич 28

Загреб 8, 9, 17, 19, 20, 22, 30, 39, 59, 63, 65, 83, 98, 101, 104, 106, 123, 127, 128, 160, 171, 175, 180
Задар 16
Замуровић, Стојан 57, 78
Земун 9, 37, 39, 62
Зеремски, Вида 88, 90, 93, 94, 103-105, 108, 130, 131, 141, 143, 147, 152, 159-161, 164, 170, 172, 174, 179, 180, 182-184

Зрењанин 54, 62, 81, 112, 114, 123
Зубковић, Георгије 171

Ивановић, Радомир 139
Ивић, Алекса 70
Ивић, Павле 97
Ивков, Олга 87, 90, 92, 106
Ивковић, Арса 59, 60
Ивковић, Божа 148
Игњатовић, Јаков 26
Игњатовић, Милош 82, 104, 130
Идвореан, Тодор 151, 157, 159, 178
Израел 73
Илић, Никанор, епископ бачки 81
Илок 62
Инголич, Антон 180
Индија 170
Инђија 67, 68, 166, 177
Иран 167, 169
Ириг 38, 54, 74, 118, 126, 132, 177, 181
Иришки венац 130
Исаковић, Антоније 74
Искруљев, Јован 99
Исланд 73
Истра 17
Италија 73, 167

Јагић, Ватрослав 43, 131
Јагодић, Петар 24
Јазић-Савин, Татјана 157, 161, 167, 179, 182
Јакшић, Ђура 180
Јакшић, Милутин 43
Јанковић, Владета 74
Јанковић, Емануил 69
Јанковић, Јован 138
Јанковић, Катарина 18
Јанковић, Милан 74
Јелић, Светлана в. Бирвалски, Светлана
Јерков, Добрила 151, 156, 179
Јиричек, Константин 43
Јобору, Магда 168
Јовановић, Георг 157
Јовановић, Димитрије 18
Јовановић Змај, Јован 26, 27, 29, 69, 87, 97
Јовановић, Петар 18
Јовановић, Слободан, историчар 8
Јовановић, Слободан, виши библиотекар 85
Јовановић, Тома 99
Јовић, Душан 178
Југославија 50, 59-61, 63, 97, 101-103, 105, 106, 108-111, 117, 121, 141, 145, 161, 167, 168, 170, 179, 182
Јустинијановић, Никола 60

Кадава, Јан 24
Калезић, Василије 181
Камерун 73
Караџић, Вук Стефановић 13, 17, 24, 31-33, 36, 37, 62, 74, 97, 128-130
Караџић-Вукомановић, Мина 130
Карловац 15, 16, 19, 20
Карловци в. Сремски Карловци
Карлштадт 20
Карпович, Андреј 172
Катона, Клара 104
Катшањи, Шандор 168
Каулиције, Константин 132
Кањански, Ана 53, 60, 84, 87, 101, 103-106, 108, 133, 134, 141, 143, 149, 151, 163, 164, 167, 168, 170, 172
Кањански, Аница в. Кањански, Ана
Кашић, Јован 182
Кечкемет 172
Кијев 104, 106
Кикинда 38, 81, 112, 123
Кириловић, Димитрије 51, 53, 54, 67

Клопшток, Фридрих Готлиб 39
Кнежевић, Душан 179
Ковач, Ласлоне 167, 170
Ковач-Ач, Карољ 57
Ковачек, Божидар 33, 78, 143, 155, 157, 158, 181
Ковиљ 92, 124, 129
Козелек, Карел 103
Којић, Павле 26, 32
Колар, Јан 24, 28
Колумбија 169
Коњовић, Јован 73
Копитар, Вартоломеј в. Копитар, Јернеј
Копитар, Јернеј 10, 29
Кореја 167
Корнеј 21
Косово 152
Костић, Лаза 8, 33, 97
Костић, Матеј 24
Костић, Мита 98, 128
Костић, Михаил 11
Кочиш, Микола 181
Крагујевац 119
Краков 30, 105
Крањчевић, Силвије Страхимир 71
Крекић, Александра 60, 62, 64, 70, 71, 78, 97, 107, 108
Кривокућа, Милица 149, 151
Крлежа, Мирослав 83
Крушевац 152
Куба 169
Кубарев, Алексије 24
Кукуљевић Сакцински, Иван 17, 24, 152
Кула 178, 179
Кумровец 180
Кутик, Винцент 103

Лазић, Ксенија 152
Лазић, Нада 165, 168, 172
Лазић, Радисав 152
Лазић, Радмила 152
Лајпциг 15
Лалић, проф. 49
Лалић, Средоје 99
Лангер, Јован 40
Ленау, Николаус 39
Ленђел, Илона 165
Лењинград 104, 106
Леовац, Славко 178
Лесинг, Готхолд Ефраим 39
Лесковац, Младен 46, 47, 49, 50, 52, 57, 65, 67, 73, 74, 128, 132, 179, 181
Лесковац-Бањаи, Маја 175
Лондон 71
Лончар, Вукашин 179
Лугош 32
Лужица 10
Лукић, Драган 144

Љермонтов, Михаил Јурјевич 28
Љубибратић, Ђурђевка 51, 60, 64, 78, 82, 84, 85, 87-89, 92-94, 101, 103, 104, 107, 108, 118, 122, 125, 129, 130, 138, 143, 145, 147, 159, 162, 164, 170, 172, 179, 180, 182, 183
Љубљана 20, 30, 39, 60, 63, 101, 104, 109, 128, 130, 165, 183

Магарашевић, Александар 143
Магарашевић, Георгије 14
Мађарска 73, 92, 99, 101, 103-106, 161, 162, 167, 168, 170-172, 174, 179
Мажуранић, Иван 99
Мајорски, Ана 172
Мајстер, научни саветник 172
Маканова, Ана 180
Македонија 160
Макух, Едмунд 104
Малетин, Марко 162, 163

Малетин, Павле 6, 52, 69, 72, 75, 77-140
Малкић, Мирослава 151
Марго, Георгије 10-12, 26
Марић, Светислав 49, 51, 162, 163
Марић, Сретен 182
Марјаш, Миша 149, 157
Марковић, Дража 127
Марковић, Ђорђе Кодер 8
Марковић, Милица 57
Мароко 73, 167, 168
Мартин 97, 102, 166, 168, 170
Марунијак, Петер 170
Марушић, Стипан 93
Матијашевић, Жарко 49
Матић, Јован 147, 151, 156
Матковић, Маријан 73
Мацола, Лодовико 166
Медаковић, Дејан 128, 129
Мексико 170
Мидић, Војислав 85
Мидић, Десанка 49, 51, 79, 85, 86, 88, 93, 104, 107, 114, 117-120, 138
Мијатовић, Ђорђе Ђока 87
Микић, Олга 181
Миклошић, Фрања 28, 29
Милекић, Јован 70, 98
Милетић, Светозар 8, 9, 33
Милисавац, Живан 11, 13, 30, 45, 48, 49, 51, 54, 55, 57, 72, 73, 76-78, 85, 92, 102, 111, 128, 130, 131, 180
Милитар, Трива 51, 54
Милић, Борислав 90, 104, 149, 157, 180
Милованов, Стеван 41
Миловук, Јосиф 24
Милосављевић, Вера 151, 180
Милошевић, Миленко 162
Милошевић, Милоје 124
Милошевић, Ст. 97
Милутиновић, Милојко 182
Милутиновић, Сима Сарајлија 8, 36, 69
Минда, Тибор 93
Миндеровић, Чедомир 109, 110, 128, 129
Минхен 169
Мићић, Радован 5, 145, 149, 151, 152, 154, 155, 157, 159, 160, 165, 168, 172-174, 176, 180, 183
Михаило Обреновић, кнез 8, 33
Михаиловић, Георгије 49, 57, 62, 65-69, 73, 78, 81, 100, 128, 129
Михајловић, Борислав Михиз 6, 44-74, 77, 128, 129
Мицкјевич, Адам 28
Младеновић, Субота 12, 25, 26, 29
Мол 36, 42
Молнар, Гизела 151
Москва 10, 42, 65, 104, 106
Моуцхова, Станислава 103
Мохар, Јене 170
Мохач 162
Мохово 54
Мушицки, Лукијан 9, 62
Најдановић, Милорад 152
Нако, Јован 8, 9, 13
Настасић, Јелена 143, 149, 165, 168
Натошевић, Ђорђе 33
Недић, Милан 66
Немачка 59, 73, 167, 169, 170
Немировски, Јевгениј Љвович 170
Ненић, Олга 96
Никић, Федор 162
Николајевић, Миливој 55, 129
Николић, Исидор 8, 24
Николић, Јелена 84, 88, 108, 114, 116, 121, 122, 132, 163
Николић, Миленко М. 147, 180
Николић, Рајко 99, 125
Никчевић, Драго 135
Ниш 88
Новак, Грга 131
Новаков, Нада 157, 182

Новаковић, Бошко 85, 126, 138, 139
Новаковић, Стефан 31
Новаковић, Стојан 14, 21, 38, 65, 131
Нови Бечеј 54, 181
Нови Сад 6-9, 11, 13-16, 18-20, 22, 23, 30, 32, 33, 35-37, 42, 43, 45-50, 52, 56, 61, 62, 67, 73, 74, 77-79, 81-83, 85, 86, 97-100, 106, 108, 111-114, 117-123, 126-128, 130-132, 138, 139, 143, 146, 149, 151, 152, 156, 157, 162, 164, 170, 172, 173, 176, 177, 179-182
Норвешка 73, 170

Њујорк 98

Обрадовић, Доситеј 9, 74, 125, 126, 181
Обрадовић, Мира 129
Одеса 10, 15, 32, 39
Олајош, Михаљ 49, 51, 57
Олар, Корнелија 156, 161, 172, 183
Осијек 9, 19, 20
Остојић, Тихомир 41, 43
Отовић, Владимир 5, 147, 149, 175, 178, 182, 183
Оџаци 177

Павић, Милорад 22
Павловић, Божидар 98
Павловић, Драгољуб 128
Павловић, Миодраг 74
Павловић, Теодор 7, 9, 10, 13, 14, 17, 18, 22-24, 26, 37, 39
Пајкоши, Ђерђ 103
Пајончковски, Франтишек 105
Пакавана (САД) 162
Пакистан 167
Паланчанин, Сава 57, 70, 78, 82, 87, 88, 90, 93, 97, 103, 104, 108, 127, 128, 178, 179, 181, 182
Палацки, Франтишек 28
Палинкаш, Б. 85
Палмотић, Јуније 28
Панајотовић, Ђока 38
Панић-Суреп, Милорад 129, 137
Панковић, Душан 18, 20, 164, 166
Панчево 39, 81, 112, 114, 123, 181
Пап, Јожеф 181
Папић, Митар 136
Париз 10, 60, 129, 134, 182
Пасковић, Јован 22
Пато, Имре 179
Пачић, Јован 13
Пашћик, Ласло 179
Пејчић, Константин 10, 32
Пелагић, Васа 97
Пенић, Стојанка 151, 157
Перић, Олга 46, 48, 49, 51, 54, 57, 77
Перковић, Ернестина 151, 161
Перовић, Радослав 98
Першај, Здравко 104, 130
Петригало, Олга 143, 149, 151
Петровић, Бошко 72, 74, 78, 85, 92
Петровић, Вељко 129, 130
Петровић, Коста 64
Петровић, Петар II Његош 8, 22, 24
Петровић, Сава 38
Петровић, Теодора 14
Петроград 10, 24, 39, 42, 65
Пецхолд, Јулијус 30
Пешта 7, 9, 13, 14, 19-21, 25, 26, 32, 62, 65, 101, 132
Пинтер, Адријене 167
Писарчик, Виктор 168
Плавшић, Рајко 118
Платон Атанацковић, епископ 8-10, 13, 24-26, 52, 87
Платен, Аугуст фон 39
Плачков, Ранка 84, 101, 103
Пожун 12
Познањ 172
Полит-Десанчић, Михаило 8

Полужански, Драгиша 78, 85, 132
Пољска 59, 73, 99, 104, 105, 170
Попа, Васко 46, 74
Попадић, Петар 87
Попов, Душан 127, 181, 182
Поповић, Боса 99, 162
Поповић, браћа 37
Поповић, Влада 182
Поповић, Димитрије 11, 12, 24
Поповић-Даничар, Ђорђе 37
Поповић, Емил 152, 161
Поповић, Јован 99, 144, 162
Поповић, Јован Стерија 8, 22, 62, 69, 71
Поповић, Милош 18
Пошарац, Слободан 128, 180
Праг 8, 9, 12, 39, 102, 103, 127
Пражић, Милан 6, 141-184
Пригревица 120
Прица, Данило 35
Приштина 97, 152
Прокопчани, Теодор 24

Рабат 168
Радак, Ђока 38
Радичевић, Бранко 28, 33, 181
Радовић, Душко 144
Радојичић, Ђорђе Сп. 45, 49, 54, 57, 78, 85, 89, 98, 126, 129
Радојчић, Никола 31
Радонић, Јован 6, 35-43
Радонић, Нада 51, 57, 82, 89, 97, 107, 122, 124, 126, 127
Радонић, Новак 8, 37
Радоњић, Марија 106
Радоњић, Светозар Рас 139
Радујков, Радомир 72, 77, 79, 82, 88, 111
Раић в. Рајић, Јован
Рајачић, Јосиф патријарх 52, 69
Рајић, Јован 31
Рајковић, Ђорђе 29, 32
Раковски, Георг С. 133
Ранисављевић, Димитрије П. 39
Ранков, Мирослав 93
Раушки, Каћа 51, 53
Рачки, Фрањо 131
Ређеп, Драшко 47, 48, 130
Рембо, Артур 71
Ријавец, Јосип 135
Рим 59, 166
Ристић, Стана 87, 88, 90, 96, 104, 106, 108, 115, 116, 118, 120, 123, 124, 132
Руварац, Димитрије 97
Руварац, Иларион 43
Рума 7, 54, 112, 123, 175, 177
Руменка 54
Румунија 73, 161, 162, 167, 170, 172
Рупел, Мирко 60, 101
Русија 9, 33
Рушкуц, Јелена 54, 57, 62, 83, 101, 122
Ршумовић, Љубивоје 144

Сава, свети 31, 46
Савин, Мирјана 82, 88, 93, 101
Савић, госпођа 38
Савић, Милан 40, 42
Савов, Георги Данчев 105
САД 59, 73, 98, 104, 133, 162
Сан Габријел (САД) 162
Санадер, Радмила 183
Сандић, Александар 36
Санкт Петербург 9, 10
Сарајево 59, 98, 127, 136, 159
Светић, Милош в. Хаџић, Јован
Северски, Михал 105
Сегедин 7, 20, 32, 38
Секулић, Исидора 99
Сенегал 73, 167, 169
Сента 32, 81, 112, 123, 162
Сент Андреја 101, 103-106, 170
Сентомаш 36
Сечањ 175, 177
Сивац 179

Симин, Коста 178
Симин-Допуђа, Ружица 143, 147, 149, 157, 163, 168, 183
Симић, Славко 135
Скалицки, Јожефне 170
Скерлић, Јован 22
Скопље 127, 143
Славонија 17
Сланкамен 54
Словачка 102
Словенија 123, 128, 160
Смиљанић, Милутин 165, 174, 183
Совјетски Савез в. СССР
Солун 73
Сомбор 32, 33, 54, 73, 81, 92, 112, 114, 116, 123, 124, 177, 179
Сопрон, Игњат 24
Сотин 54
Софија 103, 127
Спевак, Јурај 164
Сплит 59
Србија 60, 66, 70, 71, 73, 75, 80, 81, 90, 91, 99, 105, 106, 113, 115, 118-123, 127, 128, 130, 134-137, 152, 160, 165, 166, 171
Срђанов, Војин 39, 41, 42
Срем 8, 81, 118, 132
Сремска Митровица 62, 81, 85, 112, 114, 117, 123, 175, 181
Сремски Карловци 7, 54, 62, 74, 93, 98, 113, 123-126, 158, 175, 176
Српска Црња 177, 180
СССР 59, 73, 104-106, 128
Стајић, Васа 33, 87, 181
Стајић, Смиља 145, 149, 157, 167, 183
Стаматовић, Павле 14, 18
Стаменковић, Вера 157
Станимировић, Игњат 36
Станкијевић, Зорица 151, 157
Станкјевич, Витолд 104
Станковић, Душан 36
Станковић, Корнелије 69
Станојевић, Станоје 43
Стеванов, Милош 78
Степић, Марија 180
Стојадиновић Српкиња, Милица 8, 69
Стојаков, Светислав 151
Стојановић, Даница 165, 167
Стојановић, Ема 161
Стојковић, Лазар 145
Стојковић, Милутин 156, 157, 159
Стојковић, Мирјана 161, 182
Стокановић, Олга в. Перић, Олга
Стошић, Душица 129
Суботић, Василије 24
Суботић, Јован 6-26, 35, 131
Суботица 67, 68, 70, 73, 81, 97, 112, 114, 116, 123, 177, 181

Танкосић, Богдан 138,
Текелија, Сава 8, 9, 11-13, 17, 24, 25, 27, 28, 31, 52, 87, 94, 132
Темерин 178
Темишвар 32, 62
Теодоровић, Јован 39
Теодоровић, Олга Милена 39
Теодоровић, Тома 12, 25, 26, 31
Техеран 169
Тито, Јосип Броз 178
Тишма, Александар 74
Тишма, Соња 84, 90, 105, 167, 168, 174
Тодоровић, Јованка 151, 157, 165, 170, 183
Тодоровић, Мара 70, 143, 149, 157, 159-161, 170, 172, 174, 176, 179
Токин, Милан 78
Томандл, Миховил 99
Томандл, Тереза 99
Томић, Јаша 97
Топола 112
Торонтал 32
Трејбелова, Ружена 103

Троицки, Ирина 64, 82, 87, 89, 96, 103, 104, 106, 108, 122, 134
Трст 16, 20, 65
Туна, гроф 8
Тунис 73
Турија 77
Турска 73, 167

Ћулум, Јован 108
Ћулум, Миланка 157
Ћурчин, Драгослав 151
Ћурчић, Нада 149, 151

Урошевић, Драгиња 122

Фаркаш, Нандор 78
Фелбигер, Јохан Игнац фон 69
Филипини 73
Филиповић, Симеон 14
Финска 72, 73, 167, 169
Фиренца 127
Француска 59, 73
Фрид, Иштван 170
Фрушић, Стефан 24
Фрушка Гора 130

Хаг 59
Хајделберг 169
Хајнерман, Петер 168, 183
Халс, Јожеф 179
Харпањ, Михаил 157
Хаџић, Јован 9, 14, 32
Хаџић, Милош 48, 51, 73, 99
Хелсинки 169
Хиландар 177
Хинц, Карло 32
Холандија 167
Хопово 130
Хрватска 15, 17, 99

Цар, Марко 97
Цариград 42
Цвијић, Јован 131

Целовец 30
Цетиње 15
Црна Гора 153

Црнчевић, Брана 144
Чајкановић, госпођа 70
Чајкановић, Веселин 70
Чаки Шереш, Пирошка 173, 179
Чакра, Емил 39
Черевицки, Нада 49, 51, 57, 87
Черкез, Богданка 174
Чехословачка 72, 92, 102, 105, 167, 172
Чешка в. Чехословачка
Чикаго 162
Чоке, Хајнрих 11
Чолаковић, Родољуб 126
Чурлић, Атанасије 32
Чурчић, Лазар 5, 16, 49-52, 57, 60, 62, 65-67, 70, 77, 78, 82-84, 87-94, 103-105, 107, 108, 114, 120, 122, 124, 129, 130, 132-136, 138, 139, 143, 145, 147, 148, 152, 157, 159, 160, 163, 174, 177-183
Чурчић, Марија 5, 52, 83, 87, 88, 103, 108, 116, 123, 145, 147, 151, 153, 157, 159, 160, 164, 179-181, 183

Шабац 33
Шајиновић, Милош 104, 114, 168, 172
Шаренград в, Сомбор
Шаула, Мила 51, 53
Шафарик, Павел Јозеф 8, 10, 13, 28, 29, 38
Шведска 73, 167, 169
Шевић, Радмила 132
Шелмић, Лепосава 182
Шећеров, Славко 100
Шид 112, 123, 175, 177
Шилер, Фридрих фон 33, 39
Шимић, Амвросије 11, 12, 25

Ширкова, Милина 161
Шићар, Симеон 10-12, 25
Шкорић, Катица 161
Шоћ, Бојана 90, 91, 93, 96, 105, 106, 136, 145, 147, 151, 154, 157, 159, 160, 165, 167, 168, 172-174, 178, 182
Шпанија 167
Штарк, Франц Ксавер 69
Штокхолм 169
Штремпел, Габријел 106
Штросмајер, Јосип Јурај 131
Штур, Људевит 24, 29

БЕЛЕШКА О АУТОРУ

Гордана Ћилас је рођена 1958. у Накову. Завршила је Филозофски факултет, група за југословенске и општу књижевност у Новом Саду. Запослена у Библиотеци Матице српске као редактор Завичајне збирке. Објавила је књиге поезије *Пред огледалом* (Нови Сад, Матица српска, 1985), *Господине, Господине* (Нови Сад, Матица српска, 1989), *Царски врт* (Нови Сад, Друштво књижевника Војводине, 1996). Саставила је селективну библиографију Матије Бећковића, Мома Капора и Борисава Станковића.

НАПОМЕНА

Сви текстови у књизи објављени су у *Годишњаку Библиотеке Матице српске* изузев текстова о Павлу Малетину и Милану Пражићу. О Јовану Радонићу 1993, Јовану Ђорђевићу 1994, Јовану Суботићу 1995. и Бориславу Михајловићу Михизу 1996. Текстови су за књигу незнатно измењени.

Захваљујем се Миру Вуксановићу, Душку Вртунском и Радовану Мићићу на подржци, корисним саветима и сугестијама.

САДРЖАЈ

РЕЧ УРЕДНИКА	5
ЈОВАН СУБОТИЋ	7
ЈОВАН ЂОРЂЕВИЋ	23
ЈОВАН РАДОНИЋ	35
БОРИСЛАВ МИХАЈЛОВИЋ МИХИЗ	45
ПАВЛЕ МАЛЕТИН	75
МИЛАН ПРАЖИЋ	141
РЕГИСТАР ИМЕНА И ГЕОГРАФСКИХ ПОЈМОВА	185
БЕЛЕШКА О АУТОРУ	196
НАПОМЕНА	196

Гордана Ђилас

ШЕСТ ПОСЛЕНИКА БИБЛИОТЕКЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ

Издавач
Библиотека Матице српске
Нови Сад, Матице српске 1

Рецензенти
Душко Вртунски
Радован Мићић

Регистар
Гордана Ђилас

Технички уредник
Реља Дражић

Штампање ове књиге омогућило је
Министарство за културу Републике Србије

Припрема и штампа
Футура публикације
Нови Сад, Стевана Мусића 24

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

027.54-51(497.113 Novi Sad)
ЂИЛАС, Гордана
Шест посленика Библиотеке Матице српске / Гордана Ђилас. - Нови Сад : Библиотека Матице српске, 1998 (Нови Сад : Футура публикације). - 195 стр. : фотограф. ; 24 cm. - (Трагови ; књ. 8)

Тираж 500. - Реч уредника / Миро Вуксановић: стр. 5-6. - Белешка о аутору ; Напомена: стр. [196]. - Регистар имена и географских појмова.
ISBN 86-80061-23-9

а) Библиотека Матице српске (Нови Сад) - Библиотекари - Управници